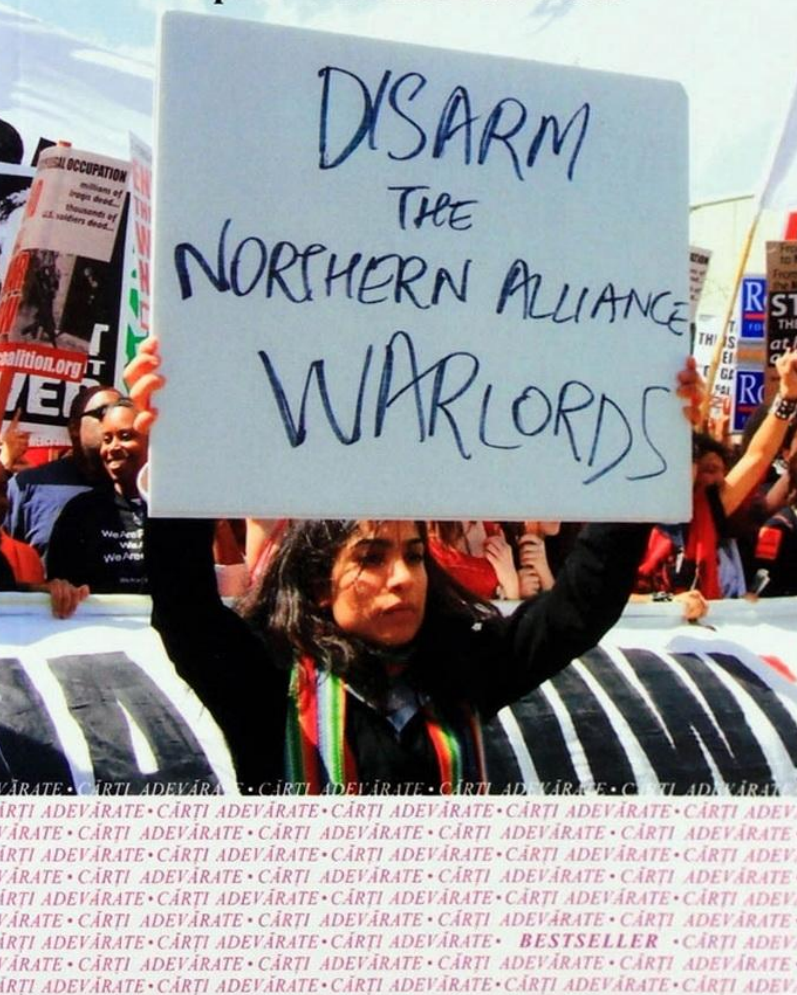

Malalai Joya în colaborare cu Derrick O'Keefe

ÎN NUMELE POPORULUI MEU

O femeie afgană îndrăznește să ridice vocea
împotriva lorzilor războiului

Malalai Joya

ÎN NUMELE POPORULUI MEU

**O femeie afgană îndrăznește
să ridice vocea împotriva
lorzilor războiului**

**A WOMAN AMONG WARLORDS. THE EXTRAORDINARY STORY OF
AN AFGHAN WHO DARED TO RAISE HER VOICE**

MALALAI JOYA

Copyright © 2009, Malalai Joya

**ÎN NUMELE POPORULUI MEU: O FEMEIE AFGANĂ ÎNDRĂZNEȘTE
SĂ RIDICE VOCEA ÎMPOTRIVA LORZILOR RĂZBOIULUI**

MALALAI JOYA

Copyright © 2010 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JOYA, MALALAI

**În numele poporului meu: o femeie afgană îndrăznește să ridice
vocea împotriva lorzilor războiului / Malalai Joya, Derrick O'Keefe;**
trad.: Andreea Boldura - București: ALLFA, 2010

ISBN 978-973-724-307-2

I. O'Keefe, Derrick

II. Boldura, Andreea (trad.)

32(581)

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA**.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA**.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission of **ALLFA**,
is strictly prohibited.

Copyright © 2010 by **ALLFA**.

Editura **ALLFA**:

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512 – București
Tel.: 021 402 26 00
Fax: 021 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi la:

comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactor:

Crenguța Năpristoc

Design copertă:

Alexandru Novac

Malalai Joya

ÎN NUMELE POPORULUI MEU

**O femeie afgană îndrăznește
să ridice vocea împotriva
lorzilor războiului**

Traducere din limba engleză de
Andreea Boldura

EDITURA

ALLFA

*Pentru Bashira, Rahellah, Bibi Gul, Pukhtona și
pentru tot poporul meu oprimat, ale cărui dureri,
lacrimi și suferințe nu sunt văzute de nimeni*

Cuprins

Introducere

Praf în ochii lumii	9
---------------------------	---

Capitolul 1

Drumul de la Farah	17
--------------------------	----

Capitolul 2

Cum am crescut în Pakistan.....	33
---------------------------------	----

Capitolul 3

Umbra talibanilor.....	55
------------------------	----

Capitolul 4

O clinică, un orfelinat și o altă ocupație	73
--	----

Capitolul 5

„O altă Malalai, un alt Maiwand”	89
--	----

Capitolul 6

O întoarcere acasă de neuitat	111
-------------------------------------	-----

Capitolul 7

Un anotimp periculos.....	133
---------------------------	-----

Capitolul 8

O nuntă și niște alegeri.....	155
-------------------------------	-----

Capitolul 9

Casa lorzilor războiului.....	175
-------------------------------	-----

Capitolul 10

Expulzată.....	201
----------------	-----

Capitolul 11

O perspectivă din străinătate.....	223
------------------------------------	-----

Capitolul 12	
O pasăre cu aripa frântă	247
Capitolul 13	
Războiul fără sfârșit	271
Capitolul 14	
Lungul drum care ne așteaptă	295
<i>Încheiere</i>	
Un râu ia naștere picătură cu picătură	313
<i>Mulțumiri</i>	319

INTRODUCERE

PRAF ÎN OCIII LUMII

Vin dintr-un ținut al tragediei, numit Afganistan.

Viața mea a luat pe alocuri o turnură neobișnuită, dar în multe privințe povestea mea e povestea unei generații. În cei treizeci de ani de când m-am născut, țara mea a fost devastată constant de războaie. Cei mai mulți afgani de vârsta mea sau mai tineri decât mine n-au cunoscut altceva decât vărsare de sânge, strămutări și ocupație. Pe când eram doar un bebeluș la sânul mamei, Uniunea Sovietică ne-a invadat țara. Când aveam patru ani, membrii familiei mele au fost forțați să locuiască, ca refugiați, în Iran și apoi în Pakistan. Milioane de afgani au fost uciși sau au plecat în exil, asemenea familiei mele, în cumplita perioadă de conflicte a anilor '80. Când rușii au părăsit în cele din urmă țara și regimul lor marionetă a fost înlăturat de la putere, ne-am confruntat cu un teribil război civil între lorzii fundamentalști ai războiului, după care a urmat regimul corupt și înapoiat al talibanilor.

După tragica zi de 11 septembrie 2001, mulți afgani au crezut că, odată cu răsturnarea regimului talibanilor, vor vedea în sfârșit lumina de la capătul tunelului, că vor avea parte de puțină dreptate și progres. Dar n-a fost să fie. Afganii au fost încă o dată trădați de cei care pretindeau că îi ajută. La peste șapte ani de la invazia SUA, încă ne confruntăm cu o ocupație străină și cu un guvern sprijinit de americani, alcătuit din lorzi ai războiului care sunt exact ca talibanii. În loc să-i aducă pe acești criminali fără

scrupule în fața justiției pentru crime de război, Statele Unite și aliații lor i-au instalat în funcții guvernamentale importante, de unde continuă să terorizeze afganii de rând.

Poate veți fi șocați să aflați asta, fiindcă adevărul despre Afganistan a fost ascuns în spatele unei perdele de fum țesute din cuvinte și imagini iscusit alese de Statele Unite și de aliații lor din NATO și pe care presa occidentală le repetă mecanic, fără să-și pună întrebări.

Poate vi s-a dat de înțeles că, odată cu înlăturarea talibanilor de la putere, în țara mea s-a reinstaurat justiția. Femeile afgane ca mine, care votează și candidează la funcții publice, au fost folosite drept dovadă că SUA au adus democrația și drepturile femeilor în Afganistan.

Dar toate acestea nu sunt decât minciuni, praf în ochii lumii.

Sunt cea mai tânără membră a Parlamentului Afgan, dar am fost suspendată din funcție și amenințată cu moartea fiindcă am spus și spun adevărul despre lorzii războiului și despre criminalii din guvernul-marionetă al lui Hamid Karzai. Am scăpat cu viață din cinci tentative de asasinat și nenumărate comploturi împotriva mea. Din această cauză, sunt nevoită să trăiesc ca un fugar în propria țară. Un unchi în care am încredere e șeful gărzilor mele de corp și ne mutăm dintr-o casă în alta aproape în fiecare noapte, pentru a fi cu un pas înaintea dușmanilor mei.

Ca să-mi ascund identitatea, trebuie să mă deplasez acoperită de o burqa, care în ochii mei este un simbol al oprimării femeilor, asemenea unui giulgiu pentru cei vii. Chiar și în zilele întunecate ale regimului taliban, puteam măcar să ies pe stradă, în burqa, pentru a le preda fetelor în diverse case secrete. Dar acum nu mă mai simt în siguranță nici în burqa, în ciuda bodigarzilor înarmați care mă însoțesc. Musafirii mei sunt percheziționați de arme, și până și florile de la nunta mea au fost verificate ca să nu ascundă bombe. Nu vă pot divulga numele familiei mele sau numele soțu-

lui meu, pentru că le-aș pune viața în pericol. Din acest motiv, am schimbat mai multe nume din carte.

Îmi spun Joya, un pseudonim pe care l-am adoptat pe vremea talibanilor, când eram activistă clandestină. Numele Joya are o semnificație importantă în țara mea. Sarwar Joya a fost un scriitor, poet și democrat afgan, care a luptat, la începutul secolului XX, împotriva nedreptăților. Și-a petrecut aproape douăzeci și patru de ani din viață în închisori și a fost în cele din urmă ucis fiindcă a refuzat să se dezică de principiile democratice.

Știi că, din cauza refuzului meu de a face compromisuri în opoziția mea față de lorzii războiului și de fundamentalisti sau de a-mi tempera discursurile în care îi denunț, și eu m-aș putea alătura lui Joya pe lungă listă a afganilor care au murit pentru libertate. Dar în privința adevărului nu se pot face compromisuri. Și nu mă tem de o moarte prematură, dacă astfel s-ar progresa pe calea justiției. Nici măcar mormântul nu m-ar putea face să tac, fiindcă ar exista alții care mi-ar continua lupta și mi-ar duce ideile mai departe.

Cel mai trist lucru e că, în Afganistan, a omorî o femeie e ca și cum ai omorî o pasăre. Statele Unite au încercat să-și justifice ocupația prin discursuri despre „eliberarea” femeii afgane, dar noi rămânem prizoniere în țara noastră, fără acces la justiție și conduse în continuare de criminali care urăsc femeile. Fundamentalistii predică și în ziua de azi că „locul femeii e acasă la ea sau în mormânt” În cele mai multe zone, încă e riscant pentru o femeie să apară în public neacoperită sau să meargă pe stradă neînsoțită de o rudă de sex masculin. Fetele sunt și în prezent vândute pentru măritiş, iar violurile rămân nepedepsite în fiecare zi.

Atât bărbații, cât și femeile din Afganistan au o viață scurtă și adeseori distrusă de violență, pierderi și suferințe. Speranța de viață e mai mică de 45 de ani, o vârstă care în Occident se numește „vârsta mijlocie”. Trăim într-o sărăcie disperată. Un

procent cutremurător de 70 la sută din afgani supraviețuiește cu mai puțin de doi dolari pe zi. Și se estimează că peste jumătate din bărbații afgani și 80 la sută din femei sunt analfabeți. În ultimii ani, sute de femei s-au sinucis, dându-și foc, pentru a scăpa de viața mizerabilă pe care o duceau.

Aceasta este istoria pe care am trăit-o și situația tragică de astăzi pe care încerc, împreună cu mulți alții, să o schimb. Nu sunt mai bună decât niciunul dintre compatrioții mei aflați în suferință. Soarta și istoria au făcut într-un fel din mine o „voce a celor care nu se pot face auziți”, a miilor și milioanele de afgani care au îndurat decenii de război și nedreptate.

De ani de zile, susținătorii mei îmi cer să scriu o carte despre viața mea. M-am împotrivit întotdeauna, fiindcă nu mă simt în largul meu să scriu despre mine. Am senzația că povestea mea, luată separat, nu e importantă. Dar, în cele din urmă, prietenii m-au convins să scriu cartea pentru a vorbi despre condiția poporului afgan din perspectiva unui membru al generației care a crescut în mijlocul războaielor. Am fost de acord să mă folosesc de experiențele personale pentru a vorbi despre istoria politică a Afganistanului, punând accentul pe ultimele trei decenii de guvernare opresivă. Povestea campaniei pline de pericole pe care am purtat-o pentru a-i reprezenta pe săracii din provincia mea, atacurile fizice și verbale la care am fost supusă ca membră a Parlamentului și complotul viclean și ilegal prin care am fost înlăturată de pe locul obținut la alegeri, toate acestea scot la iveală corupția și nedreptățile care împiedică Afganistanul să devină o adevărată democrație. Astfel, aceasta nu e doar povestea mea, ci povestea întregului meu popor aflat în dificultate.

După tragedia de la 11 septembrie, s-au scris multe cărți despre Afganistan, dar puține dintre ele oferă o imagine completă și realistă a trecutului țării mele. Cele mai multe descriu cu lux de amănunte cruzimile și nedreptățile regimului talibanilor, dar de obicei ignoră sau încearcă să ascundă una dintre cele mai sumbre

perioade din istoria noastră: regimul mujahedinilor fundamentaliști, din 1992-1996. Cartea de față va atrage sper atenția asupra atrocităților comise de acești lorzi ai războiului, care domină în prezent guvernul lui Karzai.

Sper, de asemenea, că volumul va corecta uriașa cantitate de informații eronate difuzată în legătură cu Afganistanul. Afganii sunt uneori prezentați în mass-media drept un popor înapoiat, nimic mai mult decât o adunătură de teroriști, criminali și slugi obediente. Această imagine falsă este extrem de periculoasă, atât pentru viitorul țării mele, cât și pentru cel al Occidentului. Adevărul e că afganii sunt un popor curajos, iubitor de libertate, cu o cultură bogată și un trecut de care pot fi mândri. Suntem în stare să ne apărăm independența, să ne guvernăm singuri și să ne hotărâm viitorul.

Dar Afganistanul e de multă vreme folosit drept câmp de luptă în „Marele Joc” dintre superputeri, de la Imperiul Britanic la Imperiul Sovietic, iar mai recent de americani și aliații lor. Toți au încercat să-l stăpânească divizându-l. Le-au dat bani și putere unor brute, unor fundamentaliști și lorzi ai războiului care au adus poporul afgan la sapă de lemn. Nu vrem să fim manipulați și să fim prezentați în mod incorect în fața opiniei internaționale. Avem nevoie de siguranță și de o mână de ajutor de la prietenii din întreaga lume, și nu de acest nesfârșit „război împotriva terorii” purtat de SUA, care este de fapt un război împotriva poporului afgan. Afganii nu sunt teroriști; suntem victime ale terorismului. Astăzi, pământul țării noastre e presărat cu mine, gloanțe și bombe, când de fapt noi avem nevoie de o invazie de spitale, clinici și școli pentru băieți și fete.

Am ezitat să scriu aceste memorii și fiindcă am considerat întotdeauna că ar trebui scrise mai întâi cărți despre numeroșii activiști prodemocrație, care au fost martirizați, eroii și eroinele secrete ale istoriei Afganistanului. Același sentiment îl am și în legătură cu unele dintre premiile pe care le-am primit în ultimii

ani de la organizațiile internaționale pentru drepturile omului. Înaintașii mei merită mai mult decât mine. E o onoare să fi recunoscut, dar mi-aș dori ca toată dragostea și susținerea de care m-am bucurat să le poată fi oferite orfanilor și văduvelor din Afganistan. În ochii mei, premiile și onorurile sunt ale întregului popor și fiecare distincție pe care o primesc nu face decât să îmi consolideze simțul răspunderii față de lupta noastră comună. Din acest motiv, toate câștigurile mele de pe urma acestei cărți vor fi alocate susținerii unor proiecte umanitare menite să îmbunătățească viața oamenilor, proiecte de care Afganistanul are nevoie urgent.

Situația din Afganistan se înrăutățește de la o zi la alta, chiar în timp ce eu scriu aceste cuvinte. Și nu doar situația femeilor, ci a tuturor afganilor. Suntem prinși între doi dușmani: talibanii, pe de o parte, și trupele SUA / NATO alături de prietenii lor lorzii războiului, de cealaltă parte. Forțele diabolice din țara noastră câștigă teren cu fiecare raid aerian al Aliaților care ucide civili, cu fiecare funcționar guvernamental corupt care prosperă de pe urma mitei și a jafurilor, cu fiecare criminal care scapă nepedepsit. În timpul campaniei sale electorale, noul președinte al Statelor Unite, Barack Obama, a vorbit despre trimiterea a zeci de mii de trupe suplimentare în Afganistan, dar nu și împotriva celor două calamități pe care le reprezintă corupția și lorzii războiului, vinovate de distrugerea țării. Știu că alegerea lui Obama le-a dat mari speranțe iubitorilor de pace din Statele Unite, dar, pentru afgani, suplimentarea numărului de soldați nu va însemna decât mai multă suferință și victime inocente, în timp ce s-ar putea ca nici măcar să nu slăbească forța talibanilor și a Al-Qaida. Sper că lecțiile din această carte vor ajunge la președintele Obama și la oamenii politici de la Washington și că ei vor înțelege că poporul afgan respinge ocupația lor brutală și susținerea pe care le-o acordă lorzilor războiului și ai drogurilor.

În Afganistan, oameni cu o gândire democratică luptă de decenii pentru drepturile omului și ale femeii. Istoria noastră dovedește că aceste valori nu pot fi impuse de trupe străine. Așa cum nu conținut să le spun celor care mă ascultă, nicio națiune nu-i poate dăruia libertate unei alte națiuni. Pentru aceste valori trebuie să lupte poporul însuși și să le câștige. Ele nu cresc și nu înfloresc decât dacă sunt plantate de popor în țărâna natală și udate cu sânge și lacrimi.

În Afganistan, avem o zicală care mi-e foarte dragă: *Adevărul e asemenea soarelui. Când răsare, nimeni nu-l poate opri sau ascunde*. Sper ca această carte și povestea mea să ajute acel soare să continue să strălucească și să vă inspire pe voi, oriunde v-ați afla când veți citi aceste rânduri, să luptați pentru pace, dreptate și democrație.

Malalai Joya,
februarie, 2009

CAPITOLUL 1

DRUMUL DE LA FARAH

M-am născut în Ziken, un mic sat din regiunea muntoasă Anardara, în vestul Afganistanului, la 25 aprilie 1978. Trei zile mai târziu, o lovitură de stat sprijinită de sovietici ne-a schimbat viețile pentru totdeauna. Într-un an am devenit o țară ocupată, iar de atunci noi, afganii, nu am cunoscut altceva decât războiul.

Sunt a doua născută din zece copii și cea mai mare dintre cele șapte fete. Deși familia mea a suferit multe lipsuri, un lucru am avut întotdeauna din belșug: dragoste. Dar am trăit adeseori în teroare. Într-una dintre primele mele amintiri, mă văd agățată de picioarele mamei, în timp ce polițiștii ne răscolesc casa, căutându-l pe tata. Au întors totul cu susul în jos căutând indicii, golind sertarele și valizele, sfâșiind saltelele și pernele. Nici mama nu știa unde se afla. Tata și-a pierdut un picior luptând alături de mujahedini împotriva ocupației sovietice, după care a fost nevoit să fugă din Afganistan. Familia mea credea că trăiește în exil în Iran, dar nimeni nu mai primise vești de la el de luni întregi. Vecinii o numeau deja pe mama „văduvă”. Bunicul îi spunea să nu-și piardă speranța, dar în realitate nimeni nu știa dacă mai era sau nu în viață.

La scurt timp după ce m-am născut, familia mea s-a mutat în orașul Farah, în provincia cu același nume, aflată la granița cu Iranul. E o regiune săracă, cu populație puțină, secetoasă și măturată de vânturi puternice. Doar o jumătate de milion de

oameni trăiesc în toată provincia, dintre care cincizeci de mii în împrejurimile orașului Farah. În prezent, Farah e destul de izolată de capitala Kabul, dar a existat o vreme în care mari armate se revărsau prin valea largă a râului, pe drumul care lega orașele antice Herat și Kandahar. Darius I al Persiei a domnit odată peste aceste meleaguri. Ruinele unei cetăți din cărămidă nearsă, cunoscute sub numele de Castelul Infidelului, ridicată de Alexandru cel Mare, mai există și astăzi în Farah, în umbra munților. Mai târziu, Ginghis Han a jefuit orașul Farah în marșul său prin Afganistan. Mai aproape de zilele noastre, Imperiul Britanic a încercat să înghită Afganistanul, la fel și sovieticii, iar în prezent, americanii și aliații lor europeni. Afganistanul s-a aflat dintotdeauna în calea invadatorilor, fiind situat strategic la întretăierea rutelor Asiei Centrale, între India și Rusia, Persia și China. Un proverb african spune așa: *Atunci când elefanții se luptă, iarba e cea călcată în picioare*. Afganistanul e acea iarbă, dar nu rămâne niciodată multă vreme călcat în picioare. O puternică sete de libertate îi animă pe toți afganii și reușim de fiecare dată să-i izgonim pe ocupanții străini. De acest lucru ar trebui să țină cont guvernul Statelor Unite atunci când aruncă cu bombe asupra satelor noastre, pretinzând că ne eliberează.

După cum am mai spus, nu pot divulga numele adevărate ale părinților sau rudelor apropiate: din cauza luărilor mele de poziție tranșante, întreaga familie ar avea de suferit, dar vă pot spune că tatăl meu este o persoană educată, care crede în democrație. A urmat un liceu și a studiat chiar medicina la Universitatea din Kabul, dar, din cauza implicării sale în politică și a represaliilor care au urmat invaziei sovietice din 1979, nu a avut niciodată ocazia să o practice.

Mama, pe de altă parte, nu a avut șansa unei educații. Viața ei nu a fost ușoară. Ambii părinți i-au murit când era încă tânără și a fost nevoită să aibă grijă atât de copiii ei, cât și de o parte din frații mai mici. A avut doi frați mai mari care au devenit

susținătorii financiari ai familiei. Bunicul din partea mamei a fost timp de patruzeci de ani șef de trib sau *malik*, onest și respectat. Locuitorii din Ziken l-au poreclit „omul cu bățul”, pentru că bătuse un consătean cu bățul după ce îl văzuse primind mită. Chiar dacă șefii de trib din Afganistan se numără printre cei mai bogați oameni, bunicul era prea cinstit ca să păstreze ceva pentru el. Când a murit, copiilor lui nu le-a rămas nimic, dar oamenii din satele învecinate i-au ajutat pe mama și pe frații ei. La nașterea mamei, cele două familii, a ei și a tatei, i-au aranjat căsătoria cu tatăl meu. Acest obicei se menține și astăzi în satele afgane.

Reporterii îmi cer deseori să îmi descriu originile etnice și le spun de fiecare dată: „Sunt afgană. Tadjicii, paștunii, hazarii, uzbekii, nuristanii, baluchii, pashae și alte grupuri etnice sunt unul și același lucru pentru mine.” În Ziken, paștunii și tadjicii trăiau laolaltă, se căsătoreau între ei și se aveau ca frații. Prefer să nu le fac jocul celor care se folosesc de diferențele religioase și tribale ca să ne dezbine. O țară divizată e mai ușor de controlat de către străini, iar acesta e un lucru împotriva căruia am luptat toată viața.

Părinții mi-au spus Malalai, un prenume des întâlnit în Afganistan. Mi-a fost dat ca omagiu în memoria uneia dintre cele mai mari luptătoare pentru libertate din istoria țării: Malalai din Maiwand. În școlile și în casele noastre, toți copiii afgani învață despre curajul și sacrificiul de care a dat dovadă în lupta pentru independența față de Imperiul Britanic. Malalai a fost o tânără patriotă care, în 1880, în timpul celui de-Al Doilea Război Anglo-Afgan, a plecat pe front, în prima linie, pentru a îngriji răniții în timpul unei bătălii importante împotriva forțelor coloniale britanice, la Maiwand, în provincia Kandahar. Într-un moment de cotitură, când britanicii păreau să fi câștigat bătălia și luptătorii afgani erau tot mai demoralizați, ea a luat drapelul din mâinile unui soldat căzut și i-a condus înapoi în luptă. Malalai i-a încurajat pe luptătorii afgani cu aceste versuri sfidătoare:

*Iubitule! Dacă nu vei cădea răpus în bătălia de la Maiwand,
atunci,
Pe Dumnezeu, numele îți va fi păstrat ca simbol al rușinii!*

Malalai din Maiwand a fost ucisă la scurt timp după aceea, sacrificându-și viața pentru a le da un îmbold luptătorilor rezistenței, care au obținut o victorie răsunătoare împotriva britanicilor. Aproape trei mii de afgani au murit, dar o întreagă brigadă britanică a fost distrusă și această victorie a rămas un reper important în lupta noastră pentru independență. Părinții mei m-au botezat Malalai fiindcă tatăl meu era un susținător înfocat al democrației și al drepturilor omului într-o perioadă în care aceste valori se aflau și ele sub asediu.

Chiar dacă ulterior avea să devină persoana care m-a influențat cel mai mult în viață, în primii ani nu mi-am cunoscut tatăl. Din cauza situației politice din țară, era nevoit adeseori să se ascundă și să locuiască departe de noi. Tatăl meu a făcut parte din generația activă politic care s-a maturizat în anii cunoscuți sub numele de „perioada constituțională”, între 1964 și 1973.

În 1964, Regele Zahir Șah, sub presiunea mișcărilor de stradă, a promulgat o nouă constituție, care menținea controlul suprem al monarhiei, dar includea prevederi ce garantau drepturile femeilor și instituirea unui Parlament ales. Multe partide politice noi au luat naștere în acei ani, iar campusurile au devenit focare de activitate politică. Fundamentalistii islamici, reformiștii naționaliști și comuniștii au putut să se organizeze, până la un punct. Chiar dacă tatăl meu nu a aparținut niciunui partid politic, a fost un membru activ al mișcărilor pentru democrație și drepturile omului și a continuat să fie și după ce s-a înscris la universitate, în 1972.

Această scurtă perioadă de relativă toleranță a luat sfârșit în 1973, când Regele a fost înlăturat de la putere de vărul său, Mohammad Daoud Khan, care a declarat Afganistanul republică

și pe el însuși președinte. În 1978, Daoud a fost ucis la rândul lui în timpul loviturii de stat numite Revoluția „Saur” sau „din aprilie”, de către liderii acesteia, membri ai Partidului Democratic al Poporului din Afganistan (PDPA), sprijiniți de sovietici și care anterior îl ajutaseră să îl dea jos pe Rege. Lovitura de stat a însemnat începutul perioadei de intervenție directă a sovieticilor în afacerile statului afgan. Partidul prorus PDPA și cele două facțiuni importante ale sale, Khalq și Parcham, și-au reprimat și ucis cu brutalitate oponenții – la fel cum s-au ucis între ei –, prin epurări în masă. Nour Mohammad Taraki, prima marionetă a rușilor, a fost repede ucis de Hafizullah Amin, care s-a aflat pentru scurtă vreme la putere, până în 1979. Când trupele sovietice au intrat în Kabul, l-au ucis pe Amin și l-au instalat la conducerea Afganistanului pe Babrak Karmal, o marionetă care prezenta mai multă încredere.

Ca student la medicină în Kabul în acei ani, tatăl meu a devenit cunoscut drept un susținător fervent al democrației și un oponent atât al monarhiei, cât și al marionetelor sovieticilor. Autoritățile erau la curent cu activitățile lui.

Tatăl său nu știa însă cât de mult era implicat fiul său în aceste activități.

Într-o zi, când tata era acasă, la Farah, niște funcționari guvernamentali au venit să i se plângă bunicului meu în legătură cu ocupațiile fiului său. Bunicul era un om foarte credincios, care ținea o mică farmacie pentru a-și întreține familia. Era un membru venerabil al comunității noastre, foarte cunoscut în Farah, iar ușa lui era deschisă pentru toată lumea. În acea zi, însă, nu i-a plăcut ce i-au spus musafirii.

— Fiul dumneavoastră a fost implicat în manifestațiile studențești de la universitate.

— Nu, nu cred. Fiul meu merge la școală doar ca să învețe, le-a răspuns bunicul.

Dar oficialii i-au explicat că tata luase cuvântul la unele demonstrații de protest și că urma să vorbească chiar a doua zi, la Farah. I-au spus bunicului că implicarea fiului său în mișcarea studențească era bine cunoscută de serviciile secrete și că risca să ajungă la închisoare dacă nu punea capăt acestor activități extrașcolare. Bunicul s-a supărat; făcându-și griji pentru siguranța tatălui meu, i-a poruncit să nu iasă din casă în ziua următoare.

Pentru a sublinia cât de serios era, bunicul a adăugat că, dacă îi va încălca porunca, nu-l va ierta și nu-l va mai primi în casă. De altfel, în seara aceea, bunicul a încuiat ușa camerei tatălui meu pe dinafară!

Tata era însă foarte hotărât să ia parte la demonstrație. A băgat niște prosoape și niște perne sub cuvertură și, cu ajutorul unui văr, s-a furișat afară, pe geamul dormitorului. Până pe la prânz, bunicul a crezut că doarme, dar când a descoperit că fusese tras pe sfoară, s-a înfuriat. În același timp, s-a și rugat pentru siguranța fiului său. Tatăl meu nu s-a întors acasă timp de o săptămână, ca să-și arate respectul față de furia bunicului. În cele din urmă, a fost iertat și reprimat în casă.

Tatăl meu a riscat mult în acei ani și a fost închis șaisprezece luni, la începutul anilor '70, amânându-și studiile de medicină. În cele din urmă, a fost nevoit să renunțe la facultate în 1979, când tancurile și trupele sovietice au invadat Afganistanul.

Asemenea multor tineri, tatăl meu s-a alăturat luptei împotriva ocupației sovietice. Pe când eram doar un bebeluș, a început să se antreneze cu mujahedinii din zonă. Ca multe alte astfel de grupări ce apăruseră prin sate, aceștia erau o structură în mare parte de sine stătătoare, cu resurse limitate. Unchiul Azad (am schimbat numele acesta și alte nume din carte, din motive de securitate), fratele mamei, li s-a alăturat și el luptătorilor pentru libertate și participa adeseori împreună cu tatăl meu la operațiunile clandestine din provincie.

Într-o noapte, tabăra lor, situată undeva în munți, în apropiere de satul nostru, a fost atacată de trupele sovietice. După zile întregi de lupte grele, mujahedinii au rămas fără mâncare și fără muniție și au fost nevoiți să se retragă. Înainte de a părăsi zona, trupele sovietice au distrus tabăra și au plantat mine antipersonal peste tot, chiar și în jurul trupurilor a treisprezece mujahedini uciși. Tatăl meu și unchiul Azad și-au asumat sinistru misiune de a recupera corpurile pentru familiile lor. Înainte de a-și termina treaba, tata a călcat pe o mină. Forța exploziei l-a lăsat fără cunoștință, iar când s-a trezit a văzut că piciorul îi fusese sfărțec și că sângera abundant. Din fericire, unchiul Azad se afla în apropiere și a reacționat prompt, legându-l cu un garou pentru a opri sângerarea. De altfel, tata a putut să dea indicații privind propriul tratament și acesta e unul dintre motivele pentru care a supraviețuit. După o călătorie periculoasă de treizeci de ore cu mașina până în Iran, unchiul Azad a reușit să îl ducă la un spital. În prezent, același unchi care i-a salvat viața tatălui meu este șeful securității mele personale.

Pentru a-l ține în viață pe tata, doctorii au trebuit să-i amputeze o parte din picior. De fapt, au fost nevoiți să-l opereze de trei ori. Tatăl meu este unul dintre sutele de mii de afgani care și-au pierdut un membru în timpul războiului antisovietic. Conform unui studiu realizat în 2005 de Handicap International, numărul persoanelor „cu handicap grav” din Afganistan este de 867.000. Iar mine antipersonal ca cea care l-a rănit pe tatăl meu sunt și astăzi îngropate în câmpiile din întreaga țară, mutilând copii și fermieri, continuând să-și îndeplinească misiunea malefică mult timp după ce cei care le-au plantat au plecat acasă.

După cum vă puteți imagina, accidentul tatălui meu a fost o experiență dificilă și traumatizantă și pentru mama. Mai mult, pentru a face situația și mai grea, la scurt timp după ce s-a accidentat, a devenit prea riscant pentru el să mai locuiască cu noi. Sovieticii și marionetele lor afgane ucideau mii de oponenți în

acele vremuri. În timpul scurtei guvernări a lui Hafizullah Amin, chiar oficiali ai regimului-marionetă au făcut publică o listă cu peste douăsprezece mii de persoane care, spuneau ei, fuseseră ucise în închisori și pentru care dădeau vina pe Nour Mohammad Taraki. Tata și-a pierdut mulți prieteni și colegi și știa că forțele prosovietice intenționau să îl elimine și pe el, așa că, din nefericire, a fost nevoit să-și părăsească familia și să locuiască în exil.

După plecarea tatălui meu, fratele lui mai mare, unchiul Babak, a avut grijă de familia noastră și ne-a întreținut. Cum acest lucru se întâmpla pe vremea când eu eram foarte mică, nu am înțeles prea bine care era relația noastră și am început să-i spun unchiului meu „baba”, care înseamnă „tată” în dari. Toată viața mea, unchiul Babak a fost foarte apropiat de mine și de întreaga noastră familie. Chiar dacă nu făcea politică, a fost închis de trei ori și torturat din cauza acțiunilor întreprinse de tatăl meu împotriva ocupației sovietice. Autoritățile îl pedepseau fiindcă nu voia să dezvăluie unde se afla tatăl meu.

Deși își iubea foarte mult fratele, unchiul Babak era în multe privințe foarte diferit de el. Tatăl meu nu împărtășea vederile majorității bărbaților afgani din generația lui, iar la noi în casă nu exista dominație masculină. Unchiul dorea ca fetele să poarte vâlul pe cap atunci când primeam musafiri bărbați; tata nu se sinchisea de astfel de lucruri. Într-o zi, unchiul mi-a cumpărat un vâl și mi-a spus să îl port. Nu îi plăcea nici că dădeam mâna cu bărbații.

Când ne-am mutat la el, unchiul Babak ieșise la pensie, dar a fost nevoit să se întoarcă la catedră, pentru a putea întreține ambele familii. Îi plăcea foarte mult să lucreze cu copiii și era foarte iubit atât de ei, cât și de ceilalți profesori, deși era extrem de strict când venea vorba de respectarea regulilor.

Când eram mică, eram foarte apropiată de bunica din partea tatei, care locuia și ea la Farah. Mare parte din lucrurile pe care le știu despre ea le-am aflat din ce povesteau alții. Mă iubea mult,

iar la masă mâncam adesea din farfuria ei. Era un răsfăț, fiindcă, conform tradiției, la noi oamenii în vârstă primesc întotdeauna cea mai bună mâncare. Bunica i-a spus odată mamei că își dorește ca, după moartea ei, eu să merg la mormântul ei, să-l ud și să strig de trei ori.

— Vreau să-i aud glasul, a spus.

În perioada în care tatăl meu era în exil, bunicii au locuit cu noi. Bunicul era o persoană foarte activă, chiar și la bătrânețe. Nouă, copiilor, ni se spunea că are peste o sută de ani. Trebuie însă să înțelegeți că în Afganistan se întâmplă des ca datele de naștere să nu fie înregistrate și că adeseori se exagerează în legătură cu vârsta oamenilor. Bunicul avea darul vorbirii și îi plăcea să intre în vorbă cu străinii pe oriunde mergea. Într-un fel, a fost primul „politician” din familia noastră. Îmi place să cred că am moștenit o parte din aceste trăsături de la el.

Bunicul era un om extrem de ospitalier și de altruist, care îi punea întotdeauna pe ceilalți pe primul loc. În copilărie, mi s-a spus o poveste bine cunoscută în familia noastră: bunicul avea musafiri la prânz, masa era pusă, când a aflat teribila veste că băiatul lui în vârstă de doisprezece ani, fratele mai mare al tatălui meu, care se îmbolnăvisese grav, murise. În loc să le dea imediat de veste musafirilor, bunicul a avut grijă ca toată lumea să se bucure mai întâi de masă. Doar după ce au terminat de mâncat, la sfârșitul unei conversații plăcute, le-a dat vestea tragică și au plâns cu toții și s-au consolat reciproc pentru pierderea suferită. Bunicul era foarte iubit în comunitatea noastră.

Când polițiștii veneau să ne percheziționeze casa și să ne interogheze în legătură cu locul în care se ascundea tatăl meu, bunicul îi făcea adeseori să se rușineze de acțiunile lor. Apela la patriotismul și la mândria lor ca să-i facă să înțeleagă că slujeau pe cine nu trebuia. „E o rușine că afganii se luptă și se omoară între ei”, le spunea.

— Ne pare rău, răspundeau ei de cele mai multe ori, dar noi ne facem meseria, atâta tot.

Uneori, în astfel de ocazii, când veneau polițiști la noi, bunicul recita și chiar compunea poezii, declamând versuri care îmbinau idei religioase și politice. Avea talent la scris și la recitat și era un bun vorbitor.

Odată, polițiștii și-au pledat *ei* cauza în fața bunicului meu.

— Suntem oameni buni, au declarat cu emfază, dar suntem obligați să facem ceea ce facem.

Bunicul le-a răspuns:

— Da, aveți dreptate. *Noi* suntem de fapt cei răi. Vă rugăm să ne iertați.

Polițiștii s-au rușinat atât de tare, încât au plecat.

Altă dată, polițiștii s-au uitat la fotografiile noastre, în care apăreau mulți dintre prietenii și colegii tatălui meu de la universitate, care fuseseră între timp uciși sau închiși. Când unul dintre polițiști a arătat înspre fotografia tatălui meu și a întrebat sever: „Unde e bărbatul ăsta?”, bunicul a început să recite o foarte frumoasă poezie patriotică.

Când a terminat, unii polițiști aveau lacrimi în ochi și din nou au plecat cât de repede au putut.

Uneori, însă, polițiștii erau cu mult mai brutali. Se spunea că omorau copii și bebeluși în leagăne când percheziționau casele suspectilor dizidenți.

Anii aceia au fost, cum vă puteți imagina, foarte dificili din punct de vedere emoțional pentru mama. La scurt timp după ce și-a pierdut piciorul, cum am mai spus, tata a fost nevoit să părăsească Afganistanul. Noi credeam că se refugiase în Iranul vecin, dar treceau perioade lungi de timp în care mama nu primea nicio veste de la soțul ei. Țara noastră era în război și nu puteam comunica, nici măcar primi mesaje.

Mama a început să se teamă de ce era mai rău. Apoi, când eu aveam patru ani, unchiul Azad, fratele mamei, a sosit într-o zi cu

o veste nemaipomenită: tata trăia! Unchiul mai avea un mesaj pentru noi, și anume că sosise timpul să plecăm degrabă la el, în Iran. Mamei nu-i venea să-și creadă urechilor, nu-i venea să creadă că tata era într-adevăr în viață.

Războiul cu Rusia lua amploare. Conflictul încrâncenat nu dădea semne că s-ar sfârși prea curând și, în 1982, zeci de mii de afgani părăseau țara pentru a scăpa de război și de brutalitățile lui. Familia noastră s-a alăturat exodului. Am împachetat ce puteam duce și am lăsat provincia Farah și Afganistanul în urmă. Eu, unchiul Azad, mama, fratele meu mai mare și sora mai mică ne-am înghesuit cu toții într-o mașină pentru călătoria în Iran. Ne-am luat la revedere de la bunicul. Avea să fie ultima dată când îl vedeam. A preferat să rămână, fiindcă nu dorea să părăsească provincia Farah, pe care o iubea atât de mult. Când a murit, în 1987, ni s-a povestit că sute de oameni, chiar din sate aflate la mare depărtare, au venit să-i aducă un ultim omagiu.

Asemenea multor afgani de vârsta mea, mi-am petrecut mare parte din copilărie în afara țării, în tabere de refugiați. Pe timpul războiului, milioane de afgani au fost strămutați, cea mai mare parte locuind în tabere suprapopulate din Iran și Pakistan. Această cifră nu-i include pe cei peste un milion de afgani uciși în timpul deceniului de ocupație sovietică, din 1979 până în 1989.

În acest timp, Statele Unite se implicau și ele în Afganistan. În numele luptei legitime a mujahedinilor pentru eliberarea țării, SUA i-au finanțat, antrenat și înarmat pe unii dintre cei mai periculoși extremiști din lume: oameni ca Gulbuddin Hekmatyar, Abdul Rasul Sayyaf și Osama ben Laden. Acesta din urmă nu era bineînțeles afgan. Era unul dintre miile de străini pe care Statele Unite și Pakistanul i-au recrutat, i-au antrenat și i-au finanțat, în complicitate cu extremiștii bogați din Arabia Saudită. Intervenția lor a pavat calea către prăbușirea Uniunii Sovietice și a contribuit la sfârșitul Războiului Rece, dar ne-a lăsat în Afganistan cu fundamentalistii înarmați până-n dinți. Chiar și înainte ca rușii să

fie izgoniți din țară, multe dintre grupările extremiste începuseră să se lupte între ele, făcând viața afganilor de rând un iad. În cele din urmă, ambele superputeri s-au folosit de Afganistan pentru propriile interese, iar nouă, afganilor, acest război ne-a provocat distrugerii masive, din care încă nu ne-am revenit. Și a plantat semințele nenorocirilor cu care ne confruntăm și în prezent.

Părăsind Afganistanul, ne-am îndreptat întâi înspre orașul Zahedan, din estul Iranului. Am avut grijă să nu dăm prea multe informații despre planurile noastre, fiindcă autoritățile încercau să stăvilească emigrația în masă cauzată de război. În același timp, Statele Unite și aliații lor, împreună cu Pakistanul și Iranul, încurajau exodul, fiindcă așa le era mai ușor să recruteze mujahedini pe care să-i înarmeze apoi pentru a lupta împotriva rușilor. Pakistanul și Iranul voiau să mărească numărul de refugiați fiindcă primeau bani de la ONU și de la alți donatori. De asemenea, aceste guverne vecine puteau recruta agenți din rândul refugiaților afgani și crea partide politice pe care le puteau controla. În acei ani, au fost înființate opt partide proiraniene noi, iar alte șapte au fost create sub controlul serviciilor secrete pakistaneze (ISI).

Asemănările culturale făceau din Iran o destinație firească pentru aceia dintre noi care părăseau Afganistanul de Vest. Una dintre limbile oficiale ale provinciei mele natale este dari, un dialect al persanei, limba națională a Iranului, dar, odată ce treceau granița, era ilegal pentru afgani să locuiască în afara taberelor de refugiați, periculoase și supraaglomerate, fără permisiunea guvernului. Intelectualii antifundamentaști, asemenea tatălui meu, erau luați în vizor și uciși în taberele din Zahedan, așa că el locuia în oraș, într-o cameră închiriată, alături de câțiva prieteni. Și acolo l-am regăsit și noi în cele din urmă.

Eu personal nu-mi amintesc întâmplarea, dar de-a lungul anilor mama a povestit de multe ori cum s-a reîntâlnit cu tata în Zahedan. Când a intrat el în încăpere, parcă întreaga clădire s-a

umplut de lumină. Mama spunea că i s-a părut că era martoră la miracolul învierii lui.

Eram încă mică, aveam doar patru ani, așa că nu înțelegeam că bărbatul acela cu un singur picior era tatăl meu. La început, nu l-am lăsat să mă îmbrățișeze sau să mă sărute. Emoțional, rămăsesem legată de unchiul căruia îi spuneam „baba”. Încă nu realizam ce norocoasă eram să am un tată, spre deosebire de miile de copii afgani rămași orfani în ultimele decenii de război.

Tata s-a străduit din greu să-mi câștige afecțiunea. În apropiere era o piață unde exista chiar și o tonetă de înghețată, al cărei congelator funcționa cu ajutorul unui generator portabil zgomotos. Înainte de masă, părinții mă trimiteau adesea să cumpăr pâine de la piață și tata îmi strecura în buzunar niște bani în plus, ca să mă opresc la întoarcere să-mi iau înghețată. Era un mare răsfăț pentru mine și, chiar și în ziua de azi, asociez imaginea înghețatei cu amintiri fericite.

Uneori, pofta de înghețată mă băga și în bucluc. Odată, aveam musafiri la masă și m-au trimis în ultimul moment să cumpăr pâine. Instrucțiunile au fost cât se poate de clare:

— Vino repede acasă! *Nu te opri* la înghețată!

Dar nu m-am putut abține. Nu doar că m-am oprit să-mi cumpăr înghețată, dar am și pierdut vremea vorbind cu alți copii cât am mâncat-o. Când am ajuns acasă, toți erau nervoși. Mi-am dat seama că mă purtasem ca un copil răzgâiat, dar, cu toate astea, tata nici măcar n-a ridicat vocea la mine.

Și astfel am început treptat să înțeleg și să accept cine era tatăl meu. Mi-a spus că și-a dat seama că mă recucerise când m-a auzit cântând un cântecel care suna cam așa: „Tata are doar un picior, tata are doar un picior...” Nu era o poezioară prea grozavă, dar tata a fost încântat să audă cântecelul acela straniu pe care-l inventasem.

Pe măsură ce familia noastră creștea, tatălui meu îi era din ce în ce mai greu să ne întrețină pe toți, în ciuda faptului că era un

om educat și că muncea din greu. Pur și simplu nu era suficient de lucru. În Farah, chiar dacă n-am fost niciodată bogați, nu am suferit nici de sărăcie. Dar acum, alături de alți mii de afgani strămutați, trăiam în condiții foarte grele.

Guvernul iranian fundamentalist a comis crime impardonabile împotriva propriului popor, dar refugiații afgani au fost și sunt încă tratați cu și mai multă brutalitate. Orice afgan care a trăit în Iran are câte o poveste dureroasă de spus.

Afganii, în general, erau considerați de guvernul iranian ființe umane de rangul doi. Gardienii din tabere ne numeau „împuțiți” și ne obligau să facem cele mai grele munci pentru cele mai mici salarii. Regimul mullahilor din Iran era prietenos doar cu afganii care aveau legături cu cele opt partide-marionetă fundamentaliste ale sale. Acestea au fost mai târziu reunite în Partidul Wahdat, sau „Partidul Unității”, menit să exporte islamismul politic de la Teheran în Afganistan. Unii miniștri și mulți oficiali din guvernul lui Hamid Karzai, cum ar fi Karim Khalili, în prezent vicepreședinte, provin din acest partid. Având în vedere acțiunile sângeroase ale Wahdat-ului din timpul războiului civil din anii 1992-1996 și din alte împrejurări, acești bărbați ar trebui trași la răspundere pentru faptele lor.

Acestor grupări li se dăduse mână liberă în tabere ca să recruteze refugiați și să-și terorizeze și ucidă oponenții. De aceea era mai sigur pentru noi să locuim în Zahedan, chiar dacă riscam să fim prinși de poliție și trimiși în unul dintre temutele centre de detenție.

Centrele de detenție erau asemenea unor lagăre de concentrare, create pentru a-i umili pe afgani și a le distruge mândria națională. Deținuții riscau tortura, deportarea sau mai rău. Printre centrele de detenție faimoase se numără Tal-e-Sea, Askar Abad și Safaid Sang. Punctul culminant al abuzului sistematic comis asupra refugiaților afgani din Iran a avut loc în 1998, odată cu masacrul puțin cunoscut de la Safaid Sang (Stânca Albă, în dari). Când deținuții

s-au revoltat împotriva condițiilor de acolo și au încercat să evadeze, peste șase sute dintre ei au fost împușcați și uciși; unii au fost secerăți cu focuri de mitralieră trase din elicoptere.

Patru ani am trăit în exil în Iran. După un an în care am locuit în condiții nesigure, dar relativ confortabile în Zahedan, am fost nevoiți, din motive economice, să ne mutăm cu câteva sute de kilometri mai la nord, în clădirile mai puțin primitive din tabăra Khunuk Buzghala. La acea vreme, circa optzeci și cinci de mii de afgani erau înghesuiți în tabere murdare, suprapopulate, în zona deșertică aflată la frontiera districtului Birjand. Restul lumii cunoaște această regiune pentru covoarele persane superbe și pentru trecutul său ca punct de popas de-a lungul faimosului Drum al Mătăsii; noi l-am cunoscut drept un loc în care am fost neglijați și uitați de lume, unde ne coceam în zilele toride și tremuram în nopțile reci.

Casele din tabere erau de fapt niște structuri improvizate la repezeală, din chirpici și cărămizi, înșirate de-a lungul unor canale de colectare și scurgere neacoperite. Majoritatea locuințelor nu aveau uși în adevăratul sens al cuvântului, iar nopțile puteau fi înspăimântătoare. Au existat câteva incidente oribile, când vulpi, lupi și alte animale sălbatice s-au strecurat înăuntru și au atacat și ucis bebeluși și copii în somn. Nu voi uita niciodată cum ne învăța mama să strigăm după ajutor dacă ne trezeam cu un animal în colibă. Legase chiar o sfoară de sora mea nou-născută, ca să se trezească dacă ea se mișca.

Mai rău însă decât aceste pericole și lipsuri era faptul că în acele tabere nu existau școli. Copiii afgani nu aveau voie să meargă la școlile iraniene și li se interzicea să își organizeze școli proprii în tabere. Acest lucru a fost inacceptabil pentru familia mea, în special pentru tatăl meu, care credea cu atâta tărie în importanța educației, inclusiv pentru fete. Aveam șapte ani pe vremea aceea și deja ar fi trebuit să încep școala, așa că părinții mei au făcut bagajele și ne-am luat cu toții la revedere de la Iran.

CAPITOLUL 2

CUM AM CRESCUT ÎN PAKISTAN

Călătoria din Iran în Pakistan, în timpul căreia am schimbat mai multe autobuze vechi, a durat două zile. Eu eram mică și am dormit mare parte din drum, fără să știu cât de periculos era traseul împânzit de hoți și bandiți. Familia mea și alți refugiați afgani se temeau și de poliția iraniană, care ne-ar fi putut trimite în faimoasele centre de detenție.

Familia noastră s-a stabilit în Quetta, capitala Baluchistanului, o regiune muntoasă din vestul Pakistanului, aflată la frontiera cu provincia afgană Kandahar. Poreclită „Grădina cu fructe a Pakistanului”, Quetta e situată la aproape un kilometru și jumătate deasupra nivelului mării și e înconjurată de munți impozanți cu nume spectaculoase, ca Murdar și Takatoo. Quetta e un oraș destul de mare, chiar dacă nu imens după standardele pakistaneze, iar în perioada când am locuit noi acolo avea probabil în jur de o jumătate de milion de locuitori. De data aceasta n-am mai stat într-o tabără pentru refugiați. Am închiriat o căsuță ieftină, iar tatăl meu muncea cu ziua, pe unde apuca. În acei ani, majoritatea refugiaților afgani din Pakistan locuia fie în Quetta, fie în Peshawar, primul fiind un oraș mai sigur pentru un activist susținător al democrației, cum era tatăl meu.

La scurt timp după ce am ajuns în Pakistan, am mers prima oară la școală. Unul dintre motivele pentru care familia mea alesese orașul Quetta era că acolo se găsea o școală cu o bună

reputație în rândul activiștilor prodemocratici. Școala Watan era singura școală pentru refugiații afgani din zonă la care se puteau înscrie și fete. Avea clase atât pentru băieți, cât și pentru fete, și sute de elevi. Funcționa cu finanțarea și sprijinul unei organizații clandestine, numite Asociația Revoluționară a Femeilor din Afganistan (The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan – RAWA) și înființate la sfârșitul anilor '70 cu scopul de a promova drepturile femeilor și de a ajuta la lupta împotriva ocupației sovietice din Afganistan.

Școala era de fapt un internat, nu exista opțiunea de a merge la cursuri în timpul zilei și de a mă întoarce seara acasă și din această cauză am fost despărțită de familie în perioade lungi. A fost greu atât pentru mine, cât și pentru părinții mei, dar ei considerau că era important să primesc cea mai bună educație posibilă. Îmi amintesc că am plâns când părinții m-au lăsat la școală în prima zi. Aveam doar șapte ani și eram tristă și speriată că mă despărțeam de mama și de tata și de frații și surorile mele. Îmi făceam griji și pentru părul meu. La vremea aceea, țineam foarte mult la părul meu lung și bogat, care mi se revărsa pe umeri, și am insistat ca mama să le roage pe profesoare să promită că vor avea grijă de el.

După ce m-am acomodat, școala a devenit o plăcere. Mi-a plăcut încă de la început să citesc și să scriu, în special poeme și proverbe. Pe cele preferate le învățam pe de rost și le recitam cu voce tare. Deși școala era finanțată de o organizație politică, toți profesorii considerau că noi, copiii, trebuie să fim lăsați să ne trăim copilăria. Studiam toate materiile obișnuite, dar aveam și timp pentru joacă.

În mare parte, profesorii încercau să nu ne împovăreze de la o vârstă atât de fragedă cu problemele politice din Afganistan, dar ne-au învățat câteva lucruri de bază despre o femeie pe nume Meena, fondatoarea RAWA, care își abandonase studiile de la Universitatea din Kabul pentru a se dedica activismului social.

Într-o zi, învățătoarea ne-a dus în holul școlii pentru o întâlnire specială. Eram cu toții nerăbdători și ne întrebam cu ce ocazie. Și, spre marea mea surprindere, învățătoarea ne-a prezentat o invitată specială, care era Meena însăși. Nu-mi venea să cred: acest personaj de legendă se afla în fața ochilor noștri. Nu era deloc așa cum mi-o imaginasem: era atât de tânără și de frumoasă! În ziua aceea, Meena ne-a spus cât de important e ca fetele să primească o educație. În Afganistan, puterile extremiștilor fundamentalisti, care credeau că doar băieții trebuie să meargă la școală, sporeau de la o zi la alta.

După această cuvântare, Meena s-a așezat în mijlocul nostru și ne-a vorbit foarte frumos, întrebându-ne cum ne simțim la școală și dacă ne plac învățătoarele. Ne adusese dulciuri și a ținut neapărat să le ureze bun-venit noilor eleve. Pe vremea aceea eram foarte timidă și am stat tăcută cât timp ea a vorbit cu unele dintre colegele mele. Brusc, Meena s-a întors spre mine și mi-a admirat părul lung și frumos. Asta m-a făcut să ies din cochilie. „Mulțumesc”, am spus și am schimbat câteva cuvinte. Nu-mi amintesc ce am discutat, dar nu voi uita niciodată cât de bună și atentă a fost cu mine.

În 1987, la numai câțiva ani de la această întâlnire, Meena li s-a alăturat martirilor care s-au sacrificat pentru emanciparea femeilor afgane. Avea treizeci de ani când a fost răpită chiar în Quetta și asasinată. Nu s-a știut nimic de soarta ei, până când, la șase luni de la răpire, doi dintre ucigașii ei au fost prinși și au mărturisit, dezvăluind locul în care fusese îngropată în grabă. Se crede că a fost ucisă de fundamentalistii asociați cu partidul lui Gulbuddin Hekmatyar, cu sprijinul KHAD, ramura afgană a KGB-ului sovietic. Cel puțin asta au mărturisit cei doi bărbați arestați în Pakistan, înainte de a fi spânzurați. Sângele Meenei a fost vărsat în numele luptei femeilor afgane, care continuă până în ziua de azi. Sunt foarte recunoscătoare că am avut ocazia s-o

cunosc personal, chiar dacă doar pentru o zi, pe când eram copil. Rămâne o sursă de inspirație pentru mine.

Dușmanii mei susțin, printre altele, că sunt membră a RAWA. La urma urmei, sute sau poate mii de copii afgani au fost educați în școlile RAWA din Pakistan, dar asta nu înseamnă că după ce au crescut au devenit cu toții activiști ai organizației. Sunt independentă, dar nu mi-e rușine să spun că împărtășesc multe dintre idealurile lor. Dacă voi decide vreodată că pot fi mai eficientă în cadrul unei organizații, RAWA ar fi prima pe care aș lua-o în considerare. E o grupare care le face pe femeile afgane să fie mândre și eu am învățat multe din lupta lor fără compromisuri pentru drepturile femeilor și pentru democrație.

De la internat, ni se dădea voie să mergem acasă la familiile noastre două weekenduri pe lună. Am amintiri foarte plăcute legate de unul dintre șoferii care ne duceau acasă. Noi îi spuneam „unchiul Sayed” Era un bărbat bun și blajin, voluntar la școala noastră, iar eu am devenit repede una dintre preferatele lui. Când ne ducea el, încercam de fiecare dată să stau în față. De multe ori, ne dădea ciocolată sau alte dulciuri și întotdeauna glumea și ne făcea să râdem. Din păcate, acest om minunat avea să fie și el ucis mai târziu de către extremiștii fundamentalști.

Ambele evenimente tragice relatate mai sus nu aveau însă să se întâmple decât peste câțiva ani, iar în acea perioadă viața mea la școală era una fericită; creșteam și descopeream lucruri noi. Am totuși o amintire neplăcută, chiar traumatizantă, din perioada petrecută acolo. Într-o zi am fost șocată să aflu că aveau de gând să-mi taie părul cel lung și frumos. Am încercat să fug, dar învățătoarele m-au prins și mi-au tăiat buclele prețioase. Când mi-am văzut părul tuns într-o oglindă, nu m-am putut opri din plâns. Trebuie să spun însă că învățătoarele nu o făcuseră din cruzime. Apăruseră păduchii și au fost nevoite să ne tundă pe toate pentru a împiedica răspândirea lor. Probabil că ar trebui să fiu recunoscătoare că nu m-au tuns până la piele.

În anii petrecuți în Pakistan, ne-am mutat de mai multe ori, în funcție de locul în care tata găsea de lucru. Am locuit mai întâi în Quetta, apoi lângă granița de nord-est a Pakistanului cu India, în orașul Lahore. În cele din urmă, am ajuns în taberele imense de refugiați afgani din jurul Peshawarului, în nord-vestul Pakistanului.

Peshawarul e situat la mică distanță de granița afgană și la circa 240 de kilometri de Kabul, prin celebrul Pas Khyber, așa că era firesc ca mulți refugiați să se adune acolo. Taberele întinse din această regiune, printre cele mai mari numărându-se Harakat, Akora Khattak, Shamshato și Jaloza, găzduiau sute de mii de afgani care fugeau de războiul din țara lor. Recent, guvernul pakistanez a început să închidă o mare parte din aceste tabere, dar decenii întregi ele au fost pline ochi cu exilați afgani.

Am locuit într-o tabără numită Pashae, care se afla la o distanță de aproximativ o jumătate de oră, pe un drum plin de hârtoape, de drumul principal și tot la jumătate de oră de tabăra principală, Harakat. Când am sosit acolo, la mijlocul anilor '80, taberele erau aglomerate și situația, disperată. Familiile erau nevoite să trăiască în barăci improvizate și cocioabe de chirpici așezate la întâmplare. Din tabără, se vedeau norii de fum negru care se ridicau deasupra fabricilor de cărămizi aflate în apropiere, unde trudeau, ore în șir, mulți dintre bărbați și chiar copii. Au fost vremuri grele pentru familia mea, deși cu siguranță situația noastră era mai bună decât a multora. Mâncarea și ceva de lucru se găseau cu dificultate. Mulți refugiați aveau probleme de sănătate din cauza malnutriției și amintirea bebelușilor subnutriți, care mureau în brațele mamelor lor îngrozite, mă bântuie și azi.

Multe dintre taberele din jurul Peshawarului erau controlate de partidele fundamentaliste susținute de serviciile pakistaneze ISI. Până și ajutoarele internaționale treceau prin mâinile acestor grupări. Partidul Gulbuddin al celebrului Hekmatyar își avea

propriile centre de detenție în taberele Shamshato și Warsak, în care se aflau mulți activiști democratici.

Taberele conduse de cele trei grupări ale mujahedinilor socotite mai moderate erau considerate ceva mai sigure. Din fericire pentru noi, Pashae era o astfel de tabără. Era înregistrată sub gruparea Jabhe-Nejat condusă de Sibghatullah Mojaddedi. Din consiliul său făceau parte mulți afgani progresiști. Deși tabăra era numită după minoritatea pashae din Afganistan, multe grupuri etnice și tribale trăiau împreună în armonie acolo. Pe tot parcursul anilor '80, locuitorii din Pashae, dintre care unii erau înarmați pentru propria siguranță, au rezistat atacurilor și amenințărilor bandelor de fundamentalisti, cărora nu le convenea modul progresist în care era administrată tabăra. Și mai important, în Pashae existau școli conduse de oameni cu o gândire progresistă. La acea vreme, singura educație disponibilă în majoritatea taberelor era asigurată de madrase, școli destinate exclusiv băieților, în care elevii erau îndoctrinați cu o formă rigidă și militantă a islamului. Majoritatea madraselor erau finanțate de Arabia Saudită și de multe ori erau singura opțiune pentru băieții afgani. Orfanii erau în mod normal trimiși la aceste școli, unde nu învățau nimic altceva în afară de jihad și de fundamentalismul extremist. Erau așa-numitele „fabrici de talibani”, în care s-a format o întreagă generație de refugiați afgani. Cuvântul „talib” înseamnă student și, într-adevăr, mulți dintre luptătorii talibani și-au făcut școala în aceste madrase din zona Peshawar. Astfel, educația fundamentalistă, răspândită pe scară largă în Pakistan, avea să se întoarcă să ne bântuie în Afganistan.

În aceste condiții dificile, părinții ne-au găsit un loc în care să învățăm cu instructori progresiști. De-abia așteptam să plec dimineața la școală alături de frații și surorile mele. Băieții și fetele învățau în clase diferite, dar urmau o programă similară. Cu excepția matematicii, care n-a fost niciodată punctul meu forte, mă descurcam destul de bine la toate materiile. Din nou

am excelat la compuneri și la citire în dari. Îmi amintesc că am umplut multe pagini când profesoara ne-a cerut să scriem un eseu despre sensul libertății. Deoarece știam ce însemna regimul fundamentalistilor în celelalte tabere și în Afganistan, am scris că libertatea înseamnă să ai o țară cu drepturi egale pentru toți cetățenii, inclusiv pentru femei. Acasă, îi ajutam pe frații și surorile mai mici la teme.

Ca elevi, nu realizam întotdeauna cât de norocoși eram. Îmi amintesc foarte limpede cum a reacționat o profesoară când unii dintre noi s-au plâns că erau obosiți de la atâta învățătură. A răspuns ferm:

— Ar trebui să fiți conștienți că anii aceștia, în care aveți posibilitatea să vă concentrați asupra educației, vor fi cei mai buni din viața voastră.

Acum știu că avea dreptate. Mi-aș dori ca toți copiii afgani să aibă șansa de a „obosi” de la prea mulți ani de învățat.

La școala noastră existau și ore de sport, atât pentru băieți, cât și pentru fete, iar mie îmi plăceau fiindcă aveam multă energie. Curtea împrejmuită a școlii era singurul loc în care fetele puteau practica sporturi; spre deosebire de băieți, nu aveam voie să ne jucăm în tabăra propriu-zisă. Îmi plăcea în special să joc volei. Unii părinți afgani nu le dădeau voie fetelor lor să facă sport, fiindcă îl considerau potrivit doar pentru băieți, dar părinții mei ne-au lăsat întotdeauna pe noi, fetele, să ne jucăm la fel ca băieții. Mult prea multe fete afgane nu cunosc, de la o vârstă fragedă, altceva în afară de muncă și obediență.

Părinții mei urmăreau evoluția războiului de acasă, ascultând știrile la un aparat de radio cu unde scurte și din poveștile noilor refugiați care ajungeau în tabere. La mijlocul anilor '80, când întreaga populație afgană îi ura și rezistența împotriva lor devenea tot mai puternică, sovieticii începeau să piardă teren. La acea vreme, câteva țări străine, în special Statele Unite, Pakistanul, Iranul și Arabia Saudită, se implicaseră în conflict. SUA doreau

să se folosească de rezistența afgană pentru a-i învinge pe sovietici, devenind astfel unica superputere. Eu cred că Statele Unite urmăreau și să se răzbune pe URSS pentru eșecul din Războiul din Vietnam. Astfel, americanii s-au asigurat că rușii se împotmolesc în propriul lor Vietnam.

În 1985, CIA trimitea milioane de dolari, sub formă de plăți și echipamente militare, către mai multe grupări de rezistență alese cu grijă de ISI, serviciile secrete pakistaneze profundamentaliste. Conducătorii acestor partide erau lorzi ai războiului și extremiști religioși ca Gulbuddin Hekmatyar, Abdul Rasul Sayyaf, Burhanuddin Rabbani și Ahmad Shah Massoud. Abdul Ali Mazari Karim Khalili, Mohammad Mohaqiq și Sheikh Asif Mohseni conduceau grupări similare, susținute de Iran. În ochii străinilor, nu conta faptul că acești bărbați purtau un război împotriva propriului popor și oprimbau femeile afgane în numele islamului și al jihadului.

La sfârșitul anilor '80, părea că o să ne câștigăm în sfârșit libertatea. Rușii sperau să își îmbunătățească șansele înlocuindu-l pe Karmal cu Muhammad Najibullah, altă marionetă sovietică și fost șef al poliției secrete afgane KHAD. Dar mujahedinii se apropiau de Kabul. În 1989, ultimele trupe rusești au părăsit Afganistanul, dar Uniunea Sovietică a continuat să-l susțină pe Najibullah. Acesta a rezistat în capitală până când Imperiul Sovietic s-a prăbușit la rândul lui și el a rămas fără bani.

Am descoperit adevărata față a milițiilor când acestea au cucerit în sfârșit Kabulul, la 28 aprilie 1992. La început, oamenii au sărbătorit victoria, dar curând speranțele li s-au prefăcut în scrum când acești extremiști s-au dovedit mai răi decât rușii. Nu știam la momentul acela, dar data de 28 aprilie avea să devină o altă zi neagră în istoria țării noastre, la fel de celebră ca 27 aprilie, data la care marionetele rușilor au venit la putere, în 1978.

Deși cred în unitatea națională și nu-mi place să etichetez oamenii în funcție de originile lor etnice sau religioase, este

necesar să cunoașteți câte ceva despre diferitele grupări din Afganistan pentru a înțelege zilele sângeroase ce aveau să vină. Încă din secolul al XV-lea, când a fost creat ca stat național prin unificarea mai multor fiefuri, Afganistanul a fost un amalgam de grupuri etnice. În prezent există circa 32 de milioane de afgani, aparținând diferitelor etnii: paștuni, tadjici, hazari, uzbeki și alte câteva grupuri mai mici. Cele două limbi oficiale sunt persana, vorbită de tadjici și paștuna, vorbită de etnicii paștuni de o parte și de alta a graniței dintre Afganistan și Pakistan. Timp de secole, toate aceste grupuri au fost reunite laolaltă sub același steag, dar imediat după ce milițiile au intrat în Kabul, unitatea a fost distrusă.

E greu de înțeles pentru cineva din exterior, dar noi îi împărțim pe mujahedini în două tipuri: mujahedinii adevărați și criminalii. În zilele de început ale Războiului Sovieto-Afgan, majoritatea celor care luptau împotriva forțelor rusești își spunea mujahe-dini, sau „războinici sfinți”. Aceștia erau, asemenea tatălui meu, patrioți afgani, uniți în lupta împotriva unui invadator tiranic. În ziua în care regimul lui Najibullah, sprijinit de sovietici, s-a prăbușit în cele din urmă, la 28 aprilie 1992, adevărații mujahedini au depus armele și la acea dată extremiștii și grupurile avide de putere au început războiul civil. Pe acești criminali îi numim în prezent jihadiști, pentru a-i deosebi de mujahedinii onorabili.

Chiar dacă mujahedinii luptau împotriva unui Imperiu Sovietic ateu, nu e adevărat că luptau doar pentru religie, care este o chestiune personală. Luptau pentru dreptul nostru, al afganilor, de a ne elibera de dominația străină.

Acum câțiva ani, la un talk-show la care participam, un reprezentant al Jamait-e-Islami a spus că noi „am luptat împotriva rușilor în numele Islamului”, dar l-am corectat:

— Nu, am luptat împotriva rușilor în numele *libertății*, am spus.

Mulți dintre principalii lideri ai rebelilor aveau origini etnice diferite. Deși apăreau adesea rivalități între ei, atâta timp cât au avut un inamic comun și banii au continuat să vină de la CIA, au reușit să evite vărsările de sânge fratricide. Este important să notăm că, până și în perioada ocupației sovietice, multe dintre facțiunile mujahedinilor s-au luptat între ele pentru influență, unele încheind chiar alianțe temporare cu marionetele rușilor pentru a obține mai multă putere. După plecarea sovieticilor, aceste grupări au declanșat un război civil în toată regula, în special pentru putere și pentru bani: acel tip de luptă pe care noi, afganii, o numim luptă între câini.

După ce trupele lui Najibullah s-au împrăștiat, armatele lui Hekmatyar, un paștun, și Massoud, un tadjic, s-au luptat pentru controlul Kabulului așa cum se luptă câinii pentru un os. Gulbuddin era în afara orașului și lansa mii de rachete asupra Kabulului. Lui Massoud i s-a alăturat brutalul lord uzbek al războiului Abdul Rashid Dostum, care fusese un comandant militar influent în regimul-marionetă al rușilor, până când își dăduse seama că aceștia urmau să piardă. Atunci a schimbat tabăra și s-a declarat mujahedin. Componenta acestor alianțe s-a schimbat de mai multe ori, iar la un moment dat Dostum a ajuns chiar să i se alăture lui Hekmatyar. Facțiunile rivale și-au croit drum spre Kabul, aruncând în aer tot ce le stătea în cale, deși orașul îi supraviețuise războiului cu rușii în mare parte intact. Capitala noastră era într-o vreme atât de frumoasă, încât atrăgea turiști din întreaga lume și era numită „mireasă-ntre orașe”. Alți lorzi ai războiului au încercat să formeze un guvern interimar, Consiliul Jihadului Islamic, condus de Sibghatullah Mojaddedi, pentru a pune capăt haosului, dar luptele au continuat cu aceeași intensitate. Milițiile lui Dostum, Sayyaf, Massoud, Mazari și Hekmatyar au prădat orașul, jefuind familii, ucigând și violând femei. În final, între 65.000 și 80.000 de civili inocenți au fost omorâți doar în Kabul, deși nu există cifre „oficiale” unanim acceptate privind numărul

cutremurător de morți. Conform ONU, peste 90 la sută din oraș a fost distrus. În cele din urmă, Massoud și conaționalul său tadjic Rabbani au încercat să-și exercite autoritatea prin intermediul unui guvern de unitate națională, dar, în realitate, țara era divizată în fiefuri, conduse după capriciile unor bătauși și lorzi ai războiului rivali.

În acea perioadă, aceste grupări rivale au declanșat un conflict etnic de pe urma căruia cel mai mult au avut de suferit oamenii nevinovați și sărmani. În prezent, aceste facțiuni sunt la fel de detestate de propriile grupuri etnice pe cât sunt de detestate de celelalte grupări.

Din nefericire, după plecarea sovieticilor, mass-media internațională nu s-au mai interesat de Afganistan și, prin urmare, multe dintre crimele acelor ani au fost prost documentate și au rămas aproape necunoscute. Una dintre cele mai groaznice tragedii, uciderea în masă a etnicilor hazari și violarea femeilor din cartierul Afshar din Kabul, apare într-un raport al Human Rights Watch. Masacrul a început la 11 februarie 1993, condus de forțele lui Sayyaf, Massoud și alții, după luptele cu miliția lui Mazari. În câteva zile, forțele armate ale lui Mazari s-au retras, în timp ce sute de oameni nevinovați, sărmani au murit la Afshar. Zona este și astăzi într-o stare deplorabilă.

În 1992, pentru scurt timp, familia mea s-a întors în Farah. Aveam paisprezece ani și amintirile acelor luni sunt înspăimântătoare. Deși mare parte din distrugeri se petreceau la Kabul, chiar și în Farah se instalase anarhia și diferitele facțiuni ale mujaheadinilor se luptau între ele. Ismail Khan se proclamase Emir al Heratului și forțele lui armate își exercitau influența asupra provinciilor vecine, printre care și Farah.

Familia mea s-a mutat în casa unchiului Babak, iar situația s-a înrăutățit până într-atât, încât de-abia puteam ieși din casă. Pe străzi era anarhie. Fetele erau răpite, violate și ucise de bande de vagabonzi. Nu eram în siguranță nici măcar în casă. Noaptea,

luptători înarmați din grupările de mujahedini criminali intrau de multe ori în casele oamenilor. Când apăreau în oraș, părinții ne încuiau pe noi, copiii, într-un dormitor cu lumina stinsă și ne spuneau să nu facem gălăgie. Eram îngroziți, dar nu îndrăzneam să plângem când îi auzeam pe bărbații aceia zbierând și întorcând totul cu susul în jos, luând orice le poftea inima.

Nu puteam rămâne în Farah și la scurt timp ne-am întors în tabăra de refugiați Peshae din Pakistan. Din cauza războiului cu rușii, noi, cei aproape cinci milioane de afgani, fuseserăm obligați să trăim în acele tabere, iar acum războiul între mujahedini ne obliga să rămânem pe loc. Taberele erau supraaglomerate și în fiecare zi soseau tot mai mulți refugiați, în special din capitala Kabul. Guvernul pakistanez, care îi primise pe refugiați cu brațele deschise în timpul războiului cu sovieticii, le îngreuna trecerea frontierei. Mulți au devenit refugiați interni, forțați să-și ridice taberele în Afganistan.

Majoritatea occidentalilor au fost făcuți să creadă că intoleranța, brutalitatea și teribila oprimare a femeilor din Afganistan au început odată cu regimul talibanilor, dar asta e o minciună, e tot un praf aruncat în ochii lumii de lorzii războiului care domină guvernul așa-zis democratic, sprijinit de americani, al lui Hamid Karzai. În realitate, unele dintre cele mai grave atrocități din trecutul nostru recent au fost comise în timpul războiului civil, de bărbați care acum se află la putere.

Femeile și copiii au fost primele și cele mai vulnerabile victime ale războiului civil. În numele islamului, femeile au fost private de drepturile lor de bază. Mulți lorzi ai războiului au închis ușile școlilor de fete și au interzis până și zgomotul făcut de pașii femeilor.

Încă din luna mai a anului 1992, Ayatollahul Asif Mohseni, purtătorul de cuvânt al consiliului de conducere interimar (în prezent un apropiat al lui Karzai și al SUA în Kabul), și Sayed Ali Javed (acum membru în Parlament) au făcut public un nou set

de reguli de conduită pentru femei, intitulat „Ordonanța privind vâlul femeilor”. Aceasta proclama că „Cel care se opune vâlului este un infidel, iar femeia fără vâl e o desfrânată” și prezenta în linii mari condițiile în care trebuie purtat acesta și ce nu au voie să facă femeile:

- 1. Nu au voie să se parfumeze.*
- 2. Nu au voie să poarte haine cu podoabe.*
- 3. Nu au voie să poarte haine subțiri.*
- 4. Nu au voie să poarte haine strâmte și mulate.*
- 5. Trebuie să-și acopere întreg corpul.*
- 6. Hainele lor nu trebuie să semene cu cele ale bărbaților.*
- 7. Hainele femeilor musulmane nu trebuie să semene cu cele ale femeilor nemusulmane.*
- 8. Încălțăminte lor nu trebuie să facă zgomot.*
- 9. Nu au voie să poarte podoabe care fac zgomot.*
- 10. Nu au voie să umble pe mijlocul străzii.*
- 11. Nu au voie să iasă din casă fără permisiunea soțului.*
- 12. Nu au voie să vorbească cu bărbați străini.*
- 13. Dacă e necesar să vorbească, trebuie s-o facă cu voce scăzută și fără să râdă.*
- 14. Nu au voie să se uite la străini.*
- 15. Nu au voie să se amestece cu străinii.*

În majoritatea regiunilor Afganistanului, femeile erau acum obligate să poarte burqa, de teamă să nu fie răpite, violate și ucise. Fetele erau măritate cu forța cu comandanții jehadiști. Acești așa-ziși musulmani aveau patru soții oficiale, lucru permis în religia islamică, dar majoritatea aveau în realitate mai mult de patru neveste acasă. Se foloseau de viol ca de o armă pentru a domina și teroriza populația. Oamenii lor violau copii care aveau chiar și patru ani și tăiau sânii femeilor. Până și în Pakistan soseau rela-

tări despre acești criminali care siluiau trupuri neînsuflețite de femei sau de bătrâne, ceea ce depășește orice imaginație.

Nahid Hassan este o binecunoscută martiră a acestei perioade brutale din istoria noastră. La începutul anului 1993, când Nahid avea doar treisprezece ani, apartamentul familiei ei din Kabul a fost atacat de un comandant jihadist și de oamenii lui. După ce i-au împușcat fratele de doisprezece ani și alți membri de sex masculin ai familiei, Nahid a ales să se arunce pe geam de la etajul șase ca să nu fie violată. În prezent, în locul unde a căzut se află un altar închinat memoriei ei.

Nu doar femeile au căzut victime, și bărbații au fost violați și răpiți. Unora li se înfîgeau cuie în cap și erau lăsați să moară. Alții erau băgați în containere și li se dădea foc. Aveau loc decapitări în public. Ori de câte ori oamenii se revoltau împotriva nedreptății, erau fie insultați și bătuți, fie uciși. Nivelul de nesiguranță din Kabul era atât de mare, încât Amnesty International a relatat cum o familie, ale cărei copii fuseseră răpite și ucise, se văzuse nevoită să le aducă cadavrele acasă și să le incinereze, fiindcă era riscant să meargă la cimitir. Raportul Amnesty International din 1995 era intitulat simplu „Femeile din Afganistan: o catastrofă a drepturilor omului”.

Mujahedinii criminali au incendiat școlile publice și universitățile. Muzeul Național din Kabul, deținătorul unuia dintre cele mai bogate patrimonii culturale din lume, a fost folosit în acei ani pe post de buncăr și 70 la sută din cele o sută de mii de obiecte vechi de câteva milenii au fost furate sau distruse. Arhivele Naționale au fost jefuite. Mujahedinii le-au dat foc bibliotecilor și chiar Sfântului Coran. Au furat ușile și ferestrele birourilor guvernului și au jefuit locuințe. Au furat până și pietrele prețioasele din Badakhshan. Massoud e celebru pentru negoțul cu aceste pietre, pe care li le-a vândut rușilor. Massoud a fost ucis cu câteva zile înaintea atacurilor de la 11 septembrie. În prezent, acest criminal infam e prezentat drept erou de guvernul Karzai,

iar guvernul francez, care a avut legături strânse cu el, se străduiește din răputeri să facă din el o legendă și l-a nominalizat chiar la Premiul Nobel pentru Pace.

Chiar dacă învățătura islamică propovăduiește toleranța față de ceilalți, lorzii fundamentalisti ai războiului au eliminat toate celelalte credințe. Majoritatea afganilor sunt musulmani, dar există o minoritate hindusă și una sikh. Fundamentalistii nu numai că i-au insultat pe hinduși, dar le-au interzis festivalurile religioase și i-au obligat să-și lege o bucată de pânză galbenă pe braț pentru a putea fi identificați; la fel cum a făcut Hitler cu evreii. Au mers până la a-i circumcide pe bărbații hinduși, deși acest obicei nu face parte din cultura lor. Astăzi, hindușii din Afganistan nu au unde să-și incinereze morții, așa cum le cere tradiția. Au protestat, amenințând că vor părăsi definitiv Afganistanul dacă li se va lua acest drept fundamental.

Chiar dacă anii de război civil au fost printre cei mai sângeroși și dificili din ultimele trei decenii, mass-media și mare parte din comunitatea internațională nu au fost interesate de noi în acea perioadă. Unii merg până la a sugera că Statele Unite și-au dorit un război civil în Afganistan, deoarece se temeau de cantitatea uriașă de arme care rămăsese în mâinile mujahedinilor. SUA sperau că aceștia se vor lupta între ei și vor consuma astfel armele și muniția rămase. Doar după 11 septembrie lumea și-a îndreptat cu adevărat atenția înspre Afganistan. Până atunci, atrocitățile comise împotriva poporului nostru au fost considerate o chestiune internă.

Am fost norocoasă că tatăl meu, în înțelepciunea lui, ne-a dus înapoi în Pakistan, înainte să-i cădem și noi victime războiului civil. Ar fi fost imposibil să-mi continui educația în Farah. Ne-am întors în tabăra Pashae, iar eu și frații mei ne-am înscris din nou la aceeași școală.

În clasa a noua, am auzit că un ONG care desfășura mai multe programe în tabără căuta persoane care să îi învețe pe adulți să

scrie și să citească la un nivel elementar și să ajute la orele cu copiii. Pentru a-mi ajuta familia, m-am înscris și am început curând să lucrez ca profesoară. Eram plătită cu cinci sute de rupii pe lună (echivalentul a circa șaptesprezece dolari americani).

În cele mai multe zile, mergeam la școală la orele mele, după care rămâneam să le învăț pe femei să scrie și să citească. Aveam paisprezece sau cincisprezece ani când am început și a fost o adevărată provocare să le predau unor persoane mai în vârstă decât mine. Mă întrebam dacă voi fi o profesoară bună. Aveam emoții foarte mari la început și eram timidă când vorbeam în fața clasei. A fost nevoie de timp și de efort ca să-mi depășesc frica.

Trebuia să câștig respectul și încrederea elevelor mele, care altfel ar fi putut renunța la ore. Într-o zi am fost bolnavă și am rugat o prietenă să mă înlocuiască, iar aceasta se pare că nu a reușit să comunice la fel de bine cu elevele mai în vârstă. A doua zi, una dintre femeile din clasă m-a certat:

— Să nu mai lipsești niciodată de la ore!

Multe dintre elevele mele erau femei foarte sărace și aceasta era prima lor șansă adevărată la educație. Știam că, pentru multe dintre ele, orele acelea erau un lux și că își permiteau puțin timp pentru ele doar după ce terminau de dereticat prin casă și de hrănit copiii. Adeseori lipseau de la ore și unele au renunțat definitiv să vină atunci când situațiile familiilor lor au devenit extrem de grele.

De aceea, le-am sugerat celor din conducerea școlii să cumpere niște obiecte casnice de bază, pe care să le oferim celor care veneau la cursuri și își făceau temele. M-am gândit că ar fi un stimulent grozav pentru a le încuraja să nu renunțe la ore. De atunci încolo, la fiecare sfârșit de săptămână, femeile plecau acasă cu o bucată de săpun sau cu orez sau cu alte obiecte de primă necesitate, iar clasa mea a crescut cu repeziciune!

Una dintre elevele mele era o casnică din tabăra vecină, unde nu existau cursuri de alfabetizare pentru femei. Era foarte

dornică să învețe, dar soțul ei se împotriva. Îi spunea că trebuie să aibă grijă de copii cât timp el muncea de dimineața până seara în fabrica de cărămizi. Dar, în timp ce soțul ei se afla la muncă, ea îi lăsa pe copiii mai mari să aibă grijă de cei mici și venea pe ascuns la orele mele. În șase luni, a învățat să scrie și să citească, fără ca soțul ei să aibă habar.

Mai târziu, a început să le predea femeilor din tabăra ei, primind și ceva bani de la eleve. Când soțul ei a aflat, în loc să se înfurie, s-a bucurat că soția îl ajuta, aducând niște bani în casă. De atunci, acest bărbat le încurajează și pe alte femei să meargă la școală.

Faptul că devenisem profesoară a avut un impact și asupra familiei mele. Mama nu a avut niciodată ocazia să meargă la școală în copilărie, dar acum se hotărâse să vină la orele mele. A fost un sentiment nemaipomenit să-mi ajut mama să învețe să scrie și să citească. O tratam la fel ca pe celelalte eleve, dintre care unele erau chiar mai în vârstă decât ea.

Îmi plăcea foarte mult să predau, dar eram încă tânără și dornică să învăț eu însămi mai mult. Îmi doream în special să învăț engleza, dar, din păcate, singurul curs disponibil era la aceeași oră cu cel pe care îl predam eu în încăperea de vizavi. Înainte de a pleca seara spre casă, intram în sala de clasă pustie, unde se ținuse ora de engleză, sperând să mai găsesc niște cuvinte scrise pe tablă. Dacă găseam, le copiam și încercam să aflu ce înseamnă.

Experiența din taberele de refugiați m-a învățat multe lucruri despre poporul afgan. Am văzut cu ochii mei suferința și nedreptățile și am aflat despre puterea educației. Aceste experiențe mi-au format percepția asupra lumii. În plus, citeam mult și de una singură.

Tatălui meu îi place foarte mult să citească și m-a încurajat întotdeauna să citesc cât de mult pot. Obişnuia să-mi spună un proverb: *Spune-mi ce citești ca să-ți spun cine ești*. Odată, mi-a

cumpărat un cadou dintr-un anticariat: o carte pe care o citise la închisoare și care îi plăcuse. M-a îndrumat să citesc cărți importante, din care să aflu cât mai multe lucruri care să mă ghideze în viață și să îmi formeze principiile. Tata avea o colecție importantă de cărți în persană și adeseori rămâneam trează până târziu, citind la lumina lămpii cu gaz.

Cartea lui Ashraf Dehghani, *Epopeea rezistenței*, mi-a lăsat o impresie deosebit de puternică. Ea a scris-o ca pe o mărturie a ororilor din închisorile iraniene, în care a fost închisă, împreună cu mulți alții, ca deținut politic. Forța morală a lui Dehghani în fața abuzurilor și a nedreptăților m-a inspirat întotdeauna. Cărțile lui Maxim Gorki, *Mama* și *Universitățile mele*, precum și multe dintre romanele lui Jack London, în special *Colț Alb*, au fost de asemenea lecturi memorabile.

Îmi plăcea și poezia și mă delectam cu limbajul încântător al poezilor iranieni și afgani. Am descoperit, de asemenea, un mare poet afro-american, Langston Hughes, al cărui limbaj grăitor scoate la iveală nedreptățile suferite de negrii din America. Bertolt Brecht a scris cuvinte înălțătoare pentru activiștii sociali din întreaga lume, iar eu am învățat pe de rost multe fragmente, ca acesta:

Există oameni care luptă o zi și sunt buni.

Există oameni care luptă un an și sunt mai buni.

Există unii care luptă mulți ani și sunt și mai buni.

Dar există și aceia care luptă toată viața.

Ei sunt cei indispensabili.

Am copiat chiar poezia lui, *Laudă învățăturii*, pentru acele femei care se temeau că era prea târziu să meargă la școală:

Învăță lucrurile elementare!

Pentru cei cărora le-a venit timpul

Nu e niciodată prea târziu!

Învață ABC-ul. Nu va fi suficient,

Dar învață-l! Nu te descuraja!

Începe! Trebuie să știi totul.

Trebuie să preiei controlul.

Biografiile mă fascinau și ele. Am citit despre Mohammad Mosaddeq, conducătorul ales democratic al Iranului, la a cărui răsturnare au contribuit și Statele Unite, în 1953. Am citit despre viețile lui Mahatma Gandhi, Che Guevara, Patrice Lumumba, Bhagat Singh, Saeed Sultanpur, Victor Jara și alții. Povestea vieții lui Nelson Mandela m-a impresionat în mod special. Și-a petrecut douăzeci și șapte de ani în închisoare, dar asupritorii lui nu au reușit niciun moment să îi frângă spiritul sau să-l facă să renunțe la ideile sale. Pereții închisorii nu i-au zdruncinat hotărârea, iar biografia lui a fost o revelație pentru mine.

Nu aveam prea multe casete video cu filme în tabără, dar îmi amintesc că odată am văzut *Spartacus*, povestea unei răscoale a sclavilor din vremea romanilor. Este una dintre cele mai vechi și cunoscute revolte din istorie, care demonstrează cât de important este să lupți până la capăt, chiar dacă soarta ți-e potrivnică. Filmul mi-a lăsat o impresie puternică.

Un alt film care mi-a plăcut mult și care practic mi-a schimbat viața a fost *Gadfly*, o poveste de dragoste și de eroism revoluționar, care se petrece în Italia. Aveam vreo șaisprezece, șaptesprezece ani când l-am văzut prima oară și cred că l-am revăzut de cel puțin trei ori. Mi-a plăcut și cartea după care a fost făcut filmul, scrisă de Ethel Lilian Voynich. M-a emoționat personajul principal, Arthur, care era motivat de dragostea pentru patrie și hotărât să lupte pentru dreptate, chiar dacă asta însemna să își sacrifice relația cu tatăl său.

La acea vreme, ascultam și muzică la casetofon. Îmi plăcea în special Daruish, cântărețul iranian iubitor de libertate, și aveam toate albumele lui.

Toate acestea – condițiile din tabere, predatul, cărțile pe care le citeam – îmi schimbau percepția asupra lumii; luasem în serios cuvintele lui Brecht. Voiam să fac ceva. Mai mult decât orice, îmi doream să particip la acțiunile menite să le ofere afganilor o viață mai bună.

În timpul războiului civil, talibanii se antrenau în moscheile din Pakistan și trimiteau recruți să lupte împotriva foștilor lorzi ai războiului mujahedini. Intenționau să înființeze propriul tip de stat islamic în Afganistan, cu ajutorul guvernului pakistanez. În septembrie 1996, i-au alungat pe lorzii războiului în exil și au preluat puterea; în 1998, controlau aproape 95 la sută din țară. Talibanii i-au promis poporului siguranță. Afganii, epuizați după anii de război și anarhie, au primit încă o dată noul regim cu brațele deschise, cu speranța că va aduce schimbări în bine. Dar, din păcate, speranțele lor s-au prefăcut curând în scrum. Talibanii au repetat crimele comise de frații lor jihadiști, iar siguranța promisă era cea a unui mormânt.

În tabără, ascultam la radio ca să aflăm ce se întâmplă în lume. Mă întrista foarte tare să aflu despre cele mai recente atrocități din Afganistan. Auzeam de asemenea relatări despre Intifada din Palestina și despre curajul copiilor de acolo, care luptau împotriva agresiunilor trupelor israeliene.

L-am întrebat pe tata:

— De ce nu suntem și noi din Palestina, dacă acolo până și copiii sunt așa de curajoși?

— Dacă asta simți, mi-a răspuns, de ce nu încerci să devii o palestiniană la tine în țară?

Vorbele lui au avut un impact profund asupra mea. M-am gândit zile în șir la ce spusese. Voiam să contribui și eu la îmbunătățirea situației din Afganistan și poate că tata îmi arăta calea.

Cam prin 1998 i-am întâlnit prima oară pe fondatorii Organizației pentru Promovarea Aptitudinilor Femeilor Afgane (The Organization for Promoting Afghan Women's Capabilities – OPAWC). De-abia își începeau activitatea, încă nu erau înregistrați ca ONG, dar doreau să desfășoare mai multe programe pe teritoriul Afganistanului. Auziseră despre mine și despre faptul că predam în taberele de refugiați și mi-au vorbit despre planurile lor. Doreau să contribuie la îmbunătățirea sănătății și a educației femeilor și fetelor: primele și cele mai vulnerabile victime ale sărăciei. La început, intenționau să se concentreze asupra oportunităților de școlarizare pentru femei și căutau voluntari.

Liderii OPAWC m-au convins să mă alătur cauzei lor. După terminarea clasei a XII-a, doream să mă înscriu la universitate și să-mi continui studiile, dar în Pakistan acest lucru era imposibil din punct de vedere financiar. Credeam în obiectivele OPAWC, iar colaborarea cu ei mi se părea un alt mod de a-mi continua educația. Nu dobândisem încă o gândire cu adevărat politică, dar mă regăseam în ideea de activism în slujba poporului.

Așa că m-am înscris în OPAWC pentru a lucra ca activist social cu normă întreagă. Căutau pe cineva care să meargă în provincia Herat și să înființeze școli pentru fetele de acolo, în ciuda talibanilor și a edictelor lor. Am hotărât să mă implic în acest proiect și să accept riscurile pe care le presupunea. În acel moment mi-am luat numele de Joya, pentru a proteja identitatea familiei mele.

Locuisem în exil șaisprezece ani fără câteva luni. Era timpul să mă întorc acasă, în Afganistan.

CAPITOLUL 3

UMBRA TALIBANILOR

Orașul antic Herat, din nord-vestul Afganistanului, e celebru pentru fortărețele sale semețe, pentru bulevardele largi străjuite de copaci și pentru frumoasele moschei acoperite cu mozaicuri. Este al treilea oraș ca mărime din țară și unul dintre cele mai importante centre culturale și istorice. Oamenii din Herat sunt cunoscuți pentru deschiderea lor și pentru importanța pe care o acordă educației.

Din nefericire, la fel ca restul țării, și Herat a suferit multă vreme din cauza conflictelor armate și a guvernării abuzive și corupte. Prima bătălie din Războiul Sovieto-Afgan a avut loc aici în 1979, după ce locuitorii s-au răsculat împotriva consilierilor sovietici din oraș. Forțele aeriene au răspuns bombardând Heratul fără milă, ucigând douăzeci și patru de mii de oameni într-o săptămână. În timpul războiului civil din anii '90, Ismail Khan a devenit guvernator al provinciei Herat, pe care a condus-o ca pe fieful lui. Fundamentalist rigid, aliat al mullahilor care conduc Iranul, Khan este unul dintre foștii lideri mujahedini care au luptat împotriva invaziei rusești, dar s-au întors apoi împotriva poporului afgan. De pildă, a trimis oameni înarmați pentru a sprijini forțele Jamiat-e-Islami care jefuiau Kabulul. Din cauza unor lorzi ai războiului asemenea lui Khan, anii de război civil au fost nespuse de întunecați. Când talibanii au cucerit orașul în 1995, Khan a fugit în Iran, de unde și-a plănuisit întoarcerea.

Asemenea lorzilor fundamentalişti ai războiului pe care i-au înlocuit, liderii talibani s-au folosit de islam după bunul lor plac, impunând reguli stricte şi adoptând măsuri represive, medievale în numele religiei. Toţi bărbaţii erau obligaţi să poarte barbă, iar femeile erau constrânse să se ascundă sub burqa. Şi, aşa cum multă lume ştie cu siguranţă, talibanii au interzis cu stricteţe orice formă de şcolarizare oficială pentru femei şi fete. Dar locuitorii cultivaţi şi mândri din Herat nu puteau accepta un asemenea abuz. Voiau ca toţi copiii lor să aibă şansa la educaţie, aşa că a fost firesc ca cei de la OPAWC să îmi ceară să merg în acest oraş şi să lucrez ca profesoară în clandestinitate.

Am fost foarte tristă când am lăsat în urmă taberele din Peshawar unde am crescut, pe elevii, prietenii şi vecinii alături de care am lucrat atâţia ani de zile. Dar acum eram adultă şi Afganistanul era locul în care doream să mă aflu, înapoi în ţara natală pe care fusesem nevoită s-o părăsesc la patru ani, chiar dacă ştiam că era foarte periculos.

Talibanii îi pedepseau cu bestialitate pe toţi cei care încălcau regulile. Biciuiau, decapitau şi spânzurau oameni în public şi de multe ori lăsau cadavrul victimei expus zile întregi. În Kabul, stadionul Ghazi a devenit cunoscut pentru execuţiile sinistre care aveau loc acolo. Nici măcar morţii nu erau în siguranţă. Unii refugiaţi afgani din Pakistan doreau să se întoarcă cu trupurile neînsufleţite ale rudelor lor acasă, pentru a le îngropa în pământul natal. Odată, când o familie a încercat să treacă cu trupul unui adolescent în Afganistan, pe la punctul de frontieră Turkham, talibanii i-au oprit şi au cerut să verifice sicriul. Când l-au deschis, au văzut cadavrul unui băiat fără barbă. Le-au spus rudelor că băiatul mort era un necredincios fiindcă nu purta barbă şi, conform regulii lor, trebuie biciuit. Au scos cadavrul din sicriu şi l-au biciuit în faţa familiei. Apoi i-au lăsat să treacă graniţa.

Toată lumea din taberele de refugiaţi auzise povestea asta şi altele asemănătoare.

În ciuda a tot ceea ce știa despre regimul taliban, familia mea a hotărât să mă sprijine și să se mute cu mine la Herat. Ne-am înghesuit cu toții într-un camion pentru lungul drum spre casă.

A fost o călătorie emoționantă pentru întreaga familie. Frații mei mai mici vedeau pentru prima oară Afganistanul. Încă de la trecerea frontierei, am observat semne ale distrugerii cauzate de anii de război și o politică de guvernare represivă. Drumurile erau total impracticabile, iar tancuri incendiate și alte vehicule militare împânzeau peisajul. Când ne opream, copiilor li se spunea să nu se îndepărteze de drum, ca să nu li se alăture miilor de victime ale minelor antipersonal rămase din războaiele precedente. Talibanii ne-au oprit și ne-au controlat bagajele la punctele de control de pe drum. A fost o experiență înspăimântătoare; îmi amintesc cum acești bărbați brutali îl interogau pe tata, ca să se asigure printre altele că suntem musulmani. La sfârșitul călătoriei, eram extenuați din cauza căldurii și a stresului, până și culoarea pielii mi se schimbase de la praful de pe drum. Ce începuse ca nerăbdare la gândul regăsirii Afganistanului s-a transformat în tristețe când am văzut chipurile sumbre ale bărbaților și femeile tăcute acoperite de burqa, bântuind pe străzile Heratului ca niște stafii.

Familiei mele i-a luat ceva timp să fie acceptată în rândul comunității. Era normal, având în vedere condițiile, ca oamenii să își privească vecinii cu neîncredere; toată lumea trebuia să se păzească de eventuali informatori sau persoane loiale talibanilor. De aceea, când am ajuns la Herat, a durat mult până am început să predau. Nu era ușor să înființezi o școală clandestină, mai ales într-un oraș dens populat, și era nevoie de multe precauții.

În primul rând, bărbații din familie au fost nevoiți să-și lase barbă, lucru pe care nu îl mai făcuseră până atunci. Curând, frațele meu mai mare și tata aveau bărbi dese, de lungimea „unui pumn încleștat”, conform regulilor talibanilor. De fapt, le-au lăsat să crească încă dinainte de a ajunge în Afganistan, fiindcă li s-ar fi putut refuza intrarea în țară dacă ar fi fost bărbieriți. Pe atunci,

glumeam că barba era un fel de viză de intrare în Afganistan. Unul dintre vecinii noștri din Herat ne-a mărturisit ulterior că ne suspectase că am fi talibani din cauza bărbilor, dar tatăl și fratele meu încercau doar să treacă neobservați.

În acei ani am fost nevoită să mă obișnuiesc să port burqa și nu mi-a plăcut. Deloc. E nu doar sufocantă, ci și mai dificil de purtat decât v-ați închipui, și mi-a luat ceva timp să mă prind cum s-o folosesc. Tata spunea că mă recunoaște de la o poștă în orice grup de femei care purtau burqa, după mers. Spunea că arăt ca un penguin. Nu ai vedere periferică din cauza plasei din fața ochilor. Ți-e foarte cald și te sufoci în ea. Singurul avantaj al acestor veșminte lungi, albastre e că se pot ascunde cărți și alte obiecte folositoare sub ele.

Pe lângă restricțiile stricte legate de codul vestimentar, multe alte lucruri erau interzise de talibani. Televiziunea, filmele și muzica înregistrată erau ilegale. Dacă talibanii îți percheziționau casa și găseau astfel de obiecte, le distrugau. A devenit riscant până și să ții în casă alte cărți decât Coranul, mai ales dacă aveau poze cu chipuri omenești. Sub regimul taliban, fotografierea și publicarea imaginilor cu chipuri omenești erau considerate neislamice; ziarul cotidian al talibanilor nu conținea nicio fotografie.

Talibanii trimiteau grupuri înarmate să patruleze pe străzi și să asigure punerea în aplicare a regulilor, iar dacă îi vedeam prin zonă sau ne temeam că ar putea veni să ne percheziționeze casa, ne ascundeam cărțile și scrierile. Odată, am dat foc la două carnețele cu amintiri personale, fiindcă mă temeam că ar putea să le găsească. Am plâns privindu-le cum ard, dar nu puteam risca să le las să ajungă pe mâna talibanilor. Mi-aș fi pus în primejdie toată familia.

Talibanii au continuat să împiedice minoritățile religioase din Afganistan, ca de pildă pe zecile de mii de credincioși hinduși din Kabul și din alte provincii, să își practice religia în public. Dar intoleranța lor era extremă și până și patrimoniul cultural

unic al țării noastre i-a căzut victimă. Orice reprezentare a unui chip uman era considerată o crimă împotriva islamului. Cel mai cunoscut act de vandalism al talibanilor a fost aruncarea în aer a statuilor budiste din provincia Bamiyan, vechi de două mii de ani, cele mai mari de acest fel din lume. Imaginea statuilor lui Buddha căzând a fost reluată de nenumărate ori de canalele internaționale de televiziune. Dar multe alte profanări mai mici aveau loc în fiecare zi. Erau răzuite fețe de pe tablouri și fotografii. Erau retezate capete de pe umerii manechinelor din magazine și de pe obiecte de artă inestimabile, aflate în colecțiile unor muzee.

Rugăciunea zilnică era supravegheată cu strictețe. Era obligatoriu ca toți bărbații să meargă la moschee de cinci ori pe zi, pentru rugăciune. Cei pe care talibanii îi suspectau că lipsiseră o dată erau duși înapoi la moschee. Uneori, bărbații și băieții ajungeau să se roage de șapte-opt ori pe zi, fiindcă talibanii îi acuzau pe nedrept că lipsiseră de la o rugăciune. Alteori, erau bătuți sau mai rău.

Chiar dacă respectarea regulilor religioase și comportamentul zilnic le erau impuse și supravegheate cu atâta strictețe, spiritul oamenilor nu putea fi înfrânt. Atunci când se întâlneau prietenii apropiați și rudele, oamenii își băteau joc pe ascuns de talibani. Speraseră la condiții de trai mai bune după războiul civil, dar, în loc de asta, după cum spune un proverb afgan, când s-a despicat pământul, au ieșit măgarii la suprafață. Cunosco persoane, chiar și bărbați în vârstă, care, după ce fuseseră bătuți de talibani pentru încălcarea regulilor, își tăiaseră bărbile în semn de protest, deși nu se bărbieriseră niciodată până atunci.

Tinerii se răzvrăteau în diferite moduri împotriva talibanilor. M-am împrietenit cu câteva fete din vecini. Uneori le invitam la noi și dansam și ne distrăm împreună. Dansul era și el strict interzis de talibani. Unele dintre noi ne îmbrăcam pe ascuns în haine moderne, făcute de croitori în schimbul unei taxe speciale. Uneori, fetele purtau astfel de haine occidentale și machiaj pe

sub burqa. Îmi plăcea să văd asta, fiindcă mi se părea un mod prin care tinerii își arătau rezistența față de talibani.

După ce predasem în taberele de refugiați și văzusem cu ochii mei cum educația le insuflă încredere și mândrie femeilor, eram nerăbdătoare să încep cursurile în Herat. Cu ajutorul altor activiști OPAWC, am început prin a cerceta cartierul și a identifica potențiali susținători. Multe dintre colegile mele de la OPAWC erau femei tinere, cu educație, care aleseseră calea activismului fiindcă li se interzisese accesul în universități. Cel mai greu era să găsim o locație sigură pentru școală. Adeseori, sfârșeam prin a ține orele în subsolurile caselor unor intelectuali. Dar, odată stabilit locul, era greu să ascunzi o școală, oricât de modest îi era sediul. Așa că, pentru a nu da de bănuț, le spuneam elevelor să nu vină la școală în grupuri mai mari de două sau trei persoane, dar uneori le era frică și mergeau împreună. Era normal: fetele se temeau de talibani și se deplasau în grup. Dar de câteva ori acest comportament li s-a părut suspect talibanilor, care au descoperit o astfel de școală de fete. Cei care erau prinși că găzduiesc o școală de fete erau închiși sau mai rău. Era foarte supărător când se întâmpla una ca asta și de multe ori ne lua o lună sau mai mult să găsim o altă casă în care să ținem orele. Știu povestea unui bărbat din Herat, care a fost trimis la Kandahar, închis și torturat ani de zile pentru crima de a fi deținut o revistă RAWA cu articole împotriva talibanilor. N-a fost eliberat din închisoare decât după căderea talibanilor.

La început, însă, nu numărul fetelor era problema. Dura mult să găsim eleve. În Herat, primele mele clase au fost alcătuite din surorile mele mai mici și alte câteva fete din familii cu care OPAWC luase deja legătura, dar vestea a început să se răspândească și încetul cu încetul am găsit tot mai multe fete dornice să învețe. Bineînțeles, problemele de securitate din zonă afectau prezența la cursuri. Într-o zi am predat în fața a doar trei eleve.

Spre deosebire de taberele de refugiați, aici toate elevele mele erau copii. Le predam fetelor cu vârste cuprinse între șapte și optsprezece ani: programe și materii diferite, cu excepția matematicii. Matematica era singura materie cu care aveam probleme, așa că veneau alte profesoare s-o predea.

Chiar dacă școlile pe care le înființam erau neoficiale și improvizate, cu profesoare foarte tinere și lipsite de experiență, sunt mândră de calitatea educației pe care am reușit să le-o asigurăm acelor fete. Știu cu certitudine că elevele din școlile OPAWC primeau o educație mai bună decât cea oferită de talibani în madrasele pentru băieți. Spun asta pentru că una dintre surorile mele mai mici, căreia i-am predat, e foarte apropiată ca vârstă de unul dintre frații mei care a urmat școala în perioada talibanilor și care a rămas în urma ei la aproape toate materiile. Orele lui erau aproape exclusiv în arabă și tratau subiecte religioase, iar profesorii din madrase erau cruzi. Fratele meu venea uneori plângând acasă, fiindcă îl bătuseră când uitase să-și pună turbanul sau comisese vreo altă ofensă care se cerea pedepsită.

Am o amintire înspăimântătoare dintr-o zi când patrulele talibanilor au fost cât pe ce să descopere una dintre școli. Predam în subsolul unei case, când una dintre femeile de la parter a strigat că vin talibanii. Le-am spus elevelor să se întindă pe podea și să nu sufle o vorbă și am stins lumina. Am ascultat în întuneric pașii de deasupra noastră. Din fericire, talibanii n-au coborât la subsol. După ce am scăpat ca prin urechile acului, am fost nevoite să ne găsim o altă ascunzătoare.

Familia noastră închiria casă după casă, mutându-ne ori de câte ori ni se părea că nu suntem în siguranță. Uneori descopeream că vecinii noștri erau susținători ai talibanilor și atunci eram nevoiți să ne mutăm. Era greu să găsești o locuință bună. În primul rând, cu cât era mai sigură zona, cu atât era mai scumpă chiria. Se găseau și case foarte ieftine, dar numai în cartiere foarte periculoase.

De fapt, la scurt timp după ce am ajuns la Herat, am hotărât că era necesar să ne separăm o perioadă. Eu aveam nevoie să fiu aproape de ascunzătoarea găsită de OPAWC pentru școală, dar casa în care urma să stau nu era potrivită pentru toată familia. Așa că fratele meu mai mare, care avea în jur de douăzeci și cinci de ani, și câteva dintre surorile mele mai mari au rămas să locuiască cu mine acolo, în timp ce părinții mei s-au mutat în altă parte, cu frații mai mici, dar au continuat firește să ne ajute. Tata venea și ne aducea mâncare. Au avut mereu grijă de noi.

Acolo ne-am împrietenit cu familia vecină. Au observat cât de des plecam de acasă și m-au întrebat, oarecum bănuitori:

— Tot pleci și vii... Cu ce te ocupi?

În acei ani, majoritatea femeilor nu ieșeau aproape deloc din casă.

Fiindcă aveam încredere în ei, le-am spus că sunt profesoară. Înainte de a le dezvălui cu ce mă ocup, unii dintre ei crezuseră că o apucasem pe căi greșite.

După ce au aflat, s-au arătat interesați și au dorit să știe mai multe despre cum funcționau școlile. Copiii lor ne respectau și uneori băieții ne ajutau să cărăm manualele. Când ajungeam la colțul străzii, ne vedeau venind spre casă și chinuindu-ne cu caielele de teme ale elevelor ascunse sub burqa și veneau în fugă în întâmpinarea noastră, voioși:

— Pot să te ajut, surioară?

Iar eu răspundeam politicos:

— Da, mulțumesc!

E o amintire prețioasă pentru mine: un gest de solidaritate din partea unor băieți, a unor copii care nu împărtășeau ideile celor care ne conduceau țara.

Ne împrieteniserăm și cu fetele vecinilor, dar uneia dintre ele nu îi venea să creadă că sunt profesoară, așa că într-o zi i-am spus:

— Vino cu mine să te convingi!

Poate am fost puțin răutăcioasă, dar m-am gândit și că astfel aş putea atrage mai multe eleve.

Și a funcționat. A venit, m-a văzut predând și, în drum spre casă, m-a întrebat dacă le-ar putea înscrie pe sora ei mai mică și pe nepoata ei. Așa recrutam eleve noi. Un proces lent, dar care îmi dădea satisfacții imense de fiecare dată când ni se alătura o nouă fată.

De cele mai multe ori predam în oraș, dar uneori mergeam și în satele din apropiere. Nu se întâmpla des, poate de două ori pe lună. De multe ori, când trebuia să ieșim din oraș, tata ne ducea pe mine, pe surorile mele și pe colegele lor cu motoreta. Era uimitor: deși avea un singur picior, era în stare să ne ducă pe toate cinci. Trei dintre noi, cu burqa cu tot, stăteam în spate, iar două surori mai mici în față.

Tata accepta tot soiul de slujbe în acei ani, pentru a hrăni familia noastră numeroasă. Făcea de toate. Datorită studiilor sale, uneori îi ajuta pe vecini cu sfaturi medicale și consultații, iar unii dintre ei îl porecliseră „doctorul”. Mama glumea și spunea că, deși tata nu reușise să termine medicina din cauză că se înrolase în lupta împotriva sovieticilor, acum oamenii îi spuneau oricum „doctorul”

Sănătatea tatălui meu avea adesea de suferit din cauză că muncea atât de mult. Uneori, când venea acasă de la muncă, ciotul piciorului îi era însângerat și îl dureau. Noaptea avea de multe ori dureri. Singurul remediu era odihna, dar acest lucru nu era posibil, fiindcă doar el și fratele meu mai mare puteau întreține familia. Vecinii au observat că tata muncește din greu și glumeau, spunând că trudește mai mult decât un bărbat în putere, care are ambele picioare. Cât despre noi, femeile, ne era interzis să avem o slujbă, așa că eu și surorile mele ajutam prin casă. Au fost ani grei, în care, din cauza secetei, prețurile la mărfurile de primă necesitate au crescut foarte mult.

În diversele case în care am locuit în acei ani, tatălui meu i-a plăcut să planteze flori și legume, unde acest lucru a fost posibil. Își dorea de fiecare dată o grădină. Mama îl tachina și pe acest subiect. Spunea că poate ar fi trebuit să se facă fermier, nu doctor, fiindcă tot timpul era ocupat cu plantatul și udatul.

Se găsea înghețată și pe vremea talibanilor, dar locurile în care se vindea nu mai erau aceleași. Existau de obicei câteva bănci sau scaune pe care puteau sta bărbații, dar femeile erau obligate să stea într-o zonă separată, de cele mai multe ori în picioare. Trebuia de asemenea să rămânem cu burqa pe noi cât timp mâncam. Era o provocare să înveți să mănânci înghețată pe sub burqa. Trebuia să ridici materialul cu o mână, suficient de sus pentru a putea mânca. În acei ani, înghețata mi-a plăcut mai puțin.

Evident, în ciuda (și din cauza) tuturor restricțiilor, exista și o piață neagră, iar în acei ani filmul hollywoodian *Titanic* a cunoscut un succes clandestin uriaș în Afganistan. Oamenii făceau contra-bandă cu copii ale filmului și cu alte produse, pe care le aduceau din Iran. Tinerii în special erau mari fani. Copiii și adolescenții organizau în secret „petreceri *Titanic*”, ca să vadă filmul.

Cred că aveam douăzeci și unu de ani când l-am văzut prima dată, în 1999. Surorile mele și cu mine am fost invitate să-l vedem cu copiii vecinilor, cei cu care ne împrieteniserăm. Familia avea o cameră secretă, în care ținea un televizor și un aparat video. Tata era de părere că doar una dintre noi ar trebui să meargă să vadă filmul, gândindu-se că dacă ne-am fi dus toate le-am fi făcut neazuri vecinilor, dar l-am convins și cinci dintre noi, dacă-mi amintesc bine, au mers să vedem *Titanicul*. Ne era frică să nu ne prindă talibanii și, de fiecare dată când se auzea o bătaie în ușă, opream filmul. Nu voiam ca talibanii să distrugă televizorul!

Mi-a plăcut filmul, nu atât pentru povestea de dragoste, cât pentru faptul că era o poveste despre sacrificiu și arăta cum bogații sunt aroganți și se poartă urât cu săracii. Am spus atunci că

filmul arată că toți trebuie să avem un scop, un vis pe care să ne străduim să-l atingem și că în Afganistan scopul nostru ar trebui să fie să ne eliberăm de talibani. Celelalte fete au râs de mine, spunând că găseam subiecte politice peste tot, chiar și într-o poveste de dragoste de la Hollywood. Îmi amintesc ce șocate am fost toate când Jack (personajul lui Leonardo di Caprio) a murit la sfârșitul filmului: a fost incredibil! Ne-am fi dorit ca Jack să trăiască și să se însoare cu Rose.

Filmul *Titanic* a avut un succes atât de mare, încât până și în piețe multe lucruri au început să fie numite așa. Se găseau haine Titanic, chiar și șampon! Unii negustori au mers până la a-și numi legumele după film. Așa că puteai merge la piață să cumperi cepe Titanic, roșii, vinete, cartofi Titanic etc. Legumele botezate după numele unui film de la Hollywood mi s-au părut cele mai amuzante. Era o isterie generală. Râul Kabul trece prin mijlocul unui bazar zgomotos din centrul capitalei. Vara, când e secat, vânzătorii își mută dughenele direct în albie. La un moment dat, oamenii au început să-i spună noii piețe „Bazarul Titanic” și numele s-a păstrat ani buni de-atunci încolo. Se povestea chiar despre un mullah care ținuse o predică în care spunea că cei care nu I se supun lui Dumnezeu vor fi distruși asemenea Titanicului. Din cuvintele lui, am înțeles că până și cei care interzisesea filmul îl văzuseră de fapt.

După căderea regimului talibanilor, în 2001, unul dintre primele lucruri pe care le-au făcut oamenii a fost să cumpere casete și DVD-uri: erau cele mai căutate și vândute articole și piețele s-au umplut de ele. Peste tot, pe fiecare stradă, lumea dădea muzica la maximum în primele săptămâni după retragerea talibanilor. Pe lângă muzica afgană, în Kabul se asculta muzică indiană, iar în Farah era foarte populară muzica iraniană.

După părerea mea, cel mai important mod de revoltă împotriva talibanilor a fost școlarizarea clandestină a fetelor. OPAWC nu era singura organizație care încerca să facă acest lucru. Mulți

alții își asumau astfel de riscuri pe tot teritoriul Afganistanului, uneori cu un ajutor financiar minim din partea unor organizații din străinătate, dar de cele mai multe ori pe cont propriu.

OPAWC organiza și alte acțiuni de ajutorare a celor săraci sau care se aflau în situații dificile și am participat și eu la unele dintre ele. Odată, le-am dus ajutoare unor refugiați care locuiau în corturi într-o tabără numită Maslakh, lângă Herat. Erau refugiați interni din regiunea Chikhchiran, lovită de o secetă cumplită. Oamenii aceia mureau de foame. A fost extrem de dureros să văd atâta suferință. Nu voi uita niciodată un bebeluș pe moarte, numai piele și os. Amintirile unor astfel de lipsuri mă motivează și în prezent să fiu activă pe scena politică și să spun adevărul. Când m-am înscris în OPAWC, eram încă foarte tânără și politica nu mă interesa așa cum mă interesează astăzi, dar voiam să devin activist social și îmi plăcea că această organizație se concentra asupra femeilor, sănătății și educației.

Cu toate aceste activități, programul meu era foarte încărcat. Dacă aveam noroc, ajungeam acasă la timp pentru cină, apoi eram de obicei ultima care se băga în pat. De multe ori, când nu locuiam separat, stăteam împreună cu tata până târziu în noapte, pregătind lecțiile de a doua zi la lumina lămpii. Pentru materiile de liceu trebuia să mă pregătesc temeinic, altfel n-aș fi putut preda cum se cuvine. Tata mă ajuta deseori.

Când aveam timp, stăteam trează până târziu și citeam de plăcere. Cititul a fost întotdeauna foarte important pentru mine. Alături de experiențele trăite, m-a făcut ceea ce sunt și m-a ajutat să înțeleg importanța valorilor pentru care luptăm. Viața mea din prezent nu prea îmi lasă timp pentru citit.

Nu am fost singura din familie care și-a asumat riscuri în acei ani. Fratele meu a fost și el un activist, în felul lui. Avea un aparat de fotografiat, cu care îi plăcea să iasă pe stradă și să facă poze pe furiș. Avea un buzunar special în care ascundea aparatul și de unde îl scotea repede când voia să facă o poză și știa că nu-l vede

nimeni. E vorba despre fratele meu mai mare, cel cu barba lungă și deasă. Știa foarte bine paștuna, limba vorbită de majoritatea talibanilor. Toate acestea l-au ajutat să scape din multe situații riscante.

Odată, însă, fratele meu a intrat într-o încurcătură foarte mare cu talibanii. Ieșise să se plimbe și a dat peste victima unei execuții, al cărei cadavru fusese atârnat de un felinar cu capul în jos. Făcuseră asta ca să le transmită un avertisment și altora. Fratele meu a scos aparatul și a făcut rapid o poză. Probabil că soldații talibani l-au văzut, fiindcă l-au înșfăcat, l-au bătut și l-au dus la poliție. După ce l-au interogat, au mers împreună la un atelier foto ca să dezvolpeze negativele.

Până s-au dezvoltat pozele, fratele meu a stat închis cu alți doi bărbați, care fuseseră și ei prinși când făceau fotografii. După o lungă așteptare, talibanii au adus niște poze și l-au luat deoparte pe fratele meu ca să-l interogheze primul.

— Sunt pozele tale? au întrebat.

Nu erau. Erau poze de la nunta cuiva. Dar fratele meu a răspuns că da, erau pozele lui.

Talibanii l-au mai lovit de câteva ori, ca să-i fie învățătură de minte, apoi i-au dat drumul. După ce a scăpat, fratele meu a început însă să-și facă griji în legătură cu poza lui și cu ce li s-ar fi putut întâmpla celorlalți doi dacă ar fi fost acuzați că ei o făcuseră. Așa că a rămas afară, să vadă ce se întâmplă. Din fericire, și ceilalți doi bărbați au fost eliberați.

Am aflat mai târziu că proprietarul atelierului foto îi trăsese pe sfoară pe talibani, dându-le alte poze. Știa că, dacă soldații ar fi văzut fotografia cu cadavrul, fratele meu ar fi avut aceeași soartă. Acesta este un alt exemplu de rezistență tăcută a unor oameni care își riscau viața pentru a-și salva compatrioții.

Între timp, se făcuse târziu și eram toți foarte îngrijorați. Mama, care suferă de depresie, era extrem de supărată. Țipa și plângea, convinsă că fratele meu fusese ucis. Când a ajuns în cele

din urmă acasă, viu și nevătămat, s-a calmat încetul cu încetul. Tata i-a spus să nu mai facă fotografii, dar el a continuat, fiindcă voia să documenteze crimele comise de talibani.

În timpul regimului taliban, era riscant pentru o femeie să se deplaseze prin oraș, fiindcă putea fi oricând oprită și luată la întrebări. Dacă era văzută la piață fără un *mahram* – o rudă apropiată de sex masculin, fiu, soț, tată sau frate –, talibanii erau alertați și risca să fie aspru pedepsită. Dar am văzut cu ochii mei și am auzit și de la alții despre multe cazuri în care, dacă o femeie era prinsă fără *mahram*, un bărbat care trecea prin apropiere o salva, prezentându-se și spunând: „Eu sunt *mahram*-ul ei.” Era un gest riscant pentru orice bărbat, existând pericolul ca talibanii să descopere că minte. În ciuda ideii preconcepute conform căreia toți bărbații afgani sunt împotriva femeilor, mulți bărbați le compătimeau de fapt și și-au riscat viața ca să le ajute.

Era extrem de periculos, în special pentru o femeie tânără ca mine, să care manuale clandestine pe stradă. Uneori, tata mă însoțea, astfel încât să risc mai puțin să fiu luată la întrebări. Îmi amintesc că odată ne-au oprit și ne-au percheziționat, dar burqa m-a salvat. Mi-au poruncit să-mi întind brațele în lateral, dar, fiindcă nu m-au pipăit, nu au găsit manualele ascunse sub ea. Atunci mi-am dat seama pentru prima dată că burqa are *unele* avantaje. A fost prima dată, dar nu și ultima.

În zilele în care orele se terminau târziu sau întârziem din alte cauze, îmi asumam mari riscuri întorcându-mă singură acasă de la școală. În Herat, la fel ca în toate orașele din Afganistan, talibanii impuseseră și vegheau la respectarea unei interdicții stricte, care intra în vigoare începând cu ora 18:00, oră după care nicio femeie nu avea voie să se afle singură pe stradă. Dacă te prindeau că ai încălcat interdicția, te puteau închide, bate sau chiar omorî.

Într-o seară în care întârzasem, gazdele școlii mi-au propus să rămân la ei peste noapte, dar nu aveam cum să sun acasă, fiindcă nici ei, nici părinții mei nu aveau telefon și nu voiam

să-mi îngrijorez familia. Așa că am decis să plec, deși eram singură și trecuse ora stingerii pentru femei.

Mi-am tras burqa pe mine, am ascuns sub ea cele câteva cărți pe care trebuia să le iau cu mine și am ieșit afară. În loc să merg spre casă pe drumul cel mai scurt, care mi-ar fi luat în jur de treizeci de minute, am ales unul mai lung, pe străzi lăturalnice, sperând să nu fiu văzută. Am mers pe o singură parte a drumului, cât de repede am putut, încercând să nu atrag atenția asupra mea. Mi-aș fi dorit să am vedere periferică, ca să zăresc patrulele talibanilor, dar, din cauza burqăi, făceam un efort până și ca să-mi întorc capul. Apoi mi-am spus: *Ce vedere periferică! Mi-aș dori să fiu invizibilă.* M-ar fi ajutat și mai mult să ajung acasă în siguranță.

Era liniște pe străzile prăfuite ale Heratului și, deși soarele tocmai apusese, căldura era insuportabilă. Simțeam miros de usturoi de la *bolani*-ul care era pregătit în spatele zidurilor de pământ ale caselor și auzeam zarva bărbaților care vorbeau.

Singură pe una dintre străduțele acelea înguste, slab luminate, am auzit brusc motorul unei mașini care se apropia din spate. Fără să mă uit, mi-am dat seama că era una dintre furgonetele Toyota, pline de tineri talibani, care patrulau pe străzi. Știam că sunt înarmați până-n dinți și că nu aveau să ignore o femeie care umbla singură pe străzi la ora aceea. Dacă m-ar fi oprit și mi-ar fi găsit cărțile, cine știe ce mi-ar fi putut face.

Am grăbit pasul, dar mașina se apropia din urmă. Îndreptaseră farurile spre mine, iar eu mă gândeam la durerea și neliniștea care ar fi cuprins-o pe mama dacă nu aș fi ajuns acasă. Mă mai întâlнисem cu patrulă de talibani până atunci, dar de fiecare dată fratele meu mai mare, cu barba lui impresionantă și buna pronunție paștună, fusese lângă mine ca să mă scoată din încurcătură. De data asta eram singură și inima îmi bătea cu putere, gândindu-mă ce să fac în continuare.

Încercând să mă comport cât mai firesc, am intrat în curtea casei în dreptul căreia mă aflam, deschizând poarta veche din lemn și înaintând spre ușă. Era o casă foarte modestă, împrejmuită cu un gard din sârmă. Am bătut la ușă și mi-am ținut răsuflarea, conștientă că mașina încetinise și că talibanii mă urmăreau din stradă. Am încercat din răspuț să rămân calmă.

O femeie în vârstă a deschis ușa acelei case străine. Pe cât de încet și de politicos am putut, am întrebat:

— Iartă-mă, măicuță, pot să intru să beau un pahar cu apă?

Fără să scoată un cuvânt, mi-a făcut semn să intru și mi-am dat seama imediat că înțelesese care era situația.

După ce am intrat, mi-a adus paharul cu apă pe care-l cerusem. Apoi, a așteptat câteva minute alături de mine, până când talibanii au plecat de pe stradă.

— Copila mea, e periculos să fii pe străzi la ora asta, m-a muștră.

— Știu, măicuță, dar trebuie să ajung acasă la părinți.

Nu m-a întrebat nimic, deși văzuse că am la mine niște cărți. Cine știe ce s-ar fi putut întâmpla dacă nu mi-ar fi deschis nimeni sau dacă bărbatul casei ar fi venit la ușă când am bătut.

Când m-am ridicat să plec, bătrâna mi-a spus simplu:

— Dumnezeu să te aibă în pază, fata mea.

Înțelesese că mă ajutase să ies dintr-o situație periculoasă.

În realitate, astfel de întâmplări nu erau atât de neobișnuite. Zi de zi în Afganistan, chiar și în prezent, sute, dacă nu mii de femei fac astfel de gesturi de solidaritate unele față de altele. De nevoie, după decenii de brutalitate, avem grijă de surorile noastre.

Ajunsă înapoi pe stradă în seara aceea, m-am grăbit și mai tare spre casă, aproape împiedicându-mă în poalele burqăi. Ascultam neliniștită să aud motorul mașinii, dar din fericire era liniște. Am mai străbătut câteva străduțe și am ajuns în sfârșit acasă.

M-am repezit înăuntru, am dat peste tata și l-am îmbrățișat. Mama se întinsese în pat, însă nu dormea. Mi-era ciudă pe mine

însămi că o făcusem să se îngrijoreze și mi-am cerut scuze de întârziere. Nu am suflat o vorbă despre cum era cât pe ce să mă întâlnesc cu talibanii.

Frații și surorile mele dormeau, așa că eu și tata ne-am așezat la lumina lămpii de gaz, cu câteva manuale deschise în față. Ca în multe alte nopți, m-a ajutat să mă pregătesc pentru orele de a doua zi, răspunzând la toate întrebările mele.

Să fii profesoară la o școală clandestină de fete era o treabă periculoasă, dar niciun moment nu mi-a trecut prin cap să renunț. Simțeam că fac ceva bun și pozitiv pentru poporul meu și asta îmi dădea energie și entuziasm. Mi se părea o mare nedreptate că fetele afgane nu aveau voie să studieze. Talibanii doreau să le țină în întuneric, pentru că, dacă împiedici accesul la educație al unui grup, acestuia îi va fi mai greu să își cunoască drepturile și să lupte pentru ele. În copilărie, mersesem la școală, chiar dacă locuiam în tabere de refugiați. De ce acest nivel elementar de școlarizare nu îi putea fi asigurat și generației următoare?

În cei cinci ani în care talibanii s-au aflat la putere, opinia publică internațională a devenit tot mai conștientă de crimele comise sub regimul lor. Unii activiști zeloși, care luptau pentru cauza femeilor în alte țări, s-au străduit din răputeri să le ajute și pe femeile afgane. Eve Ensler, de pildă, o dramaturgă și artistă americană celebră, a vizitat Afganistanul în acea perioadă și a încercat să atragă atenția asupra stării deplorabile în care ne aflam. Dar, în general, lumea nu prea băga în seamă Afganistanul. Toate acestea aveau să se schimbe curând.

În vara anului 2001, am fost numită directoarea OPAWC pentru vestul Afganistanului, ceea ce reprezenta o responsabilitate foarte mare. La acea vreme, OPAWC era încă un ONG clandestin, neînregistrat. După câțiva ani în care lucrasem pentru ei, le câștigasem încrederea. În noua mea funcție, răspundeam de operațiunile OPAWC din provinciile Herat, Farah și Nimroz. Eram fericită că mi se încredințase acest post, dar îmi făceam în

același timp griji din cauza provocărilor pe care le implicau noile responsabilități.

Dintre cele trei provincii aflate sub coordonarea mea, Farah era cea mai îndepărtată și mai năpăstuită și se confrunta cu cele mai mari probleme, așa că, după ce m-am gândit o vreme, am decis să mă mut acolo. Mutarea reprezenta în același timp și o întoarcere acasă și nu am plecat singură. Familia mea mă sprijinea în tot ce făceam și, pe de altă parte, își doreau și ei să se întoarcă la Farah, unde oportunitățile economice erau mai bune, astfel că au hotărât să se întoarcă cu mine în provincia în care îmi petrecusem primii patru ani din viață.

Nu mi-a fost ușor să plec din Herat. Eram foarte apropiată de elevele din școlile pe care le înființasem cu atâta greutate și am amintiri minunate cu acele copile și cu oamenii curajoși care ne-au lăsat să ținem orele în casele lor. Oamenii din Herat m-au învățat multe. Eram o tânără care își începea munca de activist social în condiții riscante și nenumărați locuitori ai Heratului mi-au dat o mână de ajutor.

Odată hotărârea luată, familia mea a pornit din nou la drum. Ne-am făcut bagajele și am plecat la Farah. Inițial am locuit cu unchiul Babak, până ne-am găsit o locuință. Eram în plin proces de reacomodare, când, în noaptea de 11 septembrie, am auzit la radio o știre înfiorătoare. Avioane deturnate de teroriști intra-seră în clădirile World Trade Center din New York și în cea a Pentagonului de la Washington. Mii de americani erau morți sau răniți. Știam cu toții că în câteva zile va urma un război.

CAPITOLUL 4

O CLINICĂ, UN ORFELINAT ȘI O ALTĂ OCUPAȚIE

Majoritatea talibanilor plecaseră de mult când au căzut primele bombe peste Farah. Unii dintre ei și-au ras bărbile ca să nu atragă atenția când fugeau, dându-și astfel arama pe față și arătând că erau de fapt niște ipocriți care încălcau propriile legi „sacre” pentru a-și salva pielea. Mare parte din oficialitățile locale fugiseră și ele înainte ca SUA să își înceapă invazia. Și astfel, în Farah, ca în restul țării, multe vieți au fost curmate fără rost.

Toate radiourile din Farah erau date pe știri zi și noapte și știam cu toții că va urma un atac în curând. Unii se speriaseră și își părăsiseră casele, dar se întorseseră după plecarea talibanilor. Zile întregi, oamenii veneau și plecau din oraș, neștiind unde să se ascundă, stând pe la rude. Cei care locuiau în apropierea instalațiilor militare ale talibanilor erau cei mai speriați, și pe bună dreptate.

Prima țintă a fost turnul RADAR din Farah, făcut bucățele de o rachetă de croazieră trimisă de pe un submarin al SUA aflat în Golful Persic. Se poate ca acesta să fi fost primul atac aerian din întregul război. Explozia nimicitoare a zguduit fragilele case din cărămidă nearsă, distrugându-le pe unele dintre ele și rănind câțiva civili. Din fericire, nimeni nu a fost ucis, fiindcă cele mai multe case fuseseră deja evacuate.

A doua zi, bombardierele americane s-au rotit pe deasupra orașului, lovind stația de radio și de TV și casa unui comandant

al partidului lui Gulbuddin. Zgomotul era înfiorător și copiii își acopereau urechile, țipau și plângeau. Fumul și praful se ridicau și pluteau în aer după fiecare bombă căzută. Din fericire, niciun civil nu a fost ucis în aceste prime atacuri asupra orașului Farah, dar au existat mulți răniți, iar veștile care ne parveneau din alte părți ale Afganistanului erau înfricoșătoare.

Așa cum la 11 septembrie au murit mulți inocenți, la fel și invazia inițială a Afganistanului a făcut multe victime nevino-vate, iar în anii care au trecut de atunci, mii de civili au murit răpuși de gloanțe, mortiere, bombardamente aeriene, atacuri sinucigașe cu bombă și de omniprezentele dispozitive explozive improvizate (IED-uri). Aceste morți și distrugerii se numesc „victime colaterale”: o denumire științifică și rece pentru un măcel pe care mai târziu l-am văzut cu ochii mei. Într-o zi, pe când mergeam prin centrul orașului Farah, am dat peste rămășițele unui bombardament. Mai multe clădiri joase fuseseră distruse și, spre oroarea mea, cadavre ale talibanilor zăceau încă în stradă, în bălți întunecate de sânge.

În primele luni după invazie, nu am văzut trupe terestre în Farah, fiindcă SUA și NATO se bazau în principal pe atacurile aeriene. După ce au sosit, și-au stabilit o bază fortificată în afara orașului și nu au interacționat în niciun fel cu localnicii. Îi vedeam ca pe niște soldați înspăimântători, înarmați până-n dinți, care se deplasau în vehicule de care era riscant să te apropii sau să le depășești pe șosea. În primii ani după invazia Afganistanului, mulți oameni au părut să-i simpatizeze pe americani și pe aliații lor, fiindcă înlăturaseră dictatura talibanilor și făcuseră multe promisiuni. Dar ulterior, când s-a văzut că nu au făcut nimic pentru localnici, că au instalat un guvern corupt și au ucis mulți civili, americanii și-au pierdut susținerea afganilor. În plus, aceștia au descoperit că, în spatele denumirii frumoase de „Forța Internațională de Asistență pentru Securitate”, se ascundea o altă forță străină de ocupație.

Deși cei mai mulți locuitori din Farah s-au bucurat de plecarea talibanilor, nu au fost deloc mulțumiți de cei care le-au luat locul. Lorzii războiului, dintre care mulți fuseseră izgoniți din țară, s-au întors ca să jefuiască ce mai era de jefuit. Și, la fel ca talibanii, lorzii războiului erau parțial creația guvernului SUA.

Încă de când au ajuns la putere, talibanii le-au oferit, precum lorzii fundamentalști ai războiului înaintea lor, refugiu și sprijin sauditului Osama ben Laden, egipteanului Ayman al-Zawahiri și membrilor Al-Qaida din alte țări. Ani de zile, Statele Unite i-au curtat pe talibani, ignorându-le cruzimea și încercând să încheie înțelegeri cu ei în numele companiei petroliere UNOCAL pentru proiectul unei conducte energetice care să treacă prin Afganistan. De asemenea, SUA au încurajat regimul să reducă producția de opiu. (Chiar în mai 2001, Statele Unite le dăduseră talibanilor 43 de milioane de dolari ca recompensă pentru că reușiseră să controleze recolta de mac.) În același timp, SUA se făceau că nu observă ceea ce se întâmpla în taberele de pregătire a teroriștilor situate de-a lungul graniței cu Pakistanul.

Dar, în 1998, după ce membri ai Al-Qaida au bombardat două ambasade americane din Africa, CIA și-a îndreptat din nou atenția către monștrii la a căror creare contribuise. După ce un atac cu rachete n-a reușit să-l elimine pe ben Laden, agenții americani au început să bage bani în buzunarele lui Ahmad Shah Massoud, pentru a-l determina să-l găsească și să-l ucidă pe ben Laden. Acest așa-zis musulman pios, Massoud, se ascundea în Valea Panjshir, la nord de Kabul, de unde lua bani de la traficanții de heroină și exporta ilegal pietre prețioase extrase din minele din zonă.

Massoud era comandantul militar al unei largi coaliții de lorzi ai războiului și lideri ai milițiilor paramilitare, care fuseseră izgoniți de talibani și care acum își spuneau „Frontul Islamic Unit pentru Salvarea Afganistanului”, cunoscut mai bine sub denumirea de Alianța Nordului. Mulți dintre ei fugiseră în țările vecine după ce fuseseră înfrânți de talibani și erau susținuți de Iran,

Rusia, Franța, India și de alte câteva state. Pretindeau că organizează o rezistență militară, dar, în realitate, de-abia controlau 5 la sută din țară, când atacurile de la 11 septembrie le-au schimbat brusc soarta.

În timp ce SUA bombardau din cer, CIA și Forțele Speciale ajunseseră deja în provinciile nordice ale Afganistanului, pentru a le da milioane de dolari bani gheață și arme comandanților Alianței Nordului. Erau aceiași extremiști ale căror miliții jefuiseră Afganistanul în timpul războiului civil: Dostum, Sayyaf, Khalili, Rabbani, Fahim, generalul Arif, dr. Abdullah, Haji Qadir, Ustad Atta Mohammad, Daoud și Hazrat Ali, printre alții. Singurul care lipsea de pe listă era Massoud, ucis cu câteva zile înainte de 11 septembrie. Locul lui la comanda militară a Alianței Nordului fusese preluat de apropiatul său, Fahim, un alt bărbat fără scrupule, cu un trecut întunecat. Mass-media occidentale au încercat la vremea aceea să îi prezinte pe acești lorzi ai războiului drept „forțe de rezistență antitalibană și eliberatori ai Afganistanului”, dar, în realitate, pentru poporul afgan ei erau la fel de răi ca talibanii.

Forțele Alianței Nordului au preluat rapid controlul majorității orașelor și provinciilor și au avansat spre Kabul, pregătiți și dornici să pună mâna pe prada de război. Imediat ce s-au întors la putere, lorzii războiului au luat-o de la capăt cu crimele și brutalitățile. În primele zile ale ocupației americane, mii de luptători talibani s-au predat la Kunduz, în nordul Afganistanului. Sub ochii mass-media și ai forțelor armate ale SUA, prizonierii i-au fost predați lordului uzbek al războiului Dostum, pentru a fi transferați la o închisoare din Sheberghan, dar oamenii lui Dostum i-au înghesuit în niște containere de metal, pe care le-au sigilat și le-au încărcat în camioane. Când au ajuns la destinație, au constatat că aproape două mii de oameni muriseră sufocați. Se pare că oamenii lui Dostum i-au aruncat pur și simplu cu buldozerele în gropi comune la Dasht-e-Leili, lângă Mazar-e-Sharif. Această

crimă de război a fost ținută secretă până când au descoperit-o niște jurnaliști. În prezent, după atâția ani, încă nu s-a deschis o anchetă oficială privind acest masacru.

La 19 noiembrie 2001, *The New York Times* scria: „Numeroșii lorzi ai războiului care au distrus Afganistanul la începutul anilor '90 și care au fost alungați de talibani din cauza corupției și a perfidiei de care au dat dovadă s-au întors pe tronurile lor, de unde nu se sfiesc să-și exercite puterea în același mod în care au făcut-o întotdeauna.” Când milițiile lorzilor războiului au revenit la putere, s-au întors la vechile obiceiuri, folosind violul pentru a-și pedepsi dușmanii și a-și recompensa proprii luptători. Human Rights Watch și alte organizații au dovezi ale unor cazuri de violuri monstruoase comise asupra femeilor paștune, pentru simplul fapt că aparțineau aceluiași grup etnic ca majoritatea talibanilor. Într-unul din aceste cazuri, o fată de paisprezece ani, pe nume Fatima, a fost violată de doi soldați în nordul Afganistanului, apoi, alți trei soldați i-au violat mama. Conform unui raport publicat de *Washington Post*, când mama fetei i-a întrebat de ce violează femeii nevinovate, i-au răspuns: pentru că „sunteți talibi și sunteți paștune”.

După ce Alianța Nordului a preluat controlul asupra Afganistanului, administrația americană s-a trezit cu o problemă: cum să înființeze un guvern pro-SUA, care să rămână la putere? Știau că trebuie să-i includă pe paștuni, grupul etnic cel mai numeros din Afganistan, dar nu aveau niciun lord al războiului paștun de încredere, pe care să-l instaleze la putere. CIA nu putea apela la unul dintre foștii săi clienți favoriți, extremistul virulent Gulbuddin Hekmatyar, fiindcă acesta li se alăturase talibanilor și teroriștilor arabi în atacurile lor împotriva Americii.

Și-au îndreptat în schimb atenția către un lider tribal paștun neînsemnat din sudul Afganistanului, pe numele său Hamid Karzai. Acesta fusese secretar de stat la Externe în timpul anilor sângeroși de război civil. Despre el se spunea și că era unul dintre

cei mai importanți agenți de legătură ai CIA, încă din anii '80. Înainte de a fi instalat în funcție, mass-media din SUA începuseră deja o campanie în care îl prezentau drept principalul lider al rezistenței antitalibane. Forțele Speciale ale Armatei a 5-a a SUA fuseseră deja trimise să-l protejeze în provincia Uruzgan, unde aparent Karzai lupta împotriva talibanilor.

La sfârșitul anului 2001, aliații occidentali i-au dus pe cei mai importanți politicieni afgani din exil, printre care și mulți dintre cei mai cunoscuți lorzi ai războiului, la o reuniune la Bonn, în Germania, pentru a stabili un cadru legal de instalare în funcție a unui guvern „de tranziție” și a unor instituții noi. Cei mai mulți afgani cred că acesta a fost începutul unei noi ere dezastruoase.

Chiar dacă reuniunea s-a desfășurat sub egida Națiunilor Unite, cel mai important personaj a fost reprezentantul Departamentului de Stat al SUA, o figură proeminentă a neoconservatorilor, Zalmay Khalilzad. Născut în Afganistan, Khalilzad era cetățean american din 1984 și fusese unul dintre cei mai importanți consilieri pe politică externă în cadrul administrațiilor Reagan și Bush. A lucrat de asemenea în calitate de consultant pentru UNOCAL în anii '90, încercând să-i convingă pe talibani să accepte conducta de gaze. La Bonn, Khalilzad a ajutat la încheierea unor înțelegeri în spatele ușilor închise, în urma cărora unii dintre cei mai brutali lorzi ai războiului au primit posturi-cheie în noul guvern. Din această cauză, în prezent, mulți cetățeni ai Afganistanului îi consideră pe Khalilzad și pe americani creatorii sistemului politic actual de la Kabul și prin urmare responsabili de suferințele poporului afgan.

La finalul său, reuniunea de la Bonn și-a declarat sprijinul față de o nouă armată de ocupație în Afganistan, Forța Internațională de Asistență pentru Securitate (The International Security Assistance Force – ISAF), și a înlocuit regimul fundamentalist al talibanilor cu un alt regim fundamentalist, al lorzilor războiului, cărora li s-au alăturat câțiva tehnocrați pro-SUA și monarhiști.

Hamid Karzai a fost numit președinte interimar, iar o Loya Jirga de urgență a fost programată pentru primăvara următoare, pentru a acorda legitimitate sistemului de tranziție.

De-a lungul istoriei noastre, de câte ori Afganistanul s-a aflat în fața unor reforme importante sau a unor schimbări de guvern, bătrânii triburilor și alți lideri s-au reunit în cadrul unei întruniri tradiționale numite Loya Jirga. Unele întruniri de acest fel au fost foarte pitorești; altele, destul de agitate. Legenda spune că, în anul 1747, în orașul Kandahar din sudul țării a fost organizată o Loya Jirga pentru a se alege un rege. După discuții aprinse care au durat nouă zile, participanții la întrunire l-au ales în cele din urmă pe Ahmad Shah Durrani, fiindcă era singurul membru care nu spusese nimic în timpul dezbaterilor. Durrani a sfârșit prin a uni diversele triburi și fiefuri într-o singură țară, Afganistan.

O altă Loya Jirga a fost convocată în 1928 de către Regele Amanullah, care dorea să obțină sprijin pentru un pachet de reforme, inclusiv pentru acordarea mai multor libertăți femeilor. Regele i-a cerut Reginei Soraya să își dea jos vâlul la Loya Jirga pentru a-i întări spusele, dar gestul a avut efectul opus celui scontat și reuniunea s-a dizolvat cu un scandal.

Prima Loya Jirga de după căderea talibanilor s-a reunit la Kabul, în iunie 2002. O mie cinci sute de delegați au participat la acea ședință haotică, care a fost dominată de membri ai Alianței Nordului. Această Loya Jirga a fost de fapt o bătaie de joc; și, asemenea Conferinței de la Bonn, a fost condusă din umbră de administrația SUA, care dicta tot ce se petrecea la Kabul.

După cum era de așteptat, participanții la Jirga l-au ales pe Karzai președinte al Statului Afgan Islamic de Tranziție (The Transitional Islamic State of Afghanistan – TISA). Se știa că pe el îl doreau americanii în acea funcție și, încă de la început, autoritatea sa politică a depins de sprijinul SUA. Până și serviciul de securitate al lui Karzai era alcătuit din soldați americani înarmați până-n dinți.

Jirga a fost convocată pentru a legitima prezența Statelor Unite în Afganistan și guvernul lui Hamid Karzai. Lorzii războiului trebuia și ei mulțumiți, astfel că, împotriva voinței poporului și la comanda SUA, această Jirga l-a declarat pe defunctul lord al războiului Ahmad Shah Massoud „erou național” Și, pentru a-i împăca pe monarhiștii paștuni, fostul rege, Zahir Shah, care era trecut de nouăzeci de ani, a fost adus din Italia, unde se afla în exil, și declarat „părinte al națiunii”.

Încă o dată, lorzii războiului au pornit să își restabilească fiefurile, deseori în ciuda faptului că populația îi ura. Ismail Khan s-a întors la Herat cu miliția lui și a devenit guvernator. În calitate de șef peste zona de nord-vest a Afganistanului, Khan și-a instalat o parte din oameni în poziții-cheie; aceștia păstrau, la rândul lor, o legătură strânsă cu regimul iranian, care voia să joace un rol în noul guvern afgan sprijinit de SUA. Mai multe grupări de fundamentalisti s-au luptat pentru putere în provincia Farah după plecarea talibanilor. Primul guvernator instalat acolo, Abdul Hai Nemati, era un aliat al lui Khan și coleg cu acesta în partidul Jamiat-e-Islami condus de Burhanuddin Rabbani.

Deși conaționalii mei se bucuraseră de căderea regimului opresiv, medieval al talibanilor, aceste ultime evoluții i-au dezamăgit foarte tare. Guvernul central nu avea aproape niciun control asupra provinciei. Lorzi ai războiului corupți jefuiau Farahul și domnia talibanilor fusese înlocuită de un regim al fricii și anarhiei.

Încă de la început, autoritățile locale din Farah nu au fost prea încântate de proiectele pe care OPAWC încerca să le pună în practică. Nevoile primordiale ale locuitorilor din Farah erau neglijate de mulți ani și se simțea lipsa acută a serviciilor medicale. Când am anunțat că urma să deschidem o clinică gratuită în oraș, s-au infuriat. S-au opus pentru că eu, directoarea clinicii, eram femeie și vorbisem împotriva lorzilor războiului. Se temeau

de asemenea că această clinică ar putea fi folosită ca centru de propagandă.

În 2002, m-am întâlnit cu reprezentantul guvernatorului ca să discutăm despre deschiderea clinicii și înregistrarea ei la Ministerul Sănătății. I-am explicat că ce făceam noi nu era o crimă și că nu doream decât să-i ajutăm pe localnici. Am început să-i explic în detaliu de ce era necesar un astfel de program, vorbindu-i despre lipsa serviciilor medicale, când m-a întrerupt cu bruschețe.

— Nu-mi mai irosi timpul! a spus. Nu mai vorbi. Deschide-ți clinica, dar noi nu-ți vom garanta securitatea.

După ce m-a întrerupt, nici măcar nu mi-am luat la revedere. Am ieșit pur și simplu din birou, frustrată și dezamăgită. Era clar o avertizare voalată, o amenințare – cât timp astfel de oameni înguști la minte vor fi lăsați să conducă țara, întreg Afganistanul va rămâne privat de drepturi și de securitate.

În ziua în care am deschis clinica Hamoon, în 2003, a fost mare sărbătoare. La ceremonie au luat parte vârstnici din satele învecinate, s-au ținut discursuri și s-au adus mesaje de susținere din diferite părți ale provinciei Farah. Oameni obișnuiți au trecut pe acolo ca să ne asigure de sprijinul lor, să ne sugereze proiecte de viitor și să condamne atitudinea negativă a guvernatorului. Când am spus într-un grup restrâns de persoane despre amenințarea pe care o promisem, cum că „nu mi se va garanta” securitatea, răspunsul oamenilor a fost încurajator.

— Oamenii îți vor garanta securitatea, au spus.

Erau vremuri optimiste.

În primele zile s-a adunat o grămadă de oameni în clinică și în fața clădirii, dar nu toți veniseră ca să sărbătorească. Era, la urma urmei, o clinică ce dădea îngrijiri medicale și medicamente gratuite într-o regiune foarte săracă a țării. De altfel, situația era foarte complicată. Aveam pacienți care veneau de departe, călare pe măgarisau pe jos. Erau atât de mulți cei care aveau nevoie

disperată de îngrijiri medicale, încât dormeau peste noapte în curtea clinicii, așteptând să le vină rândul la consultație. Nu aveam decât trei doctori și șase asistente, deși aveam de-a face cu toate tipurile de boli și leziuni. Cazurile grave și urgente trebuiau trimise la Herat sau la Kabul, unde existau spitale mai bine echipate. Ne durea sufletul să vedem atâția oameni în suferință și să știm că pur și simplu nu-i puteam ajuta pe toți: o realitate frustrantă, care mi-a temperat entuziasmul de la deschiderea clinicii.

La început, oamenii erau surprinși, chiar șocați, de cât de tânără eram. Și pe mine mă îngrijora acest lucru. La urma urmei, voiam să câștig respectul pacienților și al angajaților. Aveam doar douăzeci și cinci de ani, dar arătam și mai tânără, mai degrabă ca o copilă, așa că îmi făceam griji că doctorii nu mă vor accepta ca directoare a clinicii. Îmi amintesc că se întâmpla să vină câte un funcționar la clinică și să mă întrebe:

— Unde e persoana responsabilă?

— Eu sunt persoana responsabilă, răspundeam de fiecare dată, iar el se uita la mine, nevenindu-i să creadă.

De obicei, directorul unei clinici e medic și bărbat, nu o femeie tânără și micuță, care n-a terminat decât liceul. Unele persoane care ne vizitau clinica întrebau:

— Putem să ne întâlnim cu doctorul Joya, directorul?

Eram foarte serioasă în fața lor, fără să schițez măcar un zâmbet, dar după aceea colegii mă tachinau:

— Hei, Malalai, îmi spuneau. Ești doctor fără să fi terminat medicina?

Datorită funcției de directoare a clinicii, am devenit destul de cunoscută în Farah. Oamenii aveau mare nevoie de serviciile noastre, așa că am decis să cumpărăm o ambulanță. Am reușit să achiziționăm o furgonetă și am găsit pe cineva care să lucreze ca șofer. Acest bărbat sărman – șoferul nostru – era foarte muncitor, întotdeauna surmenat, epuizat de la atâta muncă. Infrastructura din zonă era atât de proastă, încât, pe lângă faptul că transporta

bolnavii și răniții, era chemat să transporte și trupurile neînsuflețite la înmormântări sau să-i ajute pe cei care altfel nu ar fi putut străbate lungile distanțe până la clinică. În provincia Farah, această ambulanță e celebră. Nu dai doi bani pe aspectul ei, dar face o treabă importantă.

Cheltuielile cu combustibilul ambulanței depășeau modestul nostru buget. Guvernul nu ne ajuta deloc și aveam foarte puțini donatori importanți. *Nu ne lipsea* însă sprijinul localnicilor. Ne ajutau cum puteau și cumva reușeam să menținem ambulanța în stare de funcționare. Câțiva mecanici s-au oferit chiar s-o repare pe gratis, ori de câte ori va fi nevoie. Spuneau că ne vor ajuta cu plăcere. „E mașina oamenilor”, ziceau ei.

Mai târziu, în cursul aceluși an, un cutremur teribil a distrus orașul istoric Bam din sud-estul Iranului. Se estimează că peste douăzeci de mii de oameni au murit în această tragedie, printre care mulți refugiați afgani. Mulți alții au fost răniți sau au rămas fără curent și apă. Unii refugiați din Bam au ajuns până la Farah și au venit la clinica Hamoon să ne ceară ajutorul. Într-o zi, un cuplu a adus cu el o poveste tragică. Un bărbat și o femeie au venit la noi cu un singur copil: ne-au spus că ceilalți șapte copii ai lor fuseseră uciși de cutremur.

Datorită atenției internaționale de care se bucura Afganistanul la acea vreme, OPAWC a reușit să strângă mai multe fonduri. Pe lângă clinică, am înființat și un orfelinat. Afganistanul este din păcate o țară plină de orfani, după atâția ani de războaie și sărăcie. Oricât de greu ar fi de înțeles, unii părinți preferau să-și lase copiii la noi. Nu aveau de ales. Din cauza sărăciei, le era imposibil să aibă grijă de ei, așa că apelau la ajutorul nostru. Știau că la orfelinat micuții vor fi hrăniți cum se cuvine, până când situația lor financiară se va îmbunătăți. Era un orfelinat mixt, pentru copii cu vârste între șapte și cincisprezece ani, unde puteam primi și îngriji treizeci până la cincizeci de băieți și fete în același timp.

În acei ani, am locuit chiar lângă orfelinat. Aveam o simplă baracă cu o singură încăpere și am hotărât să stau acolo și nu la ai mei, ca să fiu mai aproape de locul de muncă. Aveam doar o saltea, fără curent electric. Noaptea citeam la lumina unei lămpi cu ulei.

Copiii de la orfelinat erau o mare bucurie pentru mine. De fiecare dată când îmi făceam apariția, mă înconjurau și îmi săreau în brațe, plini de voieșie. La început, mi-am făcut griji că n-o să mă descurc cu ei, fiindcă aveau atât de multă energie, dar, treptat, această parte a muncii mele a devenit tot mai plăcută.

Majoritatea copiilor provenea din familii extrem de sărace. În Afganistan, există obiceiul să se mănânce cu mâna, dar noi voiam să-i învățăm să folosească tacâmurile. Evident, mulți fuseseră traumatizați de împrejurările oribile în care își pierduseră părinții. Poveștile lor tragice mă întristau, dar în același timp mă motivau să fac ceva pentru ei, ca să le vindec rănilor. Moartea nu e o necunoscută pentru copiii din Afganistan, dar noi ne străduiam să le oferim o șansă la viață.

Și încercam să ne și distrăm. Mi-am amintit cât de important este să-i lași pe copii să-și trăiască copilăria, așa că am încercat să creăm un spațiu unde să nu se gândească tot timpul la suferințele lor și la problemele țării. Îi încurajam să se joace și să se distreze. Le plăceau în special zilele de naștere, așa că aveam grijă să organizăm de fiecare dată câte ceva pentru aceste ocazii speciale. Uneori îi adunam pe toți și spuneam glume, dar aveam și discuții serioase, în care își împărtășeau problemele și sentimentele. Aveau chiar și ocazia să se critice reciproc și să învețe cum să rezolve conflictele. Exista bineînțeles și o sală de clasă unde făceau ore. Aveam un profesor care le predă, dar uneori participam și eu și, la ocazii speciale, le dădeam bomboane de ciocolată elevilor care răspundeau corect.

Uneori le citeam poveștile lui Samad Behrangi și le spuneam ce lecții învățasem din ele. E scriitorul iranian pe care îl adoram

în copilărie și care cred că a scris unele dintre cele mai frumoase povești pentru copii. Toate sunt educative și îi încurajează pe cei mici să fie productivi și să se gândească cum pot face din lume un loc mai bun. Dar sunt și amuzante. Elevilor le plăceau mult poveștile lui și aveau de fiecare dată o grămadă de întrebări.

Acei copii mi-au schimbat viața și m-au mișcat profund. A fost prima oară când am lucrat cu atâția copii, care erau asemenea unor flori. Chiar dacă eram obosită sau deprimată, ei mă înveseleau întotdeauna. Când vezi copii fericiți și plini de viață, devii și tu fericit.

De multe ori, însă erau și întâmplări triste. Era trist de fiecare dată când unul dintre copii trebuia să plece. Uneori, membri ai familiei sau rude veneau după ei, adeseori după ce creșteau și ajungeau la vârsta de treisprezece, paisprezece ani. De multe ori ne temeam că rudele aveau de gând să le vândă sau să le mărite pe fete, dar, din punct de vedere legal, nu puteam face nimic dacă voiau să ia copilul înapoi.

O fată care a stat o vreme în orfelinatul nostru li s-a opus mai târziu părinților ei, când aceștia au încercat să obțină o recompensă cât mai mare de la bărbații care doreau s-o ia de nevastă. Le-a spus că e o ființă omenească și nu un animal pe care-l vinzi celui care dă mai mult. Aceasta era lecția pe care o învățase la orfelinat și care a avut efect și asupra familiei ei.

Cea mai dureroasă amintire de la orfelinat e legată de o fată pe nume Rahellah. Tatăl ei murise cu puțin timp înainte ca ea să se nască. Mama ei, care era foarte săracă, s-a îmbolnăvit după naștere și a murit și ea, așa că Rahellah a rămas singură pe lume. I-a fost incredințată unui unchi și într-o zi acesta a hotărât că sosise timpul s-o mărite – cu fiul lui, care era dependent de droguri. Atunci Rahellah a fugit de acasă și a ajuns la orfelinatul nostru din Farah. Avea șaisprezece ani și era foarte supărată și speriată, fiindcă nu voia să se mărite cu vărul ei. A plâns când ne-a explicat

situația. Bineînțeles că am primit-o și ne-am străduit să-i oferim o educație și să avem grijă de ea.

Într-o zi, unchiul Rahellei a venit la orfelinat. Părea foarte amabil, ne-a vorbit foarte politicos și ne-a întrebat dacă o lăsăm să meargă să-și viziteze familia pentru câteva zile. Rahellah nu voia să plece de la orfelinat nici măcar o zi, dar noi i-am spus că va fi bine, că nu va lipsi mult. Am fost de acord cu vizita, fără să bănuim ce planuri avea de fapt bărbatul acela cu nepoata lui. Imediat ce Rahellah a ajuns la ei acasă, au chemat un mullah care a ținut o scurtă ceremonie religioasă, pecetluind uniunea dintre veri. După aceea, tinerii căsătoriți au fost trimiși să locuiască în Iran.

Am aflat mai târziu că Rahellah, disperată, se sinucisese dându-și foc. Autoincendierea este un fenomen recent în Afganistan. Este o metodă tragică și tot mai răspândită prin care femeile și fetele scapă de o viață mizerabilă. Rata sinuciderilor în rândul femeilor e foarte ridicată în țara noastră, din cauza abuzurilor și relelor tratamente la care sunt supuse. Încă am senzația că noi am ucis-o pe Rahellah, că am aruncat-o în brațele unui destin insuportabil pentru ea. Regret profund și astăzi că nu am avut suficientă experiență ca să detectăm minciunile din spatele vorbelor mieroase ale unchiului ei și că am dat-o din nou pe mâna familiei.

Au existat și alte momente dificile în primii mei ani de activism social. Odată, am mers să distribuim ajutoare (mâncare, făină, ulei pentru gătit) într-o regiune deșertică din Herat. Am fost prinși într-o furtună de nisip îngrozitoare; parcă aveam plămânii plini cu nisip. Am fost bolnavă două zile. Orice înghițeam, avea gust de nisip, dar am fost foarte fericită că ajunseserăm până acolo să ducem acele ajutoare. Îmi doresc ca toată lumea să fie conștientă cât de important este pentru cei sărmani până și cel mai mic gest de ajutor. În primii ani, din păcate, nu am înregistrat nimic din ce făceam și nu există niciun document fotografic sau video în care să apară acei oameni și felul în care au fost ajutați. Curând aveam să ne dăm seama că ar fi trebuit să înregistrăm tot.

În 2003, la o lună după prima Loya Jirga, Națiunile Unite au fost solicitate să supravegheze alegerile pentru o a doua Loya Jirga, care urma să aprobe o nouă constituție și să stabilească în ce direcție ne vom îndrepta. Nouă delegați, șapte bărbați și două femei, urmau să fie aleși din districtul meu pentru a merge la Kabul și a hotărî viitorul țării.

Știam că așa-numitul război pentru „eliberare” dus de SUA cauzase moartea multor civili nevinovați și, ca majoritatea afganilor, nu aveam încredere în străinii care ne ocupaseră țara. Asemenea altor susținători ai democrației, aveam senzația că Statele Unite repetau greșelile din trecut, bazându-se pe fundamentalistii islamici. Încă o dată, Afganistanul și poporul său căzuseră victime ale jocului strategic făcut de SUA și de aliații săi. Toți știam că niște alegeri cu adevărat democratice nu puteau să aibă loc sub amenințarea armelor și știam de asemenea că majoritatea delegaților erau lorzi ai războiului sau marionete ale americanilor. Cineva trebuia să se infiltreze în această adunare coruptă și s-o demaște în fața întregii lumi.

Aveam doar douăzeci și cinci de ani la vremea aceea, dar lucram deja de mulți ani în mijlocul locuitorilor din Farah, încă din adolescență. Mă cunoșteau, iar eu ajunsesem să le cunosc îndeaproape extrema suferință, în special pe cea a femeilor. Simțeam că poporul nostru trebuia să-și facă auzită vocea. Acest lucru m-a motivat să mă implic în noul proces politic din Afganistan. Eram hotărâtă să contribui la sfârșitul domniei lorzilor războiului și fundamentalistilor și știam că marea majoritate a bărbaților și femeilor afgani aveau același scop. Misiunea mea era să dezvălui din interior adevărata față a reuniunii. Fiindcă eram așa de tânără, nu eram deloc sigură că voi fi aleasă, dar mi-am spus: *Să vedem ce se va întâmpla dacă voi candida.*

La momentul respectiv nu am realizat în ce fel această hotărâre avea să-mi schimbe viața pentru totdeauna.

CAPITOLUL 5

„O ALTĂ MALALAI, UN ALT MAIWAND”

Peste o sută de femei se adunaseră într-o sală slab luminată din principala clădire a Națiunilor Unite din Farah; stăteau în picioare în fața mea, acoperite cu vâlul negru sau *chador*, atât de des întâlnit în vestul Afganistanului. Aceste femei, toate mai în vârstă decât mine, veniseră acolo ca reprezentante ale femeilor din satele și orașele întregii provincii. Multe mă cunoșteau ca pe tânăra directoare a clinicii. Și eu le cunoșteam pe ele. Auzisem poveștile lor despre pierderi și violență și, în ciuda vârstei, le devenisem prietenă și sfătuitoare. Femeile din Farah, asemenea femeilor din restul Afganistanului, au dus pe umerii lor greutatea vieții opresive înainte, în timpul și după încheierea epocii sălbătice a talibanilor, iar eu îmi doream cu disperare să îmi acorde încrederea lor și să mă aleagă ca reprezentantă în Loya Jirga.

Bărbații și femeile erau separați în timpul alegerilor delegaților, care aveau loc la Herat și la Farah. Această segregare era făcută în parte pentru a-i împiedica pe bărbați să-și intimideze soțiile sau să le influențeze în alt fel deciziile. Mulți bărbați din Afganistan nu sunt din păcate deloc de acord cu ideea participării femeilor la viața politică. Femeile urmau să-și aleagă cele două reprezentante, iar bărbații, cei șase delegați. Al șaptelea delegat urma să fie numit de Hamid Karzai, șeful guvernului interimar. Aveam să aflăm mai târziu că acesta se folosisese de influența lui

pentru a umple Loya Jirga cu lorzi ai războiului a căror implicare, susținea el, era esențială pentru ca noul sistem să funcționeze.

În afară de mine, mai erau șase candidate și fiecareia i se alocaseră trei minute pentru a vorbi în fața adunării. Aveam deja o mare experiență în a le vorbi unor grupuri mici de oameni despre încercările și necazurile locuitorilor din Farah. Eram făcută pentru asta. Întotdeauna mi-a plăcut să călătoresc, să mă interesez de viețile oamenilor și să aflu ce-i preocupă. Am moștenit această trăsătură de caracter de la bunicul meu, care ținea o farmacie, căruia îi plăcea la nebunie să se plimbe prin regiune pe măgărușul lui și pe care îl cunoștea toată lumea în provincia Farah. Dar de data aceasta era altceva: era primul meu discurs adevărat.

Mă aflam pe la mijlocul listei de candidate. Primele femei care au luat cuvântul au vorbit în termeni generali despre motivele pentru care aveau nevoie de voturile reprezentantelor și despre cum intenționau să le ajute pe femei dacă aveau să fie alese, dar nu au atins subiectul adevăratei tragedii a femeilor din Afganistan și al nevoii de a avea drepturi egale.

M-am ridicat în picioare, în spatele mesei aflate în mijlocul încăperii, întrebându-mă dacă discursul meu avea să fie la fel de sec pe cât de uscată mi-era gura. Dar mi-am amintit cât de oprite suntem noi, femeile, în țara mea, și emoțiile au dispărut, fiind înlocuite de mânie.

Aveam multe de spus și voiam să apuc să povestesc, în cele câteva minute, tot ce făcusem în viața mea, tot ce credeam că se putea face în viitor, tot ce-mi doream pentru femeile din Afganistan. Am insistat asupra faptului că nu voi face niciodată compromisuri în fața acelor criminali care ne însângeraseră trecutul și că voi lupta întotdeauna pentru democrație și drepturile omului.

Pe măsură ce vorbeam, știam că mesajul meu era înțeles, fiindcă, în timpul discursurilor celor care luaseră cuvântul înaintea mea, lumea discuta în sală, făcea gălăgie și nu prea era atentă.

Dar, imediat ce am început să vorbesc eu, s-a făcut liniște și m-au ascultat toate. Au și aplaudat de câteva ori, așa că am fost sigură că le câștigasem votul.

Nu prea îmi amintesc ce am spus, dar mi-a rămas foarte vie în minte tăcerea femeilor după ce am terminat de vorbit. Iar în acea tăcere, eu am auzit speranța și înțelegerea. Nu erau femei educate, majoritatea erau de fapt analfabete, dar mi-au înțeles mesajul, fiindcă vorbisem despre realități pe care le cunoșteau și despre greutăți cu care se confruntau. M-am simțit recunoscătoare și flatată de atenția lor, dar, și mai important, am simțit o legătură cu ele și profunda responsabilitate de a lua asupra mea speranțele și visele lor.

După ce au vorbit toate candidatele, s-a votat, apoi voturile au fost numărate și observatorii ONU s-au întors în sală ca să anunțe rezultatele. Când m-au anunțat câștigătoare, lumea a aplaudat. Din cele circa o sută de voturi ale delegatelor, obținusem patruzeci și cinci, iar prietena mea Nafas se situase pe locul al doilea, cu douăzeci și cinci de voturi. Femeile fundamentaliste care candidaseră împotriva noastră sse situaseră cu mult în urmă. Nu am fost surprinsă, fiindcă în timpul votului văzusem că în cutia mea se adunau cele mai multe buletine, în timp ce alte cutii rămâneau aproape goale.

Când am auzit rezultatele, am știut că mie și lui Nafas ni se încredințase o răspundere uriașă și mi-am spus: *Acum trebuie să fac în așa fel încât să mă ridic la înălțimea încrederii acordate de aceste femei.* Am luat alegerile acelea foarte în serios și m-am gândit mult la ele în zilele care au urmat. Mă întrebam: *Ce trebuie să fac ca să le răsplătesc încrederea?*

Organizatorii alegerilor au venit apoi la mine să mă felicite. Șeful misiunii Națiunilor Unite în Farah, un bărbat de vârstă mijlocie din Africa, m-a sărutat pe frunte și mi-a spus că rostisem adevărul și că celelalte candidate se temuseră să spună lucrurilor pe nume. El și colegii lui erau încântați că fusese aleasă o

persoană atât de tânără. Toată lumea era emoționată. O femeie afgană a cules un buchet de flori din tufișurile din jurul clădirii ONU și mi l-a oferit. Alta a ieșit din incintă, a cumpărat o pungă de caramelle și, conform tradiției din Afganistan, le-a aruncat înspre mine. Unele aveau lacrimi în ochi, altele se rugau pentru mine: „Să-ți dea Domnul succes, îți doresc să ai succes...”

Câțiva membri ai comitetului ONU de organizare a alegerilor m-au luat deoparte și mi-au spus: „Ești tânără și, spre binele tău, n-ar trebui să vorbești așa la Loya Jirga din Kabul.” Majoritatea păreau sincer îngrijorați. Nu sunt sigură, dar e posibil ca unii dintre ei să fi vrut să mă sperie, ca să tac.

Mama a plâns când a aflat ce se întâmplase după vot. Își făcea deja griji în legătură cu decizia mea de a mă implica în politică la acest nivel, iar avertizările observatorilor ONU n-au făcut decât să-i sporească neliniștea. Mama a fost crescută într-o familie conservatoare și felul meu deschis de a vorbi o îngrijorase mereu. Ca orice fiică, nu voiam s-o supăr, așa că i-am luat fața în mâini și i-am șters lacrimile. I-am spus că voi avea grijă și am asigurat-o că nu voi păți nimic. Îmi doream să se bucure pentru mine și să se gândească la faptul că atâția oameni credeau în spusele fiicei sale.

Viața familiei mele a început să se schimbe din momentul în care am fost aleasă să particip la Loya Jirga. Am hotărât ca mama, care călătorise foarte rar singură, să mă însoțească la Kabul. Câteva zile mai târziu, tata, împreună cu restul prietenilor și al familiei, ne-a condus la autobuz. Delegații erau nevoiți să-și găsească un mijloc de transport până la Herat, de unde urmau să ia avionul spre Kabul. Am luat autobuzul împreună cu mama, cu Nafas și cu soțul ei. Călătoria a durat șase ore, pe un drum plin de hârtoape, care în plus era periculos pentru femei. Guvernatorul provinciei Herat, lordul războiului Ismail Khan, înființase propria versiune a patrulilor talibane „Viciu și Virtute”, pentru a-și pune în aplicare fundamentalismul primitiv. Asemenea talibanilor, oamenii lui Khan băteau provincia în lung și-n lat, hărțuindu-i

pe bărbații care purtau haine occidentale, distrugând și incendiind casete video și audio în piețe și terorizând femeile. Mergeau până-ntr-acolo încât le luau cu forța din mijlocul străzii, dacă erau însoțite de un bărbat care nu le era rudă apropiată, pentru a le supune unor examinări medicale umilitoare, ca să se asigure că erau „virtuoase”.

Având în vedere toate aceste lucruri, am fost nevoite să ne acoperim cu burqa până la Herat. Din cauza plasei din dreptul ochilor, e foarte greu să vezi în jurul tău, dar, întorcându-mi capul spre fereastră, zăream uneori de-a lungul drumului distrugerile provocate de război.

Când am ajuns la aeroportul din Herat, reprezentanții organizației care se ocupase de alegeri ne-au primit cu căldură, dar aproape imediat au întrebat:

— Care dintre voi e Malalai Joya?

— Eu sunt, am răspuns. De ce vreți să știți?

— Am auzit multe despre tine la Farah, a spus un oficial ONU din Herat. Ai ținut un discurs bun, felicitări pentru curaj!

După care și-a coborât glasul:

— Dar te rog să ai grijă la Kabul.

Mama era alături de mine când o altă angajată a ONU, care răspundea de delegați, a venit la mine și mi-a spus foarte direct că n-ar trebui să repet discursul la Kabul, fiindcă acolo nu mă va susține nimeni.

— Ești foarte tânără, mi-a zis. E periculos pentru tine.

Dar, înainte să apuc să-i răspund, mama a intervenit în discuție și i-a spus:

— De ce nu ar susține-o nimeni? Eu voi fi acolo ca s-o susțin și sunt sigură că mulți alții vor fi de partea ei.

Am fost atât de mândră de mama pentru că-mi luase partea. Progresaserăm mult amândouă.

Am sărutat-o de rămas-bun și m-am urcat în avion alături de Nafas.

Toate televiziunile, inclusiv CNN-ul și BBC-ul, erau prezente la Kabul pentru a urmări cum sute de delegați aleși din toate provinciile dezbăteau viitorul Afganistanului. Erau cinci sute doi delegați în total, dintre care o sută paisprezece erau femei. O întreagă secțiune a capitalei fusese rezervată pentru festivități și o mare parte din campusul celei mai importante universități fusese transformat în „Orașul Loya Jirga”, camerele studenților fiind acum ocupate de delegați. Am fost cazată în cameră cu Nafas. În mod normal, patru delegați dormeau în aceeași cameră, dar mi s-a spus că tuturor în afară de Nafas le fusese frică să stea cu mine!

Germania furnizase un cort uriaș, asemenea celor de la Oktoberfest, care era folosit pe post de sală plenară. În aula Universității Politehnice aveau loc dezbaterile pentru o nouă constituție a țării.

Forțele de securitate erau prezente în număr mare, formate atât din polițiști afgani, cât și din membri ai forțelor armate străine care făceau parte din misiunea ISAF a ONU, începută după invazia SUA din 2001. Traficul din Kabul era oprit sau deviat pentru ceremoniile și festivitățile legate de Loya Jirga. Se folosiseră toate semnele de circulație din oraș pentru acest spectacol grandios al democrației și al unui „nou Afganistan”.

În curând, însă, avea să devină clar că mare parte din *vechiul* Afganistan nu dispăruse.

Majoritatea celor nouă delegați din provincia Farah, pe care o reprezentam și eu, nu erau susținători ai lorzilor războiului, dar nu același lucru se putea spune despre reprezentanții multor altor provincii, în special ale celor din nordul Afganistanului, aflate sub controlul deplin al acestora. Mulți dintre acești lorzi ai războiului se făcuseră în realitate vinovați de unele dintre cele mai grave încălcări ale drepturilor omului din istoria țării.

Am fost șocată și îngrozită să văd lorzi ai războiului și alți criminali de război bine-cunoscuți așezați în primul rând la această adunare importantă. Auzisem toată viața despre crimele teribile

pe care le comiseseră, iar pe unele le văzusem cu ochii mei. În taberele de refugiați unde am crescut, auzeam la tot pasul povești despre cruzimea lor, iar în provincia mea natală Farah orfelinatul pe care îl conduceam era plin de copii care își pierduseră părinții din cauza acestor bărbați și a aliaților lor.

Hamid Karzai a avut dreptul să aleagă cincizeci și doi de delegați. Unul dintre cei numiți de el la Loya Jirga era președintele adunării, Sibghatullah Mojaddedi. Mulți dintre cei mai cunoscuți lorzi ai războiului fuseseră aleși de Karzai, în timp ce alții se aflau acolo fiindcă îi manipulaseră pe cei care îi votaseră și îi intimidaseră pe contracandidați.

Și, la fel de șocant pentru mine, nimeni nu vorbea despre asta în discursurile rostite în primele zile ale adunării. În mare parte, delegații nu făceau altceva decât să se felicite reciproc. Nimeni nu voia să vorbească despre lucrul cel mai evident: că adunarea era plină de oameni care, în ultimele decenii, distruseseră Afganistanul, purtaseră un război civil și uciseseră zeci de mii de civili în lupta lor pentru putere. În fața camerelor de filmat occidentale, acești lorzi ai războiului se erijau acum în apărători ai democrației, dar noi, afganii, știam că erau niște criminali. Mă temusem că adunarea avea să fie doar un spectacol „democratic” de ochii puterilor occidentale, dar ce vedeam depășea cele mai sumbre presimțiri ale mele. Era dureros să văd cum dușmani ai poporului luau decizii în privința noii Constituții.

Era prezent Abdul Rasul Sayyaf, cu barba lui albă și lungă și mentalitatea fascistă. Sayyaf e un fundamentalist cu un trecut sângeros. El a fost cel care l-a invitat prima oară pe teroristul Osama ben Laden în Afganistan, în anii '80. De asemenea, el l-a antrenat și l-a sfătuit pe Khalid Sheikh Mohammed, despre care Statele Unite susțin că ar fi pus la cale atacurile din 11 septembrie de la World Trade Center. Iar în Afganistan, oamenii de rând îl cunosc prea bine, fiindcă forțele lui armate au jefuit și au masacrat mii de civili în Kabul, la începutul anilor '90. Conform unui

raport al ONU privind masacrul din vestul Kabulului, comis în februarie 1993, Sayyaf le-ar fi spus oamenilor săi: „Nu lăsați pe nimeni în viață. Ucideți-i pe toți!” Și iată-l aici, pe el, un bărbat care ar trebui anchetat pentru crime de război, la această adunare așa-zis democratică. Human Rights Watch relatează că oamenii lui s-au folosit de intimidări și de mită, care ajungea până la cinci sute de dolari pentru un vot, ca Sayyaf să fie ales în Jirga.

Tot în primul rând stătea și Burhanuddin Rabbani, care îi urmasa lui Mojaddedi la conducerea zbuciumatului regim al mujahedinilor aflat la originea războiului civil de la începutul anilor '90. Rabbani, mullah și lider al fundamentalistilor din Jamiat-e-Islami, era cel care instituisese un set de reguli pentru femei, la fel de rele ca cele ale talibanilor, iar ca lider politic se aliaase cu Massoud și cu miliția acestuia, care masacraseră cu bună știință mii de civili în Kabul.

Abdul Rashid Dostum se afla și el acolo, numit tot de Karzai. Faimosul lord uzbek al războiului, originar din nordul Afganistanului, sărea în ochi în marea de turbane și bărbi cu părul lui scurt și cu mustața stufoasă. Poreclit „luptătorul” din cauza fizicului robust și a agresivității, era legendar pentru cruzimea de pe câmpul de luptă și pentru plăcerea cu care își teroriza adversarii.

Mulți dintre acești lorzi ai războiului erau figuri-cheie ale Alianței Nordului, care încheiaseră un parteneriat cu Statele Unite pentru a-i izgoni pe talibani. Cel mai important dintre ei era Mohammad Qasim Fahim, care a moștenit conducerea generală a Alianței Nordului după asasinarea lui Ahmad Shah Massoud. Fahim se afla la comanda trupelor care intraseră primele în Kabul după fuga talibanilor. Printre alți lideri ai Alianței Nordului care se aflau în sală se numărau Younis Qanooni, care avea să devină președintele Parlamentului, și Abdullah Abdullah, care a devenit primul ministru de Externe al regimului Karzai. La adunare au mai fost prezenți și Karim Khalili, viitor vicepreședinte,

și Mohammad Mohaqiq; ca lideri ai Partidului proiranian Wahdat, ambii ar trebui trași la răspundere pentru încălcări grave ale drepturilor omului. Alături de Mohaqiq stătea generalul Mohammed Daud, un lord al războiului care avea să fie numit ulterior de către Ministerul de Interne la conducerea „brigăzii antidrog”, deși el și membri ai familiei sale au avut legături cu traficul de narcotice.

Siddiq Chakari, alt lord al războiului, se afla și el în sală. Chakari fusese ministru al Informațiilor în perioada războiului civil, devenind cunoscut pentru felul în care justificase distrugerea Kabulului: afirmase că orașul devenise „neislamic” cât timp fusese condus de marionetele sovieticilor și că, din această cauză, trebuia ras de pe fața pământului și reconstruit ca oraș islamic. Peste câțiva ani, aveam să îl înfrunt la o emisiune televizată; când am spus că ar trebui condamnat pentru crime de război, a invocat un fost președinte american care îi susținuse pe mujahedini:

— În loc să ne acorzi medalii de onoare, ca Ronald Reagan, tu vrei să ne bagi la închisoare!

Uitându-mă prin mulțime, am zărit și barba argintie și ochii negri ai lui Ismail Khan. Cred că și el ar trebui să fie cercetat pentru acțiunile sale din timpul războiului civil, însă în loc de asta i se oferise un vot pentru a decide noua noastră Constituție.

Printre delegați se aflau și tehnocrați și monarhiști, chiar și unele foste marionete ale sovieticilor; mulți dintre ei se întorseră pentru prima oară în țară după câteva decenii în care trăiseră în exil. Cu toate acestea, se pretindeau experți în problemele Afganistanului, tăcând în același timp cu lașitate în privința acțiunilor lorzilor războiului. Indiferența lor era aproape la fel de dureroasă pentru mine ca prezența criminalilor de război.

Unii delegați erau îmbrăcați ca niște oameni de afaceri occidentali; alții purtau costume tradiționale. Dar, la fel cum nu poți judeca o carte după copertă, nu puteai să-ți dai seama cine era fundamentalist și cine democrat după hainele pe care le purtau.

Dostum alesese un costum cu cravată pentru întrunire, în timp ce Sayyaf purta turban și tunică. Mulți extremiști și criminali își răsaseră bărbile ca să-și ascundă identitatea, probabil în speranța că oamenii le vor uita crimele din trecut. Un proverb din Afganistan spune: *E același măgar, dar cu altă șă*.

Vocile nenumăratelor văduve care îmi vorbiseră despre suferințele lor îmi răsunau în urechi pe când mă uitam prin sală. Fusesse îngrozitor să aud despre acești bărbați și crimele lor, dar să-i văd în carne și oase, conducând Loya Jirga, și să le ascult discursurile erau o tortură pentru mine. Trebuia să iau cuvântul.

Câteva zile am încercat cu disperare toate tertipurile care mi-au venit în minte pentru a obține o șansă să vorbesc în fața adunării, dar eram cea mai tânără delegată, iar pentru că eram femeie, vârstnicii care conduceau discuțiile mă băgau și mai greu în seamă. Preferințele președintelui adunării, Sibghatullah Mojaddedi, erau evidente, pe măsură ce un șir nesfârșit de fundamentalisti și lorzi ai războiului s-a perindat la microfon. Le dădea cuvântul doar prietenilor și aliaților lui.

Frustrată după patru zile în care așteptasem ca cineva să vorbească despre adevărata schimbare democratică, am pus la cale un plan ca să-mi fac auzită vocea. Deși în traducere literală Loya Jirga înseamnă „sfatul bătrânilor”, m-am gândit că aș putea transforma handicapul vârstei în avantaj.

La 17 decembrie 2003, l-am abordat pe președintele Mojaddedi pe podiumul din fața adunării. Purta turban, avea barba albă și chipul sever. Mojaddedi fusese primul președinte al Republicii Islamice Afganistan, înființate după retragerea sovieticilor, dar acum, că îmbătrânise, nu mai era președinte decât cu numele. Știam că și el, și alții aflaseră despre discursul îndrăzneț al tinerei delegate din provincia Farah, dar auzul și vederea îi slăbiseră, așa că am încercat să-l păcălesc. Întorcându-mi obrazul și folosindu-mă de hijab ca să-mi ascund fața, i-am spus că veneam din provincia Bamyan și că, în calitate de reprezentantă a tinerei

generații, ar trebui să mi se dea ocazia să vorbesc. Mulți alți delegați se înghesuiau în jurul lui, încercând să-i atragă atenția, dar în cele din urmă a fost de acord, oarecum împotriva voinței sale, să-mi acorde cuvântul, anunțând adunarea că „tinerii insistă că n-au avut suficiente ocazii să vorbească”

Era ocazia mult așteptată. Cortul principal era plin ochi cu sute de delegați, observatori internaționali, mass-media locale și străine. Nu chiar *întreaga* lume urmărea evenimentele, ci aproape întreaga lume și fiecare moment al adunării era transmis în direct de Televiziunea Afgană și de Radio Kabul.

Din păcate, alți delegați erau și ei dornici să profite de această ocazie rară ca să ia cuvântul. Un tânăr uzbek din nord se afla în fața mea. Disperată să nu pierd șansa, l-am întrebat pe acest tânăr serios:

— Te rog, frățioare, mă poți lăsa să vorbesc prima?

Am fost extrem de politicoasă.

Mi-a spus că-l cheamă Nuriddin (nu e numele lui adevărat) și m-a întrebat care e numele meu și ce doream atât de mult să spun.

Am răspuns:

— Mă cheamă Joya. E secret ce am de gând să spun, dar o să-ți placă.

Nuriddin a părut curios. A vrut să știe ce părere aveam despre Loya Jirga și, la fel ca mine, a spus că era dezgustat de prezența atâtor lorzi ai războiului. A sugerat chiar să organizăm o demonstrație de protest.

— Nu, frățioare, l-am contrazis. Mai întâi trebuie să încercăm pe toate căile să ne folosim de această tribună ca să-i demascăm. Dacă nu ne vor lăsa, atunci te voi ajuta să organizezi demonstrația.

Nuriddin m-a lăsat să trec în fața lui la rând și președintele mi-a spus că aveam doar trei minute la dispoziție. Atmosfera era foarte diferită de cea de la primul discurs din Farah. Aici, la

Kabul, era un public numeros și pestriț, iar atmosfera era tensionată. Inima îmi bătea cu putere. Pe când mă străduiam să mă adun și să-mi amintesc elementele-cheie pe care doream să le punctez, hijabul negru a început să-mi alunece pe spate și a trebuit să-l aranjez. Fiindcă n-am decât un metru și cincizeci de centimetri, un oficial mi-a coborât microfonul ca să ajung la el. Am vorbit cât de repede am putut, din suflet.

Numele meu e Malalai Joya și vin din provincia Farah. Cu permisiunea stimaților participanți și în numele Domnului și al martirilor căzuți în lupta pentru libertate, aș vrea să vă vorbesc câteva minute.

Vreau să îi critic pe toți compatrioții mei pentru că au permis ca legitimitatea și legalitatea acestei Loya Jirga să fie puse la îndoială din cauza prezenței aici a unor oameni criminali care ne-au adus țara în situația actuală. De ce le permiteți unor criminali să se afle aici? Ei sunt vinovați de această situație!

Nuriddin zâmbea și am știut că îi place ce aude. Pe înregistrarea video se vede cum ceilalți delegați tineri din spatele meu se luminează la față și zâmbesc, pe măsură ce impactul vorbelor mele le devine tot mai clar. Mulți participanți au început să aplaude, dar majoritatea lorzilor războiului, care erau așezați chiar în fața mea, au rămas tăcuți, încruntându-se, cu niște figuri dure ca piatra.

Președintele fiecărui comitet a fost deja ales. De ce nu-i duceți pe toți acești criminali în fața comitetelor, ca să vedem ce planuri au pentru această națiune? Ei au făcut din țara noastră centrul războaielor naționale și internaționale! Ei sunt elementele misogine din societatea noastră, care ne-au adus țara în starea aceasta și care intenționează

să facă din nou același lucru. Cred că e o greșeală să îi testezi pe cei care au fost deja puși la încercare.

În acel moment, Nuriddin și-a scăpat notițele. Râdea și aplauda și l-au urmat și alții. Dar se auzeau și voci mânioase. Unii lorzi ai războiului se ridicaseră între timp în picioare, țipând și arătând cu pumnii înspre mine.

Ar trebui condamnați de tribunalele naționale și internaționale! Chiar dacă acești criminali vor fi iertați vreodată de poporul nostru, poporul afgan desculț, istoria nu-i va uita niciodată. Numele lor vor rămâne în istoria țării noastre...

Brusc, nu mi-am mai auzit vocea în boxe. Vorbisem doar nouăzeci de secunde, când președintele mi-a tăiat microfonul.

— Ajunge. Mulțumesc, a spus Mojaddedi. Ai cerut trei minute, care s-au încheiat. Surioară, am spus încă de la început că discursurile trebuie să fie respectuoase și de bună-credință. Nimeni nu trebuie insultat, iar dacă ai ceva împotriva, poți înainta plângeri scrise secretarilor Jirga și le vom analiza.

Am continuat să vorbesc, dar mi-am dat rapid seama că se îngroșa gluma. În sală era agitație mare. Bărbații, furioși, făceau gesturi amenințătoare spre mine. Chakari a fost primul care a vorbit împotriva mea, strigând „Jos comunismul!”, ca să-i provoace și pe alții. Până și una dintre delegate m-a amenințat, arătându-mă cu degetul și țipând:

— Dați-i jos pantalonii desfrânatei ăsteia și legați-i în jurul capului!

La început, președintele Mojaddedi nu a părut să înțeleagă prea bine ce se întâmplase. Microfoanele erau deschise și înregistrau, așa că l-am auzit zicând:

— Pur și simplu n-am înțeles și ce spunea.

Cineva de lângă el a mormăit printre dinți:

— A dat o lovitură puternică reputației jihadiștilor, spunând că sunt niște trădători...

Mojaddedi s-a înfuriat.

— Surioară, uite ce ai făcut! a urlat el. Ai supărat pe toată lumea de-aici! Crezi că e bine să spui asemenea lucruri și să-i jignești și să-i dezamăgești pe toți? Ai făcut o greșală!

Dar Mojaddedi se înșela. Nu-i supărasem pe *toți* delegații și mulți dintre ei s-au strâns în jurul meu. În mijlocul haosului, o văduvă pe nume Ayesha m-a tras spre ea și m-a apărut cu trupul ei. S-a pus între mine și cei care mă atacau, strigând:

— E fica mea, nu puneți mâna pe ea!

Când un bărbat a încercat să mă lovească, Ayesha a țipat:

— E împotriva islamului să pui mâna pe o femeie!

Ayesha știa prea bine de ce gesturi destrăbălate erau în stare bărbații aceia furioși. Ar fi putut să mă sfâșie. Am aflat mai târziu că fratele ei fusese ucis de lorzii războiului. Încerca cu disperare să mă ferească de aceeași soartă.

Între timp, Sayyaf, unul dintre cei mai cunoscuți lorzi ai războiului de pe vremea războiului civil, și-a făcut loc până în față și s-a lansat într-o tiradă virulentă împotriva mea, susținând că:

— Să-i numești pe eroii care ne-au eliberat țara *criminali*, asta e o crimă!

A ținut-o tot așa minute bune, asmuțind mulțimea împotriva mea.

Mojaddedi a așteptat ca Sayyaf să termine, după care m-a dat afară de la adunare.

— Surioara noastră a depășit limita curtoaziei, a spus el. Îi sugerez plenului să o expulzeze de la întâlnire și să nu-i permită să participe la discuții.

Și-a fluturat mâna prin aer, de parcă ar fi alungat o muscă.

— Afară! Gardieni, scoateți-o afară!

Câteva femei din adunare s-au repezit la el, implorându-l să mă ierte.

— Rămâneți la locurile voastre, vă rog, a spus el. Nu! Nu va fi iertată...

În timp ce Ayesha și alți delegați care mă susțineau făceau cerc în jurul meu, un lord al războiului aflat în tribună a strigat că ar trebui să îmi cer scuze. Mojaddedi a fost de acord și mi-a solicitat să îmi cer scuze în fața adunării. Eram prea surescitată ca să mă tem. M-am oferit să revin la microfon, plănuiind să-mi continui discursul, nu să-mi cer scuze. Intuind ce aveam de gând să fac, prietenii mei m-au oprit și m-au obligat să mă așez. Ayesha m-a implorat să nu mă ridic, fiindcă își dăduse seama că viața mea era cu adevărat în pericol.

Când a înțeles că nu aveam de gând să retractez ce spuseseam, Mojaddedi s-a înfuriat și mai tare.

— O, tot nu vrei să-ți ceri scuze? a spus. Dumnezeuule, nici măcar nu-și cere scuze!

Apoi, când m-a făcut „comunistă” și „infidelă”, mi-am dat seama că era timpul să plec.

Susținătorii mei și un grup de organizatori din partea Națiunilor Unite s-au strâns în jurul meu, protejându-mă cu brațele pe când mă escortau afară din cort. Am înaintat încet prin mulțimea care încă striga insulte și amenințări la adresa mea. Într-un final, am ajuns afară și am urcat într-un vehicul ONU, care m-a luat repede de acolo.

Din acel moment n-am mai fost niciodată în siguranță. Atunci nu mă gândeam la asta, ci eram mai degrabă mulțumită că reușisem să dau în vileag adevărata natură a adunării. Începeam de asemenea să îmi dau seama ce arme puternice sunt cuvintele și realizez că trebuie să continui să spun adevărul în numele poporului afgan care a fost redus la tăcere atâta timp. Unul dintre motivele pentru care discursul meu declanșase o reacție atât de virulentă era faptul că eram femeie, și una tânără, pe deasupra.

În ochii fundamentaliştilor, femeia este doar pe jumătate o ființă umană, fiind menită să le satisfacă bărbaților toate dorințele și poftele, să facă copii și să trudească acasă. Nu le venea să creadă că o tânără le smulsele măștile în văzul întregului popor afgan.

După ce am scăpat din acel haos, am fost dusă de oficiali ai Organizației Națiunilor Unite la o casă conspirativă dintr-un cartier securizat și scump din Kabul. Eram tristă că mă despărțeam de colegi, dar devenise prea periculos pentru mine să mai stau în camera de cămin pe care o împărțeam cu Nafas, prietena mea, cealaltă delegată din Farah.

Bineînțeles, în acea noapte mai multe persoane pe care le înfuriase discursul meu au venit să mă caute în campusul universitar în care stătusem până atunci. Aveau bețe, cu care voiau să mă bată. Zbierând insulte, au dat buzna peste prietena mea Nafas.

— Unde e prostituata aia? au întrebat. Când o s-o găsim, o s-o violăm și o s-o ucidem!

— Joya nu e aici, a răspuns Nafas, sfidătoare. N-aveți decât să-mi faceți mie ce aveți de gând să-i faceți ei.

N-au crezut-o și au întors camera cu susul în jos, căutându-mă pe sub paturi și în baie. În cele din urmă, s-au retras. Devenise evident că nici măcar Loya Jirga nu era imună la violența care domnea în Afganistan. Viața mea era pusă în pericol de alți delegați și de aliații lor, iar Nafas își riscase propria viață ca să-mi apere onoarea și demnitatea. Mi-e ca o soră.

În urma acestui incident, echipa Națiunilor Unite a adus-o să locuiască cu mine în casa, sau mai degrabă în casele conspirative, fiindcă ne-am tot mutat. Oficialii au încercat să pună soldați americani la ușa noastră, dar eu am respins ideea. Le-am spus că paznicii ar trebui să fie afgani. Soldații afgani pe care i-au adus au fost amabili cu mine și mi-au lăudat discursul. Unul dintre ei, pe numele lui Sayed Akbar, mi-a adus un palton, fiindcă în Kabul era iarnă și foarte frig. Mi-a dat și un Coran în format mic,

spunându-mi că mă va apăra. Acest soldat a devenit unul dintre susținătorii mei și a păstrat legătura cu mine.

Nu am putut să revin în Loya Jirga a doua zi. Dar, în timp ce locația mea era ținută secretă, cuvintele și numele meu au devenit cunoscute în întreaga lume deoarece mass-media internațională îmi reluasera discursul. Îmi fuseseră acordate doar nouăzeci de secunde ca să-mi transmit mesajul, dar acum acesta ajungea la milioane de oameni. Din casa conspirativă, am putut să urmăresc felul în care a fost prezentat în media afgană, la BBC și pe alte canale radio și TV. Una dintre femeile care îmi asigurau securitatea din partea ONU m-a dus într-o încăpere în care se afla un televizor, i-a dat drumul și mi-a spus:

— Uite ce-ai făcut! Peste tot, e știrea de ultimă oră.

A trecut de la un canal de știri la altul, iar discursul meu era de fiecare dată știrea principală.

Președintele Mojaddedi ținea o conferință de presă la sfârșitul fiecărei zile a Jirga. În ziua în care am ținut discursul, nu s-a vorbit decât despre mine și jurnaliștii i-au pus unele întrebări dure. M-am amuzat când a fost nevoit să mintă, negând că o numise pe Malalai Joya „comunistă” și „infidelă”. Jurnaliștii i-au spus că îi înregistraseră comentariile!

Radio Azadi, serviciul afgan al Radio Europa Liberă, serviciile persan și paștun ale BBC-ului și Vocea Americii au transmis toate emisiuni în direct despre discursul meu, la care ascultătorii puteau interveni prin telefon să-și spună părerea. M-au inspirat în special mesajele afganilor de rând, care își exprimau susținerea. Mulți spuneau că Joya e o eroină.

În discursul meu nu am numit pe nimeni criminal, nici nu am folosit cuvintele „jihadist” sau „mujahedin”, dar afganii știau prea bine la cine mă refeream. Cum spune proverbul: *Hoțul are o pană în pălărie*. Lorzii războiului nu-și puteau ascunde crimele.

Pe 20 decembrie 2003, în jur de trei sute de femei și fete au organizat un marș de protest în Farah, în semn de susținere pentru discursul meu și pentru a denunța faptul că președintele Mojaddedi amenințase să mă expulzeze de la Loya Jirga și pentru a-i solicita acestuia să-și ceară scuze în fața locuitorilor din Farah fiindcă se purtase necuviincios cu una dintre reprezentantele lor. A fost primul protest al femeilor de acest fel de care îmi amintesc oamenii din Farah.

În zilele de după discurs, toate cotidienele și săptămânalele din Afganistan au publicat pe prima pagină articole despre mine. Un săptămânal a scos chiar o ediție specială care îmi era consacrată, cu articole și interviuri în favoarea mea. Articolul principal se numea „O altă Malalai, un alt Maiwand” (o aluzie la predecesora mea cu același nume, eroina Malalai din Maiwand). O revistă pentru femei cu poza mea pe copertă (dar, din păcate, fără niciun articol în interior!) s-a vândut până la ultimul număr. Evident, publicațiile jihadiste scoteau articole în care mă denunțau, dar, din câte mi s-a spus, nu s-au bucurat de prea mare succes.

The New York Times a publicat un articol intitulat „O tânără afgană îndrăznește să rostească ceea ce era de nerostit”, iar în *Institute for War and Peace Reporting* a apărut un articol intitulat „Discursul lui Joya străpunge zidul tăcerii” BBC-ul m-a numit chiar „cea mai curajoasă femeie din Afganistan” și întreaga presă occidentală a început în scurt timp să repete această frază. Peste noapte, devenisem cunoscută în lumea întreagă.

Spusesem adevărul nu fiindcă asta ar fi fost alegerea mea. Nu-mi doream faimă sau o recunoaștere specială, ci trebuia pur și simplu să spun ce gândesc. Era datoria mea și responsabilitatea față de oamenii care mă votaseră, care aveau încredere în mine. Le promisesem că nu voi ajunge niciodată la compromisuri cu inamicii drepturilor omului, așa că nu avusesem de ales. Acesta a fost motivul pentru care am candidat de la bun început.

Unul dintre citatele mele preferate îi aparține scriitorului german Bertolt Brecht, din piesa lui, *Viața lui Galileo*: „Cel care nu cunoaște adevărul e doar un prost. Cel care cunoaște adevărul și spune că e minciună e un criminal.”

Nu-mi puteam îngădui ca, tăcând, să mă cobor la nivelul criminalilor de război pe care îi disprețuiam, așa că am dat mai multe interviuri prin telefon unor posturi din Afganistan, interviuri care au ajuns în toate colțurile țării. Printre jurnaliștii care m-au intervievat s-a numărat și Zakia Zaki, o militantă pentru drepturile femeilor, directoarea unui post de radio numit Radioul Păcii. Când m-a întrebat cum își pot apăra femeile drepturile cel mai bine, i-am răspuns că, odată ce femeile vor înțelege că ele dețin cheia libertății lor, vor îndrăzni să acționeze cu curaj, să înlăture obstacolele din cale și să nu se dea în lături de la sacrificii.

Nu e ușor să-ți obții drepturile și, odată ce am înțeles acest lucru, trebuie să acționăm cu atenție și cu perseverență, fără delăsare sau lene. În Afganistan avem o lungă tradiție de femei care au luptat cu mare curaj pentru drepturile noastre, dintre care unele au fost martirizate. În mod tragic, la 6 iunie 2007 Zakia însăși li s-a alăturat acestor martire, când niște soldați care aveau legături cu lorzii războiului au ucis-o în casa ei din provincia Parwan. Zakia fusese avertizată de mai multe ori de către lorzii războiului să nu-și mai difuzeze mesajul, și în cele din urmă au ucis-o. Singura ei crimă a fost că s-a folosit de presă pentru a vorbi despre drepturile femeilor și despre justiție.

La o zi după discursul meu, mass-media au relatat că Agenția Afgană de Informații, care se afla în mâinile jihadiștilor, a anunțat că Malalai Joya este membră a Asociației Revoluționare a Femeilor din Afganistan (The Revolutionary Association of the Women of Afganistan – RAWA) și că Agenția intenționează să o investigheze pe ea și pe familia ei. Deși RAWA nu este o organizație ilegală în Afganistan, funcționează totuși în clandestinitate,

fiindcă este cel mai virulent și mai tenace critic al Alianței Nordului și al guvernului afgan. Deși nu sunt membră, ori de câte ori cineva vorbește în public și fără teamă despre lorzii războiului este etichetat, în mod pozitiv sau negativ, ca făcând parte din RAWA. Agenția de Informații nu și-a dus niciodată la bun sfârșit amenințarea, dar faptul că-mi pusesem familia în pericol a fost foarte stresant pentru mine.

Când am reușit să vorbesc la telefon cu părinții mei, care se aflau la Farah, mama a plâns și mi-a spus să am grijă și să mă păzesc. Tata mi-a spus că e mândru de mine și că mă va susține în orice voi hotărî să întreprind.

Am avut parte de emoții diverse în zilele de după discurs. Multă lume, inclusiv unii reprezentanți ai ONU, mi-au spus că nu ar trebui să mă întorc la întrunire. Înțelegeam riscurile, dar eram în același timp conștientă de faptul că viața mea nu îmi mai aparținea doar mie. Aveam o responsabilitate față de poporul meu, nu doar din Farah, ci din întregul Afganistan. Nu voiam să le dau dușmanilor mei satisfacția de a mă fi învins reducându-mă la tăcere, așa că am insistat să mi se permită să mă întorc la Loya Jirga. Am susținut că ar fi o victorie pentru dușmanii democrației, o victorie pentru lorzii războiului dacă aş sta deoparte.

Organizațiile pentru apărarea drepturilor omului mi-au adoptat cauza și au dat declarații în care cereau să fiu reprimată la adunare. Amnesty International în special a făcut o declarație de mare impact:

Loya Jirga Constituțională îi oferă poporului afgan șansa de a se îndepărta de abuzurile din trecut și de a crea un nou sistem, care să asigure drepturi pentru toată lumea. Dacă unii delegați sunt amenințați sau împiedicați în alt fel să își exprime opiniile, acest proces de clădire a unui viitor pentru Afganistan va fi serios periclitat.

În cele din urmă, după ce ne-am ciondănit o vreme, oficialii ONU au fost de acord să mă întorc. Sunt sigură că singurul motiv pentru care mi-au permis să revin a fost susținerea nemaipomenită pe care afganii din toate colțurile țării au manifestat-o față de mesajul meu. Un astfel de exemplu de mobilizare a oamenilor de rând s-a petrecut în provincia Kapisa. După ce au aflat despre un interviu pe care îl acordasem postului BBC după discurs, sătenii au strâns bani ca s-o trimită pe o femeie cu autobuzul până la Kabul, aflat la șaptezeci și cinci de kilometri depărtare, pentru a transmis susținerea lor. Această femeie din Kapisa a venit în capitală și a căutat sediul BBC, pe care l-a găsit după mai multe ore de umblat prin oraș. Când a ajuns acolo, le-a zis jurnaliștilor că venise să le spună că oamenii din Kapisa îmi susțineau mesajul. Serviciul persan al Radio BBC a transmis un interviu cu ea. Vocea mea solitară se auzea tot mai tare de la o zi la alta, pe măsură ce era amplificată de tot mai mulți afgani.

În cele din urmă, cred că guvernului interimar i-a fost mai ușor să îmi permită să mă întorc la Jirga decât să riște ca resentimentele împotriva lui să devină tot mai puternice.

Din acel moment, a trebuit să fiu înconjurată de bodigarzi, dar aveam să mă întorc ca să-i înfrunt pe cei care ne ruinaseră țara și eram hotărâtă să nu mă clintesc și să nu cedez în fața amenințărilor lor.

CAPITOLUL 6

O ÎNTOARCERE ACASĂ DE NEUITAT

La câteva zile după discurs m-am întors la Loya Jirga, de data aceasta într-un vehicul ONU nemarcat și înconjurată de bodigarzi musculoși necunoscuți, care mă urmăreau peste tot. Ceilalți delegați au fost surprinși să mă revadă. Unii au fost încântați că mă întorsesem. Nuriddin, delegatul uzbek, m-a văzut și a venit să-mi vorbească, bucuros:

— Faptul că te-am lăsat să iei cuvântul în fața mea a fost cel mai bun lucru pe care l-am făcut în viață, mi-a spus cu sinceritate. Sunt bărbat, dar n-am avut curajul să spun lucrurilor pe nume, așa ca tine. Ai făcut istorie.

Mulți alți delegați nu erau însă deloc fericiți să mă vadă. Câțiva au murmurat amenințări când am trecut pe lângă ei, iar în prima zi, la prânzul pe care l-am luat la cantină, niște delegate furioase și-au agitat cuțitele și furculițele înspre mine, ocărându-mă pentru discurs. Bodigarzii mei s-au temut, câteva zile mai târziu, că se va întâmpla același lucru când, în timpul prânzului, m-a abordat o femeie care mă făcuse prostituată după discurs. De data asta, însă, părea rușinată și îngrijorată.

— Te rog să mă ierți, m-a rugat. A trebuit să te ameninț cu moartea și să te atac. M-au forțat. Dar sunt de acord cu tot ce-ai spus. Și eu am pierdut multe rude din cauza acestor criminali, dar ei mi-au făcut campanie ca să vin aici în calitate de delegată și am

fost nevoită să le fac pe plac. Altfel, m-ar fi putut ucide, pe mine sau pe membrii familiei mele.

Îmi dădeam seama că femeia aceea spunea adevărul și îmi era greu să cred că era aceeași persoană care mă insultase atât de virulent cu doar câteva zile în urmă. Mi-a dat un ziar al guvernului, care conținea un articol scris de una dintre rudele ei apropiate, ca să-mi dovedească că era de partea mea. Era un articol lung, elocvent, care mă susținea și cita porțiuni din discursul meu. Mi-a spus:

— Sună-l pe bărbatul acesta și el îți va spune cât am suferit. S-ar putea să fie obligat să demisioneze din slujba de la guvern din cauza acestui articol, dar este un susținător fervent al tău. La fel și eu.

Am ascultat-o cu atenție când mi-a povestit cum lorzii războiului i-au ucis cu brutalitate doi dintre fii.

— Dacă tu nu mă ierți, nici Dumnezeu nu mă va ierta, mi-a spus, încercând să mă atingă. O să mă simt vinovată tot restul vieții. Te rog, lasă-mă să-ți sărut picioarele.

Bodigarzii au făcut o mișcare, pentru a se interpune între noi. Temându-se pentru siguranța mea, nu permiteau nimănui să se apropie de mine, cu atât mai puțin să mă îmbrățișeze. Dar în acea împrejurare, toți cei din jurul meu, inclusiv bodigarzii, fuseseră mișcați de povestea femeii. Le-am spus:

— E o victimă a lorzilor războiului și cred că spune adevărul.

Gărzile de corp s-au dat la o parte și eu am îmbrățișat-o pe femeia care, cu doar câteva zile în urmă, țipase la mine, făcându-mă în toate felurile. Am plâns amândouă.

Am îndemnat-o să nu se mai poarte niciodată așa și i-am spus că nu trebuie să mai facă compromisuri cu lorzii războiului, ci să-și găsească curajul să-i refuze. I-am spus că Dumnezeu și istoria nu ar ierta-o dacă ar continua să-i lase s-o controleze; și că nici cei dragi pe care îi pierduse nu ar ierta-o. A fost o conversație foarte importantă pentru mine. M-a ajutat să înțeleg cum își

mențineau lorzii războiului controlul, să văd îndeaproape cum se foloseau de frică ca să manipuleze femeii sărmame, cum era cea din fața mea.

Câteva zile mai târziu, a venit să mă vadă un fost mujahedin mai în vârstă, un veteran al rezistenței antisovietice din Mazar-e-Sharif. Mi-a explicat că discursul meu îl înfuriase atât de tare, încât înșfăcase un scaun, vrând să mă lovească cu el.

— Ți-aș fi dat una cu scaunul, dar n-am putut să mă apropii prea mult de tine, a recunoscut.

Dar apoi, când a auzit unul dintre lungile interviuri pe care le dădusem posturilor de radio, și-a dat seama că spusese de fapt adevărul.

Și el m-a rugat să îl iert.

— Spune-mi ce pot face ca să te ajut. Am o familie numeroasă și le voi spune fetelor mele să participe la o demonstrație de susținere. Ce altceva mai pot face pentru tine?

— Îți mulțumesc pentru ajutor, i-am spus. Nu e niciodată prea târziu să înțelegi sensul vorbelor mele. Te rog să nu ai încredere și să nu colaborezi cu lorzii războiului.

Am dat mâna cu el, un lucru pe care o femeie îl face extrem de rar în Afganistan.

Multă lume, prieteni, rude și necunoscuți mi-au povestit cum s-au simțit ascultând discursul meu. O prietenă de familie, al cărei tată, Ahmadi, este un om deosebit, un profesor care mi-a predat în taberele de refugiați și care îi predase și tatălui meu la universitate, ne-a spus că după discursul meu a fost prima dată în viață când l-a văzut pe tatăl ei plângând.

Oamenii sărmame de pretutindeni mă susțineau în număr mare. O văduvă care își pierduse o mână și care își găsisese ceva de lucru la Loya Jirga mi-a dat baticul ei în semn de apreciere. Îmi amintesc că a plâns și s-a rugat pentru mine când mi-a dat acel cadou special. Unul dintre reprezentanții provinciei Farah mi-a povestit că, a doua zi după discursul meu, a luat un taxi ca să ajungă la

lucrările Loya Jirga din Kabul. Pe drum, a discutat cu șoferul despre Joya și despre discursul ei. Când a aflat taximetristul că și el este din Farah, i-a spus:

— Fiindcă ești din aceeași provincie cu Joya, n-o să-ți iau bani pentru cursă.

L-a adus la adunare pe gratis.

Altă dată, o delegată pe numele ei Suraya Parlika, care fusese membră activă a regimului-marionetă al rușilor, m-a avertizat că nimeni nu mă va susține în urma luării mele de poziție și că aş putea fi ucisă.

— Te rog să nu-ți faci griji, i-am răspuns. Am spus adevărul și sunt sigură că majoritatea poporului meu aflat în suferință mă va susține.

După care am adăugat, în glumă:

— Și chiar dacă nu mă va susține nimeni, dacă mă vor ucide, vor apărea alte șase fete ca mine, fiindcă mai am șase surori!

Ea a dat din cap amuzată și a zis:

— A, înțeleg! Și toate surorile tale sunt ca tine?

Iar eu i-am explicat, pe un ton serios de data aceasta:

— Nu uita, cei care și-au dat viața ca martiri în trecut au găsit de fiecare dată alte mâini care să ducă mai departe pe calea adevărului steagul pe care l-au ridicat pe când trăiau.

Deși m-am putut întoarce la adunare, nu am mai fost lăsată să vorbesc în fața delegaților. La un moment dat, l-am abordat pe unul dintre adjuncții președintelui de ședință, cerându-i să îmi dea cuvântul, dar el mi-a răspuns batjocoritor:

— Nu, ai conspirat ca să creezi un scandal, acum stai la locul tău.

Îmi luaseră pur și simplu orice drept de a vorbi.

În ciuda valurilor făcute de discursul meu, Loya Jirga a continuat la fel ca până atunci. Organizatorii nu s-au zgârcit cu cheltuielile. În fiecare zi se asigura mâncare din belșug pentru delegați,

iar Hamid Karzai găzduia recepții grandioase, cu mâncare și băutură pentru toată lumea. Karzai sosea întotdeauna la sfârșit, după toți ceilalți, ținea un discurs și pleca la fel de repede. Nu rămânea niciodată ca să fie luat la întrebări. Fiecare ministru, precum și diferitele facțiuni organizau la rândul lor recepții cu mâncare din belșug, la care negociau și încheiau înțelegeri.

Câțiva reprezentanți democratici mi s-au alăturat atunci când am criticat toți banii iroșiți cu primirea oaspeților la Loya Jirga. Am întrebat de ce făceau asta, de ce cheltuiau atât pentru delegați, când peste tot în Afganistan oamenii sărmani mureau de foame? Am explicat oricui era dispus să mă asculte că noi, cei care veniserăm la Kabul din provinciile îndepărtate și sărace, nu o făcuserăm ca să ne îmbuibăm. Veniserăm să lucrăm la noua Constituție a Afganistanului. Că banii aceia ar fi trebuit cheltuiți mai degrabă pe orfeline și școli. Am încercat cu toții, de mai multe ori, să deschidem acest subiect, dar nimeni nu ne dădea atenție. Mi-ar fi plăcut să-l întreb pe Karzai ce părere avea despre asta, la una din acele recepții simandicoase, dar bineînțeles că el se grăbea de fiecare dată să ajungă la altă întâlnire și nu avea timp să răspundă la întrebări.

Câțiva dintre noi am fi dorit de asemenea să îl chestionăm pe Karzai în legătură cu faptul că scopul Loya Jirga părea să fie de fapt acela de a-i oferi credibilitate unei Constituții care fusese deja redactată în spatele ușilor închise. În calitate de delegați, mulți dintre noi aveam senzația că eram folosiți pentru a legitima un document pe care nu îl puteam influența. Pentru a propune un amendament, de pildă, erau necesare semnăturile a cel puțin cincizeci de delegați pe o petiție. Cincizeci și doi dintre noi am semnat o scrisoare prin care contestam prevederea din noua Constituție conform căreia denumirea oficială a țării urma să fie Republica Islamică Afganistan. Voiam să purtăm o discuție despre modul în care islamul fusese folosit în diverse scopuri de-a lungul istoriei noastre, dar petiția ne-a fost respinsă. Ni s-a

spus că simplul fapt de a pune la îndoială utilizarea cuvântului „islamic” dovedea că nu eram musulmani adevărați.

Chiar și după ce m-am întors la adunarea principală, oficialii ONU nu au fost de acord să particip la lucrările comitetelor, din cauza riscurilor de securitate, dar i-am convins să mă sprijine, fiindcă era important pentru mine să fiu prezentă.

Delegații la Loya Jirga erau împărțiți în zece comitete, multe dintre acestea fiind conduse de extremiști fundamentaliști ca Burhanuddin Rabbani și Abdul Rasul Sayyaf. Înaintea discursului meu, fusesem repartizată în comitetul lui Rabbani. Unii dintre reprezentanții care îmi cunoșteau opiniile în legătură cu acești lorzi ai războiului glumeau și râdeau, felicitându-mă pentru luarea de poziție. Dar eu vorbisem serios când spuseseam că nu vreau să fac parte dintr-un comitet condus de Rabbani. I-am rugat pe organizatorii de la Națiunile Unite să îmi găsească un comitet fără lorzi ai războiului. În cele din urmă, au găsit un comitet ai cărui membri au fost de acord să mă primească în mijlocul lor, dar s-a dovedit că până și acesta era condus de Haji Farid, membru din partidul lui Hekmatyar, cu un trecut întunecat la activ.

O parte din puțină muncă productivă asupra Constituției se realiza în afara structurilor formale ale comitetelor. Exista o sală destinată delegatelor, unde ne adunam la sfârșitul fiecărei zile ca să bem ceai, să dezbatem și să discutăm. În acest cadru am lucrat asupra acelei părți din Constituție care se referea la drepturile femeilor. Am contribuit și eu la dezbatere, vorbind despre violența împotriva femeilor și despre faptul că drepturile femeilor nu erau prevăzute în mod clar în lege. În cele din urmă, am reușit chiar să includem următoarea propoziție în Constituție: „Cetățenii Afganistanului – bărbați sau femei – au drepturi și obligații egale în fața legii.” Ar fi fost o mare victorie, atâta doar că nu exista nicio modalitate de a o pune în aplicare. Noua Constituție prevedea de asemenea că: „În Afganistan, nicio lege nu poate să contravină credințelor și prevederilor sacre ale islamului.” Această

dispoziție le lăsa ușa larg deschisă fundamentaliştilor care doreau să invoce religia ca scuză pentru refuzul de a le acorda drepturi egale femeilor. De ani de zile, talibanii și lorzii războiului răstălmăceau și interpretau după bunul lor plac islamul, pentru a le opri pe femei și a-și justifica numeroasele crime. Iar acum se irosea o nouă ocazie de a adopta o constituție laică, care să respecte drepturile tuturor grupurilor religioase.

Această ocazie ratată însemna că cele mai marginalizate grupuri de populație erau în continuare vulnerabile în fața discriminării. De pildă, minoritățile hindusă și sikh, puțin numeroase, au continuat să fie supuse unor abuzuri sistematice în ultimii ani. La Loya Jirga, singura reprezentantă hindusă, Anarkali Honaryar, mi-a apărut discursul, în cadrul comitetului ei, în fața lorzilor războiului care îl condamnau. Pentru că a spus ce gândea, câteva delegate au atacat-o, lovind-o și păruind-o. S-au comportat așa nu doar pentru că îmi luase partea, ci și pentru că hindușii sunt considerați de prea mulți ca fiind cetățeni afgani de rangul doi. Ulterior, am avut ocazia s-o întâlnesc și i-am spus că mi-e ca o soră.

Președintele Mojaddedi și-a exprimat clar propria interpretare asupra Constituției, atunci când le-a spus delegatelor la Loya Jirga: „Nici măcar Dumnezeu nu v-a dat drepturi egale, fiindcă, așa cum a hotărât El, se consideră că două femei valorează cât un bărbat.”

Într-o zi, Mojaddedi se plimba prin săli, verificând delegații din fiecare comitet. Când a intrat, însoțit de echipa lui, în încăperea în care se afla comitetul meu, toată lumea s-a ridicat în picioare în semn de respect, mai puțin eu. În numele poporului meu, voiam să-i arăt ura față de fundamentalismul pe care îl susținea.

La scurt timp după discursul pe care l-am ținut la Loya Jirga, trimisul Statelor Unite la adunare, Zalmay Khalilzad (care este, în opinia mea, cel care deține în realitate puterea în democrația noastră de fațadă), le-a invitat pe toate delegatele la o întâlnire. Acolo, câteva femei au criticat ce mi se întâmplase la Jirga, în

timp ce altele au vorbit împotriva mea. Khalilzad a răspuns spunând că toți cei care doresc să ia cuvântul la Jirga trebuie s-o facă în limitele politeții și ale respectului, fără să-i insulte pe ceilalți. Am vrut să-i dau replica, dar reprezentanții aflați în sală nu m-au lăsat, temându-se că femeile fundamentaliste care erau de față m-ar fi atacat. Mi-au spus că pot da un interviu mai târziu, în care să declar tot ce doresc, dar eu voiam să dau un răspuns direct; prin urmare, i-am scris o scrisoare lui Khalilzad, care i-a fost înmănată de un prieten de la ONU. Scrisoarea suna așa:

Dle Khalilzad,

Dacă acești ucigași v-ar fi violat mama sau fiica, sau chiar bunica, sau v-ar fi omorât șapte dintre fii, ca să nu mai vorbesc de faptul că au distrus bogățiile morale și materiale ale țării, ce cuvinte ați fi folosit dumneavoastră împotriva acestor criminali și marionete, care să se încadreze în limitele politeții și ale respectului?

Semnat, Malalai Joya

La încheierea Loya Jirga, în ianuarie 2004, Afganistanul adoptase o nouă Constituție și pregătea alegerile prezidențiale. Deși știam că făcusem tot posibilul ca să-i reprezint pe locuitorii din Farah și că nu abdicasem niciun moment de la convingerile mele, aveam sentimentul că adunarea fusese un eșec. Lorzii războiului își arătasera puterea în fața lumii, iar cele mai importante decizii legate de Constituție fuseseră luate în urma unor înțelegeri neoficiale. Human Rights Watch a relatat că oficiali ai SUA s-au întâlnit în particular cu unii lideri ai facțiunilor, printre care Dostum și Sayyaf, ca să negocieze susținerea pentru proiectul Constituției prezentat de guvernul Karzai. După cum a declarat atunci John Sifton, un cercetător al Human Rights Watch care participase ca observator la Jirga, „Atmosfera de teamă și corupție de la întrunire, precum și eforturile oficialilor americani și ale

guvernului Karzai de a asigura votul în bloc din partea liderilor de facțiuni au făcut ca unele prevederi să nu fie dezbătute într-un mod atât de democratic și de aprins pe cât s-ar fi dorit. Întregul proces aruncă o umbră de îndoială asupra alegerilor care vor fi organizate mai târziu în cursul anului.”

Pregătindu-mă să mă întorc acasă la Farah, îmi făceam curaj pentru o viață care avea să fie foarte diferită. Îmi făcusem dușmani puternici și trebuia să am mare grijă de acum încolo. Dar aveam și mulți susținători, dintre care unii creaseră The Malalai Joya Defense Committee (Comitetul pentru Apărarea lui Malalai Joya), care urmărea să îmi promoveze mesajul și să adune fonduri pentru protecția mea.

La încheierea Loya Jirga, a avut loc o ceremonie, transmisă la televizor, în cadrul căreia un delegat și o delegată din fiecare provincie au urcat pe scenă ca să primească un premiu din partea lui Karzai. Eu urma să fiu delegata din provincia Farah. Nu aș fi acceptat să primesc acel premiu dacă nu aș fi știut că asta avea să îi înfurie pe mulți dintre lorzii războiului aflați în sală. Aceștia au păstrat o tăcere mormântală când mi s-a înmănat premiul; singurii care au aplaudat au fost delegații progresiști. I-am oferit ulterior premiul unui orfan ai cărui părinți fuseseră uciși de fundamentaliști. Mi-aș dori de altfel ca un orfan sau o văduvă să fi luat cuvântul în locul meu la Loya Jirga și să fi simțit afecțiunea și susținerea de care m-am bucurat eu. Prea multe femei și prea mulți copii din Afganistan au avut parte de foarte puțină dragoste în viață. Mulți au pierdut totul și de aceea le dedic lor tot ceea ce întreprind.

În zilele care au urmat discursului și după Loya Jirga am primit zeci de telefoane de pe întreg teritoriul Afganistanului și chiar de la afgani din străinătate, care îmi mulțumeau pentru că spusesem lucrurilor pe nume. M-a mișcat în mod deosebit susținerea venită din partea celor mai săraci compatrioți ai mei, și bărbați, și femei. Reacția lor mi-a întărit convingerea că până și într-o țară condusă

de arme și de interese puternice, în care democrația e doar un miraj, este extrem de important să te folosești de orice instituție, oricât de coruptă ar fi ea, ca să le deschizi oamenilor ochii și să spui adevărul cu voce tare.

În ultima noapte pe care am petrecut-o cu Nafas la Kabul am fost extrem de agitată. Mi-era teamă să nu fi descoperit cineva adresa casei în care ne ascundeam. În plus, soldatul afgan care era de gardă în seara aceea se purta bizar. Își tot băga capul pe ușă, ca să vadă ce facem, într-un mod care ne-a trezit bănuiele. N-am închis ochii în noaptea aceea, dar, din fericire, nu s-a întâmplat nimic.

A doua zi de dimineață urma să zburăm de la Kabul la Herat, fiindcă nu există zboruri directe până în provincia noastră, și apoi să călătorim cu mașina până la Farah. Înainte de a ne imbarca în avion, am primit însă un telefon de la un susținător din Farah, care avea informații demne de încredere cum că unul dintre lordzii războiului plănuise să mă ucidă în drum spre Farah. Aflase acest lucru de la niște persoane care, deși apropiate de acel lord al războiului, erau în secret de partea mea, așa că a trebuit să iau amenințarea în serios. Există un sat numit Shewan, în regiunea Daristan, între Herat și Farah, aflată sub controlul talibanilor. Oamenii sunt adeseori răpiți și uciși în acea zonă. Plănuiseră să mă omoare acolo, ca să poată să dea vina pe talibani.

Când le-am spus reprezentanților Misiunii ONU de Asistență în Afganistan (The U.N. Assistance Mission in Afghanistan – UNAMA) despre amenințare, au luat-o foarte în serios. Au organizat rapid un zbor special ONU, care să mă ducă până la Farah.

Drumul de întoarcere a fost foarte diferit de cel pe care-l făcuserăm cu mai puțin de două luni în urmă. Reprezentanții ONU au găsit un avion de mici dimensiuni, în care ne-am imbarcat doar eu, prietena mea Nafas, câțiva alți delegați din Farah și echipajul de zbor. Nu zburasem decât de câteva ori cu avionul, dar nu mi-era teamă, nici nu eram foarte îngrijorată în legătură cu amenințările

cu moartea. Eram pur și simplu fericită să mă întorc acasă dintr-o misiune reușită, să-i revăd pe cei dragi și să-mi reiau munca la orfelinat și la clinică.

La câteva minute după decolare, întinsa metropolă Kabul s-a transformat într-un oraș în miniatură așezat la picioarele noastre, pe când ne înălțam deasupra munților majestuoși ce străjuiesc capitala. Uitându-mă la peisajul vast și arid al țării mele, m-am gândit că democrația despre care ar fi trebuit să vorbim la Loya Jirga era încă un vis îndepărtat pentru poporul afgan. Aproape nicio femeie afgană nu poate spera că va conduce vreodată o mașină, darămite să zboare într-un avion. Speranța de viață e la fel de scăzută, de doar patruzeci și cinci de ani, și multe femei mor din ce în ce mai tinere la naștere. Aproape 20 la sută din nou-născuți nu ajung la vârsta de cinci ani. Și mai sunt și sutele de femei care-și iau viața în fiecare an, pentru a scăpa de soții violenți sau de rușinea de a fi fost violate și abuzate.

Știam că oamenii sărmani se regăsiseră într-o oarecare măsură în cuvintele mele și că erau conștienți că lucrurile trebuie să se schimbe. Pe tot parcursul zborului, m-am gândit la toate astea și în special la locuitorii din provincia mea natală Farah. Suferiseră așa de mult, ceea ce punea o povară imensă și o mare responsabilitate pe umerii mei.

Pe când ne apropiam de aeroportul din Farah, pilotul, un bărbat relaxat, de vârstă mijlocie, a început dintr-odată să strige entuziasmat:

— Priviți! Priviți mulțimea! ne-a strigat din carlingă.

Pe măsură ce avionul se apropia de sol, Nafas și cu mine am văzut la ce se referea: o masă imensă de oameni se adunase lângă aeroport ca să ne aștepte sosirea. La început, nu mi-a venit să cred că toți acei oameni veniseră să ne întâmpine. Era incredibil și am fost copleșită de emoție. Pilotul a făcut chiar o tură în plus de dragul mulțimii. După ce am aterizat și ne pregăteam să coborâm din avion, am observat că până și pilotul avea lacrimi în ochi

și zâmbea cu gura până la urechi, uitându-se la mulțime și parcă nevenindu-i să creadă.

Se adunase atâta lume în fața avionului, că mi-a fost greu să înaintez. Fetele îmi aduseseră flori și mulți oameni îmi transmiteau cu căldură urări de bun-venit. Pe măsură ce mă deplasam încet prin mulțime, femeile strigau: „Îți mulțumim că ai spus adevărul!” Din toate direcțiile îmi parveneau mulțumiri și cuvinte de prietenie și solidaritate. Oamenii aveau afișe cu poza mea. Femeile mai în vârstă și fetele tinere, în special, se înghesuiau să mă îmbrățișeze și să mă sărute – acestea sunt unele dintre cele mai plăcute amintiri de la întoarcerea mea acasă.

Când unul dintre organizatori a ajuns la mine și mi-a spus că pregătiseră un miting în onoarea mea, i-am spus că, înainte de a merge la miting, trebuie să ajung la biroul guvernatorului, unde fusesem invitată la o recepție. Am reușit cumva să îmi croiesc drum prin mulțime, să ajung la o mașină care mă aștepta și am plecat.

Guvernatorul Abdul Hai Nemati nu era cu siguranță de acord cu subiectul discursului meu și nici nu-mi împărtășea opiniile politice, dar voia să dea impresia că este un susținător al democrației, așa că am fost invitată, alături de ceilalți delegați la Jirga, la acel eveniment. Guvernatorul făcea parte din partidul Jamiat-e-Islami al lui Burhanuddin Rabbani, unul dintre lorzii războiului pe care îi denunțasem la Kabul. Evident, oamenii lui nu prea voiau să mă lase să țin un discurs acolo, dar eu am insistat. După ce am spus câteva cuvinte, Nemati și aliații lui s-au schimbat la față și au devenit mai puțin prietenoși când ne-am așezat să ne bem ceaiul.

În vizita la guvernator am fost însoțită de un susținător și de fiica lui adolescentă. Când ni s-a adus ceaiul, această tânără a făcut ceva foarte curajos. Înainte ca unul dintre noi să apuce să ia o înghițitură, ea s-a mișcat rapid și mi-a schimbat cana cu cea a guvernatorului. A făcut asta, în mod clar, pentru a mă proteja de

o potențială tentativă de otrăvire. Guvernatorul n-a spus nimic, dar, pentru mine, gestul ei a reprezentat un act de mare curaj și îndrăzneală din partea unei tinere afgane.

Pe tot parcursul zilei am văzut și alte exemple ale susținerii entuziaste de care mă bucuram în Farah. După ce am plecat de la palatul guvernatorului, ne-am întors să participăm la o adunare de bun-venit, care fusese organizată chiar în fața birourilor în care lucrasem ani de zile ca asistent social. De-abia zăream orfelinatul și clădirile de lângă el, care îmi fuseseră cămin în ultimii ani. În curte, unde se aflau un cort mare și o scenă, se adunase o mulțime imensă, în cinstea noastră. Dragul meu unchi Azad, care în lunile următoare avea să se preia sarcina organizării pazei mele, m-a întâmpinat cu căldură și m-a ajutat să traversez mulțimea.

Așteptând să îmi vină rândul să iau cuvântul, am privit și am ascultat o serie de vorbitori și de artiști care urcau pe scenă. Vârșnici ai unor triburi și studenți tineri țineau discursuri, muzicieni îmi dedicau cântece. Oamenii dansau dansuri tradiționale din partea locului. Aproape că nu îmi venea să-mi cred ochilor. Îi știam pe mulți dintre ei, dar pe lângă fiecare chip pe care îl recunoșteam se aflau acolo și multe fețe necunoscute. Erau oameni obișnuiți din Farah, cei sărmani și ignorați, care mă inspiraseră să mă implic în politică și pe care mesajul meu îi marcase în mod evident. Mulți veniseră de departe ca să participe la sărbătoare.

M-am uitat prin mulțime, căutându-mi părinții, dar nu i-am văzut nicăieri. Mamei mele nu i-a plăcut niciodată aglomerația, așa că m-am gândit că poate rămăsese acasă, dar eram sigură că tata era pe undeva prin zonă, ascultând și urmărind ce se întâmplă.

Când mi-a venit rândul să vorbesc, mi-a fost greu, aproape imposibil, pentru prima dată în scurta mea viață politică, să-mi găsesc cuvintele. Publicul din fața mea era cu mult mai numeros decât grupul de femei care îmi ascultaseră primul discurs politic cu doar două luni în urmă, dar emoția, și nu tracul, a fost cea care

aproape m-a dat gata. Îmi amintesc că mi-am pus gândurile în ordine și am încercat să îmi exprim recunoștința în fața mulțimii, subliniind în același timp unele lucruri esențiale.

— Din păcate, cu sprijinul stăpânilor lor străini, mulți lorzi ai războiului și criminali au primit poziții foarte influente în Loya Jirga, așa că lupta noastră pentru o democrație adevărată în Afganistan va fi una dificilă.... Trebuie să cerem în continuare ca acești lorzi ai războiului să fie îndepărtați din funcțiile de conducere și trași la răspundere pentru crimele comise împotriva poporului nostru... Vreau să vă mulțumesc tuturor din suflet pentru susținerea voastră incredibilă și vă promit că nu voi ajunge niciodată la vreun compromis cu cei care ne-au distrus țara.

Vorbind, mă străduiam din răputeri să nu izbucnesc în plâns, dar mi-a fost din ce în ce mai greu când am văzut oameni din mulțime plângând. Această reacție emoționantă a locuitorilor din Farah mi-a arătat cât de profundă este ura lor față de lorzii războiului și cât de tare speră într-un viitor în care Afganistanul va fi în cele din urmă eliberat de această povară îngrozitoare.

După adunare, m-am îndreptat spre clădirea principală a clinicii Hamoon. Pe acel traseu scurt, pe care l-am parcurs însoțită de bodigarzi, mulțimea m-a urmat într-un nor de praf, scandând sloganuri de susținere. A fost unul dintre acele momente în care am realizat cât de profundă era susținerea de care mă bucuram și care mi-a întărit convingerea că puterea poporului e asemenea puterii lui Dumnezeu. În fața clinicii mă aștepta tatăl meu. Nu l-am văzut niciodată așa de emoționat. Nu-și mai încăpea în piele de fericire și m-a strâns în brațe. L-am întrebat dacă fusese la adunare.

— Bineînțeles, mi-a răspuns. Am stat în spatele scenei, dar am auzit tot.

În clinică le-am găsit pe mama și pe câteva surori și le-am îmbrățișat. După o zi întregă în care fusesem întâmpinată de oameni necunoscuți, care îmi doreau cu toții binele, a fost o

ușurare să fiu primită doar ca soră și fiică. Dar n-am avut prea mult timp să vorbim, fiindcă oamenii intrau mereu să facă cunoștință și să vorbească cu mine.

Mai târziu, în cursul acelei zile, au sosit niște săteni care împingeau o roabă în care se găsea o femeie foarte bătrână. Doi bărbați îmbrăcați în tunici și cu turbane pe cap au ridicat-o în brațe și au așezat-o pe un scaun lângă mine. Mi-au spus că o cheamă Bibi Zulaikha. Era o femeie sărmană, care își pierduse doi fii, Mohammad Yousif și Mohammad Islam, unul ucis de fundamentalisti și celălalt un martir al rezistenței în fața ocupației sovietice. Sub baticul negru, am văzut un chip obosit, brăzdat de riduri, dar cu ochi vioi.

— Malalai, fiica mea, mi s-a adresat Bibi Zulaikha pe un ton foarte respectuos. Am aproape o sută de ani și sunt pe moarte. Când am auzit despre tine și despre cuvintele tale, am știut că ești o persoană deosebită și că trebuie să te cunosc. Dumnezeu să te aibă în pază, draga mea. Acum, că te-am întâlnit, pot să mor în pace.

După ce a rostit aceste cuvinte, a scos un inel din aur și mi-a spus că e singurul lucru de valoare pe care îl are și că mi-l oferă ca să-l folosesc pentru finanțarea programelor mele.

Când i-am spus că nu pot accepta un dar atât de generos, mi-a răspuns cu emfază:

— Trebuie să-l accepți! Am suferit atât de mult în viață, a continuat, cu vocea gătită de emoție, și ultima mea dorință e să accepți acest dar din partea mea.

Am plâns și am îmbrățișat-o, spunându-i că sunt extrem de onorată de generozitatea ei. I-am dat inelul unchiului meu, ca să aibă grijă de el. Inelul, și altele asemenea lui, pe care le-am primit ulterior, sunt păstrate într-o cutie de valori și vor fi utilizate pentru finanțarea programelor mele. Am aflat că Bibi Zulaikha a murit câteva luni mai târziu. Încrederea ei în mine mi-a amintit încă o dată de noile mele responsabilități.

Târziu în noapte, musafirii continuau să sosească, ca să mă vadă și să-mi vorbească. Sătenii care merseseră pe jos o zi întreagă, veniți din regiuni îndepărtate ale provinciei Farah ca să mă întâmpine, și-au petrecut noaptea pe pardoseala de ciment din holul clinicii. La un moment dat, în primele ore ale dimineții, după ce ultima conversație a luat sfârșit, am reușit să găesc o pătură și un loc în care să mă întind printre ei. Epuizată, am căzut într-un somn adânc.

Câteva zile mai târziu, am fost invitată din nou la palatul guvernatorului, la o cină în onoarea tuturor delegaților la Loya Jirga. Nemati încerca să pară generos și democratic, invitându-și până și opozanții, iar eu m-am hotărât să particip fiindcă la recepție urma să fie multă lume. I-am impresionat atunci când m-am adresat guvernatorului pe un ton informal, spunându-i pe nume, când toți ceilalți i se adresau cu „domnule”. În timpul cinei, am reușit să-l dau în vileag în fața invitaților. Când l-am antrenat într-o discuție, pur și simplu nu a fost în stare să răspundă acuzele mele. Știu că i-am dat o lovitură.

După cină, am avut ocazia să le întâlnesc pe soția și pe fiica lui Nemati, cea din urmă exprimându-și susținerea pentru cauza mea. M-a îmbrățișat și am stat una lângă cealaltă și am discutat, dar când a apărut guvernatorul ea s-a îndepărtat de mine, încercând să se ascundă de tatăl ei. Ulterior, m-a vizitat la birou și a fost de acord să participe la activitățile pe care le planificam de Ziua Internațională a Femeii – am lucrat chiar la un discurs pe care urma să-l rostească. Din nefericire, planurile ei au ajuns la urechile tatălui și în ziua respectivă acesta a încuiat-o în casă și i-a interzis să participe.

După perioada petrecută la Loya Jirga, mi-am reluat activitatea în Farah, deși viața și munca mea s-au schimbat radical odată cu notorietatea nou dobândită. Primeam mai multe amenințări și eram supusă mai multor atacuri, dar în același timp mult mai

mulți oameni veneau să mă vadă, ca să-și ofere susținerea sau să-mi ceară ajutorul.

Eram acum un soi de consilier sau asistent social, plus direc-toarea instituțiilor. Femeile, în special, veneau să îmi ceară sfatul și îmi împărtășeau problemele lor personale. Îmi spuneau povești despre violuri, abuzuri și alte tipuri de violență. Cu cât auzeam mai multe povești de acest fel, cu atât îmi dădeam seama că făcu-sem ce trebuia luând cuvântul la Loya Jirga. Tinerele îmi mărtu-riseau că aveau gânduri de sinucidere, moartea părând singura scăpare în fața unui tată violent sau a unei căsnicii cu forța. Am încercat mereu să le încurajez să-și păstreze speranța și să lupte pentru drepturile lor și să coopereze cu alte femei pentru a obține egalitatea. Nu o dată am avut discuții în contradictoriu cu bărbați care credeau că pot trata femeile și fetele de parcă ar fi fost proprietățile lor personale. Uneori se justificau folosind scuza religiei sau a ceea ce ei pretindeau că este cultura afgană.

Unii bărbați și unele femei veneau să îmi ceară sfaturi în probleme foarte personale. Unora dintre ei le-aș fi putut fi fică și faptul că aveau suficientă încredere în mine încât să mi se destăinuie sau să vrea să îmi afle părerea îmi dădea speranțe. Unii bărbați refuzau însă categoric să discute orice problemă legată de femei. Spuneau că n-ar discuta așa ceva nici cu președintele Afganistanului.

— E soția mea, e a mea, spuneau ei, de parcă ar fi fost vorba de un bun.

În unele cazuri spuneau chiar:

— Am cumpărat-o.

Din nefericire, unii bărbați afgani continuă să nu le considere pe femei drept ființe umane cu drepturi egale și asta are numeroase consecințe pe mai multe planuri.

Este foarte dificil pentru o femeie să obțină divorțul și chiar dacă problemele dintr-o relație sunt în totalitate cauzate de bărbat lumea consideră că este vina femeii. Până și demararea unui

proces de divorț implică o birocrație greoaie. În primul rând, femeia trebuie să trimită o scrisoare la Ministerul Femeilor, după care să apară în fața unui tribunal alături de o rudă de sex masculin. Familiile nu își dau aproape niciodată încuviințarea pentru divorț, dacă femeia este cea care îl cere, din cauza copiilor. Acesta este unul dintre efectele celor trei decenii de misoginism justificat prin alegerea unor citate convenabile din Sfântul Coran și prin interpretarea după bunul plac a islamului.

Sper că vom reuși să educăm tinerele generații, astfel încât ele să schimbe aceste nedreptăți comise împotriva femeilor. Speranța mea vine din experiența proprie, care m-a învățat că, în ciuda influenței pe scară largă a fundamentalismului și în ciuda prezentării monolitice a societății noastre în presa occidentală, mulți bărbați afgani sunt dispuși să accepte să urmeze o femeie în lupta ei, dacă li se vorbește din suflet despre problemele fundamentale și despre nenorocirile de care suferă femeile. Nenumărați bărbați m-au căutat ca să îmi spună că sunt gata să acționeze în numele cauzei mele. Voiau să îi îndrum, în ciuda vârstei și a sexului meu. Acest lucru mă face să am încredere că, dacă mai multe femei din Afganistan se vor angaja în lupta pentru drepturile noastre și pentru justiție, majoritatea bărbaților săraci din țară ni se va alătura pe baricade.

Adeseori le ofeream consiliere victimelor violurilor. În Afganistan, victima e brutalizată de două ori, prima dată când e comis asaltul, apoi când e ostracizată de comunitatea din care face parte. Să spui că o fată sau o femeie a fost violată înseamnă să aduci rușinea asupra întregii ei familii. Mulți consideră că victima unui viol a fost întinată pentru totdeauna și nu se va mai putea mărita. Uneori, membrii familiei merg până la a o ucide pe femeia violată sau, adeseori, victima se sinucide. Eu le sfătuim pe victime să facă din durere și tragedie ceva pozitiv, pledând pentru cauza altor femei. Le încurajam să nu păstreze tăcerea și le explicam că au obligația să povestească ce li s-a întâmplat. Le

spuneam: „Să ne dăm mâinile. Drepturile femeilor nu se donează. Trebuie luate și nu putem face asta decât împreună.”

O altă vizită memorabilă a fost din partea a două fete, care au venit la mine cu o solicitare importantă. Inițial mi-au telefonat și eu le-am întrebat cum le pot ajuta. N-au vrut să-mi spună la telefon ce problemă au, așa că le-am zis să vină să mă vadă. Voiau să mă întâlnesc cu tatăl lor, ca să-l conving să le lase să meargă la școală. Am fost de acord să îl cunosc pe tatăl lor, care s-a dovedit a fi un mare susținător al meu. Am avut o conversație lungă cu el, despre beneficiile educării tinerelor și despre cât e de important ca femeile să aibă o identitate proprie și oportunități în viață.

I-am spus:

— Atunci când mă susții și spui că vocea mea e și vocea ta, ar trebui să te gândești: dacă n-aș fi fost educată, cum aș fi putut să devin vocea ta ? Când spui că eu transmit mesajul care se află în inima ta, trebuie să știi că asta se datorează faptului că am mers la școală și am citit cărți. Așa că ar trebui să le permiți ficelor tale să meargă la școală, ca să devină ca mine.

Aceste discuții l-au făcut să se răzgândească și a fost de acord să își trimită ficele la școală. Fetele au fost foarte fericite. Îmi amintesc și acum zâmbetul larg de pe fețele lor când au aflat că pot merge la școală. Mi-au mulțumit de mai multe ori.

Alți vizitatori veneau ca să-mi pună un alt fel de întrebare:

— Cu ce te putem ajuta?

Oamenii îmi aduceau tot timpul cadouri, iar aceste ofrande variau în funcție de cât de bogat era donatorul. Unii aduceau capre, lapte sau iaurt; alții, fructe și legume din grădinile lor; unii veneau cu obiecte religioase, menite să mă protejeze. Alții aduceau haine. Un croitor a donat îmbrăcăminte pentru toți bodigarzii mei. Cu altă ocazie, când am fost invitată să țin un discurs într-o piață locală, un susținător a anunțat că toate femeile care mă însoțeau aveau să primească în dar cele mai scumpe haine din bazar. Se scriau poezii în cinstea mea, care erau publicate în

ziarele locale sau îmi erau trimise. Unii au donat în total treizeci și două de parcele de pământ, o proprietate foarte valoroasă în Afganistan, pe care să construiesc școli sau spitale. Din păcate, din cauza lipsei de fonduri, nicio clădire nu a fost încă ridicată pe vreuna din acele parcele.

Uneori, oamenii veneau de departe ca să mă întâlnească. Îmi amintesc cum într-o seară au sosit două femei sărmane. Au ajuns seara târziu, după o călătorie lungă, așa că le-am invitat înăuntru și le-am pregătit ceva de mâncare. Am mâncat împreună și am stat de povești, eu adresându-mă cu apelativul „măicuță”, iar ele spunându-mi „copila mea”, conform regulilor de politețe. Apoi, după cină, una dintre ele m-a întrebat:

— Când o s-o putem vedea pe Malalai Joya?

— O s-o vedeți în curând, le-am spus.

Susținătorii mei tipăriseră afișe și scosese CD-uri ca să răspândească vestea despre discursul meu de la Loya Jirga și femeile mi-au cerut niște afișe cu Malalai Joya.

Am zâmbit și le-am spus că mă duc după afișe.

Când am revenit, s-au uitat la fotografia de pe afiș, după care s-au uitat la mine, cu mai multă atenție de data aceasta. Nu le venea să creadă.

— De ce nu ne-ai spus că tu ești?... Și n-ai pe nimeni să te ajute aici?

M-au îmbrățișat și m-au sărutat, iar eu le-am explicat că toți colegii mei erau plecați în seara aceea.

Un bărbat pe care l-am cunoscut la câteva zile după ce m-am întors de la Loya Jirga mi-a spus că de obicei numai bărbații aveau radiouri în Farah. Femeile nu erau interesate să asculte știrile, până la discursul meu.

— După discursul tău, și femeile noastre vor să asculte radioul ca să afle ce mai faci, mi-a zis el.

Și s-a plâns că acum avea o problemă cu soția lui, care voia și ea să asculte radioul, care fusese până atunci proprietatea lui exclusivă!

Locuitorii din Farah, indiferent de vârstă, îmi dădeau de înțeles că sunt alături de mine în opoziția mea împotriva lorzilor războiului. Odată, a venit să mă vadă un grup de vârstnici.

— Am vrut să o cunoaștem pe cea care la Kabul este numită „infidelă”, m-a anunțat unul dintre ei după ce i-am salutat.

Am așteptat, oarecum neliniștită, să continue.

— Suntem foarte credincioși... dar dacă acei criminali din Kabul te numesc „infidelă” și „comunistă”, atunci și noi suntem „infideli” și „comuniști”

Dușmanii mei au încercat chiar să scorească povești și bârfe pe seama faptului că primeam așa de mulți oaspeți. De pildă, au răspândit zvonul că motivul pentru care venea atâta lume să mă vadă era că fusesem violată și toți oamenii aceia veneau să își prezinte condoleanțele familiei. Au încercat să profite de teribilul stigmat al violului, pe care societatea afgană îl pune asupra victimei. Dar, în cazul meu, majoritatea afganilor au fost, din fericire, asemenea grupului de vârstnici care venise să mă vadă, în stare să vadă adevărul dincolo de injurii și de minciuni.

Au existat însă și câteva excepții periculoase.

CAPITOLUL 7

UN ANOTIMP PERICULOS

Lunile care au urmat discursului pe care l-am ținut la Loya Jirga au reprezentat cea mai periculoasă perioadă din viața mea, chiar mai riscantă decât anii în care predasem sub nasul talibanilor. Acum, că numele și reputația mea erau cunoscute în toate colțurile Afganistanului, existau persoane în țară care îmi voiau răul. Dușmanii mei răspândiseră zvonul că Malalai Joya fugise în străinătate și că ținuse acel discurs la Jirga doar pentru a obține azil. Din păcate, în trecut, unii dintre cei care afirmaseră lucruri dure împotriva lorzilor criminali ai războiului obținuseră azil politic în străinătate. Eu voiam să dovedesc că nu am fugit din țară, că nu am de gând să abandonez niciodată lupta din Afganistan. Și voiam ca lorzii războiului să știe că nu îmi este frică de ei.

Așa că, atunci când Ministerul Femeilor m-a invitat să particip la ceremoniile organizate cu ocazia Zilei Internaționale a Femeii la Kabul, în martie, 2004, am acceptat. Știam că vor fi mulți jurnaliști la Kabul și că înalți oficiali, inclusiv Hamid Karzai, vor fi prezenți la ceremonii. Cum era prima apariție în public după Loya Jirga, m-am gândit că mi se va permite să iau cuvântul și că ar fi o ocazie bună să transmit mesajul întrerupt la întrunirea precedentă. Am călătorit la Kabul cu autobuzul, ascunsă sub burqa, însoțită de unchiul Azad și de un alt bodigard.

Când am ajuns la Kabul, Ministerul Femeilor mi-a alocat o escortă (doi bărbați și două femei), cunoscând riscurile la care

eram expusă. Bodigarzii mei nu au fost însă lăsați să mă însoțească. Principalul eveniment cu ocazia Zilei Femeii, la care fuseseră programați mulți vorbitori, avea loc într-o sală imensă din oraș. Din nefericire, la prezidiu se afla o femeie care avea legături cu inamicul meu Ismail Khan, guvernatorul provinciei Herat. Când i-am spus că doresc să iau cuvântul, m-a refuzat fără drept de apel. Am abordat-o atunci pe Habiba Sarabi, ministrul Femeilor, dar ea mi-a spus că nu are autoritatea să acorde cuiva cuvântul la acea întrunire.

M-am gândit așadar că îmi irosisem șansa. Dar când președintele Karzai și-a început discursul, i-am scris un bilețel în care spuneam că am chestiuni arzătoare de comunicat și îl rugam să le ceară organizatorilor să îmi dea cuvântul. I-am dat biletul unuia dintre organizatori, care i l-a dat lui Karzai în timp ce acesta își ținea discursul. L-am văzut uitându-se la bilet și punându-l apoi pe masă. Când a terminat, i-a dat biletul moderatorului și a părăsit încăperea, așa că nu eram încă sigură dacă avea să mi se ofere șansa să vorbesc.

Pe când așteptam nerăbdătoare pe scaunul meu, o femeie, care părea să fie un fel de gardian, a venit la mine și m-a întrebat cu bruschete:

— Tu ești Malalai Joya?

Vorbea dari cu un accent comun în Valea Panjshirului, o fortăreață a Alianței Nordului. Totul la ea, inclusiv lipsa de maniere, m-a făcut să o suspectez că lucra pentru lorzii războiului.

Când i-am răspuns: „Da, eu sunt Joya”, mi-a spus că mă aștepta cineva afară.

— E o persoană care spune că a fost bodigardul tău la Loya Jirga și că trebuie să-ți vorbească, așa că te rog să te duci la el.

M-am gândit că putea fi unul dintre soldații amabili care mă păziseră în casa conspirativă a ONU. Dar nu puteam să plec și să pierd astfel ocazia de a vorbi.

— Îți mulțumesc că mi-ai zis, i-am spus, dar acum aștept să-mi vină rândul să iau cuvântul.

— Bine, eu doar ți-am transmis mesajul, mi-a răspuns pe un ton nepolitic. E treaba ta ce faci.

Câteva secunde mai târziu, am fost chemată pe scenă. Bilețelul trimis lui Karzai avusese efect. Cât timp mi-am ținut discursul, bodigarzii mei s-au dus din proprie inițiativă să îl verifice pe bărbatul care mă căuta.

M-am folosit de acea oportunitate ca să închei, într-un fel, discursul întrerupt la Loya Jirga, reamintindu-le femeilor din sală că drepturile noastre nu ne vor fi făcute niciodată cadou de alții, ci că le vom obține doar prin eforturi de durată. Am profitat de ocazie și ca să resping ca nefondate unele dintre calomniile pe care dușmanii mei le răspândiseră în încercarea lor de a mă discredita, cum ar fi afirmația conform căreia criticile mele erau menite exclusiv să-mi aducă faima și azilul politic în Vest. Un exil confortabil nu ar fi fost sub nicio formă acceptabil în ochii mei și am spus răspicat că prefer să mor decât să-mi abandonez țara.

Publicul aprecia vădit ceea ce spuneam și fiecare frază din discursul meu era urmată de aplauze.

Am încheiat într-un ropot de aplauze și m-am întors la locul meu, unde mă așteptau bodigarzii, foarte neliniștiți. Femeile din public încercau să ajungă la mine ca să mă felicite și să-mi vorbească, dar gărzile de corp le-au ținut la distanță. Am vrut să le salut, dar nu mi s-a dat voie. Era clar că se întâmplase ceva. Înainte de a mă așeza, le-am spus bodigarzilor că vreau să-l întâlnesc pe cel care mă aștepta afară. Mi-au spus că nu e posibil, că trebuie să plecăm imediat și m-au dus în grabă într-o încăpere alăturată. Acolo, una dintre femeile din suită mi-a spus în cele din urmă ce se întâmplase. Când au ieșit afară să îl verifice pe bărbatul care mă căuta, ceva li s-a părut suspect și au hotărât să

îl percheziționeze. Au găsit asupra lui un pistol și l-au arestat. Femeia aceea mi-a spus că probabil fusese trimis să mă ucidă.

A trebuit să rămân în acea încăpere până la încheierea ceremoniei, când au plecat toți participanții. Doar atunci bodigarzii mei au cercetat zona. Mi-au cerut să îmi pun o burqa și, înconjurându-mă, m-au escortat la o mașină de lux cu ferestre fumurii. După ce m-am urcat în mașină, aceasta a demarat în trombă și am fost dusă într-un loc sigur.

În ciuda eforturilor mele, nu am reușit niciodată să aflu ce se întâmplase cu bărbatul care fusese arestat, nici măcar cum îl chema, așa că m-am gândit la două scenarii posibile: fie asasinul fusese trimis de lorzi ai războiului influenți sau de oricine altcineva care l-ar fi putut elibera foarte ușor, fie întreaga scenă fusese regizată ca să mă sperie și să mă determine să nu mai vorbesc împotriva lorzilor războiului.

Incidentul a avut darul să mă neliniștească, dar am refuzat să îmi scurtez vizita la Kabul și am continuat să fac deplasări frecvente în capitală în lunile care au urmat. Mai aveam multe de făcut.

Dragul meu unchi Azad s-a consacrat trup și suflet protecției mele și a recrutat prieteni și rude, precum și alte persoane de încredere, care să îi verifice pe cei care mă vizitau și să mă însoțească în călătorii. La început mi se părea foarte ciudat să fiu înconjurată mereu de tineri bodigarzi în uniforme de camuflaj, purtând mitraliere AK-47, dar această situație a devenit între timp o rutină în viața mea. Având de înfruntat noi pericole peste tot pe unde mergeam, devenise din ce în ce mai riscant să mă deplasez, dar am încercat să nu las ca acest lucru să mă afecteze prea mult.

Era important pentru mine să ajung în diferite părți ale Afganistanului, să văd cu ochii mei care erau condițiile de viață și să îmi transmit mesajul, așa că am acceptat invitația de a lua cuvântul într-o moschee din satul meu natal, Ziken.

Pe drumul șerpuitor, marcat de urme de roți, ce ducea spre Ziken, un prieten mi-a spus că el crede că e prima dată în istoria Afganistanului când o femeie este invitată să țină un discurs politic într-o moschee. Era, fără îndoială, un eveniment neobișnuit. Numeroși susținători, în mașini sau pe motorete, s-au alăturat convoiului nostru și ne-au spus că se vor ocupa de siguranța mea dacă vor apărea probleme. Mulțimea m-a urmat pas cu pas în ziua aceea.

Când am ajuns, în moschee se aflau câteva sute de bărbați, iar pe pereții exteriori fuseseră montate boxe, astfel încât și mai multă lume să poată asculta de afară. În mulțime se aflau vârstnici ai triburilor, unii din cei mai vechi susținători ai mei, simpli curioși și câțiva oameni care au venit să asculte ce am de spus, chiar dacă nu erau de acord cu mine.

Am fost întâmpinată călduros de câțiva vârstnici și, alături de escorta mea, am luat loc, așteptând să îmi vină rândul să iau cuvântul. Uitându-mă prin mulțime, m-am gândit cu multă grijă la ce urma să spun. Era o mare onoare pentru mine, o femeie atât de tânără, să fiu invitată în această moschee la doar trei zile după ce împlinisem douăzeci și șase de ani. Asta arăta faptul că mă bucuram de o largă susținere în provincia mea și că dușmanii mei, care mă făcuseră infidelă, nu reușiseră să mă discrediteze. După un discurs de bun-venit rostit de un imam, am fost prezentată de un vârstnic din sat. M-am dus la microfon și am început prin a saluta publicul și a le mulțumi celor care mă invitaseră, dar de-abia am apucat să spun două vorbe după această introducere politicoasă, că doi bărbați de vârstă mijlocie, purtând băști albe și *shalwar kameez*, au sărit din mijlocul publicului și au început să strige:

— I-a insultat pe mujahedini! N-o lăsați să vorbească!

Cei doi bărbați, și alți câțiva opozanți din mulțime, au continuat să strige, încercând să tulbure adunarea, până când alte

persoane din adunare au reușit să îi scoată cu forța din moschee. Din fericire, am putut în scurt timp să continui.

Am abordat multe subiecte, inclusiv angajamentul meu în favoarea drepturilor fundamentale ale omului, a drepturilor femeilor și a democrației. Am vorbit chiar și despre nevoia de laicitate în Afganistan. Am explicat că eu consider că religia este o chestiune privată, care nu are nicio legătură cu chestiunile politice și cu guvernul. Ca activist social și politician, nu vorbesc prea mult despre islam. De prea multe ori extremiștii invocă islamul pentru a-și justifica crimele împotriva poporului, iar politicienii invocă islamul în loc să se concentreze asupra politicilor pe care ar trebui să le pună în aplicare. Oamenii din Afganistan au islamul în sufletele și în mințile lor. Nu au nevoie ca cei care îi necinstesc numele să le impună reguli inspirate, pretind ei, din islam. Nu au nevoie ca guvernul să facă acest lucru și nu au nevoie ca nimeni, cu siguranță niciun politician, să îi îndrume în credința lor.

În locul acestei combinații periculoase între religie și politică, am explicat, avem nevoie de un guvern laic, separat de religie, care este o chestiune personală. În ciuda a ceea ce pretind fundamentalistii, nu trebuie să ne temem de laicitate. Aceasta nu înseamnă decât separarea religiei de politică și prezervă și garantează de fapt drepturile cetățenilor la libertatea religioasă și la libertatea credinței.

Pe când rosteam aceste cuvinte, m-am uitat la unul dintre bodigarzii care mă însoțeau. Supraveghea neliniștit mulțimea, încercând să ghicească reacțiile oamenilor. Dar nu avea de ce să-și facă griji. Restul discursului meu a fost foarte bine primit.

Înainte de discurs, mă temusem puțin că poate era prea devreme să vorbesc public despre laicitate, dar realismul politic al poporului nu trebuie niciodată subestimat. În ciuda eforturilor fundamentalistilor, laicitatea și democrația sunt subiecte care stârnesc interesul și îi inspiră pe oameni. Bărbații din acea moschee au înțeles că islamul nu ar trebui corupt și subordonat

scopurilor politice. Mulți dintre ei suferiseră, de fapt, din cauza unor grupuri care făcuseră exact acest lucru. Într-un Afganistan liber și democratic, cu un guvern laic, imaginea islamului ar fi prezervată și nu distorsionată.

Mi-am încheiat discursul și m-am întors la locul meu. La sfârșit, când ne-am ridicat cu toții ca să plecăm, prima persoană care m-a abordat a fost imamul moscheii. A fost foarte politicos și mi-a spus că e de acord cu mine. Alți lideri religioși prezenți mi-au explicat că îmi împărtășesc opiniile. M-au rugat chiar să fac o poză cu ei. Toate astea au fost foarte încurajatoare.

La ieșirea din moschee, mă aștepta o scenă minunată, susținătorii mei adunându-se în jurul meu. Fetele mi-au dat flori și toată lumea mi-a adresat multe cuvinte frumoase. Pe când eram escortată spre mașină, am zărit un bătrân invalid, fără picioare, și m-am dus să-i vorbesc. M-a salutat și mi-a dat și el flori. Mi-a spus că este veteran al luptei mujahedinilor și că vorbele mele însemnaseră mult pentru el. I-am mulțumit pentru sprijin și i-am ascultat în continuare povestea. Trăia într-o sărăcie extremă, fiindcă nu putea să muncească, și plângea, descriindu-și viața mizerabilă. Bărbatul acela sacrificase multe luptând pentru țara noastră și mai târziu am reușit să îi obținem un ajutor financiar.

După aceea, am vizitat câteva școli de băieți și de fete, ca să vorbesc cu elevii și cu profesorii. Toți și-au exprimat susținerea pentru munca mea, unii au citit chiar poezii pe care le scriseseră în cinstea mea; am intrat de asemenea în casele câtorva localnici, unde am stat de vorbă cu bărbații și femeile din gospodărie.

La sfârșitul acelei zile formidabile, dar epuizante, toți cei prezenți mi-au făcut veseli cu mâna, pe când mașina noastră și convoiul de susținători o porneau înapoi pe drumul spre orașul Farah. Dar dispoziția noastră s-a schimbat curând, când ne-am apropiat de podul Harot, de la marginea orașului. O bombă imensă a explodat chiar în fața noastră, dând naștere unei unde de șoc care ne-a zgâlțâit în scaune. Am privit cum un nor de praf se

ridică în aer, ducând cu el resturi care au căzut pe capota mașinii asemenea unei ploii uscate. Șoferul meu s-a asigurat rapid că nu fusese nimeni rănit, după care a întors mașina și a pornit cu viteză către Ziken. Numeroși susținători ne-au înconjurat când am ajuns în sat, promițând că mă vor proteja.

După ce am ajuns la o distanță sigură de podul care ardea mocnit, le-am telefonat autorităților din Farah. Când am dat peste unul dintre comandanții locali, acesta a refuzat să mă ajute – ceea ce era de așteptat, având în vedere că era un opozant de-al meu, având legături strânse cu lorzii războiului. Prin urmare, la sfatul unora dintre susținătorii mei de acolo, l-am contactat pe Ali Ahmad Jalali, ministrul de Interne din Kabul. Jalali mi-a promis că îi va suna personal pe cei de la poliția din Farah și le va cere să trimită câțiva oameni care să ne ajute. Când reprezentanții autorităților au venit în cele din urmă, am hotărât, după multe discuții, să o luăm pe o rută alternativă pentru a ne întoarce la Farah. De data aceasta, convoiul nu a inclus doar soldați, ci și un grup de tineri pe motorete, care ne-au înconjurat și ne-au strigat cuvinte de susținere și încurajare tot drumul.

Faptul că această tentativă de asasinat a avut loc pe 28 aprilie 2004, data la care se sărbătorește în fiecare an cucerirea Kabulului de către mujahedini, după căderea regimului-marionetă al sovieticilor din 1992, nu este o coincidență. Îi denunțasem public pe oficialii guvernamentali care organizau festivități importante de celebrare a acestei așa-zise „zile a victoriei”, atât la Farah, cât și la Kabul. Acesta este încă un exemplu al modului lipsit de rușine în care Karzai încearcă să îi împace pe lorzii războiului. Adevărata zi a victoriei pentru Afganistan este 15 februarie 1989, ziua în care ultimul soldat sovietic a părăsit țara.

Acest incident a scos fără îndoială în evidență gravitatea situației mele, care se schimbase după evenimentele de la Loya Jirga. Era din ce în ce mai complicat să vizitez diferite părți ale provinciei Farah. Susținătorii mei veneau acum să mă vadă la

cartierul nostru general din oraș. Adeseori aduceau vești care mă nelinișteau. În unele orașe, lorzii războiului și comandanții lor locali dețineau controlul total, având miliții private, închisori private și camere de tortură private. Auzeam despre oameni care erau închiși pentru simplul fapt că mă susțineau.

Așa s-a întâmplat cu unii dintre cei care veniseră să mă asculte și să mă susțină când vorbisem la moschee. Câteva săptămâni mai târziu, un bărbat a venit la Farah ca să îmi povestească ce pățise tatăl său vârstnic în zilele care urmaseră vizitei mele. Bătrânul se aflate în apropierea unui comandant fundamentalist local, care avea legături cu anumiți lorzi ai războiului și pe care îl auzise spunând că „spurcasem moscheea cu prezența mea”. Acest lucru mi-a întărit bănuiala că aliați ai lorzilor războiului se aflau în spatele tentativei de asasinat.

Fiul mi-a spus că toată familia lui mă susținea și că tatăl său nu a tolerat acele insulte, așa că mi-a ținut partea în fața comandantului. Din această cauză, l-au bătut și l-au azvârlit în închisoarea privată a acelui fundamentalist. Bărbatul voia să știe cum își putea ajuta tatăl. M-a rugat să le comunic lui Karzai și guvernului că oameni ca acel comandant local trebuie neutralizați imediat.

Bătrânul a fost eliberat după câteva zile și a venit să mă vadă și să-mi spună restul poveștii. Bătăușul hotărâse să-i dea drumul fiindcă era în vârstă, dar îl avertizase să nu mă mai susțină, amenințându-l că în caz contrar îi vor face rău singurului său fiu. Bătrânul mi-a spus apoi părerea lui despre acea amenințare:

— Ca să te susțin sunt gata să-mi pierd viața, viața fiului meu și viața familiei mele. Nu am de gând să tac.

I-am răspuns:

— Nu sunt mai bună decât tine sau decât oricine altcineva. În numele vostru îmi pun viața în pericol. Luptăm împreună, sperând că sângele niciunuia dintre noi nu va trebui vărsat.

Într-o zi, în primăvara aceea, ministrul de Interne Jalali m-a sunat și mi-a spus că guvernul intenționează să îl numească pe

un anume Yousif Baghlani în postul de guvernator al provinciei Farah. M-a întrebat ce părere am. I-am spus că nu auzisem niciodată numele acela. Și, cum opinia mea nu mă reprezintă decât pe mine, i-am spus că voi discuta numirea cu locuitorii din Farah și că îi voi transmite părerea acestora. A fost de acord și la scurt timp după aceea am convocat câțiva vârstnici din Farah la o întrunire. Chiar dacă ploua cu găleata în toată provincia, în jur de o sută de persoane au venit la reuniune. I-am întrebat ce părere au despre numirea lui Yousif în postul de guvernator și am fost șocată să aflu că unii dintre ei știau că acesta era de fapt un criminal de război celebru, pe numele său *Bashir* Baghlani, care îl susținuse pe lordul războiului Hekmatyar pe când acesta încerca să fugă. Se pare că ministerul îi schimbase numele, încercând să-i păcălească pe oameni, fiindcă nu fusese acceptat în niciuna dintre provinciile în care încercaseră să îl plaseze până atunci. Vârstnicii s-au înfuriat pe guvern și au refuzat să îl accepte pe Baghlani pe post de guvernator. Unul dintre ei a spus:

— Ce fel de cadou ne trimite Karzai? Ce suntem noi, un laborator unde trimite criminalii ca să fie testați?

L-am sunat pe ministrul Jalali și i-am spus că pe oameni i-a supărat foarte tare alegerea lui și că l-au respins pe acel criminal, Baghlani. I-am trimis și o înregistrare video de la întrunire. Așa că am fost foarte surprinși, atât eu, cât și vârstnicii, când, peste câteva zile, Bashir Baghlani a fost investit guvernator în Farah. Numirea lui a declanșat un protest în rândul oamenilor, care însă nu a avut niciun efect. Acesta e doar un alt exemplu al modului în care guvernul nesocotește dorința poporului și susține criminali detestați de toată lumea.

Mai devreme în cursul aceluia an fusesem onorată să primesc Premiul Malalai din Maiwand, o distincție creată inițial de un grup de afgani care locuiesc în Germania, numit Uniunea Culturală a Afganilor din Europa. Premiul mi-a fost acordat pentru că îi înfruntasem pe lorzii războiului la Loya Jirga. La începutul lui

iulie 2004, m-am deplasat la Kabul, și de data aceasta ascunsă sub burqa, unde am donat premiul Ministerului Afgan al Informației și Culturii, pentru a fi plasat la Arhivele Naționale, administrate de guvern. Am făcut acest lucru fiindcă am considerat că premiul nu îmi aparține mie, ci poporului afgan. Privind însă în urmă, mi-am dat seama că greșisem cedând premiul, fiindcă acesta era folosit pentru a da legitimitate unui guvern care s-a dovedit a fi cel mai corupt din istoria noastră și care nu poate fi considerat cu adevărat un guvern „național”.

Ulterior în acea lună, pe când mă aflu încă în capitală, am primit un apel de la un angajat de la biroul din Farah, care mi-a spus foarte agitat că un mic grup de fundamentalisti, dintre care unii înarmați cu puști, atacau orfelinatul, care se afla în apropiere. Nu știau că sunt plecată din oraș. La birou se aflau câțiva bodigarzi, care și-au luat armele, pregătiți să apere orfelinatul, dar le-am dat instrucțiuni clare:

— Dacă trebuie să trageți, țintiți la picioare. Să nu ucideți pe nimeni!

Știrea despre atac a fost transmisă de serviciul în limba persană al BBC-ului și de Radio Azadi, în paștună și dari. Radio Azadi a transmis știrea în direct, întrerupându-și programul, și mulți au sunat la stație să condamne atacul, pe când acesta era în plină desfășurare. Cei de la radio mi-au luat și mie un interviu, iar eu m-am folosit de această ocazie ca să îi condamn pe lorzii războiului, despre care știam că se află în spatele atacului. Între timp, urmăream știrile cu îngrijorare, fiind ținută la curent de colegii din Farah. Vânzătorii de la magazinele din apropiere și vecinii au venit în fugă să apere orfelinatul, cu mâinile goale, unii aruncând cu pietre în atacatori. În cele din urmă, fundamentalistii au fost izgoniți.

În timpul luptei, câțiva atacatori au fost răniți și n-au putut să fugă. Oamenii noștri i-au urcat în ambulanța clinicii ca să-i ducă

la un spital. S-au rușinat foarte tare când și-au dat seama că, deși erau inamici, colegii mei au fost dispuși să-i îngrijească.

Mai târziu, unii dintre ei mi-au devenit susținători și au venit la mine la birou ca să îmi explice cine provocase atacul. Mi-au spus că Bashir Baghlani, lordul războiului pe care Karzai îl numise guvernator al provinciei Farah, pusese la cale asaltul. Îi mințise, spunându-le că trebuie să ne atace birourile fiindcă eu îi insultasem pe mujahedini și islamul. Le spusese că țineam bani în birou și că puteau să-i păstreze dacă aveau să ducă planul la îndeplinire. Acum se simțeau induși în eroare și folosiți. Locuitorii din Farah protestaseră deja împotriva numirii guvernatorului Baghlani. Minciunile pe care el și asociații lui le răspândiseră și care declanșaseră atacul asupra clădirilor noastre din orașul Farah l-au făcut și mai detestat. Protestele s-au extins și președintele Karzai a fost în cele din urmă nevoit să îl înlocuiască.

După acel asalt, și mai mulți vecini s-au oferit să-mi fie bodigarzi. De fiecare dată când oamenii din zonă auzeau o împușcătură, veneau în fugă să se asigure că n-am pățit nimic.

Foști mujahedini au venit să mă vadă, oferindu-se să mă protejeze, punând oameni și arme în slujba mea. Unii s-au oferit chiar să lupte împotriva celor care mă luaseră în vizor și a celor care terorizau regiunea. Voiau să se răzbune pe comandanții locali extremiști. Și-au exprimat cu tărie susținerea pentru mine și pentru ideile mele.

— Indiferent ce ne vei cere, vom face, au spus. Malalai, dă-ne arme! Vrem să-i omorâm pe dușmani.

Le-am spus că nu trebuie să o apucăm pe calea armelor. Nu era cea mai bună metodă de a asigura pacea și democrația, iar noi eram contra războiului și a violenței. Purtam arme doar pentru autoapărare. Acesta este însă doar un exemplu de cât de oboșiți și de frustrați erau oamenii din cauza situației de la vremea respectivă, care nu s-a schimbat nici astăzi. Sunt furioși că niciun guvern și niciunul dintre cei aflați la putere nu i-au ascultat. Sunt

gata să își pună viețile în pericol și să recurgă la arme, dacă li se va cere acest lucru.

Cred că este foarte important ca, în orice luptă pentru dreptate, să analizezi cu grijă și logic situația de fapt din țara sau regiunea în cauză atunci când îți stabilești tacticile și strategia. De pildă, situația din anii '80 și lupta armată la care tata a luat parte împotriva sovieticilor nu este aceeași cu lupta în care m-am angajat eu. În prezent, încercăm să folosim mijloace pașnice, prin care să informăm populația în legătură cu democrația de fațadă care a fost impusă în Afganistan.

Dacă însă situația s-ar înrăutăți și nu am avea de ales decât între libertate și moarte, aș fi gata să iau arma în mână ca să îmi apăr țara, să apăr libertatea și valorile pe care le promovăm în Afganistan. Aceasta este de altfel alegerea pe care au făcut-o mulți dintre martirii din generația tatălui meu. I-am promis poporului meu că nu voi înceta să apăr libertatea țării noastre, iar asta este foarte important pentru mine. Luptătorii pentru libertate sunt iubitori de pace, dar în anumite momente din istorie nu au de ales și trebuie să recurgă la arme, oricât de mult ar detesta ceea ce reprezintă acestea.

Mie, personal, nu îmi place că sunt înconjurată de bărbați înarmați care mă apără, dar acest lucru este necesar și sunt onorată să am prieteni și susținători pe întreg teritoriul Afganistanului, care sunt gata să își asume riscuri și să se sacrifice pentru siguranța mea. Sunt în relații foarte bune cu bodigarzii mei și adeseori avem discuții animate și chiar glumim uneori. Chiar și pe cei care nu îmi sunt rude îi văd ca făcând parte din familie. Îmi fac griji cu privire la siguranța lor și aș fi extrem de nefericită dacă ar păți ceva apărându-mă pe mine de un asalt.

La scurt timp după atacul asupra clădirilor noastre din Farah și uriașa demonstrație de susținere care i-a urmat, am fost înștiințată că președintele Karzai dorește să mă întâlnească. Am acceptat oferta, fiindcă m-am gândit că întâlnirea poate fi o ocazie de a-i

spune ce cred cetățenii obișnuiți ai Afganistanului despre guvernul lui. În public, cel puțin, Karzai declara că dorește să pună capăt dominației lorzilor războiului, iar la acea vreme majoritatea afganilor încă spera că își va ține o parte din promisiuni. Am vrut să îi reamintesc că oamenii detestau alianțele pe care le încheiase cu unii dintre cei mai cunoscuți inamici ai Afganistanului. Karzai nu era doar un apropiat al liderilor Alianței Nordului, ci menținea legături și cu foste marionete ale sovieticilor, ca să nu mai vorbesc de brutele din partidul lui Hekmatyar.

La data și ora convenite, am ajuns la palatul prezidențial, însoțită de o colegă de la OPAWC, una dintre directoarele organizației. La porțile palatului am văzut mulți soldați americani care făceau de pază. Câțiva dintre ei m-au întrebat cine sunt și ce caut acolo și ne-au escortat înăuntru, unde mai multe femei gardieni ne-au percheziționat gențile. Au fost amabile și mi-au spus chiar că erau de acord cu ce spuseseam la Loya Jirga.

Intenționeam, dacă era posibil, să înregistrăm întâlnirea cu Karzai sau cel puțin să facem poze, dar ni s-a spus că orice aparat de înregistrat era strict interzis. După ce am trecut de toate punctele de control și prin toate procedurile de securitate, am fost introduse în biroul prezidențial bogat decorat al lui Karzai. Era versiunea afgană a Biroului Oval. Se aflau acolo un birou imens, un steag afgan și o serie de fotografii înrămate pe pereți, printre care fotografii ale foștilor regi și ale lui Ahmad Shah Massoud, liderul criminal al Alianței Nordului, care fusese ucis cu puțin timp înainte de 11 septembrie și care acum era numit „erou național”. Acest lucru mi-a amintit că, în ciuda expresiei plăcute de pe chipul său și a manierelor impecabile, Karzai reprezenta niște bărbați cu mentalități extremiste și medievale.

Când am intrat în încăpere, președintele Karzai s-a ridicat de pe scaun și m-a întâmpinat călduros. A dat mâna cu mine, și-a pus-o pe cealaltă pe umărul meu și m-a invitat cu amabilitate să iau loc. A fost foarte respectuos, dar cred că încerca să mă câștige

de partea lui, sperând că voi înceta cu criticile dure la adresa guvernului său.

Mai erau câțiva oficiali de față și un servitor care ne-a adus ceaiul. Așezată în fața lui Karzai, de partea cealaltă a mesei, primul lucru pe care i l-am spus președintelui a fost:

— Vă mulțumesc pentru că mi-ați oferit această ocazie de a vă împărtăși problemele poporului. Am multe să vă spun.

Nu voiam să pierd timpul cu formalități sau cu discuții despre nimicuri.

Karzai mi-a răspuns:

— Da, am auzit despre discursul dumneavoastră de la Loya Jirga, să nu credeți că nu vă înțeleg mesajul.

Acesta a fost modul lui de a deschide discuția, arătându-și susținerea. Avea însă să fie dificil să transpună acea susținere în promisiuni de acțiuni concrete.

Eu am vorbit cel mai mult, fiindcă aveam multe de spus. Întâlnirea a durat mai puțin de o oră și cred că eu am vorbit cel puțin două treimi din timp. Am subliniat nenumăratele crime și lipsuri de care suferă femeile din Afganistan. Karzai m-a ascultat cu atenție și am văzut chiar lacrimi prelingându-i-se din ochi când i-am dat unele detalii oribile despre violurile, răpirile și omorurile care aveau loc în țara noastră.

L-am implorat să micșoreze puterea lorzilor războiului, refuzând să îi numească în poziții-cheie din cadrul guvernului. I-am spus că oamenii cred despre el că nu e o persoană cinstită și l-am avertizat:

— Istoria noastră va întreba, și oamenii întreabă deja, de ce ați făcut compromisuri cu lorzii războiului?

— Cum am făcut compromisuri?

— De pildă, ne-ați trimis un fundamentalist să guverneze provincia Farah, am răspuns. I-am spus că Bashir Baghlani, noul guvernator pe care îl trimisese în locul lui Abdul Hai Nemati, era și mai rău. I-am înmânat președintelui câteva documente pe care

le adunasem și din care reieșea cât de corupt era Baghlani și i-am spus că locuitorii din Farah protestau împotriva numirii lui. Se întrebau chiar dacă fusese trimis să mă ucidă.

Apoi i-am relatat un alt caz:

— Știți, aseară mă aflu în casa unui susținător și acolo o bătrânică mi-a povestit cum v-a văzut odată la televizor punând o medalie la gâtul lui Ismail Khan și oferindu-i un post de ministru în guvern. Când a văzut asta, femeia mi-a spus că și-a pierdut speranța în dumneavoastră și și-a zis: „Care e diferența dintre acești fundamentalști și Karzai?”

Mi-a răspuns că fusese pus în acea situație fără ieșire de către Younis Qanooni, ministrul Educației, care îl invitase, fără să îl anunțe în prealabil, să urce pe scenă și să atârne medalia la gâtul lui Ismail Khan.

Karzai a declarat că era de acord cu mare parte din ce spusese, dar s-a ferit să își ia vreun angajament ferm. De fapt, am avut impresia că, indiferent ce spuneam, în sufletul lui era de acord cu mine. Acum bănuiesc că m-a lăsat să vorbesc atât de mult în parte fiindcă nu avea prea multe răspunsuri sau soluții reale, pe care să dorească sau să le poată pune în aplicare. Când timpul alocat întâlnirii cu noi a expirat, președintele s-a ridicat în picioare și a fost, din nou, extrem de politicos. Mi-a ținut scaunul și m-a condus până la ușă.

Ultimul lucru pe care i l-am spus a fost:

— Vă rog să îi transmiteți salutările mele soției dumneavoastră și mesajul că anul viitor trebuie neapărat să participe la evenimentele de Ziua Internațională a Femeii. De ce nu a participat anul acesta?

Karzai a răspuns:

— De ce nu-i spuneți acest lucru personal, ea e de altfel o susținătoare înfocată a dumneavoastră.

— Unde e soția dumneavoastră acum?

— Acum e bolnavă. A fost în Franța să se opereze, așa că ar trebui să stabiliți o altă zi în care să vă întâlniți.

— Trebuie să mă întorc la Farah peste două zile, deci ar fi bine să o văd înainte să plec.

A fost de acord să stabilească o întâlnire cu soția lui pentru a doua zi, la aceeași oră, după care și-a luat rămas-bun cu amabilitate.

Nu am mai avut niciodată de atunci o discuție oficială cu el.

Pe când ieșeam împreună cu colegii mei din biroul lui Karzai, nimeni altul decât lordul războiului Mohammad Qasim Fahim dădea să intre. Fahim era, la vremea aceea, cel mai puternic dintre comandanții Alianței Nordului și s-a uitat fix la mine, încercând să mă intimideze. Eu i-am susținut privirea când am trecut unul pe lângă celălalt.

A doua zi, după cum stabiliserăm, m-am întors ca să mă întâlnesc cu soția lui Karzai, de data aceasta însoțită de un alt susținător. După ce am trecut încă o dată prin toate procedurile de securitate, am fost invitată într-o sufragerie încăpătoare, pe pereții căreia se găseau fotografii cu Karzai și familia lui.

Zenat Karzai, soția președintelui, m-a întâmpinat călduros. M-a invitat să iau loc alături de ea, apoi mi-a arătat o revistă care conținea o fotografie de-a mea.

— Vezi, sunt o susținătoare a ta, mi-a spus.

Revista care se găsea pe masa ei fusese de fapt publicată de o persoană cu idei fundamentaliste, dar mă incluseră și pe mine în sumar, pentru că la acea vreme eram un subiect care vindea.

Întâlnirea a durat aproape două ore. I-am descris în detaliu doamnei Karzai câteva dintre crimele lorzilor războiului și, în special, faptele unora dintre fundamentalistii din Farah. Adusesem cu mine documente, pe care i le-am dat, rugând-o să i le înmâneze soțului ei.

O interesa să afle despre studiile mele și despre cum mă pregătisem ca să iau cuvântul la Loya Jirga. În ceea ce mă privește,

am întrebat-o de ce nu lucrează ca doctor, având în vedere că aceasta era profesia ei. Mi-a spus că ar fi fost riscant să lucreze într-un spital, fiindcă ar fi putut fi răpită.

I-am vorbit și despre rolul femeilor din Afganistan și despre rolul soției președintelui. I-am spus că și dacă boala ar fi împiedicat-o să meargă, tot ar fi trebuit să participe la Ziua Internațională a Femeii într-un scaun cu roțile. A fost de acord și mi-a spus că pe viitor va face tot posibilul să participe la astfel de evenimente. Mi-a povestit că Prima Doamnă a Franței, țară în care tocmai fusese operată, i-a spus că rolul ei e foarte important în lupta pentru drepturile femeilor.

Doamna Karzai mi-a zis chiar că era interesată să înființeze un grup special, care să se ocupe de aceste chestiuni. I-am spus că dacă intențiile ei sunt serioase, dacă nu o să fie doar un grup simbolic, aș fi dispusă să mă alătur efortului ei. Înainte de a pleca, i-am spus că aștept să mă anunțe când putem începe munca la acel grup al femeilor. Mi-a răspuns că, imediat ce starea ei de sănătate se va îmbunătăți, va începe să se ocupe de asta. Până în ziua de astăzi nu am auzit nimic despre un astfel de grup al femeilor.

Hamid Karzai a continuat, bineînțeles, să facă compromisuri după compromisuri cu lorzii războiului și m-am întrebat mai târziu: *La ce bun lacrimile președintelui, dacă nu a vrut sau nu a putut să ia măsurile necesare ca să rezolve problemele Afganistanului?* Am înțeles că lacrimile lui Karzai fuseseră de fapt lacrimi de crocodil. Iar în prezent am ajuns la concluzia că pentru el era mai important să asculte ordinele venite de la Casa Albă decât să se îngrijească de bunăstarea poporului afgan.

Karzai avea să câștige alegerile prezidențiale din octombrie 2004. Mulți l-au votat pentru că, cel puțin, nu îl considerau criminal de război, o persoană cu mâinile mânjite de sânge. Și, cum majoritatea candidaților erau lorzi ai războiului, oamenii au preferat răul mai mic. Karzai însuși nu era, evident, cea mai

influență persoană din Afganistan. Fusesse instalat în palatul prezidențial din Kabul, dar depindea de americani și de alianțele lor cu lorzii influenți ai războiului de pe întreg teritoriul țării ca să rămână în funcție. La urma urmelor, armatele lui Fahim și ale altor comandanți ai Alianței Nordului, și nu ale lui Karzai, fuseseră cele care, cu ajutorul Forțelor Speciale ale SUA, preluaseră mai întâi controlul asupra Kabulului după fuga talibanilor din 2001. Karzai negocia tot timpul noi înțelegeri cu lorzii războiului. Adeseori, acestea luau forma unor noi alianțe „de opoziție”, care se declarau împotriva lui. Tatăl meu era sceptic de fiecare dată când auzea despre o astfel de evoluție.

— Nu poți crede asemenea lucruri, spunea el. Sunt ca certurile dintre soț și soție.

Cu alte cuvinte, chiar dacă se mai ciondăneau din când în când, guvernul lui Karzai era în continuare căsătorit cu lorzii războiului.

Afganistanul a mai avut conducători-marionetă și în trecut. Aceștia erau controlați de britanici și de ruși. Din păcate, președintele Karzai a fost redus și el la stadiul de simplă marionetă, iar bărbatul despre care mulți credeau că trage de fapt sforile, numit adeseori, doar pe jumătate în glumă, „adevăratul președinte” al Afganistanului, își avea biroul lângă palatul prezidențial. Am fost invitată să mă întâlnesc și cu el.

Zalmay Khalilzad, care trăsesse sforile la Bonn și contribuisese la organizarea rușinoasei Loya Jirga la care participasem și eu, era acum ambasadorul Statelor Unite în Afganistan. Se bucura de o protecție și mai mare decât Karzai. În ziua în care l-am întâlnit, a trebuit să trec de cordoane succesive de securitate, înainte de a ajunge în birourile Ambasadei Statelor Unite, o clădire fortificată, păzită de pușcași marini.

Biroul ambasadorului era decorat cu fotografii, expuse în locuri de maximă vizibilitate, în care Khalilzad apărea alături de

președintele George Bush și vicepreședintele Dick Cheney. De fapt, oriunde întorceai capul, dădeai cu ochii de o poză cu Bush ori de un steag american. Mi-am spus: *Cel puțin nu încearcă să-și ascundă convingerile și pentru cine lucrează.* Nici pozițiile lui nu erau ambigue. Multă lume în Afganistan îl considera pe Khalilzad arhitectul politicii greșite pe care SUA o duceau în țara noastră și eu doream să aflu care erau motivele pentru care îi susținea pe lorzii războiului. I-am spus că Statele Unite repetau o greșeală din trecut sprijinindu-i pe fundamentaliștii islamiști din Afganistan, o greșeală istorică care dusesese deja în trecut la tragicul „recul” din 11 septembrie. I-am spus că afganii nu vor ierta niciodată SUA pentru că sprijină asemenea brute. Și, am subliniat, oamenii îl vor judeca aspru pe el în special, fiindcă era afgan din naștere.

Dar, după ce am schimbat câteva cuvinte cu el, a devenit limpede pentru mine că nu prea îl interesa să audă ce am spus.

După discursul meu de la Loya Jirga, ambasadorul Khalilzad declarase presei internaționale că faptul că putusem să îmi exprim opinia critică era o ilustrare a admirabilului proces democratic care se desfășura în Afganistan. Nu a comentat, însă, esența discursului meu, care dezvăluia șarada „democrației de paradă”, pe care SUA doreau să o instaureze, nici numeroasele amenințări care i-au urmat. Acum începeam să suspectez că această întrunire fusese organizată cu unicul scop de a-i permite ambasadorului să anunțe mass-media că se întâlnise cu Malalai Joya. Am avut senzația că a fost o totală pierdere de timp, la fel ca întâlnirea cu Karzai.

După ce și-a părăsit postul din Afganistan în 2005, Khalilzad a devenit ambasador în Irak și ulterior ambasadorul SUA la Națiunile Unite. Se zvonea chiar că avea de gând să candideze la alegerile din 2009, pentru a-l înlocui pe Karzai în funcția supremă în stat.

În lunile de după Loya Jirga, mi-am reluat activitatea de asistent social. Orfelinatul, clinica Hamoon și toate celelalte proiecte pe care OPAWC se străduise din greu să le pună în aplicare au rămas importante pentru mine. Pe când mă aflu la Kabul, am vizitat câteva ONG-uri locale și internaționale, precum și ambasadatele Australiei, Japoniei, Germaniei și ale altor state, în speranța de a obține fonduri pentru orfelinat și pentru alte proiecte pe care aveam de gând să le demarez. Cele mai multe cereri ale mele au fost respinse sau mi s-au făcut promisiuni care n-au fost ținute niciodată.

M-am întors la Farah mai frustrată ca niciodată din cauza guvernului, dar și mai hotărâtă să atac dominația lorzilor războiului. Simțeam că trebuie să mă folosesc de toate mijloacele la îndemână pentru a-i denunța, chiar dacă asta însemna să devin politician într-o țară în care democrația rămâne o farsă și în care Parlamentul este în continuare un cuib de hoți și de criminali.

CAPITOLUL 8

O NUNTĂ ȘI NIȘTE ALEGERI

Primele alegeri parlamentare organizate în Afganistan după treizeci și trei de ani urmau să aibă loc la 18 septembrie 2005. Era prima oară când femeilor li se permitea să candideze pentru un loc în Parlament. Evident că mulți doreau să candidez și eu, așa că l-am întrebat pe tata ce părere are.

— Tu hotărăști, a sunat răspunsul lui simplu.

Întotdeauna ne-a învățat că fiecare trebuie să aibă propria identitate, libertatea de a decide și propriul drum în viață, în special femeile.

M-am gândit mult la asta. Un loc în Parlament mi-ar fi permis să îmi exprim preocuparea în legătură cu violența, sărăcia și drepturile femeilor în fața unui public mai larg, nu doar în Afganistan, ci în întreaga lume. Statutul de membru al Parlamentului mi-ar fi asigurat de asemenea o tribună de la care să dau în vileag corupția lorzilor războiului și să cer să fie condamnați pentru crime de război. Știam că și acest Parlament avea să fie plin de lorzi ai războiului și de reprezentanți ai acestora, la fel ca Loya Jirga. Mă îngrijoraseră fraudele de la alegerile trecute și mă îndoiam că de data aceasta procesul avea să fie unul corect și democratic. Știam de asemenea că urma să duc o campanie periculoasă și plină de provocări.

Dar, în cele din urmă, m-am declarat dispusă să accept riscurile. Simțeam că am o responsabilitate față de locuitorii din Farah,

în special, care mă susținuseră atât de mult. Știam că, chiar dacă voi fi aleasă, voi face parte dintr-o minoritate infimă și nu mă așteptam să reușesc să contribui la adoptarea unor legi în favoarea poporului meu. Dar speram că, din interiorul Parlamentului, voi putea să demasc „democrația” afgană, arătând ce farsă este de fapt. Puteam, de asemenea, să intervin pentru alocarea mai multor fonduri către proiecte importante, cum era orfelinatul nostru. Așa că am hotărât să candidez.

Aveam multe lucruri de făcut ca să îmi pregătesc campania, dar înainte de a mă apuca de treabă m-am ocupat de un moment important din viața mea personală, unul fericit, de data aceasta: nunta.

Când eram mică, am hotărât că nu mă voi mărita până nu îmi voi termina studiile. Apoi, ani de-a rândul, am fost ocupată cu predatul și cu munca de asistent social. Chiar dacă mai mult de jumătate din femeile afgane se mărită înainte de a împlini șaisprezece ani, părinții mei au știut că nu sunt pregătită și nu m-au presat. Am văzut atâtea fete forțate să se mărite la o vârstă fragedă și sunt recunoscătoare că tatăl meu nu este asemenea altor tați și că respectă femeile.

În Afganistan, în organizarea nunții se implică întreaga familie, chiar și familia extinsă, cum i se spune în Occident. Conform tradiției, o rudă de sex feminin din familia viitorului ginere abordează familia miresei pentru a discuta despre căsătorie. De-a lungul anilor, mai multe familii mi-au cerut mâna în numele a diferiți tineri, dar părinții mei au fost nevoiți să refuze de fiecare dată. I-am rugat ca nici măcar să nu îmi spună despre aceste cereri, fiindcă uneori proveneau de la prieteni de familie sau chiar de la părinți ai elevelor mele și nu mă simțeam în largul meu știind aceste lucruri.

Îmi amintesc o întâmplare de pomină petrecută la Herat, unde tocmai ne mutaserăm pe timpul talibanilor. Spre deosebire de Farah, la Herat se obișnuiește ca, atunci când femeile din familia

băiatului vin să ceară mâna unei fete, să o roage pe fata pe care au pus ochii să le aducă un pahar cu apă. Atunci familia fetei știe imediat care este intenția lor. Fata nu se întâlnește cu pețitoarele, iar părinții ei acceptă sau resping cererea, sau solicită un răgaz de gândire. Dar, în cazul meu, când au venit niște femei în vizită la noi și m-au rugat să le aduc apă, eu le-am adus-o imediat, după care m-am așezat lângă ele. De cum a intrat pe ușă, mama mi-a făcut semn să ies din casă. Mai târziu, toți au râs de mine, fiindcă nu înțelesesem obiceiul și acele femei crezuseră că le acceptasem cererea!

Peste ani, am hotărât în cele din urmă că este timpul să mă mărit, cu un tânăr de vârsta mea, ai cărui părinți erau de multă vreme prieteni cu părinții mei. Nu vă pot spune cum îl cheamă, fiindcă le-aș pune în pericol viața lui și a familiei lui. Dar vă pot spune că și-a petrecut mare parte din viață ca refugiat în Iran, în timp ce eu mă aflam în Pakistan. Ne-am cunoscut în 2004, la o conferință de presă, pe când el era încă student la Universitatea din Kabul. Știam că mama lui (tatăl lui murise de mult) le vorbise părinților mei despre o posibilă cerere în căsătorie, dar înțeleseseră amândoi că nu mă grăbeam să mă mărit fiindcă mă dedicasem proiectelor de asistență socială și activității politice.

Mai târziu, în cursul aceluși an, am discutat cu viitorul meu soț, la Farah, despre situația noastră. Este, bineînțeles, extrem de neobișnuit ca un bărbat și o femeie să discute despre propria nuntă. Știam că îmi împărtășește atașamentul față de dreptatea socială pentru femei și pentru toți afganii, dar trebuia să mă asigur că înțelege că viața noastră împreună avea să fie dificilă și diferită de o căsnicie tradițională.

— Înțelegi ce viață duc, i-am spus. Știi că pot fi ucisă în orice moment și că, dacă ne vom căsători, angajamentele mele politice vor fi pe primul loc?

— Da, Malalai, a spus. Bineînțeles. Sunt conștient ce viață duci. Și nu sunt mai bun decât tine. Orice ți s-ar întâmpla, sunt dispus să accept aceleași riscuri.

— *Mubarak!* am spus, folosind cel mai vesel cuvânt din limba persană, care înseamnă „felicități”. Noi, afganii, ne felicităm la zilele de naștere, nunți, de sărbătorile Eid și de Anul Nou și la alte ocazii fericite. Ne place să ne transmitem cele mai bune urări. De obicei, părinții unei fete acceptă cererea în căsătorie venită din partea familiei mirelui spunând „Felicități!”. În acest caz, a trebuit s-o spun eu însămi.

După această conversație, i-am spus tatălui meu că putea vorbi cu pețitoarea și, din respect pentru părinții mei, am fost de acord să respect restul procesului tradițional prin care se încheie logodna și căsătoria. Toate rudele mele erau mulțumite de alegerea pe care o făcusem și am hotărât să organizăm o petrecere de logodnă simplă și scurtă. Logodnicul meu s-a dus în provincia Herat ca să o aducă pe mama lui la petrecere. Cât timp a fost plecat, am fost anunțată că o conferință de presă importantă, la care acceptasem deja să particip, urma să aibă loc la Kabul a doua zi, așa că a trebuit să plec imediat. M-am gândit că petrecerea de logodnă poate să se țină și fără ca eu să fiu de față, așa că i-am lăsat un bilet logodnicului meu, felicitându-l și spunându-i că îmi pare rău că nu voi putea participa la ceremonie. Mi-am tras o burqa albastră peste cap, ca să îmi ascund identitatea, și, împreună cu doi susținători, am plecat spre Kabul. Când logodnicul meu s-a întors și i-a citit biletul mamei lui, ea a plâns pentru că nu eram acolo și nu putea să mă vadă. Începea să realizeze că nu aveam să fiu o noră prea tradiționalistă.

În primul rând, aveam douăzeci și șase de ani, o vârstă mult peste media vârstei la care se mărită fetele în Afganistan. În plus, deși doream ca nunta să fie o zi specială pentru familiile noastre, nu voiam nimic extravagant. În Afganistan, familia mirelui obișnuiește să-i cumpere miresei bijuterii scumpe din aur. Noi

nu i-am permis familiei soțului meu să cumpere nimic. Nu au fost prea fericiți, dar am insistat să nu cheltuie banii pe produse de lux.

Nu sunt materialistă. Întotdeauna le încurajez pe tinere să nu cheltuie prea mult pe haine și pe bijuterii. Cred că e mai bine să duci o viață modestă și am vrut să dau un exemplu. De prea multe ori, în Afganistan, familiile sărace sunt nevoite să se înglodeze în datorii mari ca să organizeze o nuntă. Spre deosebire de India și de Pakistan, în Afganistan se obișnuiește ca familia mirelui să plătească nunta. Prețul poate fi enorm: un țăran care câștigă echivalentul a trei sute de dolari pe an poate cheltui până la două mii de dolari pentru o nuntă, incluzând cadourile scumpe pentru familia miresei. În Kabul, o familie din clasa de mijloc poate cheltui cincisprezece mii de dolari sau mai mult. În regiunile din țară în care se cultivă opiu, țăranii sărmani sunt uneori nevoiți să își dea fetele în schimbul datoriilor pe care le au la traficanții de droguri. Aceste „mirese ale opiului” au chiar și zece ani. Cu nunta mea, voiam să demonstrez că o fică nu e un obiect de vânzare și că bijuteriile și hainele scumpe nu poartă noroc. Educația e cea care aduce bunăstarea, și pe asta trebuie cheltuiți banii.

Am hotărât să ne căsătorim la Farah, pe 10 martie 2005. Cu o zi înainte, a avut loc o adunare importantă și o sărbătoare în cinstea Zilei Internaționale a Femeii (ceremonia tradițională de 8 Martie a fost amânată din cauza ploii). Organizatorii au instalat un cort imens, niște scaune și un sistem de sonorizare chiar în fața orfelinatului nostru. Oamenii au venit la Farah din toate colțurile provinciei, ca să participe la eveniment, să asculte discursurile și să asiste la programul artistic care a inclus cântece patriotice, recitări de poezii și o piesă de teatru ce avea ca subiect violența împotriva femeilor. Am fost onorată când m-au invitat să țin discursul principal. Susținătorii mei le-au cerut organizatorilor să nu desfacă cortul în ziua următoare, ca să-l putem folosi la nunta

mea. Au acceptat bucuroși. Spre sfârșitul programului, unul dintre organizatori a făcut un anunț special: Malalai Joya se mărită mâine și toți sunteți bineveniți la nuntă. Cum nu tipărisem invitații, a fost o metodă bună de a răspândi vestea! Folosind cortul pentru Ziua Femeii, nu am avut cheltuieli suplimentare și banii pe care i-am economisit au mers spre proiectele OPAWC.

A doua zi, gărzile mele de corp au instaurat un perimetru de siguranță în jurul cortului, în vreme ce noi ne pregăteam de nuntă. Sute de oameni, printre care vecini, rude, foste eleve și prieteni, unii din sate îndepărtate, au venit să sărbătorească alături de noi. Bodigarzii mei au fost nevoiți să ia măsuri drastice de precauție pentru a-i împiedica pe dușmanii mei să se folosească de această ocazie ca să lanseze un atac. De altfel, singura mea amintire tristă din ziua aceea e legată de faptul că oamenii nu puteau să-mi dea cadourile direct, fiindcă trebuia să fie mai întâi controlate ca să nu conțină bombe.

Deși e aproape imposibil să găsești flori proaspete în Farah, mai ales la sfârșitul iernii, câțiva dintre invitații mei au reușit să îmi aducă niște buchete superbe. Alții au adus minunate flori artificiale. Din motive de securitate, bodigarzii au cercetat fiecare aranjament floral, ca să se asigure că nu conțin explozibili. Ne-am amintit cu toții că Rajiv Gandhi, prim-ministrul indian, fusese ucis de un atentator sinucigaș, care îi oferise o ghirlandă. M-a întristat foarte tare că am fost ținută la distanță de florile mele de la nuntă, dar nu aveam de ales. La sfârșitul zilei, aveam o grămadă uriașă de flori colorate, așa că am anunțat că oricine are nevoie de flori pentru o ocazie specială poate să vină să ia de la noi. Copilașii fugeau de jur-împrejur, strigând: „Flori pe gratis!” Zile întregi, femei și copii au venit să ia flori, unii glumind chiar că ar trebui să deschid o florărie și să fac niște bani în loc să le dau pe degeaba! Dar eu am considerat că toată lumea trebuie să se bucure de atâta frumusețe.

Unii invitați mi-au adus daruri extravagante, bijuterii și alte obiecte de lux, în ciuda voinței mele. Am decis să le donăm OPAWC, pentru a contribui la finanțarea Centrului Clinicii Hamoon. Am încălcat tradiția și prin hotărârea mea de a nu purta o rochie de mireasă din mătase sclipitoare, eșarfe și bijuterii fanteziste. Chiar dacă familia soțului meu a vrut să mi le ofere, am refuzat politicos. Au fost șocați că nici măcar nu mi-am cumpărat haine noi pentru nuntă. M-am spălat doar și m-am îmbrăcat într-o rochie simplă, albastru deschis, croită în stil afgan. Acest lucru i-a luat prin surprindere pe unii invitați. S-a întâmplat de două ori ca niște bărbați să vină la masa principală și să-l întrebe pe soțul meu:

— Unde e mireasa?

Eu stăteam chiar în fața lor. Mai târziu, toți s-au amuzat copios pe tema asta.

În locul obișnuitului meniu îmbelșugat de la nunți, cu carne și orez și multe alte feluri de mâncare, noi le-am oferit invitaților doar tort și sucuri. Dar, chiar și sărbătorind în felul acesta modest, toată lumea s-a simțit grozav. Două grupuri celebre de cântăreți de nunți din Farah (unul format din femei și unul din bărbați) au cântat pe gratis, dorind să-și arate astfel susținerea față de munca mea.

Plănuisem să țin un discurs, ca să le explic tuturor de ce organizasem o nuntă așa de modestă, dar mama s-a împotrivit și a spus că nu se cade, conform tradiției afgane. A spus că restul nunții s-a desfășurat cum am vrut eu, așa că ar trebui s-o ascult și să urmez obiceiul măcar în această privință: mireasa nu are voie să țină un discurs la propria nuntă!

I-am făcut pe plac mamei, dar am scris câteva rânduri și i-am rugat pe asistenții mei de la clinică să li le citească invitaților. Le-am explicat de ce doream să dau un exemplu de cum se poate organiza o nuntă frumoasă fără a arunca cu banii în stânga și în dreapta și a te îngloda în datorii. Luni de zile, s-a vorbit despre

nunta noastră în căminele și birourile din Farah și mulți o consideră un model de cum te poți desprinde de o tradiție păguboasă.

Nu am avut timp pentru luna de miere. Aveam zeci de vizitatori în fiecare zi. Soțul meu a rămas o perioadă cu mine în Farah și a participat la multe dintre întâlnirile mele. Sunt norocoasă că m-am măritat cu un bărbat atât de bun și de înțeleghător. El și familia lui continuă să mă susțină din răspuțeri, deși nu ne e întotdeauna ușor. Nu reușim să ne vedem prea des. Când mă aflu la Kabul, trebuie să mă mut tot timpul de la o casă de susținători la alta, pentru a fi cu un pas înaintea dușmanilor mei. Soțul meu nu le poate spune colegilor de serviciu și nici măcar unora dintre prietenii lui că suntem căsătoriți. Uneori îi aude pe oameni criticându-mă, dar, pentru siguranța lui și a mea, trebuie să se abțină și să nu răspundă într-un mod care i-ar putea face să bănuiască că el e bărbatul misterios care s-a însurat cu Malalai Joya.

Din cauză că devenisem atât de cunoscută pe plan politic, OPAWC se confrunta cu multe probleme. Erau etichetați drept ONG-ul lui Joya și majoritatea donatorilor refuza să le finanțeze proiectele. Casele și birourile angajaților lor erau percheziționate de serviciul de informații afgan, care se află încă în mâinile Alianței Nordului. De câteva ori, angajați de-ai lor au fost reținuți și interogați de agenți care le cereau informații despre Joya. Voiau să știe numele asociaților lui Joya și de ce aceasta nu contenește să critice guvernul și pe lorzii războiului. Acest tip de hărțuire are loc chiar și în prezent.

Din păcate, cu puțin timp înainte de campania electorală, am fost nevoiți să închidem orfelinatul din Farah. Ne bazam pe câțiva susținători afgani și pe donații din străinătate, dar aceste fonduri nu mai erau suficiente ca să ne permită să continuăm. A fost o zi foarte tristă pentru mine și pentru toți colegii mei. A fost greu să-mi iau rămas-bun de la copii. Mulți dintre ei s-au întors

la familiile lor, deși acestea trăiau într-o sărăcie lucie și nu își permiteau să îi trimită la școală.

Una dintre speranțele mele, legate de candidatura la un post în Parlament, era să pot face presiuni ca să obțin finanțări pentru proiecte stringente, cum era acel orfelinat. Provinciile îndepărtate ca Farah erau mereu lăsate de izbeliște, fără nicio susținere. De fapt, din cauza dominației lorzilor războiului și a corupției generalizate din guvern, foarte puține proiecte de tipul orfelinatlui nostru primeau fonduri. Majoritatea agențiilor internaționale pun condiții la acordarea de finanțări, pentru a-i controla pe beneficiari, și nu finanțează proiecte administrate de o persoană care s-a arătat critică la adresa lorzilor războiului, a guvernului afgan și a ocupației străine.

Există zeci de partide politice în Afganistan, dar eu nu fac parte din niciunul. Am ales de fiecare dată independența politică, deoarece consider că niște carnete de partid pe care le purtăm în buzunare sunt mai puțin importante decât ideile pe care le purtăm în inimile și în mințile noastre. Ca independentă, cred că sunt cel mai în măsură să îi reprezint și să exprim ideile tuturor afganilor. Totuși, fără un partid politic care să mă susțină, a trebuit să îmi încep campania de la zero.

Deși mulți candidați au cheltuit sume uriașe de bani în campanie, eu nu am cheltuit nimic și cea mai mare parte a campaniei a fost realizată de susținători voluntari.

Din cauza amenințărilor cu moartea pe care le primisem și a creșterii numărului de acte violente înregistrate în provincie pe fondul campaniei electorale, era riscant să particip la majoritatea evenimentelor. Practic, nu mă puteam deplasa nicăieri în afara orașului Farah și de multe ori eram nevoită să rămân închisă între zidurile groase de cărămidă ale sediului central, ceea ce pentru mine reprezenta un chin.

Pe tot parcursul campaniei, oamenii au venit la birou să mă consulte și să își ofere sprijinul. Mulți vârstnici mi-au promis

voturile unor sate întregi. Unii susținători au organizat proiecții video ale discursului meu la nunți și la alte întruniri, în sate în care nu puteam ajunge din motive de securitate. În orașul Farah, unii dintre ei m-au invitat să vorbesc la petrecerile pe care le organizau sau la alte evenimente. Un comerciant a strâns oameni și m-a chemat să iau cuvântul la inaugurarea magazinului său.

Pentru a-mi face auzit mesajul, înregistram scurte discursuri pe casete audio și mulți dintre voluntarii mei își riscau viața pentru a le duce în toate colțurile provinciei Farah. Acolo, în sate izolate, îi adunau pe oameni și le puneau caseta, ca să asculte mesajul meu. Câțiva dintre ei m-au înregistrat chiar pe telefonul mobil, iar apoi mi-au făcut campanie în districtele lor. Unii dintre voluntari au fost bătuți după ce s-a aflat că mă ajutau în campania electorală.

Mulți dintre acești curieri aveau sub optsprezece ani și îmi spuneau că ar fi dat orice să aibă vârsta necesară ca să mă poată vota. Copiii și adolescenții au fost printre cei mai entuziaști susținători ai mei. Mulți s-au zbatut să-și convingă părinții să mă voteze pe mine și nu pe fundamentalisti. O fată mi-a povestit că tatăl ei sprijinea un candidat fundamentalist și că lipise afișe cu acesta în fața casei lor, dar era mândră să mă anunțe că ea le dezlipise și pusese un afiș de-al meu în loc.

În Afganistan avem o zicală: *Dacă vrei să știi adevărul, întreabă un copil.*

Atât în țară, cât și atunci când mă întâlnesc cu membri ai diasporei afgane, tinerii sunt cei mai entuziaști susținători ai mei. Acest lucru este probabil și mai adevărat în cazul comunităților afgane din străinătate și este un semn bun. Pentru ca Afganistanul să stea pe propriile picioare, ca o țară democratică și independentă, va fi nevoie de aportul multora dintre cei care astăzi locuiesc în Occident. Și va fi nevoie ca cei aproximativ patru milioane de afgani care încă trăiesc, conform estimărilor, în Iran, Pakistan și alte țări din apropiere, să se întoarcă – iar majoritatea acestora

sunt tineri. Pakistanul a închis recent cu forța câteva tabere de refugiați afgani, dar mulți dintre ei nu se pot încă întoarce acasă în siguranță. Numeroși afgani care trăiesc în țară preferă să se mute la Kabul, fiindcă e un oraș puțin mai sigur. Acesta este unul dintre motivele pentru care populația Kabulului a explodat în ultima vreme: faptul că acolo se înghesuie refugiații interni.

Din cauza speranței noastre de viață reduse și a victimelor războiului, populația Afganistanului are cel mai mare procent de tineri din lume, iar din cauza situației tragice a țării noastre, tinerii afgani sunt foarte politizați. Văd acest lucru și la surorile și la frații mei mai mici. Odată, când se afla acasă la bodigarzii mei, frățiorul meu de opt ani a observat că unul dintre ei purta o șapcă cu portretul lui Ahmad Shah Massoud, unul dintre criminalii care au făcut atâta rău țării în timpul războiului civil.

— De ce porți șapca criminalului ăluia? a vrut să știe frățiorul meu. Dacă te vede Malalai, o să se supere foarte tare!

Bodigardul meu nu fusese atent la imaginea de pe șapcă. Îi plăcuse pur și simplu cum arăta. După ce i s-a atras atenția, a căutat o foarfecă și a tăiat fotografia lui Massoud, dar prietenii lui încă râd de el pe tema asta. Le place să îi amintească cum un „bebeluș” a trebuit să-i spună că șapca lui nu era corectă politic.

Mulți dintre copiii pe care îi cunosc urmăresc îndeaproape ce se petrece în politică. Îmi amintesc că mă aflam odată în casa unui susținător, al cărui băiat și-a dat seama că într-o știre transmisă la televizor scurtaseră o intervenție de-a mea, eliminând o parte importantă din mesajul meu. Odată ce devin conștienți de astfel de lucruri, oamenii pot să discearnă adevărul de minciuni. Sper ca succesul meu în alegeri, ca persoană tânără și ca femeie care nu se sfiește să spună ce gândește, să fi inspirat într-o mică măsură generația următoare.

Eram odată împreună cu niște prieteni și aceștia l-au întrebat pe băiatul lor mai mic ce vrea să se facă când va fi mare. El a răspuns fără să ezite:

- Președintele Statelor Unite.
- Dar de ce al Statelor Unite? l-a întrebat mama lui.
- Pentru că așa aş pune-o pe Malalai Joya să fie președinta Statelor Unite, ca să rezolve toate problemele de-acolo. Și după ce problemele din SUA vor fi rezolvate, și problemele Afganistanului vor fi rezolvate.

Copiii au o imaginație așa de bogată.

Încă mă întâlnesc cu mulți dintre copiii de la orfelinat. Când am ocazia să ajung în Farah, ei sunt întotdeauna primii care vin să mă viziteze, împreună cu familiile lor. Am avut la orfelinat o fată, Rahima, care suferă de un handicap din cauza căruia se deplasează foarte greu. A fost supusă multor discriminări. Mi-a spus că cea mai fericită perioadă din viața ei au fost anii petrecuți la orfelinat cu noi și cu ceilalți copii, când toți erau tratați la fel. Încerc să o vizitez și să îi duc cadouri de fiecare dată când sunt în Farah și încă ne distrăm foarte bine împreună. Copiii de la orfelinat mi-au adus multe bucurii, dar, uneori, puținele amintiri dificile și triste sunt cele care ne rămân în minte și în suflet. Nu-i uităm niciodată pe cei alături de care plângem, dar îi uităm prea repede pe cei cu care râdem.

Când eram mică, m-a inspirat curajul copiilor din Palestina, care se opuneau ocupației țării lor. I-am spus tatălui meu că vreau să fiu asemenea acelor copii care luptau cu mâinile goale pentru țara lor, împotriva soldaților și a tancurilor. Acum cred că în Afganistanul zilelor noastre avem generații întregi care se vor lupta curajos pentru țara lor.

Copiii știu să deosebească binele de rău și nu suportă să-și vadă familiile suferind. E normal să își dorească să îi înfrunte pe dușmanii Afganistanului, pe cei care ne împiedică să avem o democrație și o independență reale. Afganii de vârsta mea și cei mai tineri decât mine nu au cunoscut altceva decât războiul. De când ne știm, nu am avut parte de pace în adevăratul sens

al cuvântului, dar, cu toate acestea, suntem hotărâți să luptăm pentru un viitor mai bun.

Printre cei din generațiile mai în vârstă sunt, din păcate, și unii care au obosit și și-au pierdut speranța că lucrurile se vor schimba cu adevărat. Sau mai sunt unii care declară că am dreptate, dar, pe urmă, încearcă să mă convingă să o las mai moale cu critica.

Uneori, îmi vorbesc ca unui copil:

— Fata mea, te rugăm, înțelegem ce spui, dar ar fi bine să nu mai fii așa directă.

Adeseori îmi spun că se tem doar pentru siguranța mea:

— Spre binele tău, ar trebui să-ți mai temperezi tonul.

Sigur că eu nu am de gând să fac una ca asta. Sunt vocea prin care susținătorii mei, care îi urăsc pe lorzii războiului, își fac cunoscute sentimentele. Mulți dintre ei mi-au spus că, și dacă li s-ar da foc acestor criminali, cenușa lor ar contamina pământul țării noastre.

Am fost uimită să văd de cât sprijin se bucura participarea femeilor în politică din partea oamenilor obișnuiți din Farah. Atât bărbații, cât și femeile răspândeau sloganul: „Acum e vremea femeilor!”, fiindcă erau de părere că bărbații aflați la putere nu făcuseră nimic bun. Mulți bărbați își exprimau totodată susținerea pentru egalitatea de șanse. Un bărbat mi-a spus: „Vreau să pun șapca mea pe capul tău și baticul tău pe capul meu.” Era felul lui de a spune că nu e corect că femeile nu sunt considerate la fel de bune ca bărbații. Ajutorul de care m-am bucurat în timpul campaniei electorale a demonstrat că inegalitățile dintre bărbați și femei nu sunt o parte inerentă a culturii afgane și că situația se poate schimba în bine.

Femeile au fost, bineînțeles, cele mai înfocate susținătoare ale mele, fiindcă abordam direct problemele și greutățile pe care le înfruntau. În unele cazuri, chiar și ficele și soțiile fundamentalistilor m-au susținut, deși rareori în mod deschis, desigur.

Ar trebui să menționez că și majoritatea liderilor religioșilor din Farah a fost de partea mea. Câțiva imami m-au vizitat în timpul campaniei, ca să-mi spună că îi încurajează pe credincioșii de la moscheile lor să mă voteze. Existau bineînțeles și moschei în care mullahii făceau propagandă împotriva mea.

Dușmanii mei nu au precupețit niciun efort ca să împiedice alegerea mea, distribuind broșuri în care mă făceau „prostituată”, „antiislamistă” și „comunistă”. Printre cele mai infame broșuri care au circulat se numără una în care apăream fără batic și care pretindea, în mod mincinos, că fotografia fusese făcută la Loya Jirga. Sub poză era îngrozitorul slogan: „Și-a dat jos baticul la Loya Jirga, își va da jos și pantalonii în Parlament!”

Din când în când, echipa mea de bodigarzi reușea să organizeze un eveniment electoral într-unul dintre satele din apropiere. Eram nevoită de fiecare dată să mă înfășor în burqa mea albastră și să mă deplasez între gardieni înarmați până în dinți ca să ajung în acele locuri. Într-o astfel de ocazie memorabilă am fost însoțită de o echipă de filmare daneză, care făcea un documentar despre candidatura mea istorică la alegerile parlamentare. Femeile din satul respectiv au avut emoții la început, dar au fost foarte receptive la mesajul meu și au dat aprobator din cap când le-am spus de ce candidez:

— Am ales să candidez pentru a-i da în vileag pe dușmanii Afganistanului, pe dușmanii democrației, pe dușmanii fericirii noastre, pe cei care nu doresc pacea...

Realizatoarea daneză, Eva Mulvad, și-a intitulat documentarul *Dușmanii fericirii*. A fost o mare onoare să fiu subiectul unui film care, cred eu, reflectă cu acuratețe suferința poporului afgan. Eram obișnuită să mi se facă fotografii, dar a fost ciudat să fiu urmărită peste tot de camere și chiar filmată în casa mea, spălându-mi rufele cu mâna în curte și citind noaptea la lumina lanternei. Dar am sfârșit prin a mă obișnui și uneori mi se întâmpla să uit că echipa de filmare era de față.

Chiar și în timpul campaniei, am continuat să primesc mulți vizitatori care veneau să îmi ceară sfatul, adeseori în legătură cu probleme personale foarte importante. Echipa de filmare a fost acolo și a înregistrat povestea unei fete pe nume Rahellah – altă Rahellah! –, care era extrem de nefericită fiindcă un bătrân din cartierul ei voia să și-o facă una din soții. Când Rahellah și prietenele sau frații ei treceau pe lângă el, acesta îi adresa cuvinte urâte, batjocorind-o și spunându-i că va fi nevasta lui. Rahellah era o fată educată și nu voia să se mărite cu un analfabet, care mai era și traficant de opiu pe deasupra.

M-am întâlnit cu acel bărbat și am încercat să îl conving să o lase în pace. La urma urmei, avea deja mai multe soții și trebuia să-și amintească că islamul le acordă drepturi și femeilor. Dar a fost de neclintit: trebuia să se însoare cu ea sau ar fi fost batjocorit, ar fi fost de râsul lumii. În plus, a spus el, „cultura afgană” îi dădea dreptul s-o ia pe fată cu sila, chiar dacă ea nu voia să se mărite cu el. N-am reușit să-l conving. A spus că nu-i pasă dacă fata are de gând să se sinucidă dându-și foc în cazul în care va fi obligată să se mărite. A zis că va plăti o „compensație”.

Singurul unchi al Rahellei a încercat ulterior să intervină și el în favoarea fetei. A fost ucis din cauza eforturilor sale. Rahellah și restul familiei au fost atunci nevoiți să fugă în Iran, ca să scape de criminalul care voia s-o ia de soție. În Afganistan există mult prea multe fete ca Rahellah, pe care le așteaptă o viață de tortură într-o căsnicie forțată, lipsită de dragoste.

Uneori, echipa de filmare făcea fotografii la care îmi era greu să mă uit. Pe măsură ce se apropiau alegerile, stresul campaniei începea să se vadă tot mai tare pe chipul meu. Odată, când o prietenă apropiată a venit să mă vadă la sediu ca să-mi ofere ajutorul, am fost copleșită de emoție și a trebuit să-mi întorc capul ca să-mi ascund lacrimile. Chiar dacă nu vreau să le arăt dușmanilor mei niciun semn de slăbiciune, sunt și eu om. E greu să fii puternic tot timpul. La fel ca toată lumea, mă simt și eu obosită și uneori

speriată. Nu e nimic rușinos în asta. Important e să continui, în ciuda greutăților.

Au existat și momente minunate, entuziasmante în timpul campaniei. O femeie foarte bătrână, o fostă luptătoare din rândul mujahedinilor, care plantase mine antipersonal ca să arunce în aer convoaiele rușilor, a mers pe jos două zile ca să vină să mă vadă. Auzise despre mine și voia să-mi spună că ea considera că „mă comportam ca un adevărat adept al islamului și că îi tratam pe oameni cum se cuvine”. Femeia aceasta s-a întors la Farah în ziua alegerilor și am mers împreună la secția de votare, ca să ne exprimăm votul.

Pe drum, am trecut pe lângă niște soldați americani cocoțați pe vehiculele lor blindate, înarmați până-n dinți și pregătiți să tragă. Bărbații și femeile intrau în încăperi separate și erau percheziționați de arme. Trupele ISAF se așteptau la violențe din partea talibanilor, care juraseră că vor sabota alegerile.

Buletinul de vot era o coală mare de hârtie, pe care erau înscrisi patruzeci și șapte de candidați. Trei dintre ei erau femei, printre care mă număram și eu. Deoarece mulți afgani încă nu știu să citească, fiecare candidat primise un simbol după care să fie identificat. Al meu era o casă. Ne-am înmuiat arătătorul în cerneală violetă, ca să arătăm că am votat, după care ne-am însemnat buletinele și le-am băgat în niște cutii mari din plastic.

Bătrâna care mă însoțise a strigat înspre mulțimea care se afla în sală că e plină de speranță, dar pe chipul ei se vedeau și anii de regrete și o undă de teamă.

Eram încrezătoare că mă voi descurca bine la alegeri, chiar dacă dușmanii mei încercaseră să manipuleze și în general să submineze prin orice mijloace procesul electoral și să intimideze alegătorii. Au existat știri privind nereguli și acte de corupție în Farah în ziua alegerilor. S-a afirmat, de pildă, că un orb care voia să voteze pentru mine a fost păcălit să aleagă un alt candidat de pe buletin.

Numărătoarea voturilor s-a încheiat după trei săptămâni și am auzit știrea la un aparat de radio pe unde scurte de la sediul meu: Malalai Joya câștigase un loc în Parlament, ieșind pe locul doi ca număr de voturi în provincia Farah. Aveam să fiu cel mai tânăr membru al Parlamentului, unul dintre cei 249 de membri ai Camerei Inferioare, din care douăzeci și opt la sută urmau să fie femei.

Susținătorii mei au chiuit de bucurie, m-au îmbrățișat și m-au sărutat și au aruncat cu dulciuri spre mine. În noaptea în care s-au anunțat rezultatele, s-a organizat o mare petrecere, la care au participat locuitorii din satul meu natal Ziken și din restul distric-tului Anardara și care s-a încheiat cu dansuri tradiționale și focuri de artificii. Mi-a părut rău că nu am putut să particip, din motive de securitate, dar susținătorii mei au făcut o înregistrare video de foarte bună calitate, pe care mi-au trimis-o și mie. Am fost foarte fericită să mă uit la acea casetă. Era o victorie minunată pentru poporul meu, dar îmi simțeam în același timp inima grea de responsabilitatea care apăsa acum pe umerii mei.

Cred că mi-am câștigat locul în Parlament fiindcă puterea poporului e ca puterea lui Dumnezeu și fiindcă adevărul are întotdeauna o voce puternică. Provincia mea a trimis în total cinci reprezentanți în Parlament, printre care m-am numărat eu și Mohammed Naim Farahi, care chipurile a câștigat cele mai multe voturi, deși mă întreb dacă chiar așa a fost. Printre orga-nizatorii alegerilor se numărau și susținători de-ai mei, care mă țineau la curent cu evoluția voturilor numărate. Mi-au spus că până în ultimele zile avusesem mai multe voturi decât restul can-didaților, ceea ce le provocase o mare bucurie. În ultima zi, însă, mi-au spus că nu știau ce se întâmplase, dar Naim Farahi fusese dintr-odată declarat ca fiind candidatul cu cele mai multe voturi. Farahi a lucrat în Ministerul de Interne și este un important pro-prietar de pământ. În prezent, este un membru-cheie al Frontului

Național, o coaliție care include lideri fundamentaliști jihadiști lipsiți de scrupule și câteva foste marionete ale rușilor.

În zilele și săptămânile de după alegeri, am aflat despre obstacolele peste care unele dintre femeile din Farah fuseseră nevoite să treacă ca să mă voteze. La câteva zile după alegeri, a venit să mă viziteze o femeie între două vârste. Mi-a explicat că, atunci când i-a spus soțului ei că are de gând să îmi acorde votul, el i-a interzis să facă asta și i-a ordonat să nu voteze deloc.

— Dar am ieșit pe ascuns din casă și tot te-am votat, mi-a mărturisit ea.

Și-a suflecat apoi mânecile ca să-mi arate brațele pline de vânătăi îngrozitoare.

— Când a aflat că am fost să votez, m-a bătut, mi-a spus ea printre lacrimi. Dar mă bucur așa de tare că am putut să te susțin!

În ochii mei, era exemplificarea dramatică, și înălțătoare, a dorinței arzătoare a femeilor afgane de a juca un rol activ în societate. Țin și acum minte ce spunea Mcena, martira care înființase organizația RAWA: „Femeile afgane sunt asemenea leilor adormiți, care, când se vor trezi... vor juca un rol extrem de important în orice revoluție socială din Afganistan.”

Unii dintre susținătorii mei din rândul bărbaților au plătit un preț și mai mare decât femeia bătută de soț, pentru sprijinul pe care mi l-au acordat. Un tânăr de numai optsprezece ani, Ibrahim, mi-a făcut o campanie foarte activă și eficientă pe întreg teritoriul provinciei Farah. Era un băiat foarte curajos și inteligent. La scurt timp după alegeri, a fost răpit și ucis. Trupul i-a fost ars, iar înainte de a fi omorât a fost maltratat cu brutalitate. Cadavrul nu avea ochi, fiindcă se pare că ucigașii îi scosese în timpul torturii. Am plâns cu lacrimi amare când am aflat de moartea lui și despre sălbăticia cu care fusese ucis.

Chiar dacă era riscant pentru siguranța mea, am insistat să merg să-i văd familia în satul în care locuia, ca să le transmit condoleanțe. Părinții erau distruși de durere; Ibrahim fusese unicul lor fiu. Întreg satul era furios; îl iubiseră foarte mult pe tânăr. Unele rude vorbeau despre răzbunare, dar acest lucru era imposibil. Mama băiatului încă nu-și revenise din șoc.

După ce am fost aleasă în Parlament, a trebuit să îmi fac încă o dată bagajele și să-mi părăsesc căminul și familia. Dușmanii mei încercaseră deja să mă ucidă și răspândiseră niște zvonuri îngrozitoare pe seama mea, iar acum mă întorceam printre ei, ca să îi denunț încă o dată. Urma să lucrez și să stau în aceeași încăpere cu mulți dintre cei mai periculoși lorzi ai războiului din țară.

Știam că guvernul afgan instalat în funcție de SUA și marionetele lui vor încerca să tragă foloase de pe urma prezenței mele în Parlament, ca să arate lumii că democrația din Afganistan este reală, deoarece până și o persoană care critica regimul de ocupație și pe lorzii războiului putea fi aleasă în camera legislativă. Existau și unii afgani care mă criticau pentru că mă alăturasem acelui Parlament corupt, controlat de lorzii războiului. Eu le răspundeam simplu, cu un proverb afgan, care zice așa: *Cum poți să prinzi puii de tigru dacă nu intri în bârlogul lor?*

Eram gata să intru în bârlog, să-i vânez la ei acasă.

CAPITOLUL 9

CASA LORZILOR RĂZBOIULUI

La 19 decembrie 2005, proaspăt aleșii membri ai Parlamentului au fost urcați în autobuze și plimbați pe străzile înghețate ale Kabulului, în drum spre ceremoniile de deschidere. Înainte de a apuca să mă așez pe un scaun în autobuz, unul dintre colegii mei a făcut o remarcă sarcastică:

— Acum o să tulbur și eu apele, a spus el râzând.

Am încercat să îl ignor și să glumesc pe tema asta, dar câțiva i-au ținut isonul, criticându-mă pentru că spusesem ce gândeam, înainte ca eu să fi scos un cuvânt.

— În țara asta, dacă spui adevărul, instigi la revoltă! am zis.

M-am uitat pe fereastră, la oamenii înșirați de-a lungul drumului. Unii fluturau steagul verde, roșu și negru al Afganistanului. Alții păreau nemulțumiți, fiindcă fuseseră obligați să lipsească de la lucru ca să stea pe marginea șoselei. Alții păreau plini de speranța că poate acum vom avea un guvern care să se ocupe de nevoile poporului. Eu, însă, nu eram optimistă.

Intrând în sălile recent renovate ale Parlamentului, am văzut în mare parte aceleași chipuri cunoscute din trecutul dureros al Afganistanului. Mulți lorzi ai războiului se folosiseră din nou de puterea militară, în timpul procesului electoral, și își croiseră drum cu forța în Parlament. Chiar dacă era chipurile ilegal ca liderii milițiilor sau combatanții să candideze pentru un post de parlamentar, un raport al Human Rights Watch a dezvăluit că 60 la

sută dintre reprezentanții nou aleși erau fie lorzi ai războiului, fie aliați ai acestora. Mulți dintre ei își obținuseră fraudulos locurile în Parlament, fie sub amenințarea armelor, fie cumpărându-le cu dolari americani – de care nu duceau lipsă, dimpotrivă, fiindcă liderii Alianței Nordului erau plătiți cu bani gheață de CIA, în schimbul sprijinului lor în războiul dus de SUA. Am auzit că unii lorzi ai războiului au plătit pentru campaniile unor candidați care le erau favorabili și au cumpărat voturi pentru ei.

Până și Hezb-e-Islami, partidul lui Gulbuddin Hekmatyar – aflat pe lista celor mai căutați teroriști, întocmită de Statele Unite –, a primit treizeci și patru de locuri în Parlament. Chiar dacă liderii actuali ai partidului încearcă să spună că nu mai sunt controlați de Hekmatyar cel cu barba neagră, multă lume consideră că nu e nicio diferență între vechiul partid și cel nou, care arborează până și același steag verde folosit de fosta facțiune a lui Hekmatyar. Principalii lor lideri, printre care se numără Abdul Hadi Arghandewal, Attaullah Lodin (șeful Comisiei juridice din Parlament), Khalid Farooqi, Mohammad Siddiq Aziz (consilier al lui Karzai) și alții, au fost ani de-a rândul aliații lui Hekmatyar. În trecut, acești fundamentaliști, și în special Hekmatyar, declarau că alegerile democratice sunt neislamice și un cadou din partea infidelilor. Sunt teocrați și fasciști care nu au crezut niciodată în democrație. Dar, în prezent, îndrumați de SUA, toți se comportă de parcă s-ar fi născut cu democrația în brațe, iar unii dintre ei vorbesc chiar de laicitate! Știm că ani de zile s-au purtat negocieri secrete pentru ca ei, și poate chiar și unii dintre talibani, să fie aduși în guvernul afgan. De altfel, câțiva comandanți talibani sunt deja membri ai Parlamentului.

Fiindcă locurile parlamentarilor în sala de ședințe sunt alocate în ordine alfabetică, mi-a fost desemnat un loc în antepenultimul rând, pe cât de departe posibil de tribună. Dar aveam să reușesc să mă fac auzită în lunile următoare. Din păcate, eram înconjurată de câțiva fundamentaliști virulenți și trebuia să mă

uit tot timpul peste capul înfășurat în turban al lordului războiului Abdul Rasul Sayyaf, care stătea pe rândul din fața mea.

La deschiderea sesiunii parlamentare au fost prezenți mulți demnitari de vază. Vicepreședintele american Dick Cheney, care și-a angajat țara în război, inducându-și compatrioții în eroare, și a autorizat torturarea prizonierilor, stătea în primul rând, în apropierea unora dintre lorzii fundamentalisti ai războiului care inspiraseră multe dintre jihadurile pe care America le combate în prezent. Faptul că Cheney se afla în mijlocul unor criminali de război nu era doar ironic, ci și potrivit. Cred că toți ar trebui condamnați pentru crimele lor.

Președintele Karzai a ținut discursul de deschidere în fața Parlamentului. Pe când vorbea, s-a emoționat foarte tare și a vărsat chiar și câteva lacrimi când a pomenit de nenorocirile prin care trecuse țara noastră. Cu vocea găuită de emoție, a declarat că „preaiubitul nostru Afganistan a renăscut asemenea păsării phoenix, din cenușa războiului”

Câteva imagini cu discursul lui Karzai au fost incluse spre sfârșitul filmului *Dușmanii fericirii*. Deși documentarul mi s-a părut excelent și am fost onorată să apar în el, aș fi preferat să nu se sfârșească în această notă, fiindcă se poate să le fi lăsat unora dintre spectatori impresia greșită că după alegeri totul e bine și frumos în țara noastră.

Din păcate, astăzi trebuie să conchid că lacrimile lui Karzai, la fel ca cele pe care le-a vărsat la întâlnirea noastră, au fost doar lacrimi de crocodil și nimic mai mult și că frumoasele lui cuvinte n-au fost decât niște vorbe goale, menite să-i amăgească pe oameni. Când vorbea despre nenorocirile prin care a trecut poporul afgan, m-am simțit profund jignită și în același timp furioasă. Aș fi vrut să mă pot ridica în picioare și să strig că mâinile lui sunt pătate cu sângele inocent al afganilor, fiindcă instalase atâția lorzi ai războiului și criminali în poziții influente, ceea ce a făcut să curgă multe lacrimi adevărate din ochii poporului afgan.

Chiar unul dintre vicepreședinții lui Karzai, Karim Khalili, era un lord al războiului, căruia i se dusesse buhul în provincia Bamyan, iar celălalt era fratele lordului războiului Massoud. L-a numit pe Karim Khuram, din partidul lui Hekmatyar, în funcția de ministru al Culturii, Informației, Turismului și Tineretului – pe un bărbat care este un dușman atât al presei libere, cât și al femeilor! Odată i-a interzis unei fotoreportere să îl fotografieze, spunând că nu vrea să fie pozat de o femeie.

Karzai l-a invitat și pe brutalul Abdul Rashid Dostum să ocupe funcția de șef de stat major al armatei. Miliția paramilitară a lui Dostum, din provincia Jowzjan, una dintre cele mai mari armate private din țară, a comis crime teribile împotriva poporului afgan, violând și ucigând mii de oameni. Cu toate acestea, el și alții ca el dețin adevărata putere în Afganistan. Dostum are și un post de televiziune, Aiena TV. CIA-ul le-a dat pur și simplu milioane de dolari lui Dostum și altor lorzi ai războiului, ca parte din „strategia sa privind lorzii războiului”, de invadare a țării noastre.

Modul în care Karzai a numit oameni în funcțiile de conducere arată că a autorizat tacit obiectivele ascunse ale lorzilor războiului. Parlamentul Afgan are două camere: Camera Inferioară, sau Wolesi Jirga, cu 249 de membri aleși, și Meshrano Jirga, cu 102 membri, Camera Superioară sau „Casa Vârstnicilor”, plină de lideri tribali și reprezentanți numiți pe criterii politice. Karzai a avut dreptul să numească treizeci și patru de membri ai Camerei Superioare, mulți dintre aceștia fiind foști lorzi ai războiului, ca Mojaddedi, care a prezidat Loya Jirga, Fahim, o figură influentă în Alianța Nordului, și chiar unii adjuncți ai aliatului talibanilor, Gulbuddin Hekmatyar. Arsala Rahmani, fost ministru în timpul regimului taliban, s-a numărat și el printre persoanele trimise de Karzai în Camera Superioară.

Prima dată când am luat cuvântul în Parlament, mi s-a tăiat microfonul, o practică cu care aveam să mă obișnuiesc. După demararea lucrărilor sesiunii parlamentare, toți membrii camerei

legislative au avut ocazia să se prezinte și să facă niște prime comentarii. Mulți și-au început discursul cu fraze ca: „Felicitări președintelui de ședință și preestimaților reprezentanți adunați aici...”

M-am uitat în jur la „preestimații” mei colegi și am simțit că nu mai suport. Pe doar un rând mai în față stătea nimeni altul decât Sayyaf. Încăperea era plină de oameni pe care eu îi consider criminali, așa că, atunci când mi-a venit rândul să vorbesc, nu am felicitat pe nimeni.

Când am luat în cele din urmă cuvântul, am început prin a transmite „Condoleanțele mele poporului afgan...”. De-abia începusem să enumăr diferitele mele motive de îngrijorare, legate de procesul alegerilor și de componența Parlamentului, când mi s-a tăiat microfonul. Ceilalți reprezentanți au început să strige la mine, acuzându-mă, și a durat puțin până situația s-a calmat și s-a restabilit ordinea. Nu mi s-a permis să îmi continui discursul inaugural și, în cei doi ani petrecuți în acel organism ales, nu am avut nicio singură dată ocazia să vorbesc fără să fiu întreruptă și fără să mi se taie microfonul.

În Occident, circulă o zicală celebră: „Dacă votul ar schimba ceva, l-ar face ilegal.” În multe feluri, experiența mea de doi ani din Parlamentul Afgan a confirmat această perspectivă sumbră. Încă de la începutul mandatului meu, lucrările din cadrul organului legislativ mi-au confirmat afirmația conform căreia nu aveam nici măcar o democrație pe jumătate, darămite una adevărată. Ce aveam noi putea fi descris mai degrabă ca o democrație „de fațadă”, în interesul guvernului SUA.

Unii dintre dușmanii mei au încercat să întoarcă victoria mea în alegeri împotriva mea. Întrebau cu răutate: *De ce spune Joya că nu avem democrație, din moment ce ea însăși a fost aleasă în Parlament?* Bineînțeles, cum am mai explicat, am avut de depășit numeroase obstacole și ilegalități comise de contracandidații mei în timpul alegerilor. Alți candidați democratici nu au fost la

fel de norocoși. Uneori nu contează atât de mult cine votează, ci, mai degrabă, cine *numără* voturile.

Și ce altă țară democratică a mai trebuit să asiste la o competiție între doi lideri ai unor miliții paramilitare pentru funcția de Președinte al Parlamentului? Exact asta s-a întâmplat în Afganistan. Câțiva reprezentanți democratici au candidat pentru această funcție, dar, din nefericire, înfruntarea finală a avut loc între Younis Qanooni, care fusese unul dintre liderii-cheie ai Alianței Nordului, și Abdul Rasul Sayyaf, infamul lord al războiului, primul care sărise în picioare și mă acuzase la Loya Jirga. Qanooni fusese ministru al Educației în guvernul de tranziție instaurat după război. Era un aliat apropiat al lui Fahim și a candidat de altfel la președinție împotriva lui Karzai, în 2004. Qanooni își ascundea mentalitățile medievale sub o barbă tăiată scurt și haine moderne, în timp ce Sayyaf, cu barba lui lungă și turbanul alb, apărea ca întruchiparea fundamentalistului extremist. Conform unui raport privind Parlamentul Afgan, redactat de International Crisis Group, „Sayyaf a fost un terorist de frunte în jihadul mondial, conducând tabere de antrenament din Pakistan, care erau ca un magnet pentru musulmanii militanți din toate țările. Faptul că acum are șansa să încerce să conducă o nouă democrație sprijinită de Occident este una dintre ironiile războiului împotriva terorii.”

De cum am ajuns în Parlament, s-a făcut presiune asupra mea să sprijin ambițiile lui Qanooni și ale altor etnici tadjici. Unii fundamentalisti au încercat chiar să îmi spună că m-au susținut fiindcă făceam parte din acel grup etnic. Le-am răspuns:

— Cine v-a spus că sunt tadjică? Mi-ar fi rușine să mă bucur de un astfel de sprijin.

De câte ori mă întreabă cineva de „tribul” meu, îi răspund că sunt afgană și nimic mai mult. Lorzii războiului au crezut probabil că sunt la fel de obtuză și de fanatică în privința celorlalte triburi ca ei și au încercat prin toate metodele să mă facă să trec

de partea lor. Dar nu i-am acceptat niciodată, sub nicio formă. Fundamentalistii care nu se bucură de susținere în rândul poporului încearcă mereu să mizeze pe cartea etnică și să ațâțe sentimentele tribale ale oamenilor, ca să le poată exploata în folosul propriu.

Nimatullah Jalil, cumnatul lui Qanooni și funcționar în Ministerul de Interne la acea vreme, și tatăl lui mi-au cerut să îl votez pe Qanooni în funcția de președinte. Amândoi mi-au spus că e tadjic, ca mine, și că altfel Sayyaf cu barba lui lungă va câștiga.

— În ochii mei, nu există nicio diferență între Sayyaf și Qanooni, le-am spus. Fizic sunt diferiți, dar în ceea ce privește mentalitățile sunt o apă și-un pământ. Dacă își vor cere scuze în fața poporului și vor scoate la iveală crimele comise de partidele lor de ucigași și dacă oamenii își vor schimba părerea despre ei, atunci s-ar putea să mi-o schimb și eu. Eu nu reprezint altceva decât opinia poporului. Spuneți-i lui Qanooni că de el, de voi și de ceilalți mă despart râurile de sânge vărsate de oamenii nevinoși, în special de femei și copii.

Au încercat să-mi spună că mă înșel, că Younis Qanooni se schimbase. Dar nici măcar argumentele lor expuse cu blândețe nu au avut efect asupra mea. În cele din urmă, când a trebuit să mă decid dacă să-i acord votul lui Sayyaf sau lui Qanooni, am hotărât că nu îl pot alege pe niciunul dintre ei. Când am fost întrebată cum pot boicota o alegere atât de importantă, am răspuns:

— Dintre ăștia doi nu poate fi ales niciunul.

Un proverb afgan spune așa: *Câinele galben e fratele câinelui roșcat.*

Qanooni a câștigat la o diferență mică.

Când am ieșit din clădirea Parlamentului în semn de protest, câțiva jurnaliști m-au înconjurat și m-au întrebat de ce plec și nu votez. Le-am spus că nu vreau să votez doi lorzi ai războiului, ai căror oameni au comis nenumărate crime în trecut.

— Mai întâi trebuie să-și ceară scuze de la poporul nostru pentru ce au făcut partidele lor în trecut și apoi să ajungă în fața tribunalului, nu să candideze la alegeri în Parlament și să se bucure de o viață minunată...

Ca de obicei, jurnaliștii au cenzurat cea mai importantă parte a declarației mele, dar câteva fragmente au fost totuși transmise în acea seară la televiziunea locală. Au dat în același timp și reacția lui Qanooni, care a respins afirmațiile mele și a insistat cu nerușinare că membrii Parlamentului au un trecut glorios.

Îi sunt foarte recunoscătoare majorității jurnaliștilor afgani, care se poartă frumos cu mine și mă susține. Dar aproape toți îmi spun că le pare rău că nu pot face prea multe pentru mine, fiindcă cei care controlează televiziunile, radiourile și alte mass-media își urmează propria linie politică și cenzurează știrile despre mine. De multe ori, jurnaliștii mi-au luat interviuri și m-au asigurat că vor fi date pe post, ca mai târziu acestea să fie interzise de canalele de televiziune. Într-o astfel de situație, un jurnalist curajos a postat interviul pe YouTube, ca cel puțin cei cu acces la internet să îl poată vedea. Un alt jurnalist mi-a spus că lucra pentru postul TV respectiv doar pentru a-și hrăni copiii; altfel, se rușina foarte tare să lucreze într-un mediu care nu deservește nevoile poporului afgan.

În zilele pe care le petreceam în Parlament eram întotdeauna stresată și mă simțeam singură, fiindcă eram constant atacată și insultată și nimeni de acolo nu era dispus să discute problemele importante care ne afectează țara. Simțeam o presiune enormă să vorbesc în numele poporului, dar nu mi se dădea niciodată ocazia. Uneori ridicam cartonașul roșu în semn de protest sau chiar părăseam sala de ședințe, dezgustată.

Era de fiecare dată o ușurare să merg seara acasă, într-o căsuță închiriată, aflată la câțiva kilometri distanță, unde locuiam cu câteva rude și cu bodigarzii mei. De câte ori plecam din Parlament, chiar dacă eram foarte obosită, mă înveseleam când

îi vedeam pe bodigarzi și glumeam și râdeam cu ei. Mă întrebau de multe ori ce se întâmplase în ziua respectivă. Discutam despre cum legile care se adoptau îi favorizau întotdeauna pe lorzii războiului și îmi vărsam năduful pentru că nu fusesem lăsată să vorbesc. Unele zile erau însă atât de proaste, încât, atunci când ajungeam acasă, plângeam pentru poporul meu, care era la mâna legilor făcute de dușmanii și criminalii săi.

În fiecare seară eram sunată de oameni din toate colțurile Afganistanului, care mă susțineau și îmi dădeau vești din provinciile lor, în special despre crimele lorzilor războiului. Mă puteam folosi de acele informații ca să-i dau în vileag pe cei care îi reprezentau în Parlament. În zilele în care interviurile pe care le acordam în fața Parlamentului erau transmise la radio și la televizor, primeam zeci de telefoane de susținere, atât din partea bărbaților, cât și a femeilor. Aceste apeluri îmi ridicau de fiecare dată moralul. Mă consola să știu că, deși mă simțeam singură în Parlament, în afara lui, majoritatea poporului meu sărman, aflat în suferință, era de partea mea.

Una dintre cele mai mari provocări cărora trebuia să le fac față în calitate de parlamentar era cum să mă deplasez în siguranță la locul de muncă. După alegeri, guvernul lui Karzai a trebuit să contribuie la costurile pe care le implica serviciul meu de pază. Câțiva parlamentari au fost asasinați înainte de a-și începe mandatul, așa că măsurile de securitate erau necesare și fiecărui membru al Parlamentului, indiferent de poziția sa, i s-au repartizat două gărzii de corp. Dar cei de teapa lui Qanooni, Sayyaf și Mohaqiq aveau zeci de bodigarzi personali și treceau în trombă pe străzile Kabulului în vehicule de lux blindate, în drum spre și dinspre Parlament. Odată, în timpul unui interviu televizat pe care l-a acordat la Kabul, Mohaqiq s-a dat mare, prezentând trei dintre mașinile lui de lux blindate. Oamenii glumeau, spunând că pe vremuri nu avea nici măcar un măgar pe care să-l călărească, iar acum, dintr-odată, intrase în posesia unor mașini atât

de scumpe. La acel interviu, jurnalistul, căruia Mohaqiq i-a oferit un festin regal, a comentat că o singură masă de acest gen l-ar costa pe un profesor salariul pe o lună.

Din cauza amenințărilor la adresa mea, am de obicei șase bodigarzi la Kabul și alți șase la Farah. Niciunul dintre acești bărbați nu e plătit de guvern. Ei fac cu schimbul și sunt înlocuiți din când în când. În capitală, era responsabilitatea lor să mă ducă și să mă aducă teafără de la Parlament, în fiecare zi. Mașina de care susținătorii mei îmi făcuseră rost, un model mai vechi, era într-o stare tehnică care lăsa de dorit. De fapt, se supraîncălzea adesea, mai ales în lunile de vară. Când se întâmpla asta, șoferul trebuia să oprească, să iasă din mașină și să arunce cu apă sau cu alt lichid, ca să răcească motorul. Astfel de opriri ne făceau vulnerabili, eram o țintă sigură și momentele acelea erau de fiecare dată cumplit de stresante pentru mine și bodigarzii mei.

Uneori, eram nevoiți să facem astfel de opriri stresante din alte motive. Odată, pe când ne deplasam cu mașina prin Kabul, am simțit nevoia urgentă să merg la toaletă. Disperată, l-am rugat pe șofer să oprească în fața unei case obișnuite. M-am dus la ușă și am bătut, sperând că cei care locuiau acolo nu erau niște oponenți fanatici. Un bărbat a venit să deschidă și, după câteva secunde, s-a luminat la față.

— Malalai Joya! Sunt un mare susținător al tău! Ce faci aici, cum de te-ai oprit în fața casei mele?

I-am explicat că, de fapt, aveam nevoie să merg la toaletă. Am rămas apoi puțin cu ei, fiindcă bărbatul a insistat să-i cunosc familia.

În interiorul clădirilor Parlamentului mă simțeam puțin mai protejată împotriva unor eventuale atacuri, dar nu se știa niciodată ce planuri puneau la cale dușmanii mei, așa că trebuia să fiu tot timpul vigilentă. O parlamentară mai în vârstă, pe numele ei Gulhar, care era o susținătoare de-a mea, mă urmărea peste tot, fiindcă se temea că voi păți ceva. Era o femeie obișnuită, care

fusesse aleasă ca reprezentantă a provinciei Konar după ce soțul ei, un respectat activist democratic, fusesse răpit și ucis de fundamentalisti. În Parlament, Gulhar mi-a fost ca o mamă.

De altfel, mare parte din personalul administrativ al Parlamentului mă susținea și era cu ochii în patru pentru mine. De pildă, fiecare parlamentar avea o cutie în biroul principal, unde primea corespondența. Odată, când am trecut prin acel birou, o secretară m-a luat deoparte și mi-a spus că toate scrisorile mele erau deschise și citite de oficiali ai guvernului. I-am anunțat pe prietenii și pe susținătorii mei să nu îmi mai scrie pe adresa de la Parlament.

Unii membri ai Parlamentului mi-au apărat dreptul de a debata liber. Unul dintre aceștia a fost dr. Ramazan Bashardost. Într-un discurs, m-a comparat cu Galileo, omul de știință care la vremea lui a fost pedepsit pentru că a susținut că Pământul se învâрте în jurul Soarelui, și nu invers. În prezent, a subliniat Bashardost, toată lumea recunoaște că Galileo a avut dreptate.

Bashardost e independent de lorzii războiului și de facțiunile lor și a boicotat de asemenea alegerile pentru funcția de Președinte al Parlamentului. A fost ministrul Planificării în primul guvern interimar al lui Karzai, dar a demisionat, dezgustat de corupția pe care a găsit-o acolo. Intenționase să închidă majoritatea ONG-urilor care activează în Afganistan, aproape două mii în total, fiindcă avea senzația că nu acționau de fapt în interesul populației. Și-a anunțat intenția de a candida împotriva lui Karzai la alegerile prezidențiale din 2009.

Într-o zi, la sfârșitul unei ședințe parlamentare, vorbeam cu câțiva colegi, când Mohammad Mohaqq, lord al războiului și membru al partidului Wahdat, a venit la mine. După ce m-a salutat, mi-a spus că la ora patru vom lua amândoi parte la o discuție, într-o emisiune televizată.

— Da, știu, i-am răspuns, dar nu uita că va fi un interviu în direct.

— Ce vrei să spui? a întrebat.

— Va trebui să răspunzi la întrebările oamenilor, mai ales la cele despre crimele comise de partidul tău în timpul războiului civil și pe care acesta continuă să le comită și astăzi.

M-a întrerupt și mi-a replicat furios că toată lumea știe că sunt comunistă și membră RAWA. I-am spus acestui lord al războiului:

— Te rog să vii la interviu. Vom vedea acolo ce vor întreba oamenii. Eu le voi răspunde la întrebări și la fel va trebui să faci și tu. Oamenii sunt cei care ne vor spune ce suntem fiecare.

A plecat furtunos din Parlament, furios la culme. La ora patru nu s-a prezentat la interviu, trimițându-și un reprezentant în locul lui.

Jurnalistul care ne-a luat interviul a glumit cu mine:

— Joya jan, a spus, folosind un cuvânt persan de afecțiune, se pare că l-ai îmbolnăvit pe Mohaqiq, a spus că nu poate veni fiindcă e „bolnav”!

O altă amintire amuzantă din Parlament, una din puținele, e legată de un animal. Într-o zi, pe când aleșii se pregăteau de ședință, un șoarece a trecut în fugă pe lângă noi și a ajuns în fața sălii, sub pupitrul președintelui Qanooni. L-am văzut cu toții cum a fugit pe sub câteva mese, după care a reușit să iasă pe una din uși. Le-am spus celor din jur:

— Până și șoarecele fuge de criminalii ăștia!

Mare parte din întâmplările la care asistam în Wolesi Jirga erau totuși mai mult tragice decât comice. Mulți membri ai Parlamentului, de pildă, nu știu să scrie și să citească. Au ajuns acolo fiindcă sunt comandanți militari sau aliați ai unor lorzi ai războiului influenți. Îmi amintesc de un comandant fundamentalist care stătea în fața mea cu un ziar deschis, prefăcându-se că citește, dar îl ținea invers!

Lorzii războiului au continuat să se folosească de islam ca să-și justifice acțiunile. La un moment dat, i-am interpellat în legătură cu asta, în Parlament. În timpul unei sesiuni de întrebări

și răspunsuri, le-am pus o întrebare pe care mi-o trimisese un bătrân:

— De ce în discursurile voastre jurați iar și iar pe Coranul cel Sfânt că sunteți musulmani și mujahedini?

Le-am explicat că oamenii se săturaseră de această tactică, având în vedere că atât de mulți politicieni invocaseră în trecut religia ca să distragă atenția de la crimele lor.

Această întrebare a provocat, bineînțeles, un răspuns furios din partea câtorva membri ai Parlamentului, care știau că la ei mă refeream. I-au cerut președintelui să nu îmi mai acorde timp pentru întrebări pe viitor, fiindcă „foloseam cuvinte jignitoare”. Le-am răspuns că dacă ar fi mujahedini adevărați, nu ar trebui să ia vorbele mele drept un atac personal.

În perioada petrecută în Parlament am fost frecvent insultată și amenințată cu moartea de alți membri ai Camerei Inferioare. Sayyaf, care stătea în fața mea, s-a întors odată și a făcut un gest amenințător în direcția mea, spunând ceva de genul:

— Taci din gură! O să te fac eu să taci pe vecie.

M-am uitat drept în ochii lui și i-am răspuns:

— Aici nu suntem în Paghman, controlează-te!

Paghman e un district din apropierea Kabulului, dominat de Sayyaf și de oamenii lui. În mod tradițional, era o zonă în care locuiau mulți afgani înstăriți și mare parte din elita țării avea vile acolo. În prezent, însă, în Paghman, acest despot le ia pământurile oamenilor, are propriile închisori private și milițiile lui îi terorizează pe localnici după bunul lor plac. Oamenii din Paghman au protestat de câteva ori împotriva acestui tratament la care sunt supuși și au dat chiar foc unor fotografii ale lui Sayyaf, dar protestele lor au fost oprite de poliție și doi participanți au fost uciși.

Nu m-am lăsat intimidată de nimeni, după cum promisesem, și m-am folosit de poziția mea în Parlament ca să demasc abuzul de putere și corupția de câte ori le-am întâlnit. Câțiva locuitori din Paghman au venit să mă întâlnească la Kabul și mi-au dat

documente despre abuzurile săvârșite de Sayyaf și despre modul în care le ocupase pământurile. M-au rugat să ridic această problemă în Parlament. Deoarece nu mi s-a acordat nicio ocazie să iau cuvântul, am hotărât să înmânez documentele Comitetului de Plângeri din cadrul Parlamentului și să solicit o anchetă. M-am prezentat în fața Comitetului, dar mulți dintre membrii săi erau bărbați plini de ură, care au râs de mine când am deschis acest subiect. Unul dintre ei, Khyal Mohammad Hussani, un lord al războiului aliat al lui Sayyaf, m-a avertizat, spunându-mi:

— Ai grijă, atingi niște probleme foarte delicate.

Evident, nu s-a rezolvat nimic după ce am înregistrat plângerea.

Am ridicat de asemenea în Parlament problema știrilor apărute în mass-media, conform cărora, pe vremea când președintele Qanooni era ministru al Educației în cabinetul lui Karzai, detur-nase 30 de milioane de dolari din bugetul instituției. Din nou am cerut o anchetă oficială, dar nu s-a întâmplat nimic.

În mai 2006, mi-a venit rândul să iau cuvântul în Parlament și m-am folosit de această ocazie ca să condamnăm sărbătorirea zilei de 28 aprilie ca zi a victoriei și să fac distincția importantă dintre adevărații mujahedini și mujahedinii criminali, dintre care mulți se aflau atunci în acea cameră legislativă. Unii susțin că greșelile din trecut trebuie iertate, dar eu cred că e o mare diferență între o greșeală și o crimă. Uciderea a șaizeci și cinci de mii de locuitori ai Kabulului în timpul războiului civil a fost o simplă greșeală? Utilizarea violului ca armă de război, a crimelor și a mutilărilor, precum cele săvârșite de milițiile care le tăiau sânii femeilor pentru a teroriza populația, au fost simple greșeli? Nu au fost simple greșeli și de aceea folosesc termenul de *mujahedini criminali*. Poporul știe că aceștia și-au bătut joc de valorile jihadului și că trebuie pedepsiți pentru crimele lor.

Președintele Qanooni mi-a întrerupt discursul. A încercat apoi să îi atâțe discret pe ceilalți parlamentari, sugerând că de fapt îi

defăimasem pe adevărații mujahedini. Atunci, un fost comandant jihadist, Alam Khan Azadi, al cărui trib din nordul Afganistanului îl urăște și îi spune „Alam cel Negru”, a sărit în picioare și a anunțat că nu va rămâne într-o încăpere în care mujahedinii sunt insultați.

În scurt timp, în Parlament s-a creat mare zarvă. Un opozant de-al meu, fostul lord al războiului Daud Kalakani, s-a ridicat în picioare și a strigat agitat:

— Jos RAWA! Scoateți-i de aici! Jos comunismul!

Alți parlamentari s-au ridicat și ei în picioare și au amenințat să părăsească încăperea dacă nu voi pleca. Am refuzat să mă las dată afară din Parlament fiindcă spusesem adevărul. Un ales a venit la mine și mi-a spus că ar trebui să-mi cer scuze. Răspunsul meu a fost simplu:

— Pentru ce?

Atunci, alți parlamentari au urcat scările în fugă, ca să mă înconjoare. A trebuit să mă adăpostesc sub pupitru, fiindcă au aruncat cu sticle de apă în mine și o sanda mi-a zburat pe deasupra capului.

Câțiva parlamentari, printre care și Gulhar, Bashardost, Fazel Rahman Samkanai, Obaidullah Halali și alții, s-au grăbit să facă un zid în jurul meu, ca să mă protejeze. Toți lorzii războiului, Sayyaf, Rabbani, Khalid Farooqi (liderul parlamentarilor din partidul lui Hekmatyar) și alții, s-au ridicat în picioare și i-au îndemnat pe toți să părăsească sala. Gulhar l-a împins cu toată forța pe un lord al războiului care încerca să ajungă la mine, iar acesta a căzut pe jos. Niaz Mohammad Amiri, membru în partidul lui Sayyaf, țipa:

— Scoateți-o pe prostituata asta de aici!

Un cameraman care filma îmbulzeala pentru o stație TV locală a fost pălmuit de Hussani, care l-a întrebat de ce încerca să îi filmeze pe parlamentari pe când aceștia proferau insulte. Acest

comportament a provocat un val de proteste în rândul presei afgane.

Gărzile de corp femei care lucrau în Parlament m-au înconjurat și i-au împins pe parlamentarii furioși. Pentru propria siguranță, a trebuit să rămân în sală până a plecat toată lumea.

După o întârziere de câteva ore, ședința parlamentară a fost reluată. Unul după altul, lorzi ai războiului și susținători ai acestora, printre care și Qazi Nazir Ahmad, unul dintre oamenii lui Ismail Khan, au luat cuvântul împotriva mea. Sayyaf, într-un discurs lung, a făcut apel la citate din Coran pentru a caracteriza cuvintele mele drept „antiislamice”. A anunțat, în numele tuturor lorzilor războiului, că ar trebui să existe ceea ce el a numit „o linie roșie”, dincolo de care nu ar trebui spus nimic împotriva islamului sau jihadului în Parlament. Dar, desigur, eu îi criticasem doar pe criminali – nu criticasem nici islamul, religia poporului nostru, nici pe adevărații mujahedini, care au luptat pentru independența țării. Ce i-a înfuriat cu adevărat pe lorzii războiului a fost faptul că am continuat să insist să fie judecați pentru crimele lor, declarându-le jurnaliștilor:

— Marionetele rușilor, mujahedinii sau talibanii: toți cei care ne-au ucis compatrioții trebuie deferiți justiției!

M-am întors la Parlament a doua zi dimineața și pe ușile celor două camere cineva lipise o hârtie pe care era scris de mână celebrul citat atribuit lui Voltaire: „Părerea ta este exact contrariul părerii mele, dar mă voi lupta toată viața ca tu să ai dreptul să ți-o spui.”

O tânără care lucra la recepție m-a abordat ulterior ca să-mi spună că ea lipise afișele. Mi-a cerut să păstrez secretul, fiindcă putea fi dată afară pentru că mă susținuse public.

După ce am intrat în sala de ședințe, i-am auzit pe câțiva lorzi ai războiului discutând și râzând de cele întâmplate în urmă cu o zi. Daud Kalakani le-a spus celorlalți cu voce tare, ca să aud și eu:

— Le-am sugerat de multe ori să ne dea apă în sticle din sticlă, dar n-au făcut-o. Cât ne-am fi bucurat ieri dacă sticlele ar fi fost din sticlă!

Au râs toți și mai tare.

Am fost o nucă tare, greu de spart de dușmanii mei. Au încercat cu amenințări și cu intimidări, dar nu le-a mers, așa că au încercat să mă discrediteze. De multe ori, suporterii mei le-au descoperit și le-au dat în vileag planurile.

Cu puțin timp înainte de a fi atacată în Parlament, un bărbat care își spunea Najibullah s-a dus la biroul meu din Farah și le-a spus colegilor mei că dorește să își ofere sprijinul pentru clinica Hamoon. La vremea aceea mă aflam la Kabul, în Parlament. Najibullah a pretins că reprezenta un ONG german, care dorea să ofere o sumă mare de bani clinicii, dar că mai întâi trebuia să obțină semnăturile angajaților. A mai spus că intenționa să meargă și la Herat, ca să se întâlnească cu reprezentanți ai OPAWC, pentru a sprijini și alte proiecte. Câțiva dintre angajații de la clinică au devenit suspicioși și au fost suficient de înțelepți ca să filmeze întreaga conversație. La sfatul Comitetului meu de Apărare, filmam toți vizitatorii care soseau la clinica Hamoon, în special pe cei care solicitau o întrevvedere cu mine sau care veneau să propună un proiect, astfel încât, dacă aș fi ucisă, să existe o dovadă video a crimei.

Câteva zile mai târziu, Najibullah a fost arestat la Herat (susținătorii mei au contribuit la identificarea lui) și s-a stabilit că făcea într-adevăr parte dintr-o conspirație politică menită să mă discrediteze. Poliția locală l-a dat pe mâna ofițerilor de la Serviciul Afgan de Informații, cărora Najibullah le-a mărturisit că primise o sută de mii de afgani, adică aproximativ două mii de dolari, „de la Parlament”, ca să strângă semnăturile angajaților mei, pentru a crea un document fals, care să arate că „lucram cu americanii și împotriva islamului”. Cei de la Serviciul de Informații au pretins că fusese trimis de către talibani să mă spioneze, dar susținătorii

mei cred că a fost plătit de cineva care avea legături cu Alianța Nordului și cu guvernul. Nu am putut afla niciodată ce s-a întâmplat cu acel bărbat și cu dosarul lui, fiindcă agenția de spionaj a păstrat secretul, dar mai mult ca sigur a fost eliberat, deoarece avea susținerea unor persoane influente din Parlament. Totuși, câteva luni mai târziu, un susținător secret de-al meu, aflat în slujba Serviciului Afgan de Informații, mi-a adus o copie a declarației semnate de Najibullah și ștampilate de agenție, care mi-a confirmat bănuielile în ceea ce-l privea.

Alte comploturi de acest fel – tentative de a mă discredita pe mine și munca mea – au fost descoperite de aliații mei, fiindcă, după cum spune zicala, *În pereți sunt șoareci, iar șoarecii au urechi*. Câteodată, chiar și printre cei care lucrează pentru fundamentalisti sau pentru oficialii guvernamentali se află oameni care îmi sprijină cauza, chiar dacă nu declară deschis acest lucru. Acești susținători secreți reprezintă cu siguranță unul dintre motivele pentru care am reușit să supraviețuiesc până acum. La un moment dat, am fost avertizată chiar de unul dintre potențialii mei asasini.

Casa în care locuiam în cea mai mare parte a timpului petrecut la Kabul era o clădire mică, cu două etaje, aflată lângă un șantier. Camera mea avea o fereastră care dădea înspre clădirea în construcție, pe care noi o credeam sigură. Într-o zi, un bărbat i-a anunțat pe bodigarzii mei să nu mă lase să intru în cameră. A spus că avea misiunea, alături de alți doi bărbați, să o urmărească pe Malalai Joya din clădirea aflată în construcție. A spus că aveau o pușcă cu amortizor și că primiseră ordinul să mă împuște atunci când voi intra în cameră. Informatorul a mai spus că așteptaseră toată ziua precedentă, dar, din fericire, eu nu apărusem în cameră decât o singură dată, după lăsarea serii, așa că nu au putut să tragă, fiindcă aveau ordin să mă împuște în cap și nu se vedea prea bine din cauza întunericului. Am știut că spune adevărul fiindcă chiar așa fusese, intrasem în cameră o singură dată, seara. Din păcate,

nu ne-a dezvăluit cine comandase asasinatul. Dar i-am luat avertizarea în serios și în scurt timp ne-am mutat în altă casă.

Cam în aceeași perioadă în care se urzeau aceste comploturi împotriva mea, guvernul a încetat să îmi mai finanțeze cheltuielile cu securitatea. Chiar dacă eram un reprezentant ales, care fusese chiar amenințat în mod direct de alți membri *în interiorul* Parlamentului, guvernul a refuzat să mai contribuie la costul serviciului meu de pază, iar eu a trebuit să fiu cu ochii în patru tot timpul.

Ați putea crede că, după toate suferințele îndurate de femeile afgane, reprezentantele din Parlament sunt solidare unele cu altele sau că cel puțin se au ca niște surori, în ciuda opiniilor divergente. Din păcate, nu aceasta era situația. Unele membre fundamentaliste ale Parlamentului aveau o mentalitate la fel de înapoiată ca cea a colegilor lor. Și cum 25 la sută din locuri le erau rezervate femeilor, multe dintre ele fuseseră plasate acolo de către lorzii războiului, care sperau să umple acel procent cu susținătoare. În zonele în care lorzii războiului dețineau controlul total, nicio femeie nu îndrăznise să candideze ca independentă la alegerile parlamentare.

Am fost amenințată verbal de unele dintre membrele Parlamentului. Odată, după ce una dintre luările mele de cuvânt a provocat agitație, o fundamentalistă care era așezată chiar în spatele meu s-a uitat la mine și mi-a spus:

— O să-ți fac ce niciun bărbat n-ar îndrăzni să-ți facă.

— Îmi pare rău pentru tine, i-am răspuns. Cred că ești o victimă a fundamentalistilor.

E adevărat: eu cred că femeile care repetă ca niște papagali ideile misogine și extremiste sunt ele însele victime ale sistemului.

Într-o zi, o altă membră fundamentalistă a Parlamentului, din Takhar, o fortăreață a lorzilor războiului din Afganistanul de Nord, a venit la mine când mă îndreptam spre toaletă. Mi-a zis

că are ceva secret să-mi spună în baie. La Parlament, toaletele sunt situate departe de sala de ședințe, într-un colț liniștit și puțin circulat al clădirii.

I-am spus:

— E liniște, așa că poți să-mi spui aici. Nu ne aude nimeni.

A insistat încă o dată să mergem la toaletă.

A continuat pe același ton, deși i-am arătat mai multe locuri în care puteam vorbi în liniște.

— Nu, trebuie să-ți vorbesc într-un loc mai retras.

— De ce nu putem vorbi aici? Nu e nimeni prin preajmă să ne audă.

Am observat că era neliniștită și i-am citit spaima în ochi.

— Nu-ți fie frică, mi-a spus, agitată. N-ai încredere în mine?

Știam că era fundamentalistă și evident că nu aveam încredere în ea. Intuiam foarte clar că ceva nu era în regulă. De ce voia să părăsească imensul hol pustiu și insista să mergem *în* toaletă? Am refuzat să o urmez. I-am spus că nu am timp să merg, fiindcă o discuție importantă avea să înceapă în scurt timp în sala de ședințe. După aceea i-am întors spatele și m-am îndepărtat. De fapt, aveam mare nevoie să merg la toaletă, dar trebuia să mai aștept. Nu pot fi sigură, dar cred că ea sau altcineva aveau de gând să-mi facă rău.

După ce le-am spus bodigarzilor mei povestea, și ei au fost de părere că ar fi putut fi vorba de o conspirație periculoasă, apoi m-au sfătuit să nu mai merg niciodată la toaleta din clădirea Parlamentului, fiindcă era un loc izolat. Cu mult înainte de asta mă avertizaseră să nu beau din sticla cu apă care se afla pe pupitrul meu din sala de ședințe; fiecare are locul său desemnat în Parlament și exista posibilitatea ca cineva să îmi otrăvească apa. Odată acceptasem o pastilă contra tusei din partea unui coleg. După ce le-am menționat asta bodigarzilor mei, m-au avertizat să nu mai înghit niciodată așa ceva. Nu-mi trecuse prin cap că cineva chiar ar încerca să mă omoare cu o bomboană de tuse. Nu

am putut nici măcar să mănânc în prima lună a sesiunii parlamentare, când aleșilor li se pregăteau feluri de mâncare extraordinare. În primul rând, am protestat împotriva acestui lucru, în condițiile în care poporul meu murea de foame. Ne temeam însă și că aş putea fi otrăvită. În afară de mine, Ramazan Bashardost a fost singurul parlamentar care nu a mâncat la banchet.

După atâția ani fără un Parlament în Afganistan, aveam mult de recuperat și existau multe chestiuni de discutat. Dar, pentru a avea o democrație adevărată, trebuie în primul rând stabilită și aplicată o regulă de bază, conform căreia criminalii de război să nu poată candida la funcții în stat. În schimb, criminalii de război continuă să adopte legi în interes propriu.

De pildă, grupurile pentru apărarea drepturilor omului au propus ca optsprezece ani să fie vârsta legală pentru căsătorie și pentru condamnările de drept penal. Partidele fundamentaliste din Parlament s-au opus și s-au certat între ele la cât să coboare vârsta majoratului. Cincisprezece? Șaisprezece ani? În final, s-au înțeles să adopte o lege care să instituie majoratul la șaisprezece ani, în ciuda obiecțiilor organizațiilor de apărare a drepturilor omului, care au considerat că e o vârstă prea fragedă.

În mai multe ședințe, parlamentarii au negociat creșterea salariilor și a privilegiilor de care se bucurau. În urma unor înțelegeri neoficiale cu guvernul, salariul aleșilor a crescut de la circa 1.100 de dolari pe lună la 2.000 de dolari pe lună – dublu pentru Qanooni, președintele Parlamentului – și au fost adăugate multe alte privilegii. Li s-au acordat pașapoarte diplomatice, iar guvernul le plătea chiria, șoferii, facturile telefonice și alte cheltuieli. Dar, cu toate acestea, mulți parlamentari se plângeau că nu e suficient, deși unii dintre ei sunt foarte bogați și nu au deloc nevoie de acești bani. La acea vreme, toți profesorii din Kabul intraseră în grevă, fiindcă salariile lor, de maximum 60 de dolari pe lună, nu fuseseră plătite de câteva luni. Ca răspuns la solicitarea lor de a li se mări remunerația, Parlamentul, după multe dezbateri,

a aprobat în cele din urmă o creștere cu 14 dolari a salariului lunar. În Afganistan, 14 dolari de-abia îți ajung să cumperi un sac de douăzeci și cinci de kilograme de făină. A fost o dovadă suficientă pentru ca poporul afgan să înțeleagă că Parlamentul nu lucra în niciun caz în interesul celor sărmani!

Odată, un ales a luat cuvântul în plen împotriva mea, sugerând că ar trebui să mi se ridice privilegiile de parlamentar din cauza „abuzului” meu față de instituție. Dușmanii mei credeau că astfel de presiuni ar putea să mă facă să tac. Tot nu își dăduseră seama că nu mă aflam acolo ca să mă bucur de acele privilegii: eram gata să îmi vărs sângele pentru poporul meu și prețioasele lor privilegii erau ultimul lucru de care îmi păsa!

Lorzii războiului care controlau Parlamentul erau indiferenți la orice apeluri venite din partea societății civile, mai ales la cele făcute de organizațiile pentru drepturile omului. La începutul anului 2007, și-au demonstrat disprețul față de justiție adoptând așa-numitul Proiect de Lege a Reconcilierii. Acest act prevedea imunitatea pentru toate crimele de război comise în ultimele trei decenii de lupte. Practic, criminalii au creat o lege prin care își acordau ei înșiși imunitate. Partizanii legii au susținut că aceasta va contribui la „reconcilierea națională” și va menține unitatea țării. În realitate, nu a făcut decât să îi transmită un semnal clar poporului afgan, că acel Parlament era corupt și nu acționa decât în propriul interes. A arătat de asemenea cât de mult se temeau lorzii războiului de posibilitatea de a fi aduși în fața unui tribunal. Proiectul a fost prezentat la scurt timp după ce Saddam Hussein fusese spânzurat în Irak, ceea ce i-a șocat și pe criminalii afgani, care au descoperit că alianța lor cu Vestul nu era suficientă pentru a-i proteja.

Am continuat să insist că niciun criminal de război nu ar trebui să beneficieze de imunitate în fața legii. Poporul afgan are păreri foarte ferme în această privință. Odată, un bărbat care mă vizita la biroul meu din Kabul mi-a spus-o în termeni tranșanți:

— Malalai, a zis, de ce spui că oamenii ăștia trebuie duși în fața unui tribunal? Niciun tribunal nu îi poate judeca cum se cuvine pentru ce au făcut. Ar trebui arși, dar chiar și atunci cenușa lor ar spurca apele râurilor cu crimele pe care le-au comis.

I-am replicat că noi, afganii, am suferit atât de mult sub stăpânirea lor și că merităm să îi vedem inculpați în fața tribunalelor naționale și internaționale. Nu vrem să le răspundem cu violență acestor bărbați violenți. Dar nu se cuvine oare ca viețile afganilor să aibă aceeași valoare ca viețile victimelor lui Pinochet, Khomeini, Suharto, Hitler și alți criminali din istorie? Sângele acestor criminali afgani nu e mai roșu decât sângele altor dictatori sau ucigași.

Dacă cei mai importanți lorzi ai războiului și criminali ar fi în sfârșit trași la răspundere pentru acțiunile lor din trecut, acest lucru ar avea un impact în întreaga țară. Comandanții lor și alții nu s-ar mai simți la fel de liberi să comită crime împotriva poporului. Răspunderea pentru crimele de război e un principiu-cheie și un obiectiv care trebuie îndeplinit, dacă vrem ca țara noastră să progreseze – trebuie să tragem o linie undeva. Lorzii războiului erau însă hotărâți să nu apară niciodată în fața justiției.

Bineînțeles că am adoptat o poziție fermă împotriva acestei legi a amnistiei. Celor care pretindeau că era singurul mod prin care Afganistanul putea rămâne unit le replicam că unitatea națională nu se obține în niciun caz iertându-i pe trădătorii de țară.

Legea, care a fost ratificată în cele din urmă în primăvara anului 2007, prevede că luptătorii jihadiști „trebuie tratați cu respect și protejați de orice insultă”. Am dat o declarație, denunțând actul legislativ. Am afirmat că era „nedrept și contrar voinței poporului. Vinovații trebuie judecați. De fapt, au fost deja judecați în mințile și în sufletele oamenilor și trebuie să fie judecați și în mod oficial”

Lorzii războiului au reacționat cu furie, unii dintre ei numindu-mă „o trădătoare care ar trebui aspru pedepsită”. Printre cei mai virulenți critici ai mei s-a numărat Niaz Mohammad Amiri, un apropiat al lui Sayyaf, care stătea chiar în spatele meu în Parlament, cu turbanul lui cenușiu și gura spurcată. Eram constant nevoită să îndur amenințări și insulte din partea lui; nu rata nicio ocazie de a mă face prostituată, chiar în spatele meu.

Pentru a-și arăta puterea, numeroși lorzi ai războiului și foste marionete ale rușilor, în frunte cu Rabbani, au format o alianță denumită „Frontul Național”, la Kabul. Această grupare a inclus chiar foști colaboratori ai sovieticilor, cum ar fi Nur ul-Haq Ulumi, un general al dr. Najibullah, care li s-a alăturat lorzilor războiului după căderea regimului-marionetă. Fondatorii Frontului au organizat o mare adunare la Kabul și au cheltuit o grămadă de bani pentru a-și aduce oamenii din provincii îndepărtate în capitală, ca să-și etaleze puterea și să îl forțeze pe Hamid Karzai să semneze legea amnistiei adoptată de Parlament. Mii de oameni au mărșăluit pe străzile Kabulului, scandând „Jos drepturile omului!” și „Moarte pentru Malalai Joya!”. M-am bucurat să fiu considerată „Inamicul Public Nr. 1” de asemenea forțe extremiste și misogine.

Aproape toți lorzii războiului importanți, inclusiv Rabbani, Fahim, Mohaqiq, Dostum, Khalili, Chakari, Qanoni, Sayyaf și alții, au participat și au luat cuvântul la miting, considerat principala lor manifestare de forță de la Kabul. Una dintre membrele Parlamentului care a vorbit în acea zi, Shakila Hashimi, și-a încheiat și ea discursul în favoarea lorzilor războiului cu sloganurile „Jos drepturile omului!” și „Jos Malalai Joya!” Ulterior, în cadrul unui interviu televizat, a negat că m-ar fi acuzat în timpul întrunirii, deși postul TV a difuzat un clip în care apărea scandând acele sloganuri! Lorzii războiului speraseră să mobilizeze o sută de mii de persoane care să le susțină legea amnistiei, dar, în ciuda banilor puși în joc, nu au reușit să adune decât circa douăzeci de mii. Intervievați de televiziuni, unii dintre participanți au spus că

fuseseră aduși la Kabul de comandani jihadiști din alte provincii. Mulți nici măcar nu știau de ce se află acolo.

Lorzii războiului erau totodată furioși pe organizația Human Rights Watch, pentru un raport publicat în 2005, adecvat intitulat „Mâini pătate de sânge: Atrocități comise în trecut la Kabul și moștenirea impunității în Afganistan” Raportul îi enumera pe Sayyaf, Dostum, Rabbani, Fahim și alții printre cei care ar trebui cercetați pentru evenimentele din timpul războiului civil. Documentul aborda și rolul lui Massoud, un subiect tabu în Afganistan în ultimii ani. Concluzia era următoarea: „Ahmad Shah Massoud a fost implicat în multe dintre abuzurile relatate în prezentul raport.” Human Rights Watch îi solicita Guvernului Karzai să pună imediat în aplicare un program pentru pace, reconciliere și justiție.

În alte regiuni ale Afganistanului, dar și pe plan internațional, Legea pentru reconcilierea națională a fost extrem de criticată și Karzai a fost nevoit să îi aducă unele amendamente minore. În cele din urmă, victimelor le-a fost lăsat dreptul de a da în judecată în mod individual un criminal. Acest lucru este însă imposibil, fiindcă, acolo unde nu domnește legea și lorzi ai războiului ocupă funcții importante în tribunale, cine ar îndrăzni să-i dea în judecată? În lipsa unor astfel de plângeri, guvernul nu are dreptul să îi urmărească în justiție pe criminalii de război. Impactul legii a rămas același: e ca și cum lorzilor războiului, talibanilor și fostelor marionete ale rușilor li s-ar fi înmănat cheia de la poarta închisorii, ca să iasă pe ea liberi și cu reputația imaculată, dar în istoria noastră va rămâne veșnic scris că acești lorzi ai războiului au mâinile pătate de sânge nevinovat.

Dușmanii mei căutau neîncetat metode prin care să mă reducă la tăcere, iar Parlamentul însuși devenea un mediu tot mai ostil și mai periculos. Era un adevărat chin pentru mine să mă aflu printre atâția criminali care se dădeau drept apărători ai democrației,

dar mă angajasem să lucrez în acea adunare legislativă pentru a-i demasca pe dușmanii poporului afgan.

Opozanții mei, avea să se dovedească în curând, nu se mai mulțumeau doar să îmi taie microfonul. În timp ce erau ocupați să găsească metode prin care să se spele singuri de păcate, acești criminali plănuiau și să îmi însceneze ceva pentru a mă expulza pur și simplu din Parlament.

CAPITOLUL 10

EXPULZATĂ

Oamenii au înțeles repede că ceva nu era în regulă cu Parlamentul nostru. Încă de la începuturile activității sale, un bărbat intervievat pe stradă de un reporter de la o televiziune locală a spus că Parlamentul îi amintește de un bazar, din cauza haosului care domnește acolo. După ce a fost difuzată știrea, mulți aleși s-au plâns de acest comentariu în timpul unei ședințe. Când mi-a venit rândul să iau cuvântul, am declarat că, dacă vom continua să nu facem nimic cu acest Parlament și nu vom rezolva niciuna dintre problemele reale ale oamenilor, mâine aceștia nu îl vor mai compara cu un bazar, ci cu o grădină zoologică. Ca de obicei, parlamentarii au început să lovească furioși cu pumnii în pupitrele lor, iar președintele mi-a tăiat microfonul.

În aprilie 2007, am plecat într-un turneu în Statele Unite, în cadrul căruia am acordat un interviu de o oră postului TV Ariana Afghanistan, care are sediul în SUA și este recepționat și la noi în țară prin satelit. Ca de obicei, am folosit cuvinte dure la adresa lorzilor războiului și am repetat afirmația că, dacă Parlamentul Afgan va continua pe aceeași cale, în curând oamenii îl vor ase-măna cu o grădină zoologică sau cu un grajd. Numeroși telespectatori au sunat ca să-și exprime susținerea în timpul interviului transmis în direct. Emisiunea, care a fost difuzată și în Afganistan, i-a înfuriat foarte tare pe lorzii războiului.

La întoarcerea în Afganistan, postul TV privat Tolo TV, din Kabul, mi-a solicitat un interviu special. În timpul interviului, jurnalistul m-a întrebat de ce am folosit cuvintele „grajd” și „grădină zoologică” în interviul anterior și eu am explicat cu lux de amănunte. Am spus că există două grupuri distincte de reprezentanți în Parlament. Unii aleși sunt adevărații reprezentanți ai poporului, alții, însă, sunt criminali și lorzi ai războiului, iar comentariile mele vizau doar cel de-al doilea grup. I-am numit chiar pe unii dintre lorzii războiului la care mă refeream.

Când Tolo TV a difuzat interviul de treizeci de minute, la data de 8 mai 2007, întrebarea și răspunsul legate de povestea cu grădina zoologică au fost cenzurate.

Dar, la 16 mai 2007, în timpul unei alte emisiuni de la Tolo TV, numite *Zang-e-Khatar*, prezentatorii au discutat fragmentele cenzurate din interviul meu și au făcut unele comentarii răutăcioase, jignitoare la adresa mea. Au difuzat o mică parte din ceea ce fusese tăiat la emisiunea anterioară, în care declaram: „Să spui că acest al doilea grup de reprezentanți în Parlament, care sunt criminali, este un grajd sau o grădină zoologică nu e nici măcar corect – fiindcă într-un grajd se află animale ca vaca, utilă fiindcă dă lapte, măgarul, care cară greutate, și câinele, cel mai fidel prieten al omului. Dar criminalii aceștia sunt niște varani.” Au omis intenționat prima parte a declarației. Scoasă din context, afirmația părea o critică la adresa întregului Parlament. Emisiunea s-a încheiat cu mai multe comentarii la adresa mea, menite să mă calomnieze în ochii poporului afgan și să le furnizeze în același timp inamicilor mei din Parlament muniție pe care s-o folosească împotriva mea. Unul dintre comentatori a spus: „Comparând Parlamentul cu o grădină zoologică sau cu un grajd, a insultat de fapt întreaga națiune, fiindcă Parlamentul este «casa națiunii» și găzduiește ochii poporului, vocea poporului și pe reprezentanții aleși ai poporului.”

La 20 mai 2007, câțiva reprezentanți din Wolesi Jirga, sau Camera Inferioară a Parlamentului, au adus în discuție chestiunea „grădinii zoologice” în timpul unei sesiuni ordinare. O reprezentantă, pe numele ei Qadria Yazdanparast, care în trecut justificase ocupația sovietică și care în prezent făcea parte din Frontul Național al fundamentalistilor, a ținut un discurs lung, plin de acuze la adresa mea. Am ridicat cartonașul roșu și am cerut să mi se permită să iau cuvântul ca să mă apăr, dar, deși multora dintre criticii mei li s-a acordat timp să intervină, eu nu am fost lăsată să vorbesc. După aceea, președintele Qanooni a anunțat că a doua zi urma să fie rezervată pentru a se discuta această chestiune și a încheiat ședința.

După atmosfera din acea zi și cuvintele dure ale lorzilor războiului, mi-am dat seama că ardeau de nerăbdare să mă suspende. Am primit și câteva apeluri de la parlamentari care mă simpatizau și care m-au avertizat să nu merg a doua zi la Parlament, fiindcă exista un plan să fiu bătută. Gulhar m-a sunat și ea și mi-a spus că l-a auzit pe un ales zicând că voi fi ucisă într-un atac sinucigaș cu bombă, așa că am hotărât că ar fi mai înțelept să nu mă duc. Știam că, și dacă aș fi fost prezentă, oricum nu aș fi fost lăsată să vorbesc. Nu avea deci niciun rost să le pun celorlalți viața în pericol. La 21 mai, în loc de a merge la Parlament, am anunțat o conferință de presă la Kabul, care urma să înceapă imediat ce Președintele camerei legislative avea să anunțe suspendarea mea.

Ședința din acea zi a fost transmisă în direct la radio și la TV. Interviuul pe care îl acordasem postului Tolo a fost difuzat de mai multe ori în Parlament. Președintele Qanooni i-a ațâțat pe aleși împotriva mea, încurajându-i să mă denunțe. Lordul războiului Mohaqiq a declarat că înfăptuisem un act de trădare și că trebuia să fiu pedepsită în instanță. Câțiva parlamentari au îndemnat la moderație și au spus că ar trebui să mi se dea un avertisment și nu să fiu suspendată. Dar Qanooni a formulat, în cele din urmă, propunerea de suspendare, pentru că „insultasem

instituția Parlamentului” A supus propunerea la vot și fiecare parlamentar a ridicat o foaie de hârtie colorată – verde pentru „da” și roșu pentru „nu”. Deși voturile nu au fost numărate în mod oficial, majoritatea aleșilor a votat în favoarea suspendării mele din Parlament pentru tot restul mandatului de cinci ani. Nu mi s-a dat nicio șansă să mă apăr. Qanooni a declarat totodată că va înainta cazul meu „instanțelor” și a sugerat că ar trebui să mi se interzică să părăsesc țara.

Am urmărit ședința la televizor și câțiva colegi parlamentari care îmi împărtășeau ideile mă sunau de la Parlament și mă țineau la curent cu ce se întâmpla acolo. Un număr mare de jurnaliști se adunase în fața casei unde stăteam în cea mai mare parte a timpului cu gărzile mele de corp, pentru a-mi afla reacția, iar când suspendarea a fost anunțată la radio și la TV, am început conferința de presă. Le-am spus că suspendarea era o conspirație politică împotriva mea și că declarațiile mele fuseseră cenzurate de Tolo TV. Am explicat, clarificând lucrurile, cine consideram eu că era mai rău decât animalele și am promis că suspendarea nu mă va face să renunț la luptă; îmi oferea doar o tribună mai mare, de la care să vorbesc. Le-am spus că sunt gata să îmi susțin afirmațiile în orice tribunal corect.

Vestea suspendării mele s-a răspândit rapid și am fost asaltată cu solicitări de interviuri din partea presei. În ziua aceea, un jurnalist care avea emisiune la radio m-a invitat la o dezbatere pe tema expulzării mele, la care urmau să participe liderul unui partid politic liberal și o altă reprezentantă din Parlament, Sabrina Saqeb, o apropiată a lui Qanooni. Sabrina Saqeb a spus în timpul interviului că Parlamentul este asemenea unei moschei și că, dacă cineva spune că moscheea e o grădină zoologică, aduce o insultă gravă tuturor musulmanilor din Afganistan!

Eu am replicat: „Dacă Parlamentul e ca o moschee, iar imamul și credincioșii ar ști că în moschee se află criminali sau uci-gași, în special unii care se folosesc de islam pentru a-și justifica

ideile înapoiate, i-ar bate și i-ar da afară cât ai clipi. Oamenii nu ar permite ca moscheea să fie pângărită de prezența criminalilor. În prezent, acești criminali pângăresc Parlamentul, ocupând majoritatea locurilor disponibile.”

La finalul interviului, angajații postului de radio au venit la mine și mi-au spus cât de mult mă admiră. Au criticat-o pe cealaltă parlamentară și i-au zis că ar fi trebuit să fie de partea lui Joya, care spune adevărul.

Sabrina Saqeb a răspuns că dacă ar susține-o pe Joya pe față ar fi ca și cum s-ar sinucide și și-ar pierde poziția.

— N-o să ai locul acesta în Parlament tot restul vieții, i-am spus. Încearcă să îl folosești în interesul celor neajutorați, în special al femeilor.

Atunci jurnaliștii și tehnicienii din studio au început să se certe cu ea și să-mi ia apărarea. N-am mai apucat să închei discuția, fiindcă bodigarzii mei m-au scos rapid din clădire. Dușmanii mei fuseseră ațâțați și cei din echipa mea de protecție s-au gândit că ar fi mai bine să mă ascund o perioadă. Ne temeam că inamicii mei încercau să mă aresteze și probabil voiau să îmi dezarmeze bodigarzii, fiindcă îmi pierdusem privilegiile de parlamentar. Am dormit într-o altă casă în noaptea aceea și ne-am tot mutat dintr-un loc în altul timp de câteva săptămâni, dar am păstrat legătura cu numeroșii mei susținători din Afganistan și din străinătate, care organizau mișcări de protest împotriva expulzării mele.

Felul în care am fost tratată în Parlament nu e doar neconstituțional, ci reprezintă și un atac la adresa democrației. Încă din prima zi a suspendării mele, numeroși experți în Dreptul afgan și chiar și unii parlamentari care erau împotriva lorzilor războiului au declarat public că este ilegal să expulzezi un membru ales al Parlamentului pentru întreaga durată a mandatului său. „Articolul 70” din normele și procedurile interne ale Parlamentului, invocat pentru a justifica suspendarea, le interzice parlamentarilor să se critice reciproc. Când acest articol a fost redactat cu câteva

săptămâni înaintea expulzării mele, un ales mi-a spus să am grijă, fiindcă fusese inclus intenționat pentru a fi folosit împotriva mea. Dar, la momentul suspendării, articolul era încă supus discuțiilor și nu fusese aprobat. Și, bineînțeles, niciunul dintre parlamentarii care strigasera în gura mare în plen că sunt o comunistă și o prostituată sau că ar trebui să fiu violată și ucisă nu a fost vreodată pedepsit conform acestei așa-zise „reguli”. Dar liderii Parlamentului nu au vrut să audă de aceste argumente. Fusesem eliminată.

Organizația Human Rights Watch a dat de asemenea declarații ferme în apărarea mea. Brad Adams, directorul Human Rights Watch Asia, a spus: „Malalai Joya este o apărătoare tenace a drepturilor omului și o voce puternică a femeilor afgane și nu ar fi trebuit suspendată din Parlament... Afirmațiile ei nu justifică pedeapsa primită și cu atât mai puțin un proces în instanță.”

În urma unei cereri trimise de Comitetul meu de Apărare, cei mai înalți oficiali guvernamentali, inclusiv Karzai, au fost bombardați cu e-mailuri de la afgani din țară și din străinătate, precum și de la susținătorii mei străini, care protestau împotriva suspendării. În Afganistan, și în multe alte țări, oamenii au ieșit în stradă ca să mă susțină. În Farah, sute de femei au organizat un miting, cerând să fiu repusă în funcție. Conducătorul consiliului provinciei Farah a declarat că suspendarea mea e „o insultă” la adresa miilor de oameni care m-au votat.

S-au organizat mitinguri și în Kabul și în alte orașe din țară. În Pul-e-Khomri, în provincia nordică Baghlan, numeroși bărbați și femei au participat la un marș pentru a mă susține. În provinciile Herat și Kunar, poliția a împiedicat protestele pașnice împotriva suspendării, sub pretextul că îi proteja pe demonstranți de posibile violențe. Un grup de studenți de la Universitatea Balkh a dat o declarație de susținere, care a fost preluată de toate canalele media afgane. Scriitori din Afganistan și din străinătate au semnat articole în care își exprimau sprijinul.

Cei care au protestat public în numele meu și-au asumat mari riscuri legate de siguranța proprie. Cred că au făcut asta fiindcă au simțit că, luând atitudine împotriva suspendării mele, își apărau de fapt propriile drepturi și democrația reală. Faptul că și femeile au participat la astfel de acțiuni, protestând cu mâinile goale, este o dovadă că nu suntem doar victime și că avem puterea de a ne schimba viețile și de a schimba ceva în țară.

În Jalalabad, femei și bărbați au mărșăluit împreună până la sediul misiunii Națiunilor Unite, unde au înaintat o scrisoare în care cereau să fiu repusă în funcție. Au purtat bannere și au scandat sloganuri, iar femeile, multe dintre ele acoperite de burqa, au jucat un rol central. O protestatară, pe numele ei Shabana, a declarat: „Joya nu e doar reprezentanta locuitorilor din Farah, ci le reprezintă pe femeile din toată țara.”

Demonstrațiile au depășit granițele țării. La 21 iunie 2007, la o lună de la suspendare, s-au organizat manifestații în mai multe orașe, printre care Roma, New York, Barcelona, Milano, Vancouver și Melbourne. Șapte membre ale Parlamentului Spaniol, din partide diferite, au semnat o scrisoare în care condamnau suspendarea mea. Opt membri ai Bundestag-ului german au trimis de asemenea o scrisoare guvernului afgan, solicitând patru lucruri:

1. *Ca Guvernul afgan, și în special președintele, să explice motivele expulzării lui Malalai Joya.*
2. *Ca siguranța, integritatea corporală și psihică, precum și dreptul de a-și desfășura liber activitatea politică să îi fie garantate lui Malalai Joya.*
3. *Ca vocile lui Malalai Joya și ale altor militante pentru drepturile femeilor să fie ascultate și ca actele de intimidare comise împotriva femeilor să fie investigate și judecate în mod exemplar.*

4. Ca restrângerea libertății de mișcare aplicată lui Malalai Joya să fie abrogată și ea să își poată relua poziția obținută în urma unui proces electoral democratic.

La scurt timp după suspendare, am înmănat în mod oficial o scrisoare de protest Curții Supreme din Afganistan, dar aceasta nu s-a ocupat de chestiune. Mi-a fost greu să găesc un avocat suficient de curajos ca să preia cazul meu, dar am reușit în cele din urmă să angajez un tânăr care lucra pentru un onorariu modic. Am intentat un proces împotriva suspendării, dar au trecut multe luni până am primit un răspuns din partea Curții. Știu că fundamentalistii care exercită atâta influență asupra celui mai înalt organism judiciar afgan încearcă să tergiverseze procesul până la sfârșitul acestui mandat parlamentar. Vor să mă împiedice să mă mai folosesc de Parlament ca de o tribună de la care să descriu nenorocirile și oprimarea la care este supus poporul nostru.

Uniunea Interparlamentară, o organizație cu sediul la Geneva, având ca membri 154 de state suverane, a emis trei rezoluții cu privire la cazul meu, solicitând Afganistanului să rezolve rapid cererea mea de repunere în funcție și exprimându-și îngrijorarea în legătură cu siguranța mea. Secretarul General al UIP a vorbit cu Reprezentantul Permanent al Afganistanului la sediul Națiunilor Unite din Geneva. Acesta a recunoscut că suspendarea lui Malalai Joya este ilegală, dar a declarat că este o chestiune parlamentară, în care guvernul nu poate interveni din cauza separării puterilor în stat. UIP a vorbit de asemenea cu delegația afgană, condusă de președintele adjunct Mirwais Yasini. Delegația a dat asigurări că îmi voi recăpăta mandatul cât de repede posibil și că, de cum se vor întoarce, vor ridica această problemă în fața autorităților competente. Dar nu au făcut nimic, drept pentru care UIP s-a referit la această situație ca fiind „foarte frustrantă”.

Gul Padshah Majedi, șeful Comisiei pentru imunități și privilegii din cadrul Parlamentului Afgan, a declarat într-un interviu

acordat postului Pajhwok Afghan News că decizia luată de Wolesi Jirga de a o suspenda pe Malalai Joya nu este conformă cu normele de procedură ale adunării parlamentare. A mai spus că, în conformitate cu drepturile și obligațiile membrilor Wolesi Jirga, dacă un parlamentar comite o eroare, îi vor fi acordate trei șanse. Dacă alesul va repeta ofensa, președintele instituției va trebui să îl expulzeze și, dacă alesul nu se va supune, va fi scos din sală de forțele de securitate. Conform lui Majedi, Wolesi Jirga nu parcursese aceste etape și trecuse direct la expulzarea mea. A mai arătat și că, atunci când am fost expulzată, nu mi s-a dat ocazia să mă apăr.

Un grup de intelectuali și militanți pentru justiție socială din țările NATO au semnat o scrisoare pentru repunerea mea în funcție, în care se spune printre altele:

În calitate de activiști și scriitori care locuiesc în țări ale căror guverne sunt angajate în războiul din Afganistan și sprijină regimul lui Hamid Karzai, dorim să ne exprimăm susținerea pentru Malalai Joya. [...] Credem că guvernele țărilor NATO au o mare responsabilitate în ceea ce privește siguranța lui Malalai Joya, deoarece au creat și sprijină guvernul care a permis ca ea să fie expulzată din Parlament. [...] Lumea întreagă urmărește cazul Malalai Joya și ea se bucură de o largă susținere printre cei care militează pentru o democrație reală și pentru drepturile femeilor din Afganistan.

O petiție pentru repunerea mea în funcție a fost inițiată de *stopwar.ca* și semnată de Noam Chomsky, de scriitoarea Naomi Klein, de Jack Layton, lider de partid și membru al Parlamentului Canadian, precum și de mulți alții.

Toată această susținere din partea unor oameni care locuiesc în alte țări înseamnă mult pentru mine – știu că nu suntem singuri

în lupta pentru drepturile noastre —, dar, din păcate, nimic din toate astea nu a schimbat atitudinea guvernului afgan. Majoritatea liderilor din țările NATO nu au făcut niciun comentariu public despre cazul meu, deși susțin că soldații lor se află în Afganistan pentru a contribui la consolidarea democrației.

Recent, câțiva membri ai Parlamentului European au venit să mă întâlnească în timpul unei vizite la Kabul și mi-au spus că au discutat despre suspendarea mea cu delegația Parlamentului Afgan. Li s-a spus că este o chestiune internă a camerei legislative afgane și că cei din afară nu ar trebui să se amestece. Europeanii le-au răspuns că, atunci când au nevoie de bani, soldați sau orice altceva, nu consideră că este o chestiune internă și invită alte țări să le ofere ajutor, dar, când li se atrage atenția asupra unui act ilegal, îl numesc „chestiune internă”.

Numeroase persoane, inclusiv unii dintre colegii mei parlamentari, m-au abordat pentru a-mi spune discret că mă susțin, dar că nu pot face acest lucru în public. Acest tip de susținere este practic lipsit de valoare, de aceea am spus de nenumărate ori că tăcerea oamenilor buni este mai rea decât acțiunile celor răi. Îi condamn pe cei care păstrează tăcerea deși cunosc adevărul.

Din nou, unii mi-au sugerat că, dacă mi-aș cere pur și simplu scuze, problemele mele s-ar rezolva. „Joya a insultat Parlamentul”, a declarat parlamentara Noorzia Atmar organizației Institute for War and Peace Reporting. „Dacă vrea cu adevărat să servească poporul afgan și să îl reprezinte, o vom respecta pe ea și ideile ei. Dacă își cere scuze, poate reveni la muncă.”

Dar nu îmi voi cere niciodată scuze, pentru că am spus adevărul, chiar și atunci când am declarat că unii membri ai Parlamentului își au locul într-o grădină zoologică sau într-un grajd. Dacă cineva merită scuze, acelea sunt animalele! Cum i-am spus aceluiși reporter: „Dacă animalele ar vorbi, m-ar putea da în judecată fiindcă le-am comparat cu acei parlamentari.” Același lucru mi-au zis și mulți dintre susținătorii mei. Ei spun că măcar

un animal sălbatic înfometat se satură la un moment dat. Unii dintre criminalii din Parlament par însă să aibă un apetit insașiabil de a-i victimiza pe oameni și nu par să se sature niciodată de omoruri, jafuri și tâlhării.

Pentru viitorul Afganistanului, nu mai e suficient să ne exprimăm opiniile critice pe un ton moderat, politicos. Siguranța tuturor luptătorilor pentru democrație din țara mea nu poate fi garantată cu adevărat decât dacă ne unim vocile și spunem ce avem de spus pe un ton răspicat. Trebuie să ne dovedim cu toții curajoși ca leii. Îmi imaginez o scenă similară celei de la sfârșitul filmului *Spartacus*, când conducătorul armatei sclavilor se ridică în picioare pentru a se preda și a fi dus la moarte. Înainte de a putea fi identificat în mulțime, tovarășii lui se ridică și ei și strigă în cor, dând dovadă de o minunată solidaritate: „Eu sunt Spartacus!”

Trebuie să ne folosim cu toții de poziția pe care o deținem, indiferent care ar fi aceea, pentru a spune ce gândim. Dacă vom face asta, dacă ne vom uni sub o conducere democratică, acțiunile noastre vor atinge o asemenea amploare, încât fundamentaliştilor le va fi cu mult mai greu să continue pe aceeași linie fascistă. În prezent, cu atâția oameni corupți aflați în posturi-cheie, este o luptă dificilă și riscantă. Chiar dacă la început nu va fi decât o scânteie, în cele din urmă se va face lumină. Cum spune Brecht: „Cei care luptă pierd adesea, dar cei care nu luptă au pierdut deja.”

Nu sunt de acord cu cei care îmi spun că ar trebui să îmi îndulcesc afirmațiile la adresa lorzilor războiului. Ar putea fi un sfat bun pentru cineva care se luptă într-o societate democratică, dar așa ceva nu ar funcționa nicidecum în Afganistan. Și eu visez la o astfel de societate în țara mea, în care să nu fie nevoie să fiu atât de dură și să îmi pot oferi criticile precum un buchet de flori opozanților mei. Dar, pentru moment, suntem departe de a trăi într-o societate dreaptă. Cum putem fi diplomați cu niște criminali care nu înțeleg sensul diplomației? Negocierile politice și compromisurile sunt o alegere bună în cazul în care ai de-a

face cu opozanți care cred în valorile democratice, dar în ochii celor care nu cunosc altceva decât limbajul armelor orice compromis este o slăbiciune. Oferindu-le compromisuri nu faci decât să-i întărești, devin mai agresivi. Fundamentalistii afgani au atâta putere și pentru că cei care își spun „intelectuali” par să ajungă de fiecare dată la un compromis cu ei. Într-o țară ca Afghanistanul, cei care ajung la compromisuri cu astfel de brute poartă parțial responsabilitatea pentru crimele lor.

Din nefericire, există mii de persoane, dintre care unii își spun progresiști și intelectuali, care aleg să facă compromisuri cu lorzii războiului și cu cei care ne-au ocupat țara. Poporul nu îi consideră, însă, adevărații lui reprezentanți. Printre acești politicieni „compromiși” se numără ministrul de Externe Rangin Dadfar Spanta, ministrul de Interne Mohammad Hanif Atmar, Ashraf Ghani Ahmadzai, fost ministru al Planificării și în prezent candidat la președinție, Azam Dadfer, ministrul pentru Educația Superioară, Anwar Ahadi, ministrul de Finanțe care tocmai a demisionat, și mulți alții care, alături de lorzii războiului, au transformat Afghanistanul într-un narco-stat corupt. Unii dintre ei sunt la fel de detestați de către afgani ca lorzi ai războiului precum Sayyaf sau Qanooni. Sunt întotdeauna dispuși să ajungă la un compromis cu lorzii războiului pentru a-și păstra funcțiile. În ziua în care mi-aș tempera tonul, sau în care m-aș alătura celor care fac compromisuri cu fundamentalistii, mi-aș pierde orice credibilitate în ochii poporului afgan. Ar fi ziua decesului meu politic.

O celebră ziaristă italiancă m-a întrebat odată de ce nu încerc o abordare mai diplomatică cu dușmanii mei din Afghanistan, pentru a nu-mi periclita viața.

I-am răspuns:

— Pot să vă răspund la întrebare, punându-vă la rândul meu o întrebare?

— Da, bineînțeles, a spus ea.

— Dumneavoastră ați fi făcut compromisuri cu fasciștii de teapa lui Mussolini din țara dumneavoastră?

— Nu.

— Atunci de ce îmi cereți să fac compromisuri cu acești Mussolini ai Afganistanului, care sunt la fel de pătați?

I-am spus că, în ziua în care aş ajunge la un compromis cu dușmanii mei, poate nu aş mai fi în pericol, dar aş fi privită ca o trădătoare de către poporul meu, care deține adevărata putere în țară. Fără ei, nu aş fi nimic.

Susținerea de care s-a bucurat cauza mea e o dovadă a faptului că lucrurile trebuie să se schimbe în Afganistan. Am fost sprijinită și primită cu brațele deschise de afganii oprimați din toate colțurile țării. Ei mă consideră adevărata lor reprezentantă, ceea ce mă inspiră și mă onorează. Numeroși oameni din provincii îndepărtate vin să mă vadă la Kabul, să îmi împărtășească problemele și sentimentele lor și să îmi spună că susțin cauza noastră comună.

Sunt foarte onorată de susținerea primită, chiar în societatea noastră, unde femeile sunt considerate cetățeni de rangul doi și unde fundamentalistii predică zi și noapte că „locul femeii e la ea acasă sau în mormânt” Dar, femeie fiind, i-am provocat și îi provoc în continuare pe cei mai puternici oameni din țară, care nu cunosc alt limbaj decât cel al armelor, iar vocea mea este preluată ca un ecou și primită cu bucurie de marea majoritate a poporului meu.

Cum am mai spus, angajații de la Parlament mă simpatizează și îmi sprijină cauza și, chiar după ce am fost suspendată, unii dintre ei au păstrat legătura cu mine. Uneori îmi telefonează ca să îmi povestească ce s-a mai întâmplat prin Parlament. După suspendare, o angajată mi-a spus că Qanooni le-a dat un ordin special paznicilor, să nu îi permită lui Malalai Joya să intre în clădire. El le-a ordonat de asemenea tuturor membrilor din departamentul administrativ să nu presteze nicio activitate care să aibă legătură

cu mine, cum ar fi să scrie sau să trimită scrisori. Angajata mi-a mai spus că într-o zi Qanooni se afla la o întâlnire cu parlamentarii, într-o sală de conferințe, când cineva a dat buzna și a spus uimit: „Joya a intrat în clădirea Parlamentului!” Toți cei prezenți au devenit foarte agitați și s-au ridicat de pe scaune ca să mă împiedice să intru, pentru a afla ulterior că fusese o alarmă falsă și că nu eram acolo. Prietena mea mi-a spus că i-a făcut plăcere să-i vadă atât de tulburați.

— Toți lorzii războiului s-au speriat la auzul numelui tău, îți închipui ce-ar fi fost dacă te-ar fi văzut în carne și oase, a zis ea.

Libertatea de exprimare este un principiu fundamental al oricărei democrații, dar în Afganistan aceasta nu există. Cât timp eu eram dată afară din Parlament, alții erau aruncați în închisoare pentru că își exercitaseră dreptul la libera exprimare.

În octombrie 2007, un student la jurnalism în vârstă de douăzeci și trei de ani, Sayed Pervez Kambaksh din Mazar-e-Sharif, a fost arestat și condamnat la moarte. Crima lui? A fost acuzat că descărcase de pe internet un articol, pe care li-l trimisese mai departe prietenilor lui de la universitate. A fost condamnat pentru „blasfemie”, fiindcă articolul critica situația drepturilor femeilor în societățile islamice.

Pe când risca încă pedeapsa cu moartea, am scris în ziarul britanic *The Independent*:

Condamn cu fermitate actul nedemocratic comis de cei aflați la putere împotriva lui Sayed Pervez Kambaksh. Această situație scoate la iveală corupția guvernului, care este unul inherent nedemocratic, un guvern care nu crede în drepturile femeilor și care este dispus să facă eforturi extreme pentru a împiedica libertatea de exprimare. Dacă domnul Kambaksh va fi ucis astăzi pentru „crima” lui, mâine îi va veni rândul altcuiva. Situația cu care se con-

fruntă presa indică în mod clar nivelul general de libertate și democrație din țară.

Aș vrea să fac un apel la Marea Britanie și la țările democratice din lume, să ia poziție în apărarea domnului Kambaksh, care trebuie eliberat cât mai repede posibil. Este nevinovat și viața lui e realmente în pericol.

În urma unei campanii internaționale de anvergură, condamnarea la moarte a lui Kambaksh a fost comutată la douăzeci și trei de ani de închisoare. Faptul că a rămas închis e tot atât de strigător la cer ca arestarea lui în primă instanță. Fratele lui, Yaqub Ibrahim, e un cunoscut jurnalist democratic, care a relatat despre crimele și brutalitățile comise de lorzii războiului și cred că Kambaksh a fost luat în vizor de autorități pentru a-l reduce pe el la tăcere.

Acest caz demonstrează clar de ce trebuie să păstrăm religia, statul și sistemul judiciar separate. Este un exemplu în care religia a fost invocată pentru a se limita libertatea de exprimare și libertatea presei. Adevărații musulmani nu au nevoie de lideri politici care să-i îndrume pe calea islamului. Partidele democratice din Afganistan au dat dovadă de un mare curaj susținându-l pe Kambaksh. Au organizat mitinguri în apărarea lui, în ciuda amenințărilor cu atacuri sinucigașe cu bombă și represalii. În iulie 2008, în cincisprezece provincii s-au organizat demonstrații pentru eliberarea lui. Partidul Solidarității din Afganistan a organizat mitinguri de susținere a lui Kambaksh la Kabul și la Jalalabad, în ciuda pericolului mereu prezent al atentatelor sinucigașe.

I-am scris lui Kambaksh o scrisoare pe când se afla în închisoare. I-am urat viață lungă și mi-am exprimat dorința să fie eliberat în curând. Dacă și când își va recăpăta libertatea, sper că se va folosi de notorietatea lui în interesul poporului și că va încerca să fie un exemplu. Kambaksh a îndurat multe, chiar dacă condamnarea la moarte nu a fost pusă în practică. Un raport medical arată

că a fost torturat pe când se afla în arestul poliției. La începutul anului 2009, Kambaksh era tot în închisoare, în ciuda faptului că așa-zii martori împotriva lui nu se prezentaseră să depună mărturie.

Situația jurnaliștilor afgani și străini se deteriorează pe zi ce trece, în ciuda afirmațiilor că „presa liberă” e unul dintre marile succese ale intervenției occidentale. Atacurile asupra reporterilor provin atât din partea talibanilor și a lorzilor războiului, cât și din partea funcționarilor guvernamentali. Zakia Zaki, o importantă militantă pentru drepturile femeilor și jurnalistă, a fost, așa cum am mai spus, împușcată în propria casă.

În aprilie 2007, un jurnalist afgan pe nume Ajmal Naqshbandi a fost ucis de talibani. Făcea pe ghidul pentru reporterul italian Daniele Mastrogiacomio, când a fost arestat. Guvernul afgan a eliberat din închisoare cinci comandanți talibani periculoși în schimbul lui Mastrogiacomio, dar nu a făcut nimic pentru Ajmal și pentru șoferul Sayed Agha. Ambii au fost decapitați de răpitori talibani. Ajmal se însurase cu doar șase luni în urmă.

În acea perioadă, s-a aflat că Italia le plătise talibanilor două milioane de euro pentru a elibera un fotograf italian, Gabriele Torsello, care fusese răpit în octombrie 2006. Acest lucru a provocat proteste și dezbateri aprinse în Afganistan, unde oamenii se întreabă de ce viețile afganilor nu au nicio valoare pentru guvern, în timp ce străinii sunt salvați indiferent de costuri. M-am întâlnit cu mama, tatăl, soția și alte rude ale lui Ajmal, care erau furioși pe guvern. M-au rugat să le preiau cauza și să spun lumii întregi că adevărații ucigași ai fiului lor sunt Hamid Karzai și ministrul de Externe Dadfar Spanta, cei care le-au refuzat cererile talibanilor.

Până și în interiorul Parlamentului, jurnaliștii au fost bătuți de cel puțin patru ori de către aleși. În august 2007, o echipă de la Tolo TV a fost atacată de parlamentari, după ce postul de televiziune a difuzat imagini cu câțiva dintre ei dormind în timpul

ședințelor. 2007 a fost considerat cel mai sângeros an pentru jurnaliști în Afganistan.

Femeile și toți cei care critică guvernul au fost de asemenea luați în vizor. Nilofar Habibi, o tânără care apare la Herat TV, a fost înjunghiată după ce i s-a spus să nu mai apară niciodată la televizor. Shaima Rezayee, prezentatoare la Tolo TV, a fost amenințată de fundamentalisti în legătură cu emisiunile ei „neislamice”. A fost găsită împușcată în apartamentul ei; avea doar douăzeci și patru de ani. La 1 iunie 2007, Shekiba Sanga Amaaj, reporteră la postul privat Shamshad TV, a fost de asemenea ucisă la Kabul. Iar în iulie 2008, Muhammad Naseer Fayyaz, moderatorul unui talk-show politic la Ariana TV, și-a văzut emisiunea întreruptă în direct și a fost ulterior arestat de Serviciul de Informații Afgan pentru că i-a criticat pe unii membri ai Cabinetului.

În ceea ce mă privește, mai ales după ce am fost suspendată, posturile de radio și televiziunile s-au ferit din ce în ce mai mult să relateze despre cazul meu, temându-se de represalii. Expulzarea din Parlament nu a fost suficientă. Dușmanii mei s-au străduit să mă înlăture și din mass-media. Le dispăcea să mă vadă la televizor la fel de mult pe cât le dispăcea să mă audă în Parlament. Odată, am fost invitată la o dezbatere televizată alături de Jabar Shelgari, un aliat al lui Sayyaf. Se pare, însă, că nu i se spusese cu cine urma să poarte discuția. În toiul emisiunii, a declarat că, dacă ar fi știut că era vorba de Malalai Joya, n-ar fi venit. Jurnalistul mi-a povestit că i-a fost foarte greu să găsească un lord al războiului care să vină la emisiune, să se confrunte cu mine. Întâi l-au sunat pe Sayyaf; acesta a acceptat, dar ulterior unul dintre oamenii lui a sunat să le spună că nu mai poate veni. L-au apelat apoi pe Mohaqiq, care a acceptat, dar, cu câteva ore înainte de înregistrare, a sunat și a spus că nu se simte prea bine și nu poate participa. (Îl îmbolnăvisem încă o dată!) Așa că, atunci când l-au sunat pe Shelgari, nu i-au spus că urma să se confrunte

cu Joya. Când a intrat în studio și m-a văzut, a încremenit, dar era prea târziu ca să mai dea înapoi.

Multe publicații progresiste, reviste și ziare, care au relatat în mod pozitiv și în articole ample primul meu discurs la Loya Jirga, au fost forțate între timp să se închidă, fie din cauza cenzurii, fie a lipsei de fonduri. Situația teribilă a presei din Afganistan este doar unul dintre simptomele maladiei mortale care îi afectează pe toți concetățenii mei în prezent. Din păcate, și în Occident presa constituie o problemă, fiindcă rareori prezintă o imagine reală și în profunzime a multiplelor aspecte ale tragediei care a lovit Afganistanul sau alte zone de conflict. Un exemplu elocvent este faptul că presa de larg consum relatează rareori despre victimele din rândul civililor cauzate de bombardamentele SUA / NATO.

Cum atâtea canale media sunt deținute de aceleași grupuri de interese care susțin guvernele din aceste țări, e de așteptat ca acestea să se concentreze asupra veștilor bune din Afganistan. Pe măsură ce trec anii în țara noastră ocupată, sunt tot mai puține vești bune de relatat. Adevărul implică multe vești rele, dar, cu toate acestea, adevărul trebuie spus. În timpul turneelor pe care le-am făcut în țările occidentale, după ce mi-au ascultat discursurile, mulți oameni au venit la mine să-mi spună că ceea ce declarasem despre situația din Afganistan era o noutate pentru ei. Presa lor nu reflectă aceste realități și se mulțumește să spună cât de bine progresează lucrurile.

Din fericire, există oameni în întreaga lume care sunt la curent cu adevărata situație dramatică din Afganistan și care și-au exprimat susținerea față de mesajul meu. Chiar și înainte de a fi aleasă și apoi suspendată din Parlament, am avut ocazia să călătoresc în străinătate, ca să-mi spun povestea. Sprijinul internațional s-a dovedit foarte important și m-a ajutat să mă fac auzită, să răspândesc în toate colțurile lumii mesajul despre tragedia pe care o trăiește Afganistanul.

În țara mea, presa este „liberă” doar în măsura în care nu îi critică pe lorzii războiului și pe cei aflați la putere. Să pronunți numele unui lord al războiului îți poate cauza probleme și poate chiar aduce după sine amenințări cu moartea. Mulți jurnaliști sunt nevoiți să se autocenzureze pentru a supraviețui. De pildă, dacă scrii ceva despre Ahmad Shah Massoud și pomeniști de vreuna dintre crimele sau nelegiuirile sale, a doua zi ești torturat sau ucis de către lorzii războiului care fac parte din Alianța Nordului. Deși sub ocupația SUA au fost antrenați să vorbească despre democrație și despre drepturile femeilor și să țină discursuri inofensive, lorzii războiului nu cred o iotă din toate astea și nu cunosc altceva decât limbajul armelor, pe care îl folosesc ori de câte ori își înfruntă opoziția. Unii miniștri din Guvern dețin chiar posturi TV, prin care își fac propagandă. Rashid Dostum conduce propriul canal, denumit Aiena TV, transmis în Afganistan și, printr-un satelit turcesc, în regiune. Asif Mohseni are propriul post de televiziune prin satelit, denumit Tamadoon, Mohaqiq conduce un post TV numit Farda și circulă zvonuri cum că Qanooni ar avea legături cu postul TV Noorin, iar Rabbani, cu canalul Noor.

Având în vedere condițiile de viață riscante din Afganistan, mulți jurnaliști străini m-au întrebat de ce nu cer azil în altă țară. N-aș putea să plec, când toți oamenii sărmani din Afganistan, pe care îi iubesc, trăiesc în sărăcie și sunt în pericol; nu sunt mai bună decât ei ca să caut un loc mai bun și mai sigur și să-i las în infern. Încă locuiesc la Kabul, de unde voi continua să lupt pentru locul meu în Parlament, care mi se cuvine.

Unii m-au abordat, cerându-mi să îi ajut să înființeze un nou partid politic. Dacă la un moment dat vom fi siguri că un astfel de partid nou creat i-ar uni pe afganii cu o gândire progresistă și ne-ar face mai puternici, atunci cred că ar trebui să luăm în considerare această posibilitate. Alții mi-au sugerat să candidez la președinție. Le sunt recunoscătoare, dar îi rog să înțeleagă că sunt foarte tânără și că nu mi-am propus niciodată să devin cu adevărat

un om politic. Alegerile prezidențiale din Afganistan sunt și mai corupte decât cele parlamentare. În cursa pentru Wolesi Jirga, unii candidați democratici reușesc să câștige în ciuda fraudelor și a înțelegerilor, altfel toți s-ar îndoi de corectitudinea procesului electoral. Din păcate, în acest moment al istoriei noastre, singurele persoane care vor ocupa funcția de președinte vor fi cele alese și susținute de guvernul american și de mafia care deține puterea în Afganistan. Pentru a schimba această situație, vor fi necesari ani întregi de muncă, atât din partea celor din țară, cât și a celor din afara granițelor ei.

În ceea ce privește aceste eforturi internaționale, sunt extrem de onorată că am un Comitet de Apărare care mă sprijină și care mă ține în legătură cu mass-media și cu lumea din exterior. Acest comitet este format din voluntari care colaborează online. Sunt afgani care locuiesc în țară și în străinătate, majoritatea făcând parte din generația tânără, care s-a născut și a crescut în timpul războaielor din ultimele decenii. Nu reprezintă niciun grup etnic sau partid politic, fiind independenți care s-au unit pentru a mă susține. Fiindcă nu se semnează atunci când corespundează cu persoane din afara Afganistanului, uneori acestea din urmă cred că sunt toate femei. Prieteni din Italia, de pildă, li se adresau în scrisorile lor cu apelativul „dragi surori”. Din acest motiv, câțiva membri ai Comitetului de Apărare m-au rugat să le spun acestor prieteni că atât frați, cât și surori lucrează pentru mine.

Comitetul de Apărare este format din bărbați și femei care, după Loya Jirga, m-au contactat și mi-au explicat că sunt independenți din punct de vedere politic și că doresc să facă cunoscută lupta mea în lumea întreagă. M-au întrebat dacă pot să creeze un site web în numele meu și, după ce am aflat mai multe despre ei, am acceptat. Membrii Comitetului sunt extrem de dedicați cauzei și de sufletești; susținerea lor e neprețuită. Când mă aflu în Afganistan, mă informează în legătură cu ultimele noutăți importante. Mă țin la curent cu relatările din presa internațională și

uneori fac colaje din articole, pe care mi le trimit ca să le citesc. Zi și noapte, răspund la e-mailuri pentru mine, lucru care mă ajută mult, fiindcă în Afganistan nu am foarte des acces la internet.

Când sunt întrebată despre Comitetul meu de Apărare, rămân adeseori fără cuvinte, incapabilă să îmi exprim cum s-ar cuveni recunoștința și mulțumirile. În calitate de om politic independent, de activist social fără partid, ar fi fost imposibil să mă angajez de una singură în această luptă. Membrii Comitetului mi-au dat sfaturi înțelepte, sugerându-mi, de pildă, să-i înregistrez pe cât mai mulți dintre cei care veneau să mă vadă la Farah. Astfel am reușit, printre altele, să dejucăm complotul acelui bărbat numit Najibullah.

Comitetul de Apărare este de mare ajutor în special când am nevoie să mi se traducă discursurile și interviurile. Când le mulțumesc, îmi răspund:

— Joya, n-o facem pentru tine, ci pentru oamenii din Afganistan.

În prezent, am norocul de a avea comitete de apărare și în alte țări, cum ar fi Statele Unite și Germania, precum și rețele informale de susținători în multe alte state. Am sentimentul că numele meu este legat de aceste comitete doar în mod simbolic, fiindcă toți lucrăm împreună pentru un viitor mai bun în Afganistan. Eu sunt doar una dintre cei mulți dispuși să își sacrifice viața pentru ca lumina libertății să strălucească în sărmana noastră țară. Există multe cauze pentru care merită să lupti în Afganistan și multe Malalai printre afgani.

Deși nu mai pot să iau cuvântul în Parlament și să cer să se facă dreptate, dușmanii mei mi-au făcut fără să vrea un cadou, pentru că acum mesajul meu este dus mai departe ca niciodată și despre cauza poporului meu se aude peste tot în lume.

CAPITOLUL 11

O PERSPECTIVĂ DIN STRĂINĂTATE

*Prietenul adevărat e cel care îți întinde
o mână de ajutor atunci când
ești disperat și descurajat.*

În cele șaisprezece luni care trecuseră de când luptam să mă fac auzită în Parlament, *Dușmanii fericirii*, documentarul Evei Mulvad despre campania mea electorală, câștigase premii, inclusiv una dintre cele mai prestigioase distincții la Festivalul de Film de la Sundance și Premiul Lupul de Argint la Festivalul Internațional de Documentare de la Amsterdam. Pe măsură ce filmul devenea tot mai cunoscut pe plan mondial, și vizibilitatea mea creștea pe scena internațională. În iunie 2007, la doar câteva săptămâni după ce fusesem suspendată din Parlament, am fost invitată să iau cuvântul la proiecțiile filmului din cadrul Festivalului de Film al Human Rights Watch de la New York și în cadrul Festivalului SILVERDOCS din Maryland. Unii au speculat că documentarul a fost o sursă importantă de venit pentru mine, dar vreau să clarific lucrurile și să precizez că am primit doar o donație modestă din partea companiei de producție. Dar am fost recunoscătoare, fiindcă am putut profita de popularitatea filmului pentru a protesta împotriva expulzării mele ilegale din Parlament și pentru a atrage atenția asupra suferințelor îndurate

de poporul afgan. Îmi făcusem cunoscut mesajul în străinătate, chiar și înainte de a deveni membră în Parlament; acum aveam un public și mai larg.

Prima ocazie de a călători în Occident, pentru a spune povestea poporului meu aflat în suferință, a apărut în 2002, pe când eram director regional în cadrul OPAWC. La scurt timp de la înființarea clinicii Hamoon și a orfelinatului, am fost invitată să vorbesc în Germania, de grupuri care luptau pentru drepturile femeilor. Aveam doar douăzeci și patru de ani la vremea aceea, așa că am fost extrem de onorată de invitație. Gazdele noastre germane au organizat o serie de evenimente, în decursul unei săptămâni, la care au asistat de fiecare dată între cincizeci și o sută de oameni și la care am vorbit despre crimele comise de regimul taliban împotriva femeilor.

Am călătorit împreună cu un grup de femei din Afganistan, ale căror povești erau un lung șir de tragedii provocate de regimurile criminale care s-au perindat în țara noastră. Una dintre fetele care se afla cu noi, de pildă, aparținea minorității hazare. Era căsătorită de doar trei luni, când, în ianuarie 2001, talibanii i-au atacat satul din Yakaolang și au masacrat sute de oameni, printre care se afla și soțul ei. I-au ucis cu sălbăticie până și pe vârstnicii care au încercat să negocieze cu ei.

Cu noi se afla și o mamă în vârstă, care pierduse șapte fii; câțiva fuseseră uciși de regimul-marionetă al rușilor și câțiva de fundamentalști. Doi dintre băieții ei aveau doar cincisprezece și respectiv treisprezece ani când fuseseră răpiți în Peshawar de agenți ai partidului Hezb-e-Islami al lui Gulbuddin Hekmatyar și uciși în închisoarea particulară a partidului, de la Shamshato. Aceasta era tabăra de unde Hekmatyar și oamenii lui își conduceau miliția, bucurându-se de sprijinul serviciului de informații pakistanez, ISI.

Îmi amintesc foarte bine că unii germani din public au plâns când am descris condițiile de viață din Afganistan. Am întâlnit la

acea conferință și o rusoaică care a venit la noi și ne-a spus cât de rușine îi este că țara ei provocase atâtea probleme în Afganistan. A fost foarte impresionant pentru mine. În această primă călătorie în străinătate am devenit cu adevărat conștientă de sentimentele umane, aceleași pretutindeni, care îi unesc pe toți cei care încearcă să creeze o lume mai bună. Occidentalii erau oameni la fel ca noi, afganii. Toți suntem făcuți din carne și oase, toți trăim și murim și toți avem speranțe și visuri pentru familiile și prietenii noștri. Și occidentalii, și afganii au femei și generații tinere care își doresc ceva mai bun – toate acestea ne unesc, în ciuda diferențelor dintre viețile noastre de zi cu zi.

Dar, deși eram prezentă fizic în Germania, cu mintea rămăsesem în Afganistan. Vedeam cum în Germania aveau apă curentă, electricitate și, cel mai important, securitate și mă gândeam cum în țara mea nu există aceste utilități de primă necesitate și cum fiecare zi este o luptă ca să supraviețuiești și să rămâi teafăr și nevătămat.

Înainte a acelei călătorii, nu știam la ce să mă aștept din partea Germaniei sau a „Occidentului”. Singurele imagini pe care le aveam despre această lume proveneau din filme. Nici măcar jurnaliștii occidentali pe care îi întâlnisem în Pakistan nu se îmbrăcau ca occidentalii. Așa că în Germania am văzut prima oară cu adevărat „Occidentul”. Aici păreau să existe posibilități de educație și de îngrijire a sănătății și cel puțin legile care protejau femeile erau puse în aplicare, chiar dacă femeile cădeau încă victime violenței și abuzului. Mă gândeam tot timpul: *Când vom reuși să avem și noi toate astea în Afganistan? Cât timp va mai dura?* Vom obține aceste valori doar atunci când la putere va veni în cele din urmă un guvern al poporului, și nu unul format din dușmanii declarați ai Afganistanului, cum este cel care conduce în prezent țara.

În următorii șase ani, am avut ocazia să vizitez patru continente: Europa, Asia, Australia și America de Nord. Reacțiile la

discursurile mele mi-au dat speranțe și m-au ajutat să înțeleg că există iubitori de libertate în toate țările. Am învățat foarte multe lucruri din aceste schimburi și solidaritatea internațională m-a inspirat. Unul dintre motivele pentru care cred că aceste călătorii au contat este faptul că e important ca cei din străinătate să afle despre cultura afgană. Sper că turneele mele de conferințe au jucat un rol în a disipa imaginea negativă a culturii afgane, care a fost răspândită de fundamentalistii din țara noastră și de puterile străine, în special imaginea nedreaptă care le-a fost creată femeilor afgane. Nu suntem doar niște victime pasive, ci suntem capabile să ne apărăm drepturile.

Mulți străini sunt surprinși când le spun că sunt șaiszeci și opt de femei în Camera Inferioară a Parlamentului, 28 la sută din totalul reprezentanților, un procent mai mare decât în multe țări occidentale. Acest lucru se datorează în mare parte unei cote de 25 la sută prevăzute de lege. Din păcate, prea multe din acele locuri sunt în realitate ocupate de femei din partidele fundamentaliste și facțiuni ale lorzilor războiului, care susțin politici discriminatorii la adresa femeilor. După cum am spus de multe ori în fața unui public dezamăgit din străinătate, de acest sistem au abuzat de fapt lorzii războiului, care le împiedică pe femeile independente să candideze, intimidându-le prin diverse mijloace, pentru a se asigura că sunt alese în schimb marionetele lor. De aceea, unele dintre femeile care au ajuns în Parlament sunt printre cele mai fervente susținătoare ale politicilor discriminatorii: ideile și principiile sunt mai importante decât sexul.

În călătoriile mele, am fost găzduită de mai multe organizații feministe, dar deplasările în străinătate au fost sponsorizate și de grupuri care militează pentru pace și pentru drepturile omului, de mișcări pacifiste și de partide politice progresiste. Toate mesajele de susținere pe care le-am primit sunt neprețuite pentru mine și le-am transmis poporului afgan. Cu ocazia acestor călătorii, afganii au primit sprijin moral și sprijin material, adeseori

sub forma unor donații generoase, introduse în niște simple cutii care circulau printre participanții la întruniri, a unor schimburi de experiență și a unor schimburi culturale. Aceasta este mâna de ajutor de care avem nevoie de la *oamenii* din țările occidentale și din țările NATO: susținerea onestă și dezinteresată, pe care n-am primit-o niciodată de la *guvernele* marilor puteri care au ocupat Afganistanul și care intervin de atâția ani în politica sa. Când oamenii colaborează pentru o idee comună, puterea lor e asemenea puterii lui Dumnezeu: nimic nu-i stă în cale.

Dușmanii mei au încercat să mă discrediteze, răspândind minciuna conform căreia călătoriile mele în străinătate ar fi de fapt vacanțe de lux și că m-aș deplasa doar pentru a mă simți bine. Oamenii aceștia nu descriu însă realitatea, ci mai degrabă țin în fața ochilor o oglindă care reflectă propriile lor mentalități și priorități. Călătoriile mele sunt adesea sponsorizate de grupuri cu resurse financiare limitate și sunt posibile datorită pasiunii și entuziasmului activiștilor. Când gazdele mele se oferă să mă scoată în oraș la un restaurant scump sau să îmi cumpere ceva, refuz politicos și le spun că ar fi mai bine să economisească banii și să îi doneze unor proiecte de care să beneficieze poporul afgan.

Când iau cuvântul în diferite colțuri ale lumii, îi reprezint pe toți oamenii sărmani din țara mea. O parte din sumele strânse în străinătate sunt alocate pentru plata serviciului meu de pază și de securitate din Afganistan, de când guvernul Karzai mi-a tăiat fondurile. Dar majoritatea donațiilor sunt folosite pentru a finanța proiecte de care oamenii au nevoie disperată, cum ar fi clinica Hamoon. Chiar dacă, după ce am fost aleasă în Parlament, a trebuit să îmi dau demisia din postul de la OPAWC, continui să fac tot ce pot pentru a le sprijini proiectele. Cu puțini bani se pot face multe, mai ales când aceștia nu trec prin mâinile corupte ale multor oficiali guvernamentali, lorzi ai războiului sau chiar angajați locali sau străini ai ONG-urilor.

Aceștia din urmă, pe care i-am putea numi „lorzi ai ONG-urilor”, sunt o problemă strâns legată de problema lorzilor războiului și ai drogurilor. În prezent, „ajutoarele” străine dispar în buzunarele oficialilor corupți sau sunt folosite pentru programe care să justifice războiul NATO. Despre aceste ajutoare, poporul poate spune un singur lucru: *Nu-mi arăta palmierul, arată-mi curmalele*. În ultimii ani, în acești copaci n-au crescut decât fructe acre.

Majoritatea guvernelor le fac donații substanțiale unor ONG-uri și grupuri politice despre care știu că le vor asculta ordinele și le vor duce la îndeplinire planurile strategice. De fapt, prin donațiilor lor urmăresc să-i cumpere pe afgani și să-i transforme în marionetele lor. Și nu doar Statele Unite și alte țări occidentale fac asta. Până și regimul brutal al fundamentaliştilor iranieni cheltuie sume imense în Afganistan, prin intermediul marionetelor sale. Cu acești bani, Iranul încearcă să exporte în Afganistan propria versiune fundamentalistă a islamului și propriile idei, similare cu cele ale talibanilor.

Avem un alt proverb în Afganistan care spune: *Mai bine să rămână Kabulul fără aur, decât să rămână fără zăpadă*. Zicala se referă la cât de importantă e apa topită pentru agricultură și pentru băut. În prezent, mulți afgani ar putea la fel de bine să gândească: *Mai bine să rămână Kabulul fără intervenție străină, „ajutoare” și ONG-uri, decât să rămână fără zăpadă*. Dacă vei căuta sub fiecare piatră din Afganistan, vei găsi un ONG, dar cele mai multe sunt corupte. Primesc bani în numele reconstrucției, dar îi bagă în buzunarele proprii. Este incredibil, dar unii dintre cei care lucrează pentru USAID primesc până la 22.000 de dolari pe lună în Afganistan, adică de 367 de ori mai mult decât primește un profesor afgan, conform Integrity Watch Afghanistan. Un procent mult prea mare din totalul sumelor primite ca ajutoare se întoarce la țările donatoare și la cetățenii lor sub forma salariilor plătite consultanților, subcontractanților și expatriaților. Mulți

dintre acești consultanți câștigă chiar și 250.000 de dolari pe an, adică de 200 de ori mai mult decât salariul mediu anual al unui funcționar afgan.

Sunt mândră că nu am primit decât sume mici de bani din partea unor oameni obișnuiți, generoși și iubitori de pace, din alte țări. Fiecare bănuț de la acești susținători are o valoare morală imensă pentru mine și le sunt recunoscătoare pentru ei.

De pildă, în aprilie 2008, Comitetul meu de Apărare a anunțat că banii strânși din donații în timpul turneului din Germania, Italia și Statele Unite vor fi folosiți pentru finanțarea unor noi servicii publice în Farah. Ne-am consultat cu vârstnici ai triburilor și am hotărât ca banii să fie utilizați la construirea unei săli de așteptare pentru Spitalul Civil din orașul Farah. Sunt atâția oameni sărmani care parcurg distanțe lungi pentru a primi îngrijire medicală și care adeseori sunt nevoiți să își petreacă nopțile afară, la poarta spitalului. Nu am putut să fiu prezentă la ceremonia de demarare a acestui proiect, așa că am fost reprezentată de un susținător. În trecut, banii strânși în străinătate ne-au finanțat munca de la clinica Hamoon.

În alte cazuri, fondurile strânse în deplasările mele au fost alocate pentru finanțarea unor proiecte importante din alte părți ale Afganistanului. De pildă, s-au făcut donații pentru a le furniza alimente și bunuri de primă necesitate refugiaților din Kabul și din zonele limitrofe, tot mai numeroși în ultimii ani. Altă dată, am contribuit la restaurarea mormântului îndrăgitului cântăreț afgan Ustad Awalmir, care a murit în sărăcie, la 4 mai 1982. Am plătit, de asemenea, pentru reconstrucția mormântului unui alt interpret afgan de muzică tradițională celebru, Ustad Durai Logari. Acesta a fost un cântăreț paștun foarte popular în Afganistan, dar, în mod tragic, a fost ucis la 21 iunie 1981, alături de alți circa două sute de oameni, în timpul unui bombardament sovietic. Mormântul lui se află în Logar, o provincie din vecinătatea Kabulului. Am trimis câțiva susținători să îl renoveze și, la sfârșitul anului 2007,

mormântul refăcut a fost inaugurat de un grup de cântăreți, membri ai Uniunii Artiștilor Afgani.

În turneele mele în străinătate am ținut prelegeri în multe universități și unele dintre acestea mi-au oferit burse pentru a-mi continua educația acolo. Am fost foarte recunoscătoare de fiecare dată, dar a trebuit să le refuz ofertele generoase. În ciuda importanței educației superioare și a pasiunii mele pentru studiu, acum nu pot să studiez în străinătate și să sacrific astfel timpul pe care l-aș acorda luptei împotriva dușmanilor poporului meu.

În timpul deplasărilor mele, am realizat că afganii sunt niște invitați foarte populari la conferințele internaționale. Uneori, asta însemna că mă găseam la aceeași masă cu unii dintre adversarii mei de acasă.

În 2006, am fost invitată în Spania, la o conferință despre viitorul Afganistanului. Nu m-am aflat într-o companie exclusiv amicală, fiindcă am făcut parte dintr-o delegație afgană mai numeroasă, în care se aflau și miniștri din guvern. Una dintre organizatoarele spaniole mi-a povestit că guvernul afgan nu prea a vrut să îmi elibereze viza de călătorie. Organizatorii au insistat, însă, fiindcă urma să fiu unul dintre principalii vorbitori.

În ziua în care am sosit la Madrid, a avut loc o cină pentru delegații la conferință. M-am trezit la o masă rotundă (fără niciun susținător de-al meu), alături de câțiva miniștri și oficiali afgani. Printre ei se afla și Abdullah Abdullah, ministru de Externe la acea vreme, unul dintre cei mai influenți membri ai Alianței Nordului. Când am luat cuvântul, am explicat situația dificilă cu care mă confruntam în Parlament – încă nu fusesem expulzată la momentul acela. Am descris amenințările, atacurile și insultele care mi se adresau și am condamnat dominația lorzilor războiului din guvern. Abdullah Abdullah, care lua cina, m-a întrerupt:

— Chiar nu ai despre ce altceva să vorbești?

Se înfuriase vizibil.

Eu am continuat:

— De ce te-ai înfuriat? Oare fiindcă i-am demascat pe frații tăi? Nu s-au folosit ei de viol ca de o armă? Nu au ucis șaiszeci și cinci de mii de oameni în timpul Războiului Civil și nu au distrus țara?

Hanif Atmar, ministrul Educației la vremea respectivă, a încercat și el să schimbe subiectul:

— Malalai, te rog, uită trecutul, nu fi dură!

Alți miniștri m-au îndemnat și ei să nu mai vorbesc astfel:

— Te rugăm, lasă-ne să mâncăm acum și o să discutăm mai târziu. Malalai, nu te înfură!

Dar eu le-am răspuns că nu sunt furioasă, ci vreau doar să continui să spun adevărul; la urma urmei, nu ne aflam în Parlament, unde nu mi se permitea niciodată să îmi duc discursul până la capăt. I-am spus lui Atmar:

— Cum am putea să uităm? Dacă ți-ar fi violat mama, ai fi uitat? Mamele care și-au îngropat ficele ar trebui să uite și să ierte?

Atmar n-a răspuns nimic. În prezent, este ministru de Interne și prin urmare unul dintre cei care lucrează alături de lorzii războiului.

Abdullah Abdullah, în ceea ce-l privește, a continuat să mănânce, dar era vizibil furios.

După acest schimb de replici, un alt ministru afgan m-a prevenit să am grijă la conferință și să nu spun nimănui în ce cameră stau. Imaginați-vă: un membru al Guvernului Afgan mă avertiza în legătură cu colegii săi. I-am spus respectivului ministru să nu-și facă griji pentru siguranța mea cât timp eram în Spania.

— Nu mă vor omorî aici, am spus. Nu uita că poartă masca democrației, sunt niște marionete și nu vor să piardă toți banii pe care îi vor obține de aici. Mă vor omorî în Afganistan, nu aici, în fața păpușarilor lor străini.

În ziua discursului meu, am fost așezată la prezidiu alături de Abdullah Abdullah. Când am început să vorbesc, acesta s-a ridicat și s-a așezat mai departe de mine. Părea foarte mânios.

Atmar a lăsat să se înțeleagă ulterior că, din cauza discursului meu și a criticilor aduse lorzilor războiului și corupției din guvern, țările donatoare nu au promis Afganistanului atât de mulți bani pe cât ar fi putut. Evident, acest lucru nu este adevărat. Miniștrii afgani n-au făcut decât să se prefacă în timpul vizitei lor în străinătate și să nege crimele comise împotriva propriului popor. Iar eu n-am făcut altceva decât să spun adevărul despre ei.

De la acea conferință, am avut ocazia să revin în Spania în cadrul unor deplasări organizate de activiști pentru pace și dreptate socială și m-am bucurat de un sprijin călduros din partea cetățenilor spanioli. Odată, guvernul spaniol mi-a pus la dispoziție chiar un serviciu de pază armat, pe durata vizitei. Nu solicitasem acest lucru, dar organizatorii le ceruseră autorităților să ia această măsură de precauție.

La sfârșitul anului 2006, am participat la o altă conferință, în cadrul căreia am avut un schimb de replici dure cu compatrioți afgani. Reuniunea a avut loc în Olanda și a adus laolaltă în jur de două sute de intelectuali, profesori universitari și politicieni, care să discute despre viitorul Afganistanului. La una dintre sesiuni, i-am înfruntat pe dr. Khalilullah Hashimyan, dr. Rostar Taraki și Habib Mayar, naționaliști paștuni, care își justificau susținerea acordată talibanilor pretinzând că aceștia reprezentau o „mișcare de eliberare națională”. Le-am spus, verde-n față, că eram șocată că ei, care trăiau în Occident de atâția ani, încercau să zugrăvească în culori favorabile niște forțe politice care doreau ca țara noastră să se întoarcă la valori și practici medievale. Și am afirmat că ar face mai bine să îi susțină pe cei care încearcă să unească Afganistanul în ciuda diferențelor etnice, împotriva dușmanilor noștri comuni. Hashimyan, la rândul lui, a mers atât de departe, încât să se laude că sărutase ochiul orb al faimosului lider taliban

Mullah Omar. I-am spus că, dacă era adevărat, atunci își mânjise buzele atingându-l pe acel criminal. Asta l-a înfuriat și a ieșit valvârtej din sală. Majoritatea afganilor prezenți au apreciat însă ce spuseseam despre acești așa-zisi intelectuali și despre modul în care îi apărau pe talibani.

Nu pot să accept toate invitațiile de a călători în străinătate. În 2006, am fost foarte onorată să primesc Premiul Gwangju pentru Drepturile Omului din partea Coreei de Sud. Premiul se acordă de către Fundația 18 Mai, pentru a comemora Revolta de la Gwangju, care a avut loc în 1980. Mulți coreeni și-au pierdut viața când acea revoltă democratică de proporții a fost reprimată. Dar oamenii din Gwangju i-au inspirat pe sud-coreeni, care la vremea respectivă trăiau sub o dictatură militară, să lupte pentru democrație. Cred că avem în continuare nevoie de mai multe evenimente ca cel de la Gwangju. Nu am putut însă să particip la ceremonia de premiere, având alte angajamente, așa că un prieten a acceptat premiul în numele meu. Am trimis un mesaj video, care a fost proiectat în cadrul ceremoniei.

Acest premiu are o însemnătate specială pentru mine; mă unește cu o pagină importantă din istoria luptei poporului coreean pentru libertate, democrație și justiție, mă unește cu Revolta eroică de la Gwangju din 18 Mai, care nu încetează să-mi fie sursă de inspirație. Acordându-mi acest premiu, mă motivați să lupt cu aceeași hotărâre și perseverență împotriva dușmanilor umanității din sărmana mea țară, ca cele dovedite de coreenii iubitori de libertate la Gwangju. Acest premiu mă pune alături de spiritul victimelor de la 18 Mai, care i-au înfruntat vitejește pe dușmanii criminali, în numele democrației.

Afganistanul este în continuare un tărâm al tragediei, aflat sub controlul SUA. Și noi avem nevoie de un 18 Mai, iar marele popor coreean le-a dat un exemplu strălucitor

tuturor celor care țin la adevărata democrație și la libertate.

În toate deplasările mele, mi-au fost acordate extrem de rar întrevederi cu oficiali de nivel înalt din guvernele occidentale. De cele mai multe ori, aceștia nu au făcut niciun comentariu referitor la criticile pe care le-am adus politiciii țărilor lor în Afganistan. Puținele întâlniri pe care le-am avut au fost mai mult o pierdere de timp. Unii miniștri m-au ascultat politicoși sau și-au oferit chiar ajutorul, dar nu am plecat niciodată plină de speranță de la astfel de discuții. La un moment dat, m-am întâlnit cu Massimo D'Alema, ministru în guvernul italian, și, după câteva minute, mi-am dat seama că nu avea de gând să îmi țină promisiunile și să îi ajute cu adevărat pe afgani. Numeroși jurnaliști așteptau afară și m-au întrebat cum mi s-a părut întrunirea. Răspunsul meu a fost concis: „Fără speranță.” Tuturor le-a plăcut răspunsul, iar a doua zi unul dintre cotidienele italiene titra: „Joya, fără speranță după întâlnirea cu D'Alema.”

Prietenii mei din Italia au organizat numeroase evenimente pentru mine, am fost făcută cetățean de onoare și am primit distincții din partea multor instituții de stat situate pe diverse paliere ale administrației și de la ONG-uri locale. Îmi exprim recunoștința față de numeroșii susținători minunați pe care poporul afgan îi are în Italia, dar cred că, foarte probabil, mentalitățile unor miniștri ca D'Alema nu vor fi schimbate niciodată, cu siguranță nu de către mine, fiindcă se pare că îmi primesc ordinele privind politica din Afganistan direct de la Washington.

În ciuda criticilor mele virulente la adresa guvernului american, am avut ocazia să vizitez de mai multe ori Statele Unite și am cunoscut acolo niște oameni minunați, iubitori de pace. Datorită eforturilor prietenilor mei Sonali Kolhatkar, James Ingalls, Briana Lawrie și ale altor activiști, am făcut un turneu în Statele Unite în 2006 și am vizitat multe orașe. M-am întors de

mai multe ori de atunci. În martie 2008, de pildă, am vorbit la un miting antirăzboi organizat la Los Angeles, la care au participat câteva mii de persoane.

În timpul turneelor din Statele Unite, am cunoscut câțiva soldați din organizația Veteranii din Irak Împotriva Războiului (Iraq Veterans Against the War – IVAW), care, inspirați de programul Winter Soldier¹ pentru veteranii din războiul din Vietnam, au organizat Winter Soldier: Irak & Afghanistan 2008. Acesta le-a dat ocazia veteranilor care au participat la ocupațiile militare din cele două țări să relateze cu acuratețe ce se petrece în realitate, zi și noapte, pe front. Am văzut unele dintre mărturiile lor înspăimântătoare și le admir curajul de a dezvălui crimele comise de SUA în Irak și în Afganistan.

Kelly Dougherty, directorul executiv al IVAW, a declarat: „Credem că singura modalitate prin care acest război va lua sfârșit e ca poporul american să înțeleagă cu adevărat ce am făcut în numele lui.”

Sunt sigură că majoritatea soldaților americani și a celor din trupele aliate din Irak și Afganistan provine din categoriile cele mai discriminate de societățile lor. Se află pe front fie pentru a-și câștiga existența, fie fiindcă au fost păcăliți de guvernele lor să se alăture unei misiuni necinstite. Și ei sunt victime ale politicilor greșite duse de guvernele lor; iar, când mor pe câmpul de luptă, guvernanții lor sunt adevărații criminali. Numărul mare de sinucideri și traumele psihologice care îi afectează pe acești soldați

---

¹ „Winter Soldier” (la origine, titlul unei benzi desenate) este denumirea unui eveniment sponsorizat de organizația Veteranii din Vietnam Împotriva Războiului, care a avut loc în perioada 31 ianuarie – 2 februarie 1971 la Michigan, în Statele Unite. Un număr de 109 veterani de război și 16 civili au depus mărturie despre crimele de război pe care le-au comis sau la care au asistat în Vietnam, între 1963 și 1970. În 1972, a fost lansat filmul documentar cu același titlu, având ca subiect evenimentul de la Michigan. Filmul a fost în mare măsură ignorat de presa vremii. (n.tr.)

demonstrează că ei suferă din cauza a ceea ce sunt forțați să facă în așa-zisul război împotriva terorii.

Am senzația că, spre deosebire de guvernul Statelor Unite, oamenii acestei țări puternice sunt buni la suflet, generoși și au multă simpatie pentru femeile afgane. Am fost extrem de impresionată de modurile în care și-au manifestat solidaritatea și susținerea; odată ce cunosc adevărul, chiar doresc să ajute. În Boston, am aflat povestea a două femei uimitoare, Susan Retik și Patti Quigley, care și-au pierdut soții în atacurile teroriste de la 11 septembrie. Aceste văduve s-au dedicat sprijinirii văduvelor de război *afgane*. Este o ilustrare remarcabilă a puterii spiritului uman, care m-a mișcat profund.

Dar am constatat de asemenea, mai ales în Statele Unite, mai mult decât în alte țări, că mass-media joacă un rol extrem de negativ, omițând să îi informeze pe oameni în legătură cu evenimentele din alte părți ale lumii, și în special cu cele din Afganistan. Am constatat că majoritatea faptelor și realităților despre care am vorbit erau noutăți pentru publicul meu, care în multe cazuri avea o imagine complet diferită, mai luminoasă, despre situația din Afganistan. Am fost nevoită să le spun că trebuie să privească dincolo de presa de larg consum și de declarațiile liderilor lor pentru a afla adevărul.

Zoya, o purtătoare de cuvânt a RAWA, se numără și ea printre cei care spun adevărul despre Afganistan în cadrul unor conferințe și întâlniri la nivel internațional. Am avut ocazia s-o întâlnesc la o conferință la New York și ulterior ne-am văzut la un eveniment în Italia. Zoya mi-a făcut o impresie puternică. Împărtășim aceleași valori și mi-a dat câteva idei bune pentru proiectele din provincia Farah legate de educație. E tânără, la fel ca multe reprezentante ale RAWA. Toate folosesc nume false și chiar și în străinătate se feresc să fie fotografiate sau filmate, pentru a nu-și pune viața în pericol, odată întoarse în Afganistan sau Pakistan. Faptul că RAWA este în continuare nevoită să activeze ca o organizație

clandestină, deși singurul lor obiectiv este să obțină mai multe drepturi și o participare mai importantă a femeilor în cadrul societății, este cu siguranță o dovadă că în Afganistan încă nu avem o democrație adevărată.

Lumea a aflat despre RAWA în lunile după tragedia de la 11 septembrie, când imagini ale execuțiilor de pe stadionul principal din Kabul, pe care membre ale organizației le filmaseră în secret, au fost difuzate zile în șir de presa internațională. În prezent, însă, despre activitatea RAWA se vorbește rar în străinătate. Cu toate acestea, perseverența lor este un exemplu demn de urmat pentru oamenii de pretutindeni. Membrele RAWA sunt o dovadă vie a zicalei *Nu poți uide o idee*, fiindcă și-au continuat activitatea chiar și după ce Meena, fondatoarea organizației, a fost ucisă în 1987.

Nu toate experiențele mele din Statele Unite sunt amintiri plăcute.

În turneul din 2006, m-am întâlnit cu Charlotte Ponticelli, coordonatoarea pe probleme internaționale privind drepturile femeilor din Departamentul de Stat al SUA. Intrând în biroul ei, primul lucru pe care l-am văzut au fost fotografiile lui Ahmad Shah Massoud și Abdullah Abdullah atârnate pe pereți, așa că nu am fost surprinsă de modul în care s-a derulat conversația noastră. Am încercat să explic suferința pe care ocupația SUA a provocat-o în țara mea, dar Ponticelli mă întrerupea constant, pentru a justifica acțiunile guvernului ei. Am rugat-o să mă lase să termin ce aveam de spus. „Nu suntem în Parlamentul Afgan. Dacă spuneți că aici aveți o democrație, puteți cel puțin să mă lăsați să termin ce am de spus.” Dar ea a continuat să intervină, afirmând chiar că mamele din America care și-au pierdut fiii în Afganistan nu m-ar ierta niciodată dacă ar auzi ce spun. Așa că i-am arătat o poză a mamei unui veteran, pe care o cunoscusem și care milita împotriva războiului, și i-am explicat că, pe măsură ce va trece timpul, poporul american își va da seama că guvernul său l-a indus în eroare.

— Nicio putere nu poate ascunde adevărul, am spus.

După această întâlnire dificilă, unii dintre susținătorii mei americani au glumit, spunând că Ponticelli va avea insomnii gândindu-se la criticile mele. De fapt, nu am fost surprinsă că întâlnirea se desfășurase în acest fel – la ce altceva ne-am fi putut aștepta de la un înalt oficial al acelei administrații?

Din fericire, la majoritatea întrunirilor publice la care am participat în Statele Unite, mesajul meu a fost întâmpinat într-un mod diametral opus față de reacția pe care au avut-o cei de la Departamentul de Stat. Odată, însă, lorzii războiului au reușit să își extindă influența și să tulbure un eveniment din Fremont, California. Un forum la care luam cuvântul a fost întrerupt de susținători ai partidului fundamentalist al lui Rabbani, Jamiat-e-Islami. Când am început să vorbesc, s-au ridicat în picioare și au scandat sloganuri împotriva mea, agitănd pancarte pe care scria: „Jos Joya!” și „Joya e agentă a ISI!”.

Susținătorii mei au intrat în panică, temându-se că ar fi prea riscant pentru mine să rămân acolo. S-au oferit să mă scoată din încăpere, dar am refuzat. În schimb, i-am invitat pe protestatari să își aducă pancartele din ultimul rând și să le pună pe scenă.

— Nu mi-e frică de amenințările voastre, le-am spus. La fel cum nu mi-e frică de șefii voștri din Afganistan, care încearcă să mă reducă la tăcere cu ajutorul armelor.

Cei prezenți în sală au aplaudat și au ovaționat când mi-am continuat discursul. Cineva chemase poliția și doi ofițeri au sosit chiar în momentul în care unul dintre fundamentaliști urca pe scenă ca să îmi ia microfonul. Cum i-au văzut pe polițiști, atât el, cât și tovarășii lui au aruncat pancartele și au fugit. S-au speriat ușor. La sfârșitul întrunirii, organizatorii și câțiva suporterii m-au îmbrățișat și mi-au spus că acum înțeleg riscurile și dificultățile pe care le implică lupta mea.

A doua zi, site-uri favorabile lorzilor războiului, chiar și *Payam-e-Mujahid*, ziarul partidului Jamiat-e-Islami din Kabul,

au publicat articole împotriva mea și au scris minciuni, susținând că am luat-o la fugă când am fost atacată de „mujahedini”. Ulterior, alți afgani care fuseseră de față la incident au scris articole în care au spulberat aceste minciuni.

Se întâmplă de multe ori ca persoane care au legături cu grupările fundamentaliste sau cu alți afgani care îmi sunt potrivnici să apară la întrunirile la care particip în Occident și să îmi conteste afirmațiile privind situația gravă a Afganistanului, susținând că în urma războiului lucrurile s-au îmbunătățit și că eu sunt prea critică. Când aud asta, îi întreb:

— Atunci, dacă totul e așa de grozav în Afganistan, de ce nu veniți înapoi cu mine?

Nu-mi răspund niciodată nimic.

În octombrie 2007, am fost invitată la o conferință la Washington, organizată de Centrul pentru Studii Strategice și Internaționale (Center for Strategic and International Studies – CSIS). M-am gândit că va fi un forum important pentru cauza mea, dar, când am ajuns acolo, mi s-a spus că nu eram programată să iau cuvântul de la tribună. La conferință participau o mulțime de comentatori și analiști extrem de favorabili politicii externe a SUA. Cred că e posibil să mă fi invitat doar pentru a putea spune că au avut printre ei și o reprezentantă din Parlamentul Afgan. Cei pe care i-am întâlnit la conferință, și cu care am discutat, nu puteau să înțeleagă de ce fusesem invitată să particip, dar nu și să iau cuvântul. Am reușit totuși să găsesc o cale prin care să îmi transmit mesajul. Am vorbit de la microfonul aflat în sală, timp de aproximativ cinci minute, în timpul perioadei alocate discuțiilor. Moderatoarea sesiunii, care lucra la Amnesty International, a spus că nu are timp să discute chestiunile pe care le-am abordat. După ce am luat cuvântul, organizatorii au devenit mai reci cu mine și nu mi-au aranjat niciun interviu în mass-media cât timp m-am aflat acolo. Câțiva participanți au venit însă să-mi spună că

le-au plăcut afirmațiile mele și că ar fi trebuit să fiu unul dintre principalii vorbitori la conferință.

Totuși, astfel de experiențe reprezintă de fapt excepția de la regulă. În rest, nu am cuvinte pentru a-mi exprima recunoștința și solidaritatea. Sunt convinsă că nu contează în ce colț al lumii ne aflăm; dacă împărtășim aceleași idei și luptăm pentru justiție, suntem uniți prin legături puternice.

Din păcate, unele dintre țările ale căror cetățeni au fost generoși cu mine au guverne care le-au oferit azil unor oameni pe care eu îi consider dușmani ai poporului afgan.

În călătoria mea în Statele Unite din 2006, am luat cuvântul la Universitatea Yale și am atras atenția asupra unui exemplu de ipocrizie de care au dat dovadă americanii în privința „războiului împotriva terorismului”. Sayed Rahmatullah Hashemi a fost un proeminent purtător de cuvânt al talibanilor și oficial al ministerului de Externe. Cumva, după 11 septembrie, i s-a acordat un statut special, pentru a putea studia la Yale. În discursul meu am afirmat că e dezgustător, o insultă de neiertat că Hashemi studiază la această instituție prestigioasă. Am arătat o fotografie a lui ca taliban, cu barbă, pe care am pus-o alături de o fotografie în care apărea în calitate de student la Yale, proaspăt ras, și am întrebat:

— Asta e democrație? Dacă scopul războiului este „să lupte împotriva terorismului”, de ce Hashemi nu se află la Guantanamo Bay?

Aceeași întrebare s-ar putea pune și în legătură cu unii membri ai Parlamentului Afgan.

Mai sunt și alți afgani în străinătate care, în opinia mea, nu ar trebui să se bucure de ospitalitatea altor țări, inclusiv numeroase foste marionete ale rușilor, care au jucat un rol-cheie în uciderea afganilor și care se bucură de libertate prin Europa, SUA, Canada și prin alte părți. De pildă, Ghulam Dastagir Panjsheri a fost un element-cheie al PDPA (un partid-marionetă al rușilor),

dar în prezent locuiește la Washington și publică de acolo articole favorabile lorzilor războiului, pe site-uri fundamentaliste.

Se găsesc zeci de articole împotriva mea pe site-urile fundamentaliste, în care sunt criticată și catalogată drept agent străin. Unele afirmații sunt de-a dreptul ridicole, cum ar fi cea conform căreia aș fi plecat în străinătate într-o zi de 14 februarie fiindcă era Valentine's Day și doream o escapadă romantică! Au afișat chiar și o fotografie trucată pe site, în care apăream alături de un bărbat.

În Finlanda, susținătorii mei au organizat o întâlnire cu câțiva parlamentari progresiști din acea țară. O membră a Parlamentului European m-a întrebat cum se numește partidul din care fac parte. I-am spus că partidul meu nu are nume, dar că este un partid puternic, ai cărui membri sunt oamenii sărmani, înfometați și desculți din țara mea; cu alte cuvinte, oamenii obișnuiți din Afganistan. Am adăugat că îmi sunt cei mai loiali susținători și că nu m-au abandonat niciodată. Sunt încă în viață astăzi datorită sprijinului acordat de acest partid puternic, care deocamdată nu se află la putere.

În februarie 2008, am avut ocazia să revin în Germania, ca să primesc Premiul International Human Rights Film, din partea Cinema for Peace, în cadrul Festivalului de Film de la Berlin, pentru apariția mea în documentarul *Dușmanii fericirii*. Un afgan entuziast mi-a spus că ar trebui să urc pe scenă, la decernarea premiului, îmbrăcată în burqa și s-o rup de pe mine înaintea discursului. Eu am preferat o intrare în scenă mai puțin dramatică. În plus, nu vreau să încurajez ideea predominantă în Occident conform căreia burqa este singura sau cea mai gravă problemă cu care se confruntă femeile afgane. Fără securitate sau un sistem juridic care să le protejeze de violuri, fără locuri de muncă, hrană și servicii de bază, chestiunea burqăi este secundară.

La festival am avut ocazia să discut puțin cu actrița Catherine Deneuve, cu campionul mondial la șah (între 1985-2000) și lider al opoziției ruse Gari Kasparov, cu Waris Dirie, fotomodel somalez și ambasador special al ONU, cu Bob Geldof, muzicianul, actorul și activistul politic irlandez, și cu mulți alții. Încă o dată, am simțit că era important să folosesc ocazia de a urca pe scena de la Berlin pentru a transmite un mesaj percutant despre adevărata situație din Afganistan. Iată fragmente din discursul meu:

Chiar dacă autoritățile din țara mea au încercat prin toate mijloacele să mă împiedice să fiu astăzi alături de voi, mă aflu aici și accept acest premiu în numele femeilor afgane oprite, care nu au ocazia să se exprime, dar care sunt curajoase și luptă pentru drepturile lor. I-ați acordat acest premiu ficei unei țări care e bombardată de șapte ani de SUA și de aliații săi în numele democrației, păcii și drepturilor omului. Dar, în prezent, aceste valori și aceste necesități de bază ne sunt la fel de puțin accesibile pe cât ne erau în 2001.

Dedic acest premiu poporului meu trădat, care nu a fost nicidecum eliberat... Vreau să îi informez pe toți apărătorii drepturilor omului că Afganistanul ocupat de SUA este în continuare un infern și o farsă grosolană la adresa democrației și a drepturilor omului. Din nefericire, în prezent, cei mai înverșunați dușmani ai acestor valori dictează politicile din țara mea.

Am explicat de asemenea că acest premiu, ca și celelalte, îmi dă puterea să continui să spun adevărul, până când criminalii de război afgani vor fi condamnați și democrația laică va fi instituită în țară. Toate onorurile pe care le-am primit le aparțin de fapt celor care luptă pentru libertate și pace în Afganistanul meu însângerat. Și, după cum am mai spus, îmi doresc ca atenția și căldura de

care m-am bucurat la aceste ceremonii să fie îndreptate către și resimțite și de sărmanii orfani și văduve din țara mea.

În octombrie 2008, am fost pentru prima oară în Marea Britanie, unde am primit Premiul Anna Politkovskaia, oferit de grupul Reach All Women in War.

Am fost extrem de onorată să primesc acest premiu, care mă pune alături de amintirea unei femei extraordinare, care și-a sacrificat viața pentru a spune adevărul și a lupta pentru dreptate. Politkovskaia a fost o ziaristă rusă, ucisă la comandă, după ce a scris o carte despre războiul din Cecenia și regimul lui Vladimir Putin. O colecție a articolelor ei, *Jurnal rusesc: ultima relatare a unui jurnalist despre viață, corupție și moarte în Rusia lui Putin*, a fost publicată postum. A fost o femeie care și-a folosit profesia pentru a denunța nedreptățile comise în războiul rus din Cecenia și pentru a critica corupția din guvern. Perseverența, curajul și dăruirea ei mă inspiră.

După ce am primit distincția la Londra, șase laureate ale Premiului Nobel pentru Pace, Shirin Ebadi, Jody Williams, Wangari Maathai, Rigoberta Menchú Tum, Betty Williams și Mairead Maguire, au dat publicității o declarație comună: „Îi lăudăm curajul și cerem ca Joya să fie repusă în funcția din Parlamentul Afgan. [...] Asemenea surorii noastre Aung San Suu Kyi, Joya este un model pentru femeile de pretutindeni, care încearcă să transforme lumea într-un loc mai drept.”

Membrii guvernului afgan nu au plecat însă până acum urechea la spusele acestor femei deosebite, cum nu au făcut-o nici în cazul altor voci care s-au ridicat în apărarea mea.

În același timp, era evident că guvernul președintelui Karzai urmărea cu mare atenție declarațiile pe care le făceam în deplasările mele în străinătate.

În mai 2008, reprezentanți ai consiliilor regionale din Afganistanul de Vest s-au reunit la Kabul pentru un seminar des-

pre securitate și problemele femeilor. A fost o întâlnire importantă, la care a asistat și Karzai.

Printre cei care au luat cuvântul s-a numărat și Belquis Roshan, șefa Consiliului provinciei Farah. Ea mi-a povestit că, înainte de a lua cuvântul, Ghulam Jelani Popal, directorul general al Direcției Independente pentru Guvernare Locală din Afganistan, i-a cerut să nu țină un discurs dur sau radical. Sebghatullah Sanjar, șeful gărzii de la palatul prezidențial al lui Karzai, a vrut chiar să primească o copie a discursului ei, pentru a se asigura că nu conține nimic supărător. Ea i-a spus să nu-și facă griji; i-a spus de asemenea că nu avea un discurs scris. Urma să vorbească liber, dar nu în termeni prea radicali.

În ciuda acestor presiuni, Roshan a profitat de ocazie pentru a condamna tăcerea lui Karzai în legătură cu expulzarea mea din Parlament. I-a spus președintelui:

— Oamenii din Farah cred că ați tratat această chestiune ca pe un afront, fiindcă Malalai Joya v-a criticat pe dumneavoastră și guvernul dumneavoastră.

Aceste cuvinte l-au infuriat pe Karzai, care a vorbit cel mai mult despre suspendarea lui Malalai Joya, deși seminarul trebuia să trateze problemele de securitate ale femeilor din Afganistanul de Vest. A spus:

— O cunosc pe Joya. E o tânără foarte curajoasă. I-am susținut afirmațiile de la Loya Jirga și n-am făcut nimic împotriva ei. Nu am spus nimic nici măcar atunci când a insultat personalități de marcă, ca Ismail Khan.

S-a uitat la Ismail Khan, care era prezent la seminar.

— Nu-i așa, Ismail Khan? a întrebat. De câte ori nu te-a insultat?

A continuat:

— Parlamentul a fost ales cu circa șase milioane de voturi ale poporului, totuși ea l-a insultat. Acest lucru poate fi trecut cu vederea. Dar când merge în țări străine și le spune că nu ar trebui

să susțină Guvernul Afgan, le spune de fapt că nu ar trebui să susțină poporul afgan, ceea ce nu poate fi tolerat. De aceea nu o mai susțin. Dacă l-a jignit pe Ismail Khan, poate face același lucru și cu mine, chiar față în față, a continuat. Nu m-ar deranja dacă problema ar fi tratată ca o chestiune internă. Astfel de incidente trebuie rezolvate în interiorul Afganistanului. Nu ar trebui să întrecă măsura, vorbind despre ele în deplasările ei în străinătate.

Ulterior a adăugat:

— Dacă își cere iertare de la reprezentanții poporului și îi sărută mâinile lui Ismail Khan, s-ar putea totuși s-o iert.

Belquis Roshan a replicat:

— Dacă vorbim despre cerut iertare, atunci Ismail Khan și alții ca el ar trebui să-și ceară iertare de la poporul afgan! Joya n-a făcut decât să-i demaște.

— Dacă tot a spus că Parlamentul e un grajd, de ce mai vrea să se întoarcă? a întrebat Karzai. Ce e așa de greu să-ți ceri iertare?

Roshan a strigat:

— Parlamentarii au insultat-o de mai multe ori pe Malalai, dar nimeni nu i-a luat apărarea și nimeni nu a fost pedepsit! Când ea a insultat Parlamentul, o singură dată, a fost suspendată. Iar dumneavoastră, ca președinte, ați păstrat tăcerea.

În cele din urmă, Karzai a ignorat provocarea lui Roshan. A sugerat că discuția ar trebui continuată și că ar trebui să fie și Joya de față.

Roshan a replicat:

— Joya e gata să-și apere afirmațiile, dar nu își va cere iertare.

Ulterior, unii reprezentanți au spus că Karzai a transformat seminarul într-o discuție despre Malalai Joya, deoarece nu avea răspuns la niciuna dintre problemele reale ale Afganistanului. S-a folosit în schimb de ocazie pentru a-i impresiona pe lorzii

războiului și a-i face fericiți pe criminalii din jurul lui, aflați la putere, insultându-mă pe mine.

Răspunsul meu pentru președintele Karzai e simplu: nu cred că actualul guvern corupt din Afganistan reprezintă poporul, așa că nu pe afgani îi insult când îi critic pe miniștri sau Parlamentul plin de lorzi ai războiului și de lacheii lor. Sunt unul dintre puținii reprezentanți aleși în mod legitim. Oamenii din Farah m-au trimis în Parlament ca să dau în vileag crimele guvernului afgan și sunt obligată să duc la îndeplinire această misiune, chiar și atunci când autoritățile încearcă să mă reducă la tăcere.

Obiectivul meu în străinătate a fost de fiecare dată același ca atunci când mă aflu în Afganistan: să-i unesc pe oameni și să clădesc o forță care să distrugă dominația lorzilor războiului și a talibanilor și să pună capăt ocupației din țara noastră. Dorința mea e ca această solidaritate internațională să ne facă puternici și uniți și ca, atunci când oamenii își vor da seama de asta, să măture totul în cale, asemenea unei furtuni, și să scoată adevărul la iveală. O singură voce sau chiar mai multe voci izolate sunt neputincioase. Dar, când ne împletim vocile și eforturile, devenim invincibili.

Această mișcare pe care o punem la cale trebuie să își tragă seva din luptele care au loc în toate colțurile lumii: vocea rezistenței noastre din Afganistan, strigătele de agonie ale copiilor din Palestina, lacrimile pentru democrație înăbușite în Burma, tinerii studenți iubitori de libertate din Iran, lupta bărbaților și femeilor din Turcia, despre al căror curaj în fața torturilor îngrozitoare și omorurilor din închisorile turcești aud povești care mă inspiră, eforturile mișcărilor progresiste din Venezuela, Chile, Cuba, Bolivia și din alte țări din America Latină, lupta poporului african pentru o societate liberă și dreaptă. Suferințele noastre – și dușmanii noștri – sunt identice. Bucuria și fericirea noastră sunt și ele aceleași.

CAPITOLUL 12

O PASĂRE CU ARIPA FRÂNTĂ

*Mamele și ficele din Afganistan
erau captive în propriile case...*

Astăzi, femeile sunt libere.

Președintele George W. Bush,
Discursul despre starea națiunii, 2002

În iunie 2008, Laura Bush a făcut a treia și ultima vizită în Afganistan în calitate de Primă Doamnă a Statelor Unite. Ca de obicei, deplasarea ei a fost scurtă și securizată la maximum și n-a făcut altceva decât să scoată la iveală ignoranța ei absolută în ceea ce privește realitățile vieții din Afganistan.

Laura Bush i-a luat apărarea lui Hamid Karzai în declarațiile pe care le-a dat în presa americană, insistând că este un președinte „popular”

— Nu e drept să fie blamat pentru multe dintre lucrurile care s-ar fi putut întâmpla din vina lui sau nu, a spus ea. Când a preluat funcția de președinte, a moștenit o țară devastată.

În timpul escalei de nouă ore, doamna Bush a fost dusă cu elicopterul să viziteze orașul Bamiyan, devenit celebru după ce talibanii au distrus două statui antice imense, care îl reprezentau pe Buddha, pe motiv că erau „neislamice”.

— Este mai important ca niciodată pentru comunitatea internațională să continue să sprijine Afganistanul și cu siguranță e important pentru SUA să continue să sprijine Afganistanul, a spus doamna Bush pe când vizita ruinele. Nu vrem ca țara aceasta să revină la starea în care se afla când au fost distruse statuile.

Evident, Laura Bush nu a înțeles că situația din Afganistan este în realitate mai proastă decât atunci când talibanii au aruncat statuile în aer și că „sprijinul” special al SUA este una dintre principalele cauze ale suferinței noastre. Asemenea multor altor demnitari occidentali, fosta Primă Doamnă nu recunoaște că distrugerile din Afganistan nu au fost cauzate doar de talibani, ci și de anii de intervenție străină. Nu talibanii sunt problema, ei sunt doar un simptom al maladiei corupției, violenței și feudalismului de care s-a molipsit țara noastră de când Statele Unite, Pakistanul și Iranul au început să le furnizeze arme și bani grupurilor de teroriști fundamentalști și lorzilor războiului. În loc să scape Afganistanul de acești criminali, Karzai a trecut de partea lor. Oamenii îi urăsc pe lorzii războiului, așa că au ajuns să-l urască și pe Karzai. El susține că luptă pentru drepturile femeilor afgane, care constituie, se pare, una dintre principalele cauze pe care le apără Laura Bush, dar l-a sprijinit pentru a ajunge președinte al Curții Supreme de Justiție pe un fundamentalist dogmatic, care a pus din nou în practică unele dintre politicile opresive aplicate de talibani împotriva femeilor.

Și, din această cauză, Afganistanul e în continuare asemenea unei păsări cu o aripă frântă. Cât timp femeile vor continua să fie subjugate, societatea noastră nu își va putea lua zborul și va fi incapabilă de progres. Femeile nu doar că nu beneficiază de drepturile care li se cuvin în Afganistan, dar, printr-o crudă ironie, cauza lor e folosită pentru a justifica și perpetua ocupația brutală a țării mele.

La câteva săptămâni după invazia americană din 2001, Laura Bush a ținut un discurs oficial la radio, transmis de la Casa Albă:

„Sper că americanii i se vor alătura familiei noastre în efortul menit să asigure demnitatea și egalitatea de șanse pentru toate femeile și copiii din Afganistan.” Cuvintele prin care Prima Doamnă își exprima preocuparea față de soarta femeilor afgane arată o înțelegere mai nuanțată decât retorica brutală a soțului ei. Dar, cu toate acestea, sentimentele ei s-au dovedit lipsite de valoare, și mai mult praf în ochii lumii, având în vedere politica brutală pe care au justificat-o. La fel cum minciunile administrației Bush despre „armele de distrugere în masă” au fost folosite pentru a justifica invazia și ocupația din Irak, „eliberarea femeilor” a fost adăugată pe lista motivelor pentru care Statele Unite au invadat și continuă să ocupe Afganistanul.

În 2005, Laura Bush a făcut o escală de șase ore în Afganistan, stând doar atât cât să apuce să declare cât de mulțumită e de progresele noastre. La un institut de formare a profesorilor din Kabul, ignoranta soție a președintelui american a anunțat: „Tirania a fost înlocuită de o democrație tânără și puterea libertății e vizibilă pretutindeni în Afganistan.”

Într-un fel, avea dreptate. „Puterea libertății” era, și este în continuare, la îndemâna lorzilor războiului, a lorzilor drogurilor și a talibanilor, care se folosesc de ea pentru a brutaliza oamenii, în special femeile. Acestea sunt „libere” să cerșească pe străzi ascunse sub burqa; sunt „libere” să recurgă la prostituție pentru a-și hrăni familiile; sunt „libere” să-și vândă copiii ca să nu moară de foame sub ochii lor; sunt „libere” să-și dea foc, singura scăpare din ciclul umilințelor, al mizeriei și al disperării.

În timpul scurtei vizite la Kabul, doamna Bush și alți oficiali americani s-au întâlnit cu un grup de așa-zise „reprezentante”, exponente ale situației îmbunătățite a femeilor din Afganistan. În realitate, de câte ori oficialii occidentali, inclusiv președintele SUA și doamna Bush, se opresc pentru scurtă vreme în țara mea, se întâlnesc cu un grup de femei cu vederi progubernamentale, printre care se numără Massouda Jalal, Fauzia Kofi,

Noorzia Atmar, Husn Bano Ghazanfar, Shamim Jawad, Sima Samar, Qadria Yazdanparast, Azita Rafat, Suraya Parlika, Fatima Gailani, Siddiqa Balkhi și Sharifa Zarmati. În opinia mea, ele nu le reprezintă pe femeile afgane și nu intenționează să se ocupe de problemele grave ale acestora. Nu le iau niciodată apărarea public femeilor care sunt victime ale violenței și dominației brutale, femei lipsite de orice drept în Afganistanul real, aflat dincolo de zidurile complexului bine păzit în care huzuresc ele. Dar, când acestor „exponate” li se permite să vorbească în numele tuturor femeilor afgane și când sunt scoase în față ca simboluri ale „progresului” nostru, atunci ele devin parte a problemei.

Jurnaliștii occidentali pun rareori la îndoială fabulele care le sunt servite. Din cauza comodității și a complicității din mass-media de larg consum, Statele Unite și aliații lor au reușit să întrețină legenda conform căreia Afganistanul a fost întotdeauna un stat neguvernabil și oprimarea femeilor e adânc înrădăcinată în cultura afgană. Brutalitatea talibanilor, spune legenda, a fost doar o formă extremă de exprimare a unei probleme vechi și doar ocupația străină poate salva Afganistanul de el însuși.

Vreau să știți că asta este o minciună. Nu suntem o țară neajutorată, am fost capabili să ne conducem singuri, iar drepturile femeilor nu au fost întotdeauna într-o stare atât de jalnică. Politicile marilor puteri, care au intervenit și au sprijinit elementele extremiste din Afganistan, sunt cele care au contribuit la regresul în materie de drepturi ale femeilor.

Primul conducător modern al Afganistanului, Regele Amanullah Khan, care a obținut independența de sub ocupația britanică în 1919, a fost un lider democratic, iubitor de libertate. El credea că paștunii, tadjicii, hindușii, uzbekii, hazarii și oamenii din alte triburi sunt pur și simplu afgani. A consolidat unitatea națională, astfel încât să nu existe discriminări rasiale, lingvistice

sau religioase. A promulgat de asemenea o Constituție modernă, care includea drepturi egale și libertăți individuale.

Soția lui, Regina Soraya, a jucat un rol vital în politica Regelui față de femei. A făcut deplasări în câteva țări din Europa, în numele femeilor afgane, fără să poarte batic și îmbrăcată în haine moderne. În 1920, a ținut un discurs public (o premieră pentru o regină afgană), în care a descris beneficiile care decurg din acordarea de drepturi femeilor. În urma acestui discurs, multe afgane s-au oferit să o ajute și au înființat o serie de organizații pentru femei.

Prima revistă pentru femei din țară, intitulată *Irshadul Naswan*, a apărut la 17 martie 1921. Fabricile au început să accepte angajate femei. Primul spital pentru femei a fost înființat la Kabul, iar câteva femei au fost alese pentru prima oară în Loya Jirga, în 1928. Amanullah Khan a propus în acea Jirga ca poligamia și căsătoriile cu forță să fie interzise. Vârsta legală pentru căsătorie a fost stabilită la optsprezece ani. Regele a încurajat construcția de șosele, fabrici și căi ferate. A construit biblioteci, cinematografe și teatre. Munca neplătită, munca silnică și sclavia au fost abolite.

În timpul domniei lui Amanullah Khan, educația a devenit obligatorie pentru toți afganii. Prima școală de fete a fost înființată în 1924. Mai multe fete au fost trimise în Turcia la studii superioare, fără să fie obligate să poarte hijabul sau vâlul islamic sau să fie însoțite de o rudă de sex masculin sau *mahram*. Ulterior, sute de fete au mers la școli în țări străine, cum ar fi Germania, Rusia și Franța.

Din păcate, unele măsuri de reformă ale Regelui au mers prea departe și au fost aplicate prea repede. De pildă, a decretat că niciun bărbat afgan nu mai avea voie să iasă pe stradă fără să poarte pălărie și pantaloni moderni, cei care erau prinși nescotind această regulă urmând să fie amendați. Același lucru era valabil și pentru femeile care purtau burqa. Regele a schimbat

de asemenea ziua de odihnă, care era vinerea, conform religiei musulmane, și a înlocuit-o cu duminica. Fundamentalistii s-au împotrivit, iar dușmanii lui Amanullah Khan au profitat de ocazie pentru a-și atinge scopurile.

Englezii erau încă supărați pentru că pierduseră o colonie și se temeau de apariția unei țări moderne, independente în vecinătatea Indiei, care se afla încă sub dominația lor. Anglia a întreținut o rețea de marionete în Afganistan, recrutate din rândul învățaților religioși reacționari și al aristocraților nemulțumiți. Prin intermediul acestora, englezii au semănat discret sămânța de revoltă împotriva lui Amanullah Khan și a reformelor sale. Cum cei mai mulți afgani erau needucați și influențați profund de credințele religioase, planul englezilor a reușit și Regele și-a pierdut susținerea populară. A plecat în exil și, în 1929, a fost forțat să renunțe la tron.

Toți afganii care cred în democrație și în supremația legii își amintesc cu drag de epoca lui reformistă. Acesta este și motivul pentru care gestul lui Hamid Karzai de a-i înmâna, în decembrie 2008, președintelui George W. Bush, în timpul ultimei sale vizite în Afganistan, medalia Regelui Amanullah este perceput ca o insultă. Cu o zi în urmă, un jurnalist irakian își luase rămas-bun de la Bush, aruncând cu un pantof după el – o onoare cu mult mai potrivită!

Înlăturarea lui Amanullah Khan de la putere este considerată un dezastru în istoria Afganistanului. Imediat după ce a fost trimis în exil, o brută numită Habibullah Kalakani a devenit emir. Era un bărbat înapoiat, ignorant, sprijinit de britanici. Primul său act oficial a fost să închidă toate școlile. Câteva luni mai târziu, forțele lui Kalakani au fost învinse de Mohammad Nadir Shah, un aristocrat paștun, care a invadat țara venind dinspre India, cu ajutor britanic. Nadir Shah l-a ademenit pe Kalakani la tratative de pace și l-a executat. Brutalul Nadir Shah a anulat imediat majoritatea reformelor lui Amanullah – le-a adus până și pe fetele trimise la studii în Turcia înapoi în țară și le-a ordonat să stea în

case. Nadir Shah a fost asasinat în 1933 și a fost înlocuit de fiul lui, Zahir Shah, care avea doar nouăsprezece ani la momentul încoronării.

Regele Zahir a fost conducător doar cu numele pe aproape întreaga perioadă în care a domnit. Unchii săi din partea tatălui, care conduceau de fapt țara, au instaurat un regim al terorii, care s-a întins pe următoarele trei decenii. Grupurile etnice, altele decât paștii, au fost în special oprite în această perioadă. Dar constituționaliștii au continuat să lupte împotriva monarhiei represive și au forțat în cele din urmă guvernul să accepte unele reforme pentru a opri revolta oamenilor. Pe la mijlocul secolului XX, Regele Zahir a început să-și afirme autoritatea și să experimenteze o democrație limitată, pentru a liniști poporul și a pune capăt mișcărilor de masă. Zahir a eliberat peste cinci sute de prizonieri politici și a introdus alte reforme. Studenților de la universitate li s-a permis să formeze asociații, iar partidelor politice interzise în anii precedenți li s-a acordat o oarecare libertate pentru a se regropa. Guvernul nu tolera însă o opoziție prea puternică, așa că unii au fost arestați, închiși și omorâți.

Și totuși, în acei ani turbulenți, drepturile femeilor au fost treptat reînstate.

În anii '50, femeile afgane erau încurajate să lucreze în multe domenii. La sfârșitul deceniului, organizau demonstrații și își cereau drepturile. Guvernul a adoptat chiar legi care interziceau portul burqăi și legalizau fustele și bluzele cu mâneci scurte. Iată, de pildă, ce scria *The New York Times* despre condiția femeilor afgane cu o jumătate de secol în urmă, la 8 noiembrie 1959: „Femeile din Afganistan ridică vâlul”, titra ziarul. „O nouă lume a libertății, atât spirituale cât și vestimentare, s-a deschis pentru femeile acestei națiuni musulmane, după secole de izolare.”

Libertățile dobândite de femei nu au fost rezultatul unei invazii occidentale, ci s-au datorat evoluției proprii noastre societăți, proceselor politice și luptei forțelor democratice din Afganistan,

ai căror membri și-au riscat viețile pentru credințele lor. Acest lucru este valabil pentru femeile afgane de la începuturile istoriei noastre și până în prezent. Marea scriitoare indiană Arundhati Roy a afirmat următoarele într-un discurs pe care l-a ținut în Statele Unite, în urmă cu câțiva ani:

Ni se spune că obiectivul războiului a fost răsturnarea regimului taliban și eliberarea femeilor afgane de burqa, ni se cere să credem că pușcașii marini americani au purces de fapt într-o misiune feministă. (Dacă este așa, atunci următoarea lor escală va fi oare aliatul militar al Americii, Arabia Saudită?) Gândiți-vă la această chestiune în felul următor: în India există unele practici sociale reprobabile împotriva „celor de neatins”¹, împotriva creștinilor și musulmanilor, împotriva femeilor. Pakistanul și Bangladeshul tratează în moduri și mai îngrozitoare minoritățile și femeile. Ar trebui aceste țări bombardate? Ar trebui ca Delhi, Islamabad și Dhaka să fie distruse? E posibil ca bigotismul să fie eradicat din India cu ajutorul bombelor? Putem obține un paradis al feministelor pe calea bombelor? Așa și-au câștigat femeile dreptul de vot în SUA? Așa a fost abolit sclavagismul? Putem răscumpăra genocidul a milioane de amerindieni pe ale căror cadavre s-au întemeiat Statele Unite bombardând Santa Fe?

---

¹ „Cei de neatins” sau daliții sunt locuitori ai Indiei excluși din sistemul casteilor (circa 170 de milioane de persoane, conform unor estimări din 2006). Deși Constituția modernă a Indiei le-a abolit acest statut, în realitate ei continuă să fie discriminați: locuiesc în afara satelor, fac muncile considerate nedemne de restul populației, nu au voie să stea jos în autobuz etc. În cazul unui contact fizic cu membri ai casteilor, interzis pentru că daliții sunt considerați impuri, există chiar riscul să fie uciși. (n.tr.)

Deși Zahir Shah a încercat să instaureze o monarhie constituțională, oamenii și-au pierdut încrederea în el și au ieșit în stradă. În 1973, pe când Regele Zahir se afla în străinătate, la tratament, a fost înlăturat de la putere de vărul lui prosovietic, Daud Khan. „Perioada constituțională” a Afganistanului se încheiase, fiind înlocuită de o republică doar cu numele, iar, în 1978, de regimul invadatorilor sovietici.

Femeile afgane au fost cele care au făcut primul gest de rezistență față de regimul-marionetă al rușilor, organizând o demonstrație la Kabul. Poliția a reacționat violent și femei ca Nahid Sahid și Wajeha au fost ucise pe loc. În acea perioadă a fost înființată RAWA (The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan – Asociația Revoluționară a Femeilor din Afganistan) de către Meena și alte câteva intelectuale din Kabul.

În anii '70, extremiștii care în prezent dispun de atâta putere pentru a aplica politici împotriva femeilor, răstălmăcind islamul ca să le justifice, erau figuri marginale. Faimosul lord al războiului Gulbuddin Hekmatyar, de pildă, era discreditat în acele vremuri, fiind cunoscut pentru că atacase câteva femei de la Universitatea din Kabul care nu purtau vâlul islamic, pe unele dintre ele arzându-le cu acid. Faptul că SUA, Pakistanul și Iranul i-au înarmat în anii '80 (Hekmatyar s-a numărat printre preferații lor în acea perioadă) a contribuit la dezlănțuirea fascismului religios care face ravagii în Afganistan de trei decenii.

Este dificil de dovedit rolul fundamental pe care l-au jucat Statele Unite în alimentarea unei mentalități violente, fundamentaliste în rândul unor generații întregi de tineri afgani. Dar, începând cu anii '80, guvernul SUA a cheltuit peste 50 de milioane de dolari pentru publicarea, prin intermediul Universității din Nebraska, a unor manuale care promovau o agendă fanatică, militaristă. *Washington Post* l-a numit „Scandalul manualelor jihadiste” într-un articol din martie 2002, descriind cărțile ca fiind „pline de mențiuni ale jihadului” și „imagini de război”. Copiii

erau învățați să numere cu ajutorul unor „imagini reprezentând tancuri, proiectile și mine antipersonal”. Cărțile au fost trimise în Afganistanul aflat sub ocupație sovietică, pentru a îndemna la războiul sfânt împotriva rușilor, dar, conform cotidianului *Washington Post*, au rămas parte din programa școlară de bază a învățământului afgan mult timp după înfrângerea sovieticilor. „Până și talibanii au folosit manualele produse în America, chiar dacă mișcarea radicală a șters din cărți fețele umane, pentru a corespunde codului fundamentalist.” După ce talibanii au fost înlăturați de la putere, USAID a continuat să trimită manualele în Afganistan, unde fundamentalistii le folosesc și în prezent pentru a preda un islamism violent.

Aceste grupuri fundamentaliste au devenit importante și s-au bucurat de sprijin, după cum am mai spus, în parte din cauza invaziei agresive și criminale a țării noastre de către o mare putere care a pretins că „aduce drepturile femeilor” în Afganistan. Întreaga societate afgană, pe toate palierele ei, a luptat împotriva invaziei sovietice, iar rezistența oamenilor a fost onorabilă și justificată. Din nefericire, o parte dintre facțiunile mujahedinilor – mujahe-dinii criminali despre care vorbesc eu – și-a întors apoi armele și comportamentul violent împotriva poporului afgan, în special împotriva femeilor. Unele dintre aceste facțiuni au dat chiar foc școlilor de fete, exact cum aveau să facă talibanii mai aproape de zilele noastre.

Este important să ne amintim că, atunci când talibanii au ajuns la putere, în 1996, mulți afgani s-au bucurat inițial, fiindcă cel puțin se punea astfel capăt omorurilor teribile care curmaseră aproape optzeci de mii de vieți doar în Kabul, în timpul războiului civil din perioada 1992-1996. Până și așa-zisul președinte de atunci, Burhanuddin Rabbani, i-a numit pe talibani „îngeri ai păcii”, iar Ahmad Shah Massoud, pe vremea aceea ministru al Apărării, a mers să-i întâmpine pe liderii talibani și le-a spus că împărtășesc același mod de a vedea lucrurile.

Acest lucru nu este foarte cunoscut în Occident, dar Benazir Bhutto, care era prim-ministru al Pakistanului în acea perioadă, a jucat un rol-cheie în finanțarea talibanilor și sprijinirea acestora pentru a prelua controlul Afganistanului. Mulți afgani, de fapt, vorbeau despre Bhutto ca despre „mama talibanilor”. Scopul ei era să exploateze rutele comerciale care treceau prin Afganistan, diminuând în același timp influența Indiei asupra țării noastre. Încă o dată, Afganistanul era folosit drept pion într-un joc de șah regional pe care nu aveam cum să-l câștigăm.

Eram adolescentă în taberele de refugiați din Pakistan, când Bhutto se afla la putere. Eram prea tânără ca să înțeleg politica din acele vremuri, dar îmi amintesc că eram fericită și plină de speranță pentru că o femeie se afla la conducerea țării. Bineînțeles, sunt conștientă că ideile și caracterul unei persoane contează, nu sexul, dar cred că, atunci când văd femei în posturi de conducere, fetele tinere au la ce spera. Știu că milioane de pakistanezi aveau de gând să voteze cu Benazir Bhutto când s-a întors din exil în 2007. În ciuda corupției din mandatul ei precedent, această candidatură oferea speranța că se va pune capăt regimului militar aflat la putere și că va fi instaurat un stat democratic și laic.

Asasinarea lui Bhutto a fost un act terorist pe care îl condamn cu fermitate, chiar dacă pe plan politic nu eram de acord cu ea în multe privințe. Nicio neînțelegere politică nu ar trebui rezolvată recurgându-se la violență și nu voi tolera niciodată folosirea violenței nici măcar împotriva celor mai periculoși dușmani ai Afganistanului. Democrația, adevărata democrație, și tribunalele ar trebui să decidă soarta liderilor politici. Totuși, în ciuda indignării pe care o simt față de uciderea ei, trebuie să recunosc că mulți afgani progresiști își amintesc prea bine rolul pe care l-a jucat Bhutto în distrugerea țării noastre și în aducerea la putere a talibanilor cu mentalități medievale.

Refuzul talibanilor de a le acorda drepturi femeilor, pe care le-au obligat, printre altele, să poarte burqa, sunt binecunoscute.

Aceste lucruri au fost prezentate pe larg în Statele Unite, în special după 11 septembrie și în perioada premergătoare războiului din 2001. Fiindcă regimul taliban fusese atât de represiv, mulți compatrioți, inclusiv cei care detestă simpla idee a unor trupe străine pe teritoriul afgan, au sperat că această incursiune va reprezenta o șansă la democrație. Au sperat că SUA învățaseră din greșelile trecutului. Unii au crezut-o pe Laura Bush când a spus că scopul invaziei americane era să le redea femeilor drepturile sau au interpretat mot-à-mot declarațiile secretarului de stat american de la acea vreme, Colin Powell, care afirma în noiembrie 2001: „Drepturile femeilor din Afganistan nu vor fi negociabile.” Poate Powell voia să spună că drepturile femeilor nu vor fi negociate. A fost evident, încă din primele zile, că SUA au făcut compromisuri în privința drepturilor femeilor din Afganistan, prin sprijinul pe care li l-au acordat unora dintre cei mai înverșunați dușmani ai femeilor pe care i-a cunoscut țara noastră în toată istoria ei.

Este important să nu uităm că talibanii nu au fost singura forță din Afganistan care a oprimat femeile. O serie de legi împotriva femeilor au fost de fapt implementate în timpul războiului civil, iar ulterior menținute și puse în aplicare de talibani. De pildă, Ministerul pentru Promovarea Virtuții și Prevenirea Viciului, care avea să capete o reputație infamă pe vremea talibanilor, a fost de fapt înființat în timpul războiului civil. Aceste legi nu doar că sunt încă valabile și astăzi, dar, mai mult, mulți dintre lorzii războiului care au introdus restricțiile în cauză sunt încă la putere în actualul guvern susținut de NATO.

Crimele lorzilor războiului din anii '90 sunt bine documentate în cartea *Afganistanul însângerat*, scrisă de Sonali Kolhatkar și James Ingalls, doi susținători extraordinari ai mei, care strâng fonduri în Statele Unite pentru femeile afgane. În cartea lor, cei doi scot în evidență lipsa de preocupare a guvernului SUA față de impactul politicii lor de încurajare a extremiștilor: „Dacă Afganistanul a meritat vreodată eticheta de «stat eşuat», aceasta

s-a întâmplat în perioada 1992-1996, când americanii se uitau în altă parte, în timp ce armele furnizate de ei eliminau clădirile, instituțiile și oamenii necesari pentru supraviețuirea Statului Afgan.” Dacă în prezent Afganistanul eșuează ca stat e din cauză că lorzii războiului care au contribuit și în trecut la eșecul țării noastre au fost aduși din nou la putere, deși poporul îi urăște și pe bună dreptate.

Aceiași lorzi ai războiului controlează nu doar Parlamentul și multe dintre posturile ministeriale din guvernul lui Karzai, ci conduc și sistemul juridic. La Loya Jirga din 2003, de pildă, Abdul Sayyaf și alți lorzi ai războiului s-au folosit de influența lor pentru a numi un fundamentalist, pe Fazl Hadi Shinwari, în postul-cheie de președinte al Curții Supreme de Justiție, iar pe Abdul Malik Kamawi în funcția de vicepreședinte. De fapt, toți cei nouă judecători de la Curtea Supremă sunt mullahi cu mentalități înapoiate. Lor li se poate imputa în principal faptul că, de la căderea talibanilor, s-au făcut atât de puține progrese în privința drepturilor femeilor.

Jurnalistul pakistanez Ahmed Rashid susține în cartea sa, *Coborârea în haos*, că Shimwari era în realitate „controlat de Sayyaf. Ambasadori europeni mi-au spus în mod neoficial că [trimisul SUA] Khalilzad ajunsese la o înțelegere cu Sayyaf, prin care acesta urma să aibă puterea de a numi judecătorii de la Curtea Supremă, dacă făcea atunci concesii pe alte fronturi. Sayyaf a dobândit mai multă influență în urma Loya Jirga din 2003. Pentru americani, era un fundamentalist, dar era «fundamentalistul nostru».” Shinwari, Sayyaf și alți fundamentalisti au insistat în Loya Jirga ca noua Constituție să schimbe denumirea țării în Republica Islamică Afganistan și s-au folosit de islam după bunul lor plac prin tribunale, răstălmăcindu-l, pentru a nu recunoaște drepturile femeilor și drepturile omului.

Shinwari s-a folosit de poziția lui pentru a-și impune viziunile extremiste în fața națiunii. A închis un post de televiziune sub

pretextul așa-ziselor emisiuni imorale pe care le transmitea. I-a spus unui reporter de la Radioul Public American că o metodă legitimă de a pedepsi pe cineva care nu respectă legea islamică ar fi decapitarea. Într-un interviu acordat cotidianului *Christian Science Monitor* în 2006, Shinwari a dezvăluit că femeile nu își au locul la Curtea Supremă: „O femeie nu poate fi judecătoare peste o țară întreagă și nu poate ocupa acest scaun. Dacă o femeie devine întâiul judecător al țării, ce se întâmplă când îi vine ciclul menstrual și nu poate merge la moschee? De asemenea, o femeie judecător nu poate da un ordin de execuție, conform legii islamice.” Articolul a arătat că Shinwari nu era doar președintele Consiliului Afgan pentru Studierea Islamului, ci și un vechi membru al miliției lui Sayyaf, Ittehad-e-Islami.

Karzai a încercat să îl numească încă o dată pe Shinwari președinte al Curții Supreme în 2006, dar, într-o rară manifestare de independență, Parlamentul i-a blocat candidatura, declarând că nu este calificat pentru acea funcție. În prezent, unul dintre foștii consilieri juridici ai lui Karzai, Abdul Salam Azimi, ocupă acest post. Azimi, care e și el din Farah, are vechi legături cu SUA și a fost de altfel șeful programului de educație sponsorizat de USAID, care a distribuit scandaloasele manuale projihadiste. De când a preluat Azimi funcția de președinte, componența Curții Supreme nu s-a schimbat deloc, ea fiind în continuare dominată de mullahi.

Chiar și după ce a pierdut funcția de președinte al Curții Supreme, influența lui Shinwari a continuat să se facă simțită în sistemul juridic, fiindcă s-a asigurat că mulți dintre judecători erau și ei fundamentalisti convinși. Așa se face că tribunalele îi iartă în mod sistematic pe violatori, scutindu-i de orice pedepse semnificative pe care le-ar risca pentru crimele lor. Bărbații continuă să se bucure de impunitate când comit abuzuri asupra soțiilor și a altor femei și fete, sau chiar când le ucid. Legea este folosită de fapt doar ca un instrument de limitare a drepturilor

femeilor. Comandanții Alianței Nordului și alți lorzi ai războiului și milițiile lor încă răpesc și violează femei și fete, domnind prin teroare în regiunile aflate sub influența lor.

Departamentul de justiție al lui Karzai aplică aceleași politici. În funcția de procuror general a fost numit Abdul Jabar Sabet, odinioară membru al partidului lui Hekmatyar.

Pentru a înțelege gradul de justiție din Afganistan, gândiți-vă că jurnalistul Sayed Pervez Kambaksh a fost condamnat la moarte, pedeapsă comutată ulterior la douăzeci de ani de închisoare, pentru simplul fapt că a descărcat de pe internet un articol considerat neislamic de către tribunal, în timp ce Assadullah Sarwari, fost șef al poliției secrete, s-a ales cu o condamnare la șaptesprezece ani de închisoare pentru că a torturat și ucis mii de deținuți politici la sfârșitul anilor '70. Kambaksh, care nu a făcut niciun rău nimănui, încă zace în închisoare, iar între timp președintele Karzai a ordonat eliberarea a trei bărbați care ispășeau pedepse de câte șaptesprezece ani pentru că violaseră și uciseseră o femeie.

Nu prea par să existe șanse ca puterea legislativă să asigure o justiție mai dreaptă și mai corectă decât tribunalele. În septembrie 2008, Wolesi Jirga sau Camera Inferioară a Parlamentului a pregătit un proiect de lege care, când va fi aprobat, va interzice filmele obscene, dansurile femeilor și muzica dată tare la petreceri. Conform propunerii legislative, persoanele care vor organiza astfel de evenimente vor risca până la un an de închisoare. Va fi de asemenea ilegal ca hotelurile să le permită grupurilor de bărbați și femei din familii diferite să se reunească. Organizatorii evenimentelor sportive la care vor participa atât bărbați, cât și femei vor fi și ei pedepsiți. Noua lege va interzice portul pantalonilor scurți și al hainelor mulate pe corp. Se propun de asemenea diferite sancțiuni pentru practicile care duc la amânarea căsătoriilor, permițându-se în același timp ca fetele să fie date de neveste pentru a rezolva o dispută și tolerându-se căsătoriile cu forța.

Un alt mit despre Afganistan este cel conform căruia femeile și fetele sunt libere să studieze. Este adevărat că în Kabul și în alte orașe unele fete pot acum să meargă la școală, iar femeile pot ocupa anumite posturi, dar în această situație se găsește doar o minoritate norocoasă. Școlile din afara Kabulului sunt într-o stare deplorabilă și în multe zone îndepărtate nu există nici profesori, nici clădiri care să adăpostească aceste așa-zise școli. În multe sate, fetele își fac lecțiile stând în țărână.

La ultima sa vizită în Afganistan, Laura Bush s-a lăudat că șase milioane de copii sunt înscriși la școală, o cifră trâmbițată tot timpul ca o poveste afgană de succes, dar, conform rapoartelor ONU, peste cinci milioane de copii încă nu beneficiază de niciun fel de educație. La începutul lunii decembrie 2008, un studiu realizat de Comisia Independentă pentru Drepturile Omului în Afganistan (Afghanistan Independent Human Rights Commission – AHIRC) a arătat că doar 5 la sută din fete și 11 la sută din băieți au posibilitatea să își continue studiile până în clasa a douăsprezecea.

Conform Ministerului Muncii, Afacerilor Sociale, Martirilor și Persoanelor cu Dizabilități, peste șase milioane de copii afgani sunt victime ale traficului de persoane, răpirilor, muncii forțate și lipsei accesului la educație. Din cauza sărăciei extreme, mulți copii sunt nevoiți să abandoneze școala și să presteze munci grele, pentru a-și ajuta părinții. Într-un studiu dat publicității de AHIRC, 60 la sută din familiile chestionate au afirmat că aproape jumătate din copiii lor muncesc într-un fel sau altul.

Radhika Coomaraswamy, reprezentantul special al ONU pe problemele copiilor și conflictele armate, a afirmat: „Nu mă pot gândi la nicio altă țară din lume în care copiii suferă mai mult decât în Afganistan... De fiecare dată când întâlnim copii, durează mult până îi facem să zâmbească. E un semn că nu e pic de fericire în sufletele lor.”

Răpirile și violențele sexuale împotriva copiilor au crescut alarmant în ultimii ani. Multe astfel de cazuri au fost raportate în provincia Takhar, o fortăreață a lorzilor războiului. În 2007, Halim, tată a doi copii în vârstă de șase și respectiv șapte ani, a venit să mă întâlnească la Kabul și mi-a spus o poveste teribilă. Îi acuzase în mod public pe comandanții locali din Takhar că sunt criminali. Acest tată cu inima frântă mi-a relatat cum copiii lui au fost răpiți de soldații comandanților respectivi, pentru a-l reduce la tăcere. Copiii au fost uciși cu brutalitate, iar cadavrele lor au fost băgate într-un sac și aruncate în râu, unde au fost găsite de niște săteni. Astfel de crime au declanșat ample proteste ale locuitorilor din Takhar împotriva lorzilor războiului, dar guvernul central nu face absolut nimic pentru a controla anarhia din zonă. Halim mi-a spus că s-a întâlnit cu președintele Karzai și i-a povestit totul.

— I-am arătat poze cu băieții mei și a plâns, dar mi-a spus să dau uitării toată povestea. A zis: „Ești tânăr, fă alți copii!”

Mersul la școală devine din ce în ce mai periculos pentru fete, iar atacurile împotriva elevelor și a profesoarelor se înmulțesc. În noiembrie 2008, în Kandahar, opt fete au fost stropite cu acid în drum spre școală de către bărbați care le-au atacat de pe o motocicletă. Incidentele de acest fel sunt tot mai numeroase, iar absentismul în rândul fetelor crește constant. A fost încurajator s-o aud pe una dintre fetele atacate, grav rănită, spunându-le reporterilor că nu se teme de asemenea acte și că își va termina studiile, chiar cu riscul vieții.

După mulți ani în care am predat în școli clandestine pe timpul talibanilor, e dureros să știu că fetelor și femeilor trebuie să le fie în continuare frică să studieze.

Femeile nu riscă doar atunci când merg la școală, în multe regiuni ale țării ele nu pot nici măcar să iasă din casă dacă nu sunt însoțite de o rudă de sex masculin sau *mahram*. Și continuă să poarte burqa, chiar și în Kabul. Din toate punctele de vedere,

statutul femeilor e același ca pe vremea talibanilor. În unele privințe, situația e chiar mai rea, ratele sinuciderilor și răpirilor sunt mai mari, iar cazurile de viol rămân nepedepsite.

Statisticile sunt șocante: conform unui sondaj al U.N. Development Fund for Women (UNIFEM), 80 la sută din femeile afgane sunt victime ale violenței la un moment din viața lor. Mare parte din abuzuri are loc în familie, iar studiile efectuate în țara noastră indică faptul că între 60 și 80 la sută din căsătorii sunt în continuare încheiate cu forța, tinerele fiind date la schimb și vândute asemenea unor mărfuri de larg consum. Rata depresiei lor în rândul femeilor afgane este cea mai mare din lume.

Conform U.N. Population Fund (UNFPA), 25 la sută din femeile afgane sunt supuse violențelor sexuale. Câteva exemple precise sunt suficiente pentru a ilustra tratamentul brutal care li se aplică femeilor în Afganistanul de astăzi. Sunt povești cutremurătoare, dar sunt reale și, din păcate, nu reprezintă decât vârful aisbergului oprimării femeilor.

În mai 2007, în provincia Takhar, o fetiță de opt ani pe nume Bibi Fatima a fost răpită, violată de mai mulți bărbați, apoi ucisă. În acest caz, autoritățile au reacționat cu rapiditate, lucru care se întâmplă extrem de rar, și au arestat cinci indivizi. Știrea a fost prezentată la postul Ariana TV și tradusă în engleză pentru site-ul RAWA, care relatează multe dintre cazurile oribile de violențe comise împotriva femeilor.

În districtul Gulran din provincia Herat, Fatima, o tânără de douăzeci și doi de ani, s-a internat la spital cu răni multiple. Ea a povestit că soțul ei a atacat-o de mai multe ori, pe lângă faptul că le-a ucis bebelușul nou-născut. I-a smuls părul din cap cu mâinile lui și a aruncat apă clocotită pe ea. Fatima nu e singura femeie mutilată de propriul soț. Tot în Herat, o femeie pe nume Nafisa a declarat că soțul ei, dependent de opiu, i-a spart nasul și i-a tăiat o ureche cu cuțitul.

Recent, Bashir Chahaabi, unul dintre lorzii războiului din Takhar, a fost numit guvernator al provinciei nordice Sar-e-Pul. De atunci, s-au raportat violuri în grup comise asupra tinerelor din zonă. În aceste cazuri, puține victime au curajul să spună public ce li s-a întâmplat, fiindcă violul e considerat o rușine pentru familie, dar o fetiță de paisprezece ani, Bashira, și tatăl ei au decis să rupă tăcerea. Bashira a fost violată de mai mulți bărbați, fiind acostată pe când mergea să ia ajutoare de la un centru de distribuție. Unul dintre acuzați este fiul unui parlamentar, care a intervenit pentru a-și scăpa fiul. Astfel, în timp ce eu am fost dată afară din Parlament pentru că am cerut anchetarea criminalilor de război, alți parlamentari se folosesc de poziția lor pentru ca prietenii și rudele lor să nu fie urmăriți în justiție pentru crimele comise împotriva femeilor.

I-am întâlnit pe Bashira și pe tatăl ei la Kabul, în prezența jurnalistului britanic Glyn Strong, care a făcut ulterior un scurt documentar despre acest caz. Bashira a fost atât de traumatizată de viol, încât a încercat să-și dea foc. Cicatricile erau încă vizibile pe mâinile ei atunci când am întâlnit-o. Chipul ei drăgălaș, de copilă, era brăzdat de riduri de anxietate, când am strâns-o la piept și i-am ascultat povestea cutremurătoare. Toți cei de față au plâns când ea și tatăl ei au descris atacul și ororile care au urmat. Bărbatul a povestit că violatorii ficei lui au încercat să-l mituiască pentru a renunța la caz, iar când a refuzat, l-au bătut atât de rău, încât a stat internat în spital două săptămâni. Dar, în ciuda plângerilor pe care le-a făcut, autoritățile și tribunalele i-au ignorat cererea pentru dreptate.

Când Glyn Strong a întrebat-o pe Bashira de ce a venit să mă vadă, fata a răspuns, printre lacrimi amare:

— Pentru că ea spune adevărul.

Sărmana fată și tatăl ei nu găsiseră pe nimeni care să le ia apărarea.

Fiindcă cei doi sunt din grupul etnic hazara, tatăl Bashirei a sperat că va primi ajutorul lui Mohammad Mohaqiq, cel mai influent lord al războiului al acestei etnii din Afganistan. Bărbatul a sperat că reprezentantul lor ales îl va critica pe comandantul lui Dostum pentru că mușamalizase crimele fiului său. Dar, când a ajuns la reședința luxoasă a lui Mohaqiq din Kabul, unde acesta locuiește alături de trei soții, și a cerut o întrevedere, secretarul lui l-a alungat. La plecare, tatăl Bashirei era plin de ură.

Ulterior, mi-a spus că acest gest a fost suficient ca să-i arate adevărata față a acestor oameni. Lorzii războiului sunt toți o apă și-un pământ, indiferent de etnie. Tatăl Bashirei fierbea de indignare, fiindcă nimeni nu îi asculta strigătul pentru dreptate. A declarat chiar, într-un interviu acordat unui post de televiziune local, că, dacă nu se va face dreptate, se va transforma într-un atentator sinucigaș, aruncându-se în aer împreună cu cei vino-vați, pentru a se răzbuna singur.

La șase luni de la atacul asupra Bashirei, pe când cazul ei era încă discutat în mass-media afgane, două alte fete, Anisa și Samia, au fost violate în grup de lorzi ai războiului, în aceeași provincie Sar-e-Pul. Bashira mi-a spus, cu ochii-n lacrimi, că, dacă autoritățile i-ar fi pedepsit pe violatorii ei, atunci bărbații care le atacaseră pe aceste alte două victime inocente nu ar fi făcut ce-au făcut gândindu-se că pot scăpa basma curată.

După câteva luni, am reușit să iau legătura cu familia Anisei și am întâlnit-o în casa unui susținător din Kabul. Nu mi-a putut spune întreaga poveste. Era așa de traumatizată, încât a izbucnit în plâns de la primele cuvinte. Am aflat că mama ei fusese violată în fața ei, apoi Anisa însăși fusese violată de cinci bărbați.

Aceste tinere în suferință veneau la mine doar ca să-mi împărtășească necazurile lor. Fiindcă mi s-au luat drepturile parlamentare, nu pot face prea mult pentru ele, în afară de a le asculta și a povesti lumii întregi ce se petrece în țara noastră. A fost dureros să le ascult poveștile, dar m-am bucurat să le întâlnesc, pentru că

astfel am putut să discutăm despre suferința lor și să încerc să le îmbărbătez. Ambele fete au renunțat la școală după acel eveniment și am încercat să le conving să își reia studiile.

Din nefericire, atât legile, cât și unele tradiții lucrează împotriva drepturilor femeilor în cazul violului. De multe ori, o femeie violată este considerată pângărită și nu se mai poate mărita. Uneori, chiar rudele ei încearcă s-o ucidă, ca să scape de rușine.

Din păcate, există mii de fete ca Bashira și Anisa în Afganistan. Multe femei care sunt violate sau forțate să se mărite împotriva voinței lor își pierd orice speranță. În ultimii ani, sute de femei s-au sinucis pentru a scăpa dintr-o relație în care erau abuzate, multe dintre ele dându-și foc.

În provincia Laghman, Pukhtana, în vârstă de douăzeci și cinci de ani, și-a dat foc în fața tribunalului local, în semn de protest față de această situație intolerabilă: nedreptatea sistemului de „justiție” din Afganistanul de azi. Cifrele reale s-ar putea să fie mult mai mari, dar în prima jumătate a lui 2007 a fost raportat un număr șocant de 250 de sinucideri. Agenția de știri umanitare IRIN a documentat aceste cazuri, dar mă tem că ele s-au bucurat de prea puțină atenție în presa occidentală. Acest fenomen teribil este rezultatul eșecului total al tribunalelor și al sistemului judiciar din Afganistan. Bărbații își pot abandona cu ușurință soțiile, dar este extrem de dificil pentru o femeie să obțină divorțul pe cale legală.

Samiya era o fată de optsprezece ani care locuia în districtul Farkhar din provincia Takhar. Când a fost obligată să se mărite cu un bătrân de șaiszeci de ani, care mai avea câteva soții, s-a spânzurat de un copac în curtea casei. Tot în Takhar, o femeie de douăzeci și doi de ani de ani, Bibi Gul, s-a stropit cu benzină și și-a dat foc în grajdul familiei. Și ea era victimă a violenței domestice.

Îmi amintesc de prea multe situații în care femei și fete au venit la mine ca să-și elibereze sufletul de povara suferinței; am

încercat de fiecare dată să le consolez și să le ajut și le-am îndemnat să nu aleagă calea sinuciderii, ci să se alăture luptei colective pentru drepturi egale pentru femeile din Afganistan. Gradul de suferință la care sunt expuse femeile afgane a fost reflectat cu acuratețe într-un studiu UNIFEM, conform căruia 65 la sută din cele cincizeci de mii de văduve din Kabul consideră că sinuciderea este singura lor opțiune pentru a scăpa de nenorociri.

Se estimează că în Afganistan sunt 1,5 milioane de văduve, cele mai multe trăind într-o sărăcie lucie. Unele au recurs chiar la prostituție pentru a supraviețui. Deși prostituția nu e un lucru nou în țara mea și a existat chiar și în vremea talibanilor, acum este cu mult mai răspândită. Conform cotidianului *South China Morning Post*, „grupurile care militează pentru drepturile femeilor din Afganistan cred că numărul prostituatelor din țară crește cu o viteză mai mare decât în trecut, fiindcă țara a atins un nivel fără precedent de sărăcie și anarhie”.

În ciuda violenței, corupției și sărăciei, liderii occidentali continuă să insiste că situația din Afganistan e cu mult mai bună decât înaintea invaziei. La scurt timp după ce a părăsit postul de la conducerea Pentagonului, Donald Rumsfeld s-a lăudat cu rolul său în războiul din țara mea: „În Afganistan, douăzeci și cinci de milioane de oameni sunt liberi. Au propriul președinte, au propriul Parlament... [Situația s-a] îmbunătățit considerabil pe străzi.”

În Afganistan avem o vorbă: *Orice durere trece, mai puțin durerea cauzată de foame*. Conform Organizației pentru Alimentație și Agricultură din cadrul ONU (U.N. Food and Agriculture Organization – FAO), 70 la sută din afgani – 18 milioane de oameni – trăiesc cu mai puțin de doi dolari pe zi și suferă de o insecuritate alimentară acută. La apropierea iernii 2008-2009, se semnalează riscul ca foametea să afecteze o mare parte a populației, ducând la un număr mare de decese.

Afganistanul, ca alte țări în curs de dezvoltare, a simțit influența dezastruoasă a globalizării în anii care au urmat ocupației americane. Privatizările și economia de piață necontrolate au avut un impact teribil asupra claselor celor mai nevoiașe și au adâncit prăpastia dintre bogați și săraci. Nu uitați, ca urmare a creșterii pe plan mondial a prețurilor alimentelor de bază, țările sărace ca Afganistanul suferă cel mai mult! Iar femeile și copiii sunt cei mai afectați.

În Herat, conform unei relatări, o mamă a fost nevoită să-și vândă bebelușul pentru zece dolari. Mamele, în special văduvele, trebuie adeseori să ia decizia dureroasă de a-și lăsa un copil la orfelinat sau, și mai rău, de a-l vinde pentru a se hrăni pe ea și pe ceilalți copii.

În iarna anului 2007, se estimează că o mie de persoane au murit din cauza frigului, a sărăciei și a condițiilor de locuit insalubre. Boli ca tuberculoza fac ravagii și iau prea multe vieți, din cauza sărăciei teribile și a lipsei oricăror facilități sanitare. Puține case au curent electric, iar alimentarea se întrerupe des, și mulți oameni nu au nici măcar combustibil ca să-și încălzească locuințele și să gătească. Peste treizeci și șapte de mii de copii muncesc și cerșesc numai pe străzile Kabulului, circa 80 la sută dintre aceștia fiind băieți, un procent de 36 la sută având vârste cuprinse între opt și zece ani. Sunt cel puțin două sute de mii de copii în Afganistan care suferă de dizabilități permanente (fizice, senzoriale și / sau mintale), conform unui studiu efectuat de Handicap International în 2005.

Statisticile situează rata șomajului în jurul a 60 la sută, dar în realitate aceasta ar putea fi aproape de 90 la sută. Dacă unele femei din Kabul și din alte câteva orașe au acces la educație și la slujbe, viața femeilor de la țară e mai grea ca niciodată. Rata mortalității la nou-născuți și la naștere este una dintre cele mai ridicate din lume. La fiecare douăzeci și opt de minute, o femeie afgană moare dând naștere unui copil. Provincia Badakhshan are

cea mai mare rată a mortalității la naștere din lume: 6.500 de morți la 100.000 de nașteri, de 123 de ori mai mare decât cea din Statele Unite.

Dacă Statele Unite și aliații lor ar dori cu adevărat să le elibereze pe femeile din Afganistan, atunci nu i-ar proteja și promova pe lorzii războiului și pe fundamentalistii care ne cauzează atâta suferință. Și, mai important, drepturile femeilor nu pot fi donate de o țară străină sau impuse cu arma în mână. Egalitatea este o valoare care trebuie și va fi obținută prin lupta femeilor și bărbaților afgani. În realitate, drepturile femeilor au fost doar pretextul, și nu adevărata motivație a războiului. Însăși situația mea e reprezentativă pentru ce li se întâmplă femeilor în Afganistan. Susținerea de care se bucură cauza mea e o dovadă că lucrurile nu trebuie să rămână așa pentru totdeauna. Am fost sprijinită și primită cu brațele deschise de către afganii oprimați din toate colțurile țării. Faptul că mă consideră vocea lor e o sursă de inspirație și o onoare pentru mine. Mulți oameni din provincii îndepărtate vin să mă vadă la Kabul și să îmi vorbească de problemele și sentimentele lor și să îmi spună că sprijină cauza noastră comună.

Să lupți pentru drepturile femeilor într-o țară asediată și înapoiată ca Afganistanul înseamnă să îți asumi un mare risc, cu multe provocări. E ca și cum ai încerca să înoți contra unui curent puternic. Dar este o luptă demnă. Visez ca într-o zi o femeie cu gândire democratică să preia conducerea țării. Arătând situația reală a drepturilor femeilor din Afganistanul de astăzi, îi putem învăța până și pe misoginii cei mai ignoranți că femeile sunt capabile să schimbe lumea atunci când se unesc.

Peste tot pe unde am călătorit, am întâlnit activiști minunați, care militează pentru drepturile femeilor. Faptul că femei care se luptă cu atâtea probleme în propriile lor țări își fac timp ca să le susțină pe femeile din Afganistan înseamnă mult pentru mine. Această solidaritate este dovada vie a faptului că, atâta timp cât una dintre noi nu e liberă, nu suntem libere niciunele.

CAPITOLUL 13

RĂZBOIUL FĂRĂ SFÂRȘIT

La 3 noiembrie 2008, cu o zi înaintea alegerilor prezidențiale din SUA, un avion de luptă american a lansat un proiectil asupra satului Wech Baghtu, din apropierea Kandaharului. Bomba le era destinată luptătorilor talibani, dar a aterizat în mijlocul petrecerii de nuntă pe care Abdul Jalil o dădea pentru nepoata lui. Treizeci și șapte de civili au murit în acea după-amiază, douăzeci și trei dintre ei fiind copii. Mireasa a fost internată în spital cu răni cauzate de schije.

Conform Human Rights Watch, decesele în rândul civililor cauzate de atacurile aeriene ale SUA și NATO aproape s-au triplat în perioada 2006-2007. Națiunile Unite au raportat că peste două mii de civili au fost uciși în conflictul din Afganistan în 2008, cu 40 la sută mai mult față de anul precedent.

În acest timp, talibanii și lorzii fundamentaliști ai războiului au obținut controlul asupra a 70 la sută din teritoriul Afganistanului, producția de opiu cunoaște un record al tuturor timpurilor, nivelul de siguranță s-a deteriorat peste tot și noi ne-am văzut slabele speranțe la o pace reală și democrație spulberate încă o dată. În ciuda faptului că în Afganistan sunt prezente forțe militare din peste patruzeci de țări, talibanii și Al-Qaida devin tot mai puternici pe zi ce trece. La începutul anului 2009, Hamid Karzai l-a asigurat pe liderul talibanilor, Mullah Omar, că, dacă va veni la masa tratativelor cu guvernul, siguranța lui va fi garantată. Răspunsul

lui Omar a fost simplu: „Mulțumim, dar nu avem nevoie de siguranța voastră. Ne simțim deja în siguranță în Afganistan.”

Președintele american George W. Bush a fost înlocuit de Barack Obama, care pare decis să urmeze, și chiar să extindă, aceeași politică a eșecului, care a dus la astfel de rezultate dezastuoase. Obama s-a angajat să trimită un număr suplimentar de treizeci de mii de soldați americani în Afganistan, așa că ne așteptăm la și mai multe victime în rândul civililor și la mai multe resentimente și proteste împotriva ocupației brutale.

În ultimii treizeci de ani, în Afganistan s-au comis toate atrocitățile imaginabile în numele socialismului, religiei, libertății, democrației și eliberării. Acum, aceste acte sunt justificate prin așa-numitul „război împotriva terorii”.

Există multe tipuri de teroare pe lume. Am scris deja despre teroarea împotriva femeilor și despre teroarea sărăciei din țara mea. Dar cei care se informează din mass-media corporatiste nu realizează poate că atacurile aliaților împotriva unor presupuse ținte Al-Qaida și talibaneucid, terorizează și mutilează de asemenea și afgani inocenți. Noi trăim în fiecare zi terorizați de un război fără sfârșit.

Moartea vine prea ușor și în prea multe feluri în Afganistanul nostru „eliberat”. Cum am mai scris, nenumărați afgani au murit în ultimii ani din cauza refuzului continuu și sistemic de a li se acorda drepturi femeilor. Sunt apoi morțile afganilor inocenți, uciși în atacuri sinucigașe de talibani și de alții ca ei, pentru simplul fapt că se aflau acolo la momentul atentatului. Și aceasta este o teroare pentru poporul afgan, o amenințare căreia trebuie să îi facem față zi și noapte. De câte ori plecăm de acasă, pentru a merge la școală, la bazar sau la o demonstrație, nu știm dacă ne vom mai întoarce. La 8 iulie 2008, o puternică explozie cauzată de un atac sinucigaș cu bombă care a avut loc la Kabul a ucis aproape două sute de oameni. Știu un copil de doi ani care și-a

pierdut mama și o familie care a pierdut cinci membri în acea explozie.

Există apoi teroarea care vine din ceruri. În 2007 și 2008, Statele Unite au lansat mult mai multe bombe în Afganistan decât în Irak. Atacul cu proiectile de la nunta din Wech Baghtu e doar unul dintre masacrele de acest gen. La 6 iulie 2008, de pildă, forțele americane au bombardat o petrecere de nuntă din provincia Nengharhar, ucigând patruzeci și șapte de civili, inclusiv mireasa. Într-un alt incident tragic, douăzeci și șapte de civili au murit în urma unor atacuri aeriene într-un sat din îndepărtatul Nooristan. În ambele cazuri, oficialii militari americani au refuzat până și să-și ceară scuze. În primul caz, au susținut inițial că ucisese „militanți”, când de fapt ucisese un grup de nuntași.

Apoi, în august 2008, un bombardament al SUA în districtul Shindand din provincia Herat a ucis zeci de civili; oficialii americani au negat la început masacrul, iar, după câteva luni de tergiversări, au stabilit în cele din urmă numărul victimelor la doar treizeci. Localnicii au declarat însă că aproape nouăzeci de civili au pierit în atac, cifră confirmată și de ONU, care a raportat și că șaiszeci dintre cei uciși erau copii. Iar când sute de oameni au protestat împotriva bombardamentului din orașul Azizabad, militarii Armatei Naționale Afgane au deschis focul asupra lor. Aproape în fiecare zi primim vești despre alți civili uciși.

În total, conform profesorului Marc W. Herold de la Universitatea din New Hampshire, cel puțin șapte mii de civili au fost uciși în Afganistan de forțele SUA / NATO de la începutul invaziei. Dr. Herold aduce dovezi privind numărul de victime civile ale războiului într-un important studiu, publicat în octombrie 2008 și intitulat „Matricea morții: (Im)precizia bombardamentelor SUA și (sub)evaluarea unei vieți afgane”. Herold afirmă că cifra estimată de el este fără îndoială una mică, „fiindcă exclude miile de oameni care mor mai târziu, în urma rănilor provocate de atacurile SUA / NATO, pe cei uciși în incidente care nu

sunt raportate, pe cei care mor din lipsa resurselor în taberele de refugiați etc.”. Majoritatea victimelor afgane, conform studiului, au fost ucise în așa-numitele atacuri de „suport aerian de apropiere” („Close Air Support” – CAS) solicitate de forțele NATO de la sol. Iar numărul bombardamentelor CAS a crescut simțitor în ultimii ani, „de la 176 în 2005, la 1.770 în 2006 și 2.926 în 2007”.

Dr. Herold rezumă impactul previzibil al acestor bombardamente asupra Afganistanului: „În realitate, forțele SUA / NATO se bazează pe atacurile aeriene în detrimentul trupelor terestre și astfel provoacă un număr mare de victime în rândul civililor, număr care, la rândul lui, îi împinge pe localnici la rezistență. Acest lucru este important în special în Afganistan, unde cultul vendetei le provoacă de multă vreme pierderi importante americanilor. Atacurile aeriene ale SUA / NATO transformă prietenii în dușmani.”

Espingul, un băiețel din satul Garoch, provincia Laghman, care a pierdut cinci membri ai familiei în atacul aerian american de la mijlocul lunii ianuarie 2009, în urma căruia au murit treizeci și cinci de civili, i-a spus unui reporter Al Jazeera: „Îi cer lui Hamid Karzai să îi dea afară pe americani din Afganistan, altfel o să-mi pun o bombă pe mine și o să mă arunc în aer. Am servit guvernul, e nedrept ce mi-au făcut. Nu vrem ca americanii să ne construiască poduri și șosele, le cerem doar să plece.”

Dr. Herold, el însuși un militant pentru pace, a creat pe internet Proiectul Memorialului Victimelor Afgane (The Afghan Victim Memorial Project), unde apar numele celor căzuți în timpul războiului. Nu vom avea niciodată o pace de lungă durată dacă vieților afganilor nu li se va acorda aceeași valoare ca celor ale soldaților occidentali. Fiecare moarte este o tragedie, dar de prea multe ori victimele afgane ale acestui război sunt catalogate drept simple „victime colaterale” și mass-media relatează că au fost ucise „din greșală”. L-am cunoscut pe dr. Herold într-un

turneu în Statele Unite și am avut ocazia să îi transmit din partea poporului afgan mulțumiri din inimă pentru munca extraordinară pe care o face, comemorând civilii inocenți uciși de SUA / NATO în ultimii șapte ani.

Pe lângă teroarea din ceruri există și teroarea de la sol.

Câmpurile și marginile șoselelor din Afganistan sunt încă împânzite de mine antipersonal neexplodate, unele rămase chiar de pe vremea invaziei sovietice, asemenea celei din cauza căreia tatăl meu și-a pierdut un picior. Se estimează că în Afganistan există zece milioane de mine antipersonal, ceea ce îl face țara cu cele mai multe mine din lume. Ultimul război i-a adăugat noi elemente acestui peisaj mortal, sub forma bombelor cu fragmentație și a muniției cu uraniu sărăcit.

Minele antipersonal cu fragmentație, utilizate împotriva talibanilor în timpul invaziei, seamănă cu niște jucărioare galbene care zac, neexplodate, pe străzi și pe câmpuri. În 2002, Crucea Roșie a trebuit să îi avertizeze pe copiii afgani să nu se joace cu ele, atât de mulți își pierduseră ochii sau membrele. Peste o sută de țări au ajuns la un acord, în mai 2008, privind interzicerea bombelor cu fragmentație, dar Statele Unite refuză în continuare să îl semneze. Dacă persistă în a utiliza aceste bombe împotriva civililor, atunci comit o crimă de război, nici mai mult, nici mai puțin.

Un alt pericol se ascunde în radiațiile invizibile din schijele muniției cu uraniu sărăcit. Uraniul sărăcit este un metal foarte toxic și extrem de dens, utilizat în bombele „antibuncăr” și în alte proiectile SUA / NATO cu putere mare de penetrare. Utilizarea armelor cu uraniu sărăcit nu rănește doar copiii, ci contaminează și flora și fauna din țara mea sărăcită și devastată de război. Numeroși medici din Afganistan, precum și observatori internaționali consideră că numărul mare de malformații la naștere înregistrat în Afganistan este consecința directă a miilor de bombe ale SUA / NATO lansate asupra țării.

Deci când vor lua sfârșit aceste violențe? Câți civili – miri și mirese, femei și copii – trebuie să mai moară? În iunie 2007, noul ambasador al Marii Britanii în Afganistan a declarat: „Nu e un sprint de trei ani, e un maraton de treizeci de ani: trebuie să gândim în decenii.” Acest război s-ar întinde pe mai multe decenii doar dacă scopul real al Statelor Unite și al aliaților săi ar fi înființarea unor baze permanente, care să le servească interesele strategice. În ochii afganilor, faptul că SUA, care dispun de o enormă putere militară, nu au învins încă aceste grupări inamice cu o mentalitate înapoiată (dacă acesta a fost adevăratul scop al războiului) pare o glumă proastă. E mai credibilă varianta conform căreia aliații sunt antrenați într-un joc de-a șoarecele și pisica, care să le justifice prezența militară în Afganistan.

Așa-zisul război împotriva terorismului este de fapt o politică extrem de lipsită de onestitate. Lumea întreagă a văzut asta atunci când Bush și prietenii lui au inventat niște minciuni strigătoare la cer pentru a justifica invazia Irakului. Scopul era însă să pună mâna pe resursele Irakului: petrolul. Războiul a ucis sute de mii de irakieni și a creat milioane de refugiați. În plus, toată lumea e de acord că războiul a sporit influența în regiune a regimului teocratic din Iran, ai cărui lideri au aceeași mentalitate ca talibanii. Statele Unite au creat, totodată, un alt pământ fertil pentru teroriști.

Teoria din spatele „războiului împotriva terorismului” spune că America va fi protejată de teroriștii de teapa celor care au comis teribilele atacuri din 11 septembrie. Dar acest lucru nu se întâmplă nici pe departe în realitate.

La fel cum afganii și irakienii au tot mai puțină siguranță în ultimii ani, și lumea occidentală devine din ce în ce mai puțin sigură *din cauza* acestei politici. Tot mai mulți afgani își pierd speranța că trupele străine le vor aduce vreun beneficiu. În iunie 2008, un studiu realizat de International Council on Security and Development a constatat că șase din zece afgani doreau ca trupele să părăsească teritoriul țării. Studiul era intitulat „Afganistan:

Minți și inimi pline de mânie” și a scos în evidență atitudini similare față de „războiul împotriva terorii” din Somalia, Irak și Afganistan. Acest studiu reflectă o schimbare majoră a atitudinii față de trupele străine comparativ cu cea de acum câțiva ani și ilustrează eșecul politicii americane de „cucerire a minților și a inimilor”.

Nu e corect să se spună că războiul din Irak e un „război rău”, în timp ce conflictul din Afganistan e un „război bun”, așa cum susțin unii. Războiul dus de Statele Unite a împins Afganistanul din tigaia încinsă direct în foc. Încă o dată, SUA se folosesc de țara mea în propriul interes strategic. Americanii și-ar dori să rămână în Afganistan pentru totdeauna, ca să păstreze baze militare și o prezență în regiune. Asia Centrală e o regiune strategică esențială și SUA își doresc o prezență militară permanentă aici, pentru a contracara în special influența Chinei. Superputerea ne ocupă țara și se folosește de ea ca parte a unui mare joc de șah. Ar prefera să păstreze situația instabilă, pentru a rămâne aici pe termen nelimitat.

Asia Centrală este totodată foarte bogată în petrol și gaze naturale. Unul dintre motivele pentru care NATO vrea să rămână în Afganistan este pentru a se asigura că Occidentul va avea acces privilegiat la aceste resurse. De pildă, s-a anunțat recent construirea unei conducte din Marea Caspică, prin Turkmenistan, Afganistan și de acolo către Pakistan și India. Occidentul nu dorește ca aceste resurse să treacă prin Iran sau Rusia.

Afganistanul are numeroase alte resurse naturale neexploatate. Există, de pildă, zăcămintele masive de cupru și de alte metale în estul țării. În nordul Afganistanului, avem zăcămintele de gaze naturale și de fier. China a licitat recent, cu succes, miliarde de dolari pentru dreptul de a ne exploata zăcămintele de cupru, estimate la 88 de miliarde de dolari. Cu actualul guvern aflat la putere, cel mai corupt din istoria Afganistanului, aceste resurse vor fi prădate, în timp ce banii vor ajunge doar în buzunarele

cătorva. Dacă am putea instaura un guvern cu adevărat democratic, fără intervenții străine, aceste resurse miniere și energetice ar putea fi exploatate în folosul tuturor afganilor. Dacă sistemul nu ar fi corupt și ne-am putea controla propriile resurse, atunci țara noastră ar putea sta pe propriile picioare. Situația tragică a Africii din zilele noastre ne arată ce pătesc cei ale căror bogății sunt jefuite de marile puteri. De pildă, Sierra Leone este una dintre cele mai sărace țări, deși deține cele mai mari zăcămintele de diamante din lume.

Oamenii din multe alte țări suferă și ei din cauza unor astfel de politici greșite, iar Statele Unite nu sunt singurul guvern care își justifică acțiunile agresive împotriva altor țări sub pretextul „luptei împotriva terorismului”. Limbajul „războiului împotriva terorii” a fost și este în continuare folosit de guvernele represive din întreaga lume ca scuză pentru a-și justifica propriile politici agresive și pentru a suprima libertățile civile. China s-a folosit de el pentru a-și legitima acțiunile din Tibet și actele comise împotriva minorităților din provinciile sale îndepărtate, la fel Rusia, pentru a-și justifica politicile distructive îndreptate împotriva populației din Cecenia. În 2006, Israelul a bombardat Libanul, ucigând peste o mie de civili; evident, și ocupația Palestinei și masacrarea palestinienilor, care au loc de câteva decenii, sunt acum săvârșite în numele „luptei împotriva terorismului”.

„Războiul împotriva terorii” din zilele noastre servește ca pretext pentru conflicte armate și intervenții militare. La fel ca în trecut, când multe guverne democratice au fost înlăturate de la putere și înlocuite cu dictaturi în numele „luptei împotriva comunismului”, și astăzi limbajul „luptei împotriva terorismului” servește acelorași scopuri. În numele „luptei împotriva comunismului” din Chile, CIA a dat jos guvernul ales al lui Salvador Allende, la 11 septembrie 1973, și l-a instalat în funcție pe dictatorul fascist Augusto Pinochet. În urma ordinelor primite de la Casa Albă, Allende a fost omorât și, într-o acțiune comemorată în prezent

drept „primul 11 septembrie”, zeci de mii de studenți inocenți și de militanți pentru democrație au fost arestați, torturați și uciși.

În minunatul său film documentar *Războiul împotriva democrației*, John Pilger, marele jurnalist și realizator de filme documentare, ne-a deschis ochii asupra multor atrocități comise în țări din lumea întreagă, care au fost ordonate sau sprijinite de Statele Unite.

Alte evenimente mondiale recente dovedesc că „exportul democrației” este doar o farsă a politicii externe a SUA. În 2002, administrația Bush a sprijinit o lovitură de stat eșuată împotriva guvernului ales al Venezuelei; în 2004, Franța (alături de SUA și Canada) a înlăturat de la putere guvernul democratic din Haiti. În timpul acesta, unii dintre cei mai apropiați aliați ai Statelor Unite sunt orice, numai democrațici, nu. În Orientul Mijlociu, de pildă, doi piloni de bază ai influenței americane în regiune sunt dictatura din Egipt și monarhia fundamentalistă din Arabia Saudită. Analizând acest palmares, nu e de mirare că SUA sprijină asemenea figuri antidemocratice în poziții-cheie în Afganistan.

E suficient de grav că niște criminali de război poartă masca democrației și sunt aleși în Parlamentul nostru, unde dispun de libertatea de a vota o lege a amnistiei ca să se asigure că nu vor fi deferiți niciodată justiției pentru crimele lor din trecut; dar și mai dezgustător e poate faptul că, datorită tăcerii majorității guvernelor occidentale, acești criminali și-au dobândit impunitatea și la nivel internațional. Toți ar fi trebuit duși la Haga și judecați de Tribunalul Internațional cu mult timp în urmă. Într-o lume dreaptă, și-ar fi petrecut restul zilelor după gratii. În alte țări, aducerea criminalilor în fața justiției este o *chestiune importantă*, dar în Afganistan este o *chestiune esențială*. Dacă vor fi deferiți justiției, situația generală va evolua înspre bine. Afganii au sentimente foarte puternice în această privință, în așa măsură, încât își doresc nu doar ca vinovații să își primească răsplata la tribunal, ci ca până și rămășițele lor să fie condamnate. Oamenii

vor ca acești criminali să plătească pentru crimele lor chiar și după moarte.

Știu că în alte părți ale lumii, inclusiv în Statele Unite, se fac eforturi pentru ca George W. Bush, Dick Cheney și alți membri-cheie ai administrației lor să fie dați în judecată pentru crime de război. Sper ca, până la urmă, poporul american să reușească să-și tragă proprii lideri la răspundere.

În Afganistan și în „războiul împotriva terorii”, SUA au prins doar niște peștișori, spre marea dezamăgire a oamenilor. Trebuie să țintească înspre peștii mari, înspre rechini. Și trebuie spus că cei mai mari rechini sunt ben Laden și Bush.

Dacă forțele SUA / NATO tot afirmă că rămân în Afganistan pentru a-i vâna atât pe ben Laden, cât și pe insurgenții talibani, ar putea să își înceapă căutările chiar în Kabul. Cum am mai spus, acest nou guvern afgan nu este doar o copie la indigo a talibanilor, dar unele dintre figurile proeminente ale fostului regim au fost reciclate și reambalate și dețin acum poziții importante în stat.

Toate acestea dovedesc că SUA nu urmăresc atât să îi distrugă pe talibani, cât mai degrabă să câștige bunăvoința „talibanilor noștri”, a „talibanilor buni” sau a oricăror altor fundamentaliști „buni”, care să le servească în atingerea scopurilor lor.

În martie 2008, presa afgană a relatat și autoritățile locale au recunoscut că elicopterele NATO au lansat trei mari containere pline cu alimente, arme și muniție, destinate unui comandant taliban din districtul Arghandab din provincia Zabul. NATO a declarat că a fost o greșeală, dar întâmplarea a ridicat numeroase semne de întrebare în rândul populației afgane privind posibile legături ascunse cu talibanii. Oamenii din Farah au asistat la contacte similare între echipele de reconstrucție regională ale SUA și comandanții talibani.

De altfel, în octombrie 2008, oficiali americani de rang înalt au început să sugereze că era timpul să negocieze cu talibanii. „Dacă există persoane dispuse la reconciliere [cu guvernul], atunci s-ar

face un pas înainte în unele din regiunile în care situația este de fapt în curs de deteriorare”, a declarat generalul David Petraeus, în prezent responsabil cu operațiunile militare americane din Afganistan, la un forum găzduit de Fundația Heritage, un *think tank* neoconservator. „Esențial este ca acest lucru să aibă loc în deplină coordonare, cu deplina susținere a guvernului afgan.”

Regele saudit Abdullah găzduise deja o întâlnire între reprezentanți ai talibanilor și guvernul afgan, conform Reuters, „dând naștere la speculații privind un potențial dialog”.

Mi se pare incredibil că acești criminali, acești ucigași misogini ar putea fi considerați parte din „soluționarea conflictului afgan”, deși, sincer, este imposibil să îi deosebești pe cei care își spun talibani de cei care dețin puterea la Kabul în prezent. Cei din urmă pozează în democrați ca să-și ascundă mentalitatea de talibani și, din cauza lor, după mai bine de opt ani de intervenție din partea SUA și NATO, drepturile femeilor, democrația și justiția nu au fost încă instituite în Afganistan. Pare evident că guvernul american se mulțumește pur și simplu cu orice bandă care îi execută ordinele cu sfințenie și care acționează conform politicilor SUA, iar aceste bande fundamentaliste din Alianța Nordului au dovedit de-a lungul vieții că sunt dispuse să sacrifice interesele naționale ale Afganistanului pentru setea lor de putere și de bani.

În prezent, fără banii primiți de la SUA și de la aliații lor, întreaga mașinărie a guvernului lui Karzai nu ar putea să funcționeze. De pildă, Armata Națională Afgană nu e o armată în adevăratul sens al cuvântului. Nu e o armată de voluntari. Recruții sunt plătiți și, din păcate, o mare parte din forțele ANA este controlată de diverși comandanți ai Alianței Nordului și de lorzi ai războiului.

Cu o situație ca aceasta, evident că țara noastră nu poate sta pe propriile picioare și va rămâne dependentă de trupele străine. E politica guvernului SUA să ne mențină în această stare. Dacă lucrurile vor continua pe această linie, sunt convinsă că puterile

străine ne vor împinge chiar la divizarea țării pe considerente etnice. Puterile străine au accentuat diferențele etnice și religioase din societatea afgană în ultimii ani, creând conflicte care nu sunt dezastruoase doar pentru țara noastră, ci riscă să destabilizeze întreaga regiune. Unii politicieni, în special Latif Pedram, vorbesc acum despre federalism, ca soluție pentru guvernarea Afganistanului. Dar într-o țară devastată de război cum e a noastră, federalismul va duce doar la balcanizare și nimic mai mult – lorzii războiului vor domni în voie peste fiecare bucățică din statul fărâmițat. E dureros că, în afara Afganistanului, Pedram a primit chiar câteva premii pentru apărarea drepturilor omului, ca recompensă pentru ideologia lui periculoasă. Ca afgani, trebuie să luptăm împotriva dezintegrării unității noastre naționale. Nu vrem să ne pierdem Afganistanul.

Între timp, conform rapoartelor, peste 15 miliarde de dolari au intrat în Afganistan din 2001, prin intermediul ajutoarelor directe și al unor ONG-uri frauduloase. În loc să ne ajute, aceste miliarde nu ne-au cumpărat altceva decât suferință și corupție.

Raportul privind corupția la nivel mondial în anul 2008, dat publicității de Transparency International, situează Afganistanul pe locul 172 din 180 de țări. Afganistanul a primit 1,8 puncte dintr-un total de 10; ceea ce arată că, în epoca posttalibană, corupția a câștigat teren. Conform ONU, „o sumă uluitoare, între 100 și 250 de milioane de dolari, este plătită în fiecare an ca mită în Afganistan. Cifra este egală cu jumătate din bugetul pentru dezvoltare națională pe anul 2006.”

Conform unui articol publicat de *Sunday Telegraph* la 29 ianuarie 2007, „oficiali din ministerele de Apărare ale Statelor Unite și Marii Britanii estimează că până la jumătate din ajutorul acordat Afganistanului nu ajunge unde trebuie. Un oficial de la Pentagon a declarat că mii de mașini și camioane destinate poliției afgane au fost în realitate vândute.”

Corupția endemică și vidul de putere de la Kabul fac din Afganistan un teren fertil pentru traficul de droguri. Afganistanul e o țară capabilă să cultive și să producă recolte din care să-și hrănească populația, dar mare parte din cele mai bune terenuri agricole este plantată cu mac, o cultură care aduce bani frumoși la export. FMI-ul a declarat că producția de opiu a crescut începând din anul 2001 cu mai mult de 4.000 la sută. Din oferta mondială de opiu, materia primă din care se obține heroina, 93 la sută provine din Afganistan, cu un total de 8.200 de tone care se estimează că au fost produse în 2008. Boomul opiului i-a îmbogățit pe traficanți și pe lorzii războiului, dar le-a făcut afganilor de rând viața și mai grea. Dacă recolta de mac a micilor fermieri e compromisă, aceștia sunt adeseori siliți să răscumpere împrumuturile vânzându-și fiicele – așa-numitele „mirese ale opiului” – lorzilor războiului și lorzilor opiului. Femeile sunt tratate ca o marfă de schimb oarecare. În plus, proliferarea drogurilor în țară a dus și la creșterea numărului dependenților printre afgani.

În prezent, talibanii, care pe vremuri au interzis oficial producția de mac, considerând-o neislamică, beneficiază și ei de pe urma comerțului cu opiu. Banii pe care îi obțin din cultura interzisă în trecut – estimați la 500 de milioane de dolari doar în 2008 – contribuie la finanțarea activităților teroriste și a atacurilor rebele. Încă o dată, politicile cinice ale guvernului american s-au întors împotriva lui.

Opiul este cadoul făcut de Războiul Rece Afganistanului. Pe lângă sprijinul acordat mujahedinilor în perioada rezistenței antisovietice, CIA a început să promoveze cultivarea macului în zonele de frontieră dintre Afganistan și Pakistan. Există acuzații conform cărora președintele Reagan ar fi aprobat un program secret prin care să submineze puterea armatei sovietice, făcând din soldații aceștia din Afganistan dependenți de droguri. S-a vorbit despre agenți CIA implicați direct în comerțul cu heroină și există dovezi din belșug că rebelii mujahedini susținuți de CIA

au făcut trafic cu droguri, adeseori primind arme și trimițând înapoi opiu pe aceeași filieră. Se spune că Gulbuddin Hekmatyar, unul dintre cei mai importanți lorzi ai războiului din regiune, se folosește de fosta sa rețea de trafic de pe vremea CIA pentru a finanța actuala revoltă. În 2006, Pervez Musharraf, pe atunci prim-ministru al Pakistanului, a sugerat că Hekmatyar își folosește influența și banii obținuți din droguri pentru a-l proteja pe inamicul suprem al Statelor Unite, Osama ben Laden.

În ultimii ani, Afganistanul a devenit și principalul producător de canabis din lume. Guvernul a anunțat cu mândrie că în unele provincii cultura macului a fost eradicată, dar a omis să menționeze că producătorii au trecut pur și simplu la o cultură din care se produc marijuana și hașișul. De pildă, fostul lord al războiului Atta Mohammad, guvernator al provinciei Balkh, a fost lăudat pentru că a stârpit producția de mac și i s-au promis milioane de dolari sub forma unor ajutoare pentru dezvoltare, dar s-a ținut secret faptul că provincia Balkh produce acum o cantitate importantă dintr-o altă recoltă ilegală: marijuana.

Forța Internațională de Asistență pentru Securitate a NATO s-a arătat în mare parte indiferentă la problema drogurilor din Afganistan, afirmând că este datoria guvernului afgan să se ocupe de ea. Forțele britanice staționate în provincia Helmand, care produce două treimi din recolta de opiu a Afganistanului, le-au transmis chiar mesaje radio fermierilor, asigurându-i că nu le vor distruge culturile.

Michel Chossudovsky, de la organizația canadiană Centre for Research on Globalization (Centrul de Cercetare a Globalizării), afirmă că „drogurile reprezintă a treia marfă tranzacționată pe plan mondial, în termeni de încasări, după petrol și arme... FMI-ul estimează că banii spălați anual se ridică undeva între 590 și 1.500 de miliarde de dolari, ceea ce reprezintă 2-5 la sută din PIB-ul mondial... Comerțul afgan [...] deține o mare parte din cifra de afaceri anuală mondială a narcoticelor, estimată de

Națiunile Unite la 400-500 de miliarde de dolari.” Cele mai recente cifre sugerează însă că fermierii afgani de-abia câștigă un miliard de dolari în fiecare an din producția de mac. Conform lui Chossudovsky, „încasările din această contrabandă profitabilă, de multe miliarde de dolari, sunt depuse în băncile occidentale. Aproape toate veniturile ajung la corporații și grupări mafioate din afara Afganistanului.”

Administrația lui Hamid Karzai e înțesată cu lorzi ai războiului care sunt implicați în comerțul cu droguri. În timpul audierilor pentru confirmarea în funcție, noul Secretar de Stat al SUA, Hillary Clinton, a numit Afganistanul un „narco-stat” cu un guvern „care suferă din cauza capacităților limitate și a corupției răspândite la toate nivelurile”.

De parcă situația nu ar fi fost suficient de proastă, în ianuarie 2007, Karzai l-a numit pe Izzatullah Wasifi în postul de șef al agenției de luptă împotriva corupției în Afganistan. Problema cu alegerea făcută de președinte? Wasifi e un traficant de droguri condamnat, care a petrecut aproape patru ani într-o închisoare din statul Nevada, după ce a fost arestat pentru că încercase să îi vândă heroină unui polițist sub acoperire. Dar e un vechi prieten de familie al lui Karzai. A fost de asemenea guvernator al provinciei Farah, funcție din care a fost înlocuit în urma protestelor populației. Cum am spune noi afganii, Karzai a însărcinat un iepure să aibă grijă de morcov! Când un bărbat condamnat pentru trafic de droguri este responsabil de lupta anticorupție a țării, vă dați seama că nu exagerez când spun că astăzi Afganistanul are cel mai corupt guvern din lume.

În ochii afganilor, e limpede că lorzii războiului sunt sprijiniți și protejați de SUA și de alte trupe străine, altfel nu și-ar putea pune în aplicare planurile fasciste, nici măcar o zi.

După cum am subliniat în discursurile ținute în lumea întreagă, în prezent poporul afgan este prins în mod tragic între doi dușmani, fără șanse de scăpare: teroriștii antiamericani, cum

ar fi talibanii, pe de o parte, și teroriștii proamericani care au revenit la putere împreună cu Alianța Nordului, pe de altă parte. Acest deznodământ putea fi evitat. Fostul ministru american al Apărării, Donald Rumsfeld, care e așa de mândru de realizările lui din Afganistan, a luat hotărârea de a urma „strategia lorzilor războiului”, prin care extremiștii erau plătiți și înarmați pentru a controla anumite regiuni, ca aliați ai SUA.

Chiar și senatorul Joseph Biden, în prezent vicepreședinte al SUA, a anticipat nerozia acestei strategii. Vicepreședintele ales este citat în cartea *Coborâre în haos* a lui Rashid: „America i-a înlocuit pe talibani cu lorzii războiului. Lorzii războiului se află încă pe statul de plată al SUA, dar acest lucru nu a dus la încetarea violențelor. Nu numai că nu reușim să îi ținem în frâu pe lorzii războiului, dar facem din ei piesa centrală a strategiei noastre.”

Profiturile nesperate pe care lorzii războiului le obțin din traficul cu droguri, mită, furturi și plăți directe din partea guvernului SUA sunt investite în uriașe armate private. Aceste miliții paramilitare ale lorzilor războiului sunt deghizate transparent sub forma unor așa-numiți „furnizori privați de securitate”. Comandanții lor sunt de cele mai multe ori foști combatanți, care ar trebui dezarmați. Până în octombrie 2008, aproape douăzeci de mii de afgani au solicitat permise de port-armă pentru a se putea înrola în aceste „companii de securitate”. Lorzii războiului își folosesc trupele private pentru a-și intimida dușmanii și a-i teroriza pe afganii de rând.

Conform Pajhwok Afghan News, într-o mărturie depusă în fața unei comisii parlamentare, generalul Ali Shah Paktiawal, șeful Departamentului de investigații criminale, a declarat că atât mercenarii străini, cât și angajații locali ai agențiilor de securitate sunt implicați în activități criminale. Companiile acestea dețin, conform spuselor lui, unsprezece mii de arme diferite și au șapte sute de birouri și filiale în capitală. „Cele mai multe companii nu ne permit să le monitorizăm activitatea.”

Unele dintre aceste agenții de securitate sunt conduse de comandanți ai Alianței Nordului. Gărzile lor de corp sunt acuzate de jafuri și de alte crime, dar nu a fost luată nicio măsură împotriva lor. Sunt atât de puternici, încât atunci când câțiva dintre ei l-au atacat și l-au bătut pe procurorul general Jabar Sabet, nimeni nu i-a putut aresta și pedepsi în consecință.

În regimul care conduce în prezent Afganistanul, figurile de marcă ale Alianței Nordului și-au dat mâna cu foste marionete ale rușilor, ca fostul ministru de Interne Mohammad Gulabzoy, cu monarhiști ca Mustafa Zahir, nepotul lui Zahir Shah, și cu unii așa-zisi intelectuali, care și-au petrecut mare parte din viață în străinătate și au chiar și o a doua cetățenie. Toți trăiesc în lux, în timp ce poporul moare de foame.

Cartierul Shirpur din Kabul a devenit un simbol al corupției și al puterii acestor lorzi ai războiului și oficiali guvernamentali „intangibili”. Shirpur a aparținut armatei până în 2003, când a fost parcelat și dat unor foști miniștri, foști comandanți de miliții, actuali miniștri – cu excepția a patru persoane, tuturor membrilor Cabinetului li s-au vândut parcele la prețuri derizorii – și oficiali guvernamentali de rang înalt. Într-o acțiune condusă de Basir Salangi, pe atunci șeful poliției din Kabul, casele oamenilor nevoiași au fost demolate pentru ca elitele să-și poată construi vile în locul lor. Până și ONU a încercat să intervină pentru a preveni această acțiune, dar în zadar.

Conform unui articol publicat de *Chicago Tribune* la 16 martie 2008, „Casele din luxosul cartier Shirpur sunt parcă desprinse dintr-un basm pentru copii, cu coloanele lor acoperite de oglinzi, țiglele vopsite în culorile curcubeului, geamurile verzi, bolțile impunătoare și porțile înalte. Ele stau totodată mărturie pentru degradarea situației din Afganistan, la aproape șapte ani după ce talibanii au fost alungați de la putere și siliți să se refugieze în munți. În loc să-i spună luxosului cartier din Kabul «Shirpur», care înseamnă «pui de leu», afganii îi spun acum «Shirchoon»,

adică «prădat de lei». Vorbitorii de limbă engleză descriu stilul arhitectonic al clădirilor drept «narco-arhitectură».”

Dar Shirpur nu e singura bucată de pământ acaparată de lorzii războiului. Exproprierea forțată a terenurilor a devenit o mare problemă și un alt semn al corupției din Afganistan. Ministrul afgan al Dezvoltării Urbane spune că indivizi influenți își însușesc ilegal pământurile cu un ritm doi kilometri pătrați pe zi. El a numit acest fenomen o „mafie a terenurilor”.

Pe când scriu aceste cuvinte, la începutul anului 2009, Barack Obama tocmai și-a început mandatul de președinte. E posibil să analizeze în profunzime corupția, vărsarea de sânge și instabilitatea pe care politica SUA le-a creat în Afganistan și să-i schimbe direcția, dar primele semne sunt îngrijorătoare.

Judecând după declarațiile lui Obama din timpul campaniei electorale și din lunile care au urmat alegerii sale, se prea poate ca în curând afganii să spună că e mai rău decât Bush. El și consilierii săi de politică externă nu par să fi învățat nimic din ultimii șapte ani: direcția pe care o urmează nu va face decât să adâncească războiul din regiune și s-o împingă spre și mai multă distrugere.

În timpul vizitei lui Obama la Berlin, în campania electorală, Candy Crowley de la CNN l-a întrebat dacă consideră că Statele Unite ar trebui să-și ceară scuze pentru vreo decizie din cei șapte ani și jumătate de politică externă care tocmai se încheiau. Obama a răspuns: „Nu, nu cred că SUA trebuie să-și ceară scuze. Cum am mai spus, în opinia mea, războiul din Irak a fost o greșală...”

Replica lui Obama amintește de răspunsul consilierului pe probleme de siguranță națională al președintelui Jimmy Carter, Zbigniew Brzezinski, omul din spatele politicilor ce au contribuit la actuala situație dezastruoasă din Afganistan. În urmă cu câțiva ani, când a fost întrebat dacă regretă că a sprijinit

fundamentalismul islamic, oferindu-le arme și consiliere unor viitori teroriști ca parte a eforturilor SUA îndreptate împotriva sovieticilor din Afganistan și derulate prin interpuși, Brzezinski a spus: „Ce e mai important în istoria lumii? Talibanii sau prăbușirea Uniunii Sovietice? Câțiva musulmani întărâtați sau eliberarea Europei Centrale și sfârșitul Războiului Rece?”

Guvernele americane care s-au succedat la putere au pus propriile interese militare, regionale, economice și strategice mai presus de orice și nu s-au dat în lături de la a sacrifica milioane de afgani pentru a le atinge. Cuvintele lor frumoase despre „drep-turile omului”, „justiție”, „libertate”, „eliberare”, „democrație” și așa mai departe nu sunt altceva decât minciuni. Viețile afganilor nu au nicio valoare în ochii lor. Și, în această privință, Obama nu pare să se deosebească cu nimic de cei care au condus țara înaintea lui.

În loc să vorbească despre retragerea trupelor, noua administrație se gândește să trimită încă treizeci de mii de soldați în 2009. Astfel, numărul soldaților străini ar ajunge la circa șaptezeci de mii, fără a socoti așa-numiții furnizori privați din Afganistan. Uniunea Sovietică a avut mult mai multe trupe în Afganistan în anii '80 și poate că liderii NATO ar trebui să ia aminte la spusele unora dintre predecesorii lor ruși.

General-colonelul Boris Gromov, care se afla la comanda forțelor sovietice când acestea s-au retras în 1989, a spus: „Am crezut și cred în continuare că războiul a fost o imensă și, în multe privințe, ireparabilă greșeală politică a conducerii Uniunii Sovietice de la vremea respectivă.” Evident că a fost nu doar o greșeală, ci și o crimă, care a creat milioane de refugiați și martiri în țara noastră. Statele Unite nu sunt singura superputere care preferă să nu își ceară scuze.

Obama fie nu vrea să recunoască, fie nu știe care e principala problemă din Afganistan și astfel va continua politicile eronate ale administrațiilor anterioare. Nici măcar nu a încercat

să-l schimbe pe ministrul Apărării Robert Gates, care s-a aflat în spatele eșecurilor războaielor americane din Afganistan și Irak. Dacă Obama vrea să facă ceva pozitiv în Afganistan sau dacă este cu adevărat preocupat de soarta tragică a poporului afgan, trebuie mai întâi să critice cu fermitate greșelile din trecut ale guvernului american. Trebuie să critice modul în care SUA au contribuit la transformarea Afganistanului într-un adăpost pentru teroriștii fundamentalști și în care, în prezent, sprijină un regim corupt și o puternică mafie a stupefiantelor.

Dacă voi avea vreodată ocazia să îl întâlnesc pe președintele Obama, voi încerca să îi transmit aceste idei și să îi spun foarte clar că guvernele SUA i-au trădat suficient pe afgani. L-aș ruga să renunțe la acest model și să pună capăt șirului nesfârșit de crime comise împotriva sărmanului meu popor.

Pe zi ce trece, afganii devin tot mai frustrați de trupele străine și de „strategia lorzilor războiului” pe care o aplică Statele Unite. Din păcate, în săptămânile care au urmat instaurării sale în funcție, nu a apărut niciun semn că Obama ar înțelege sursa problemei din Afganistan. Una dintre primele sale acțiuni oficiale a fost să autorizeze un atac aerian în regiunea tribală a Pakistanului. Bombardamentele dincolo de graniță, în Pakistan, nu fac decât să îi întărească și mai mult pe oameni împotriva SUA și nu vor schimba în niciun fel situația din Afganistan.

Trebuie să recunosc că nu am urmărit cu prea mare atenție recenta campanie electorală din SUA. Ambii candidați au avut aceeași retorică, binecunoscută, la capitolul politică externă, în special în ceea ce privește Afganistanul. Dacă ne uităm în trecut, vedem că politicile guvernelor americane sunt foarte consecvente de câteva decenii încoace. Războiul s-a aflat pe agenda fiecărui președinte. Susținerea Israelului și a oprimării la care acesta îi supune pe palestinieni este politica tuturor președinților americani. Obama a mers chiar până la a spune, în timpul campaniei, că „Securitatea Israelului e sfântă... și nu e negociabilă. [...] Orice

acord cu poporul palestinian trebuie să specifice neechivoc identitatea Israelului ca stat evreu, cu granițe securizate, recunoscute și care pot fi apărate. Ierusalimul va rămâne capitala Israelului și trebuie să rămână nedivizat. [...] Să nu existe dubii: îmi voi păstra printre opțiuni amenințarea cu acțiunea militară pentru a apăra securitatea noastră și pe cea a aliatului nostru, Israelul.”

Intervențiile militare împotriva țărilor ale căror guverne acționează contra intereselor corporatiste americane fac parte din politica tuturor președinților. La urma urmei, datorită militarism-imperialismului și-au creat Statele Unite o poziție dominantă în lume, iar fără război imperiul lor nu va avea niciun viitor. Politica externă a SUA este, de fapt, deja concepută, iar președintelui îi revine doar sarcina de a o pune în aplicare. Cred că numai cetățenii Statelor Unite și ale altor țări vor putea schimba această situație, dacă vor deveni conștienți de responsabilitatea lor. În adâncul sufletului meu, sunt încredințată că oamenii obișnuși pot într-adevăr să schimbe această sumbră realitate.

Vă rog să înțelegeți că așa se vede noul președinte al Statelor Unite din perspectiva afganilor. Știu că aceste alegeri au o mare valoare simbolică pentru lupta afro-americanilor pentru drepturi egale, o luptă pe care o admir și o respect. Dar în ochii lumii nu contează dacă președintele e alb sau negru, ci ideile pe care le are și acțiunile pe care le întreprinde. Simbolismul nu ține de foame, iar pentru noi Obama riscă să devină un simbol al politicii nedrepte a războiului și al dominației dacă va continua pe drumul pe care a pornit deja.

Noua conducere a Statelor Unite ar trebui să învețe din eșecurile politicilor anterioare. Chiar și numeroși oficiali din structurile militare și de informații ale SUA și ale Marii Britanii încep să admită că războiul din Afganistan merge foarte prost. Generalul de brigadă Mark Carleton-Smith, comandantul forțelor armate britanice din Afganistan, a ținut prima pagină a ziarelor internaționale când a recunoscut că războiul din Afganistan nu poate fi

câștigat și că opinia publică nu ar trebui să se aștepte la o „victorie militară” clară. La începutul anului 2008, șeful serviciilor americane de informații, Michael McConnell, a declarat în fața Comitetului pentru serviciile armate al Senatului că 70 la sută din Afganistan este în anarhie. Guvernul afgan mai deține controlul doar asupra unui procent de 30 la sută din țară, iar acolo unde talibanii și lorzii locali ai războiului sunt stăpâni absoluți nu se aplică principiul statului de drept.

Se pare că rezultatele îngrozitoare ale ciclului de violențe declanșat de război și de ocuparea Afganistanului au devenit atât de evidente, încât până și mass-media occidentale au început să relateze despre ele. În 2007, un articol publicat în *The New York Times* se întreba „Cum s-a transformat «războiul bun» din Afganistan într-unul rău?”. De la alegerea lui Obama, același ziar a publicat articole de primă pagină despre corupția scăpată de sub control din Afganistan. Și, la doar câteva zile după instalarea lui Obama în funcție, un titlu de prima pagină suna așa: „Războiul lui Obama: Teama de un nou eșec în Afganistan”. Se zvonea că administrația Obama ar căuta modalități prin care să facă presiuni asupra lui Karzai, pentru a-l determina să ia măsuri împotriva corupției și a traficului de droguri. S-ar putea ajunge chiar la retragerea sprijinului acordat lui Karzai.

Alegerile prezidențiale au fost planificate pentru 2009 și, pe măsură ce se apropia data, Karzai a început să critice public strategiile occidentale pentru Afganistan și să îi acuze pe aliați că nu și-au ținut promisiunile față de poporul afgan. Toată lumea a spus însă că această schimbare de discurs era doar de dragul campaniei electorale și că în realitate Karzai nu era preocupat de situația disperată a afganilor. Până și oameni ca Ali Ahmad Jalali, fostul ministru de Interne al lui Karzai, și Ashraf Ghani Ahmadzai, fost ministru de Finanțe, care au avut roluri-cheie în guvernul corupt aflat la putere, au încercat să pozeze în critici ai regimului său. Au pozat în patrioți fiindcă voiau să-i prostească pe afgani și să

candideze la următoarele alegeri prezidențiale, dar mulți afgani au râs pur și simplu de ei și au spus că vor fi probabil următorii pionii în partida de șah pe care America o joacă în Afganistan.

În ultimii treizeci de ani, am pierdut aproape totul și cred că, în multe privințe, singurul lucru bun pe care l-am câștigat e conștiința politică a poporului. În prezent trăim sub amenințarea armelor, având cel mai corupt și nepopular guvern din lume. Lupta pentru instaurarea unei democrații reale în Afganistan va dura multe decenii.

Nu cred că voi apuca să trăiesc să văd rezultatul final, dar sunt încrezătoare că, printre tineri, sunt mulți cei care vor prelua ștafeta. Neînfricaților tineri afgani le va reveni misiunea de a duce la bun sfârșit ceea ce noi doar am început. E o luptă care se va întinde pe câteva generații, dar împărtășesc optimismul pe care Martin Luther King Jr. îl exprima adesea: „Cărrile istoriei sunt lungi și întortocheate, dar la capăt se află întotdeauna dreptatea.”

Din călătoriile mele în Statele Unite și în alte țări, știu că mulți dintre voi sunteți hotărâți să îl faceți pe Obama să se răzgândească și să militați pentru pace. Tinerii pe care i-am întâlnit îmi dau mari speranțe că generațiile viitoare se vor putea bucura de o lume în care „războiul împotriva terorii” va fi doar o amintire îndepărtată sau o poveste cu tâlc din manualele de istorie.

Dacă actuala politică din Afganistan dă greș, ce alternativă avem? În ciuda tragediilor care ne-au lovit țara în ultimele decenii, cred că, dacă va avea ocazia, poporul afgan va fi capabil să își croiască drumul spre pace și independență.

CAPITOLUL 14

LUNGUL DRUM CARE NE AȘTEAPTĂ

Un lucru important pe care l-am aflat în călătoriile mele e că există nenumărați oameni, de toate naționalitățile, care vor să ajute Afganistanul, femei și bărbați generoși, care vor acționa după ce vor afla adevărul. Sper că ceea ce ați citit despre situația tragică a Afganistanului v-a motivat să întindeți o mână de ajutor atât de necesară poporului nostru.

Sper, așadar, că în capitolele anterioare am contribuit la spulberarea unora dintre cele mai răspândite minciuni și mituri despre Afganistan. Există de asemenea o serie de schimbări politice care, consider eu, sunt absolut necesare, așa că voi prezenta câteva dintre lucrurile pe care cei din străinătate le pot face pentru a ajuta cu adevărat Afganistanul. Oamenii trebuie să pună presiune asupra guvernelor lor care sunt implicate în țara noastră, pentru a adopta unele dintre aceste măsuri, dacă vor într-adevăr să acționeze ca prieteni ai poporului afgan.

Puneți capăt războiului!

Primul lucru pe care trebuie să-l facă comunitatea internațională este să respingă războiul sub comanda SUA. Cetățenii Australiei, Germaniei, Italiei, Franței, Marii Britanii, Olandei, Canadei și ai celorlalte țări care au trupe în Afganistan au un rol important

în acest demers. Trebuie spus că în prezent soldații lor nu sunt considerați de afgani cu nimic diferiți de trupele americane: sunt văzuți ca o forță de ocupație, nu ca eliberatori sau pacificatori. Aceste țări trebuie să găsească curajul de a acționa independent de politicile actuale ale guvernului Statelor Unite. Nu e în interesul niciunei țări să calce orbește pe urmele SUA. Mai mult, adoptând o politică diferită față de Afganistan, națiunile mici îi pot transmite superputerii un mesaj puternic.

E vorba despre condamnarea cu fermitate a tacticilor raidurilor de noapte, torturii și bombardamentelor aeriene, care nu fac decât să ducă la o escaladare a violenței de ambele părți. Includ aici noua politică a guvernului SUA de extindere a războiului prin intermediul atacurilor aeriene din Pakistan. Am subliniat efectul acestor bombardamente în Afganistan, iar, dacă războiul va trece granița, acest lucru va destabiliza și mai mult Pakistanul și va crește numărul victimelor inocente. În urmă cu câțiva ani, general-maiorul Andrew Leslie, din armată canadiană, a declarat: „De câte ori ucizi un tânăr furios peste hotare, crezi alți cincisprezece care vor urmări să-l răzbune.” Chiar și după logica liderilor militari, așadar, politica atacurilor aeriene frecvente e autodistructivă și contraproductivă.

Războiul din Afganistan a întărit terorismul, deși scopul său declarat a fost să îl combată. Cei mai mari beneficiari ai conflictului sunt grupările extremiste care profită de nemulțumirile legitime ale populației față de NATO. În loc să distrugă aceste forțe fundamentaliste, bombardarea și ocuparea Afganistanului le-au dat apă la moară și au făcut ca tot mai mulți adepți să le îngroașe rândurile. La fel ca în anii '80, ocupația Afganistanului servește și ca pretext de regroupare a forțelor pentru așa-zii luptători străini, care au venit din nou în număr mare în țara noastră în ultimii ani. Conform jurnalistului britanic Robert Fisk, „luptători din Cașmir, Uzbekistan, Cecenia și chiar Turcia li se alătură în prezent talibanilor. Se crede că peste trei sute de luptători turci se află acum în

Afganistan, mulți dintre ei având pașapoarte europene”. Și unii afgani, înnebuniți de durerea de a-și fi pierdut o rudă în atacurile aeriene, li se alătură talibanilor pentru a se răzbuna.

În prezent, când Statele Unite au tot mai puțin intenția să continue „războiul împotriva terorii” din Irak, ele și-au îndreptat atenția către Afganistan. Dar cum poți lupta împotriva „terorii”? Cine e teroarea? Nu e o persoană sau o țară; e o emoție. Iar *terorismul* nu e nici el o persoană sau o țară. E o tactică. Cum te poți război cu o tactică?

În această farsă care este „războiul împotriva terorii”, etichetarea grupărilor ca „teroriste” depinde de interesele Statelor Unite. SUA îi numesc pe talibani teroriști, dar nu și pe lorzii războiului, care ucid și violează inocenți pentru a-și impune voința în fața poporului. Iar raidurile de noapte întreprinse de Forțele Speciale ale SUA în satele afgane nu sunt și ele tot acte teroriste? Aceste pătrunderi cu forță în casele oamenilor urmăresc să aresteze simpatizanți ai Al-Qaida și ai talibanilor, dar soldații sfârșesc adeseori prin a uide civili inocenți. Încă o dată, rezultatul e o populație terorizată și frustrată, dornică de răzbunare. Educația este o armă mult mai puternică împotriva terorismului și a fundamentalismului, sub toate formele lor, decât un război fără sfârșit.

Președintele Obama s-ar dovedi mai înțelept dacă ar căuta o strategie de retragere din Afganistan, în loc să continue o politică de escaladare a violenței, care nu face decât să creeze mai mulți teroriști și mai multă ură față de SUA, provocând în același timp mai multe nenorociri și distrugerii în țara mea.

Trimiteți ajutoare umanitare adevărate în Afganistan.

Doar americanii cheltuie 100 de milioane de dolari pe zi pentru războiul din Afganistan, în timp ce ajutoarele internaționale pentru reconstrucție însumează șapte milioane de dolari pe zi,

marea majoritate a acestor bani ajungând în mâini corupte și nu la cei care au nevoie de ei. Afganistanul are nevoie de ajutoare umanitare adevărate și de asistență pentru reconstrucția țării. Departamentul pentru buget al Congresului American spune că SUA vor cheltui 2.400 de miliarde de dolari în următorii zece ani cu „războiul împotriva terorii”. Dacă, în loc să-i aloce războiului, ar cheltui acești bani într-un mod onest și acolo unde sunt cu adevărat necesari, nu doar Irakul și Afganistanul ar putea fi transformate în adevărate paradisuri terestre, dar și sărăcia din lume ar putea fi eradicată. La momentul actual, sume uriașe din banii contribuabililor sunt băgate într-un război contraproductiv, în timp ce cheltuieli sociale de care este urgentă nevoie în America sunt neglijate. Am văzut cerșetorii și persoanele fără adăpost de pe străzile orașelor occidentale prospere. Și ei sunt oameni: nu înțeleg cum guvernele lor le pot ignora suferința. Banii necesari pentru a le ușura situația nu ajung niciodată la ei, asemenea banilor trimiși în Afganistan, ce nu ajung niciodată la săracii care au nevoie disperată de ei.

În iunie 2008, țările străine donatoare au organizat un summit la Paris pentru a discuta despre ajutoarele destinate Afganistanului. Din păcate, nici de data aceasta nu au luat în serios apelurile ca cel de mai jos, făcut de Brad Adams, directorul pentru Asia al Human Rights Watch:

Conferința de la Paris va avea loc într-o perioadă în care guvernul afgan este tot mai nepopular din cauza abuzurilor, corupției și a lipsei de siguranță a cetățenilor. Dacă donatorii vor continua să ofere aceleași lucruri și vor ignora nevoia de reformă a sistemului, care include angajamentul de a aborda problema lorzilor războiului și a impunității acestora, e foarte probabil că situația din Afganistan se va înrăutăți.

Guvernul afgan a prezentat un „plan de reducere a sărăciei” la această întrunire, pentru elaborarea căruia a primit cel puțin 15 milioane de dolari din fondurile donatorilor, dar până și Banca Mondială l-a numit „un proiect de foarte slabă calitate”. Făcând aluzie la corupția înfloritoare de la Kabul, un observator occidental a spus că este „cel mai scump plan de reducere a sărăciei din lume”. Alte 21 de miliarde de dolari au fost promise la acest summit de la Paris, dar multe rapoarte vorbesc despre alocarea fie insuficientă, fie inadecvată a fondurilor.

Cum am mai scris, de prea multe ori ONG-urile occidentale corupte devin problema, și nu soluția. Utilizarea în alte scopuri a ajutoarelor destinate Afganistanului este de-a dreptul criminală, din cauza nevoilor urgente care rămân în continuare nesatisfăcute. După treizeci de ani de războaie, țara noastră are nevoie disperată de investiții în infrastructură, de pildă. Singurele proiecte de „reconstrucție” derulate sunt câteva șosele, care nici măcar nu au fost construite la standarde. Între timp, investițiile în industria energetică și în agricultură sunt insuficiente, fiind necesare mai multe baraje și numeroase proiecte de irigații rămânând subfinanțate. Construirea infrastructurii în Afganistan nu este doar esențială pentru evoluția noastră ca națiune modernă, dar va genera și locuri de muncă pentru milioane de afgani șomeri, dintre care mulți sunt nevoiți să părăsească țara pentru a-și găsi de lucru. Afganistanul rămâne o economie bazată pe agricultură, dar faptul că acest sector a fost ignorat aproape în totalitate le-a lăsat câtorva milioane de oameni doar două „opțiuni”: fie cultivă mac, fie mor de foame.

Trebuie reînnoite eforturile pentru a ne asigura că banii din ajutoarele destinate Afganistanului nu ajung în buzunarele celor care furnizează heroina vândută pe străzile Londrei, ale New Yorkului sau ale Tokioului. Toți occidentalii ar trebui să se

gândească la faptul că heroina care ucide oameni în orașele lor provine din țara noastră măcinată de conflicte.

Afganistanul are nevoie de intervenții care să salveze vieți, nu de intervenții care să le curme sau care să distrugă mijloacele de trai ale oamenilor. Există multe proiecte extraordinare, de mică anvergură, concepute de afgani, dar banii de la guvernele occidentale nu ajung aproape niciodată la ele.

Avem nevoie disperată de un mecanism de monitorizare și raportare privind distribuirea tuturor banilor primiți ca ajutoare; trebuie, de asemenea, ca, atunci când se descoperă că fondurile au fost însușite incorect sau delapidate, vinovații să fie aduși în fața justiției.

Puneți capăt domniei lorzilor războiului!

Guvernele trebuie să solicite și să sprijine dezarmarea reală în Afganistan. Programul de dezarmare al Națiunilor Unite, care ar fi trebuit să facă parte din misiunea ISAF, nu a fost pus niciodată în aplicare. Nici măcar nu a fost luat în serios vreun moment. În prezent, lorzii războiului și ai drogurilor controlează suprafețe uriașe de teren din Afganistan și nu va exista cu adevărat o soluție la problemele noastre cât timp această situație va continua. Numeroși lorzi ai războiului dețin în continuare controlul asupra unor armate particulare și miliții care sunt cu mult mai bine organizate și mai puternice decât Armata Națională Afgână. Acesta este singurul motiv pentru care scapă în continuare nepedepsiți pentru fărâdelegile comise în regiunile pe care le controlează. Dușmanii mei se bucură de prea puțin sprijin din partea afganilor de rând, iar asta este marea lor slăbiciune. În ziua în care vor fi dezarmați, oamenii care au suferit decenii întregi din cauza acțiunilor lor brutale li se va face în sfârșit dreptate.

Lorzii războiului și fundamentalismul islamic pe care îl propovăduiesc e ca un cancer în trupul națiunii afgane, injectat de țările vecine și de puterile străine. Acest cancer trebuie înlăturat pentru ca Afganistanul să supraviețuiască și să prospere. Atât timp cât lorzii războiului și alte brute de teapa lor vor rămâne la guvernare, având în continuare posibilitatea de a teroriza populația cu milițiile lor private, nu va exista nicio soluție pentru criza din Afganistan.

În loc să îi sprijine și să îi apere pe lorzii războiului, permițându-le totodată să fie înarmați până-n dinți, comunitatea internațională ar trebui să susțină anchetarea lor pentru crime de război. Principalii lorzi ai războiului ar trebui aduși în fața tribunalelor naționale, ca să-i vadă toți afganii, și ar trebui de asemenea investigați și judecați de Tribunalul Penal Internațional, inclusiv acei criminali care se bucură în prezent de exilul în alte țări, printre care și statele occidentale: impunitatea lor trebuie și ea să ia sfârșit!

Retrageți toate trupele străine!

În fine, toate trupele străine ar trebui să înceapă să părăsească Afganistanul, cât mai repede posibil. Prin asta înțeleg retragerea forțelor SUA și NATO și înlăturarea miilor de soldați privați – mercenari – care activează în țară. În numele tuturor iubitorilor de libertate din țara mea, le transmit condoleanțe și împărtășesc durerea familiilor care și-au pierdut pe cineva drag în țara noastră. Unindu-ne glasurile, noi, afganii, americanii și toți cetățenii celorlalte state care au trupe în Afganistan, putem împiedica pierderea unor vieți omenești suplimentare. În deplasările mele în SUA, m-au emoționat și inspirat militanții pentru pace care au ridicat sloganul „Nu în numele nostru!”, în semn de protest față de politicile distructive, care incită la violență, ale guvernului lor.

Unii afirmă că, odată trupele retrase, va izbucni un război civil. Adeseori această posibilitate este invocată de către persoane care ignoră conflictele violente și dezastrul umanitar ce au lovit deja Afganistanul. Cu cât trupele străine rămân mai mult timp în Afganistan, făcând ceea ce fac în prezent, cu atât mai devastator va fi potențialul război civil pentru poporul afgan. Teribilul război civil care a urmat retragerii sovieticilor nu poate nicidecum justifica, *post factum*, distrugerile și morțile cauzate de acea ocupație care a durat un deceniu.

Riscul unui război civil este însă real într-o anumită măsură, așa că e important să fie adoptate și alte dispoziții pe lângă retragerea trupelor. În plus față de mult așteptata dezarmare a lorzilor războiului și a milițiilor lor, comunitatea internațională trebuie să sprijine acele persoane și partide democratice capabile să combată influența extremismului și să aducă adevărata democrație în țara noastră. Doar luând puterea din mâinile lorzilor războiului și ale tuturor grupărilor fundamentaliste putem preveni cu adevărat o și mai mare „talibanizare” a Afganistanului.

Națiunile Unite trebuie să acționeze pentru a se asigura că țări precum China, Iranul, India, Pakistanul, Uzbekistanul, Turcia, Rusia și altele vor pune capăt practicilor de intervenție și trafic de influență, prin furnizarea și vânzarea de armament în favoarea lorzilor războiului. Atât Rusia, cât și China, în special, își dispută, alături de SUA, controlul resurselor energetice din întreaga regiune. Toate aceste țări se amestecă în treburile interne ale Afganistanului, iar Pakistanul și Iranul joacă un rol abject, sprijinind forțele fundamentaliste. Dacă acest tip de intervenții ar fi eliminat, riscul unui război civil ar fi diminuat.

Știm însă că administrația americană nu dorește să vadă politicile pe care le-am descris puse în aplicare. Întreaga situație s-ar îmbunătăți dacă afganii ar putea în sfârșit să decidă cu privire la problemele lor. În prezent, ne aflăm sub „protecția” unor forțe armate care provin din patruzeci și trei de țări, și, cu toate

acestea, avem încă de suferit de pe urma războiului, a brutalității, a sărăciei și a crimelor.

Dacă SUA și aliații săi din NATO ar părăsi țara, lorzii războiului ar pierde puterea, fiindcă nu se bucură de susținere în rândul populației. Cel puțin, odată cu retragerea trupelor străine am deveni independenți. În prezent, nu avem nici libertate, nici independență, dreptate sau securitate. Toți afganii trebuie să lupte pentru unitatea națională și să nu le permită extremiștilor, indiferent de grupul etnic din care provin, să incite la separare. Trebuie să ne opunem oricăror eforturi de balcanizare și de divizare a țării noastre.

Și în țările membre ale NATO opinia publică este din ce în ce mai puțin favorabilă continuării războiului. A existat o perioadă în care războiul din Afganistan părea să fie în multe țări la fel de popular pe cât era de nepopular războiul din Irak. Dar, pe măsură ce tot mai mulți soldați ai NATO și afgani sunt uciși, fără a se înregistra niciun progres, din ce în ce mai mulți oameni încep să își pună întrebări în legătură cu acest război. Este trist să vezi cum, în țări așa-zis democratice, atât de multe guverne ignoră dorințele popoarelor lor, care sunt în favoarea păcii.

În Marea Britanie, de pildă, conform unui sondaj realizat de BBC la începutul lunii noiembrie 2008, 68 la sută din populație dorește ca trupele britanice să se retragă din Afganistan în termen de un an. Doar 24 la sută consideră că armata britanică ar trebui să rămână pe loc. Peste o sută de soldați britanici și-au vărsat sângele și și-au dat viața pe pământul nostru. Sper că guvernul de la Londra va ține cont de opinia publică, care știm că este în favoarea păcii. La 15 februarie 2003, participanții la cea mai mare demonstrație din istoria Marii Britanii – peste un milion de persoane – au mășăluit pe străzile Londrei pentru a încerca să împiedice războiul din Irak. Englezii au făcut o greșală teribilă alăturându-i-se lui Bush în acel război. Recent, Jeremy Corbyn și

George Galloway, membri ai Parlamentului Britanic, precum și alte personalități publice au semnat o scrisoare deschisă, în care condamnă în termeni foarte duri „războiul”:

La șapte ani de la presupusa eliberare a Afganistanului, există dovezi clare că ocupația NATO e un dezastru. Numărul victimelor din rândul civililor crește constant. Nivelul de violență e mai ridicat decât oricând în acești ani care au trecut de la invazia din 2001. Națiunile Unite au raportat că, sub ocupație, speranța de viață a scăzut la 43 de ani și că un copil din cinci moare înainte de a ajunge la vârsta de cinci ani. Afganistanul se află acum pe locul patru din coada listei țărilor ONU, alcătuite în funcție de gradul de dezvoltare. Violența în creștere a dus la o criză a refugiaților și, conform ACBAR, care reunește toate ONG-urile afgane, face imposibilă livrarea ajutoarelor în majoritatea țării. ONG-urile avertizează că există pericolul real ca mii de afgani să moară de foame în această iarnă.

În noiembrie, britanicii au organizat mitinguri pentru a comemora șapte ani de la începutul războiului din Afganistan. Până și soldații se întreabă ce caută în țara noastră și pentru cine luptă. După cum i-a declarat un tânăr în uniformă unui reporter de la *Daily Mail*: „Ăsta nu e războiul nostru; e războiul lui Bush, care s-a dat bine pe lângă Blair.”

Canada este una dintre multele țări care au trimis trupe în Afganistan, dar nu și în Irak. De doi ani încoace, 2.500 de militari canadieni sunt staționați și luptă în provincia Kandahar, unde se petrec numeroase violențe. Peste o sută de soldați au murit în Afganistan și tot mai mulți canadieni se opun războiului în ultimii ani. Fostul șef al Statului Major canadian, Rick Hillier, a declarat răspicat că el nu înțelege intervenția militară din Afganistan ca pe o acțiune de reconstrucție și dezvoltare: „Nu suntem Serviciul

Public canadian. [...] Treaba noastră este să fim în măsură să ucidem oameni.”

Guvernul canadian a afirmat că trupele sale se vor retrage din Kandahar la sfârșitul anului 2011. Guvernele conservator și liberal au prelungit misiunile militare de mai multe ori, în ciuda faptului că numeroase sondaje arată că majoritatea populației nu susține acest război.

La fel ca în cazul Canadei, câteva țări europene au refuzat și ele să ia parte la războiul din Irak, dar se află acum în Afganistan sub umbrela NATO. Forțele militare germane sunt prezente în nordul țării și Parlamentul a votat în 2008 suplimentarea trupelor cu 1.000 de soldați, ceea ce face ca numărul total al militarilor germani să ajungă la 4.500. Opinia publică germană nu este însă de acord cu această măsură. Un sondaj efectuat recent de compania de marketing Forsa arată că 80 la sută din populație consideră că orice solicitare din partea Statelor Unite de a trimite mai multe trupe în luptă ar trebui refuzată. Cancelarul german Angela Merkel a declarat că i-a transmis acest mesaj președintelui ales Obama. Militanții pentru pace au organizat în ultima vreme ample demonstrații pentru a-și declara cu fermitate opoziția. În septembrie 2008, mii de oameni au mărșăluit pentru pace în capitala Berlin și în alte orașe importante.

În Franța, o altă țară care, asemenea Germaniei, a spus „nu” războiului din Irak, ocupația Afganistanului devine tot mai puțin populară. Francezii au în prezent 2.700 de soldați staționați în țara mea, iar sub conducerea președintelui proamerican Nicolas Sarkozy s-a anunțat că numărul militarilor va crește la 3.000. Până la un incident din 2008, în care zece parașutiști din trupele de elită au fost uciși de talibani într-o ambuscadă în apropiere de Kabul, Franța a suferit puține pierderi. În septembrie 2008, parlamentarii francezi au votat, cu 343 de voturi pentru și 210 împotriva, menținerea trupelor în Afganistan, dar, pentru prima oară, majoritatea membrilor Partidului Socialist s-a opus războiului.

Populația franceză este și ea împotriva participării țării la misiunea NATO. Conform unui sondaj, 55 la sută din francezi se opun continuării desfășurării de trupe. Politicianul progresist Olivier Besancenot, aflat în opoziție, denuște politica privind Afganistanul un „război murdar” și explică: „Atât timp cât vor exista forțe de ocupație militară în Afganistan, talibanii vor avea motive să se dezvolte.” După moartea celor zece soldați, ministrul francez de Externe, Bernard Kouchner, unul dintre fondatorii organizației umanitare Medici Fără Frontiere, a declarat simplu: „Bineînțeles că trebuie să ne așteptăm la mai multe decese.” Francezii nu ar trebui însă să stea cu mâinile în sân și să accepte situația.

Olanda este o altă țară europeană implicată în Afganistan, a cărei populație e profund divizată pe această temă. Olandezii au, din 2006, 1.600 de soldați în provincia Uruzgan din sudul țării. Guvernul olandez a anunțat NATO că își va retrage trupele până în iulie 2010.

Se relatează că Spania, care are circa 800 de soldați în provincia Badghis, ia în considerare stabilirea unei date pentru retragerea trupelor. Guvernul spaniol al prim-ministrului Zapatero a declarat că nu va suplimenta numărul soldaților din Afganistan. Spania a participat inițial la războiul din Irak, dar și-a retras trupele după ce la putere a venit un nou guvern. În septembrie 2008, un diplomat spaniol, fost trimis al Uniunii Europene la Kabul, Francisc Vendrell, a criticat faptul că, încă de la conferința de la Bonn din 2001, la scurt timp după înfrângerea talibanilor, Alianței Nordului i s-a permis să ajungă la putere. Vendrell a recunoscut totodată că situația actuală din țară e cea mai proastă din 2001 până în prezent, admitând că: „În 2002, eram primiți aproape ca niște eliberatori de către afgani. Acum, suntem văzuți ca un rău necesar...”

Italia e o altă țară care are un număr mare de soldați în Afganistan, 2.500 de militari fiind staționați în Kabul și Herat.

După ce inițial a sprijinit războiul din Irak, guvernul italian a recunoscut că acesta a fost o greșeală și și-a retras trupele.

Dintre țările nemembre NATO care au trupe în Afganistan, Australia, cu circa 1.000 de soldați în provincia Uruzgan, este cea mai prezentă în regiune. Prim-ministrul australian, Kevin Rudd, din Partidul Laburist, a declarat că nu are în vedere retragerea trupelor sau o schimbare a politicii privind Afganistanul. Se preconizează că Obama le va solicita australienilor să crească numărul de soldați. Dar, încă o dată, majoritatea opiniei publice nu este de acord. Un sondaj realizat în 2008 pentru Institutul Lowy pentru Politică Internațională (Lowy Institute for International Policy) arată că 56 la sută dintre australieni doresc ca misiunea să ia sfârșit.

Sunt încrezătoare că, dacă țările străine vor înceta să se amestece în treburile Afganistanului și vom fi eliberați de sub ocupație, va apărea o forță progresivă și democratică puternică. Faptul că în alte părți ale lumii, ca de pildă în America Latină, există în prezent guverne și mișcări care aduc schimbări progresiste și acționează independent de interesele guvernului Statelor Unite îmi dă speranțe.

Vedem cum aceste schimbări au loc de o manieră democratică în țări precum Bolivia, Ecuador și Venezuela. Aceste state colaborează tot mai strâns pentru a-i ajuta și a-i asista pe cei mai săraci membri ai societăților lor. Țările din America Latină urmează tot mai puțin calea pe care le-o arată SUA. Fac tot mai multe schimburi comerciale între ele și își salvează culturile și economiile de dominația străină. Își învață totodată cetățenii să scrie și să citească: fără o alfabetizare de bază, democrația are cu greu șanse de reușită. Afganii progresiști sunt extrem de interesați să învețe din experiențele altor popoare, care luptă pentru justiție și pentru o independență adevărată.

Ar trebui să adaug că eu consider că liderii acestor state ar trebui să fie atenți cu cine se aliază. Când Hugo Chavez, președintele

Venezuelei, s-a întâlnit cu Mahmoud Ahmadinejad, omologul său din Iran, l-a numit „revoluționar” și l-a îmbrățișat. Cred că aceasta este una dintre cele mai mari greșeli ale lui Chavez, o greșeală pe care se întâmplă s-o comită și unele grupări occidentale care se opun războiului și care văd regimul reacționar iranian drept unul „antiimperialist”. Gestul lui Chavez le transmite un mesaj negativ femeilor și celorlalți cetățeni iranieni care luptă pentru drepturile lor împotriva acestui guvern represiv și misogin. Guvernul fundamentalist de la Teheran a jucat un rol malefic în Afganistan, sprijinind lorzi ai războiului de teapa lui Ismail Khan, Khalili, Mohaqiq și alții, încercând în același timp să destabilizeze țara prin crearea de conflicte pe considerente etnice și religioase.

În ultimii ani, s-au depus toate eforturile pentru a împiedica apariția unor forțe politice progresiste în țara mea. S-au blocat fonduri și nu s-a precupețit niciun efort pentru a marginaliza aceste grupări. Niciun partid politic sau organizație care critică guvernul și pe lorzii războiului nu poate activa în mod oficial în Afganistan. Modul în care mi s-a închis gura și expulzarea mea din Parlament nu sunt decât niște simptome ale unei boli mai grave.

Sper ca acum, după ce ați aflat câte ceva despre nenorocirile care s-au abătut asupra Afganistanului, să vă puneți o întrebare pe care mi-au adresat-o adeseori oamenii care au venit să mă asculte la conferințele ținute în toate colțurile lumii: ce pot face eu, *personal*, în calitate de cetățean preocupat de soarta acestei țări, pentru a îmbunătăți situația?

Noi, afganii, avem nevoie de ajutorul și de sprijinul vostru pentru a sfărâma lanțurile sclaviei din țara noastră. În primul rând, și acest lucru este cel mai important, *informați-vă în legătură cu realitățile Afganistanului de astăzi*.

Se spune că, în vreme de război, prima victimă este adevărul. Guvernele își pot continua politicile injuste doar atâta timp cât popoarele lor nu știu adevărul. Puteți contribui la spargerea

zidului propagandistic de tăcere ridicat în prezent de mass-media de larg consum. Oprite canalul Fox News și alegeți surse de informare oneste. O excelentă sursă de știri despre adevăratele condiții din Afganistan este site-ul organizației RAWA (www.rawa.org/temp/runews/). Căutați pe internet alte surse bune de informare despre război. Iar dacă ziarele voastre locale sau centrale nu oferă suficiente informații și nu relatează în profunzime războiul și realitățile afgane, scrieți-le redactorilor-șefi și editorilor și sugerați-le ce articole să publice. Dacă deja sunteți bine informați în legătură cu Afganistanul, împărtășiți-le ceea ce știți prietenilor și rudelor, prin orice mijloace de care dispuneți: e-mail, Facebook, forumuri de discuții și bloguri.

Implicați-vă în activitățile grupurilor care sprijină în mod onest femeile și bărbații din Afganistan, inclusiv prin ajutor financiar. Acolo unde nu există corupție și puteți dona pentru proiecte „de la firul ierbii”, pornite de la nivelul oamenilor simpli, chiar și sumele mici pot face minuni. Afganii progresiști implicați în proiecte umanitare au nevoie disperată de fonduri. Nu doar orfelinatul nostru din orașul Farah a trebuit să fie închis în ultimii ani. Căutați și sprijiniți grupuri care strâng bani pentru organizații din Afganistan ce lucrează în folosul oamenilor. Femeile și copiii sărmani din întreg Afganistanul vor primi donațiile voastre cu recunoștință.

În toată țara, avem nevoie disperată de școli și de bani pentru formarea și salariile profesorilor. Știu că tinerii din străinătate, care se bucură de accesul la educație, sunt dornici să contribuie la schimbarea acestei situații. Școlile din orașele voastre s-ar putea ocupa de strângerea de fonduri, iar în același timp elevii lor ar putea afla despre realitățile din Afganistan.

Trebuie să spun, de asemenea, că unii afgani care locuiesc în Occident sunt înstăriți și duc vieți extrem de confortabile. Ar trebui să încerce să ducă o viață mai modestă și să contribuie

la reconstrucția Afganistanului. Există atât de multe proiecte și organizații care au nevoie disperată de sprijinul lor financiar!

Monitorizați, criticați și încercați să ameliorați politica externă a guvernului vostru. Provocați-i pe liderii politici. Trimiteți-le scrisori și e-mailuri aleșilor voștri. Solicitați audiențe și explicați-le ce vă preocupă. Puteți avea un impact cu mult mai mare dacă vă întâlniți și discutați cu politicienii față în față. Explicați-le că ajutoarele adevărate sunt cu mult mai eficiente decât bombele pentru a promova pacea și dezvoltarea în întreaga lume. Dacă țara voastră este membră NATO și are trupe în Afganistan, spuneți-le aleșilor voștri că trebuie să înceteze să urmeze orbește politica SUA. Dacă nu vă ascultă, vă puteți alătura mișcărilor pentru pace care încearcă să schimbe aceste politici greșite.

Vă rog să înțelegeți că pentru noi, cei din Afganistan, faptul că oamenii din întreaga lume sunt dispuși să ia atitudine în public în semn de solidaritate cu noi, atunci când avem mai mare nevoie, are o imensă valoare morală. Demonstrațiile pentru pace din Occident subminează de fapt mesajul fundamentalistilor, conform căruia popoarele din America de Nord și din Europa sunt dușmanii popoarelor din țările musulmane. Demonstrațiile împotriva războiului din Irak (la 15 februarie 2003, milioane de oameni din zeci de țări au participat la cel mai important protest din istoria lumii) nu au împiedicat războiul, dar le-au arătat locuitorilor din țările arabe și musulmane că există numeroși iubitori de pace care se opun politicii lui Bush. Această acțiune în favoarea păcii le-a reamintit oamenilor din țările noastre că există o diferență între popoarele și guvernele occidentale. Nu subestimați importanța mesajului pe care acțiunile voastre îl pot trimite atât guvernului vostru, cât și afganilor. Mișcările pentru pace sunt o amenințare pentru cei care fac războaiele și pentru fundamentalisti și teroriști în aceeași măsură. În Afganistan, e foarte riscant să demonstrezi în public, dar oamenii continuă să

iasă în stradă ca să-și facă auzită vocea. Dacă trăiți într-o țară în care obstacolele în calea protestelor publice nu sunt atât de mari, este important să vă folosiți drepturile democratice pentru a organiza întruniri, mitinguri și demonstrații. Drepturile omului au fost obținute prin luptă și pot fi pierdute prin nepăsare.

Oriunde v-ați afla, *participați la procesul politic și luptați pentru justiția socială*. Veți avea mereu de înfruntat obstacole și provocări dacă veți milita pentru democrația adevărată și veți încerca să dați la iveală corupția și in justiția. Dar niciun lucru pentru care merită luptat nu se obține ușor. O bună modalitate de a-i ajuta pe afgani este să luptați pentru un guvern onest, progresist în țările voastre.

Din cauză că mi-am exprimat aceste speranțe privind viitorul Afganistanului, pe care vi le-am împărtășit și vouă, viața mea a fost pusă în pericol și am fost dată afară din Parlament. Aș putea fi ucisă dacă voi continua să exprim aceste idealuri, dar rămân încrezătoare în viitor.

Cu ajutorul și cu participarea voastră, știu că suferințele poporului afgan pot lua sfârșit. Visul meu e să văd un Afganistan în care femeile sunt considerate ființe umane și în care într-o zi o femeie ar putea chiar să preia frâiele puterii; o țară în care nu mai există lorzi ai războiului, talibani sau teroriști de orice fel; o țară în care suntem liberi să ne decidem viitorul.

Mai presus de toate, visul meu e apariția unei mișcări progresiste puternice în Afganistan, care să li se opună fundamentalismului, să lupte pentru egalitate și libertate și să înlocuiască această ultimă ocupație a țării noastre cu o democrație adevărată.

Afganistanul are un drum lung în față, dar, cu ajutorul vostru, știu că poporul meu e capabil să-l parcurgă, deschizând calea către un viitor al păcii, prosperității și egalității. Sprijinul vostru este esențial.

ÎNCHEIERE

UN RÂU IA NAȘTERE PICĂTURĂ CU PICĂTURĂ

Într-o zi, nu cu mult timp în urmă, mergeam cu mașina prin Kabul când am decis, împreună cu o prietenă, să ne oprim să luăm câte o înghețată. Ador înghețata, încă de pe vremea când trăiam ca refugiați în Iran și tata îmi dădea pe ascuns câțiva bănuți ca să-mi iau ceva dulce.

Eram fără gărzile de corp și, ca de obicei, purtam burqa, ca să nu fiu recunoscută pe stradă. După ce am comandat și ne-am așezat, m-am gândit că nu e niciun pericol dacă o scot câteva minute, ca să mă pot bucura de înghețată. Am fost recunoscută imediat.

— Ești Malalai Joya, nu-i așa? m-a întrebat un client.

De obicei mă simt încurajată când oamenii mă salută și își exprimă susținerea și simpatia, dar poate fi și foarte periculos. Nu știi niciodată cine dă un telefon. Așa că prietena mea și cu mine a trebuit să ne mâncăm repede înghețata și să plecăm. Aceasta e realitatea vieții mele: nu mai pot ieși în public doar pentru a mă bucura de câteva momente cu prietenii.

Am și alte realități dureroase de înfruntat, inclusiv perioade lungi de timp în care nu-mi văd soțul și familia. Din păcate, în ultimii ani mi-a fost foarte greu până și să merg în provincia mea natală, Farah, așa că rareori am reușit să-i vizitez pe oamenii care m-au ales, care mi-au împărtășit speranțele și mi-au acordat încrederea lor. Continui să lupt pentru a reveni în Parlament și

a-i demasca pe tirani în numele lor. Încă mai primesc amenințări cu moartea și susținătorii mei au descoperit și dejucat mai multe tentative de asasinat.

Dar nu mi-aș lua înapoi niciunul dintre discursurile rostite, niciuna dintre declarațiile în care denunțam femeile și bărbații corupți și violenți care se folosesc și abuzează de puterea lor pentru a nu scăpa Afganistanul din gheare. Sunt realmente onorată că am fost denigrată și amenințată de brutele sălbatice care ne-au condamnat țara la nenorocire. Sunt mândră că, deși nu am o armată privată, bani sau puteri mondiale care să mă susțină, acești despoți brutali se tem de mine și uneltesc să mă elimine. Dar nu de *mine* se tem acești bărbați de fapt, ci de mânia popoului nostru, care știe ce crime au comis. Sunt conștienți că nu pot scăpa de justiție la nesfârșit și că poporul afgan a dat deja verdictul.

În fiecare zi sunt tot mai convinsă că nu aveam de ales și că trebuia să spun ceea ce am spus la Loya Jirga în 2003. Când mi-am început munca de activist, mă motiva dorința simplă de a-i servi pe oamenii nevoiași și suferinzi alături de care am crescut în taberele de refugiați din Pakistan și de a da mai departe darul educației altor femei și fete afgane. Nu m-am gândit niciodată că voi deveni om politic și cu siguranță nu m-am gândit că voi ajunge să străbat lumea pentru a-mi transmite mesajul. Datorită premiilor pe care le-am primit și recunoașterii de care m-am bucurat, am devenit și mai conștientă de responsabilitatea care îmi revine, de a vorbi despre suferințele popoului afgan.

Sper că povestea vieții mele arată, mai presus de toate, cât de importantă e educația, mai ales pentru fete. Printre cele mai plăcute amintiri ale mele se numără acele dăți în care reușeam să îi conving pe părinții afgani să-și lase fetele la școală. Uneori copilele veneau să-mi ceară ajutorul și eu mă străduiam să le conving părinții să le lase să învețe. Încă sunt mult prea multe fete afgane care nu pot să meargă la școală: fie din cauza atitudinii

familiei, a insecurității, a situației lor economice sau din cauza lipsei școlilor și a cadrelor didactice.

Trebuie să spun răspicat că doar destinul și istoria au făcut ca numele meu să devină cunoscut. În Afganistan există mii de fete care s-ar fi putut afla în locul meu. Știu că în întreaga lume sunt femei și fete dornice și capabile să își apere drepturile, indiferent dacă soarta le e potrivnică sau dacă au de înfruntat greutatea.

Gestul sutelor de femei afgane care-și dau foc nu reprezintă doar un mod de a scăpa de viața lor nenorocită: el e totodată un strigăt pentru dreptate. Aceste cazuri sfâșietoare sunt acte de sfidare și în același timp de disperare, iar femeile care le comit nu sunt doar victime, ci și simboluri ale rezistenței; ele se situează la primul nivel al unor proteste mai ample împotriva nedreptății. Ziua în care li se va permite să urmeze o școală și li se va da ocazia să-și formeze o conștiință politică va fi o zi mai bună. Doar atunci vor putea să își îndrepte mânia nu împotriva propriei persoane, ci împotriva motivelor care stau la baza suferințelor lor.

În fiecare zi, iubitorii democrației din Afganistan își asumă riscuri mari. Mitinguri de protest spontane au loc aproape zilnic în diferite părți ale țării, fie ca reacție la uciderea unor civili de către forțele SUA / NATO, fie împotriva corupției și crimelor comise de lorzii războiului și de talibani. Aceste femei și acești bărbați mă inspiră să continui să spun ce am de spus.

În prezent, noi, afganii, suntem prinși între doi dușmani: talibanii, pe de o parte, și forțele SUA / NATO și lacheii lor, lorzii războiului, pe de altă parte. Simțim presiunea și plătim prețul cu sânge și lacrimi. Dar există speranță. Cred în puterea poporului și știu că milioane de femei și bărbați stau și așteaptă, nerăbdători să-și joace rolul în istorie. Afganii și-au pierdut răbdarea, nu mai suportă corupția și violența care îi înconjoară și nu lipsește decât scânteia care să declanșeze o revoltă ce va demonstra încă o dată cât sunt de puternici și de însetați de libertate și justiție.

În ceea ce privește perspectivele Afganistanului, care în prezent sunt atât de sumbre, îmi dau speranțe cuvintele lui Martin Luther King Jr., care a spus că nicio nedreptate nu poate fi veșnică: „Cred că adevărul pașnic și iubirea necondiționată vor avea ultimul cuvânt. De aceea, dreptatea, chiar dacă înfrântă temporar, e mai puternică decât răul care triumfă.”

Ocupația injustă și criminală a Afganistanului nu poate fi veșnică.

Folosirea în scopuri proprii și destabilizarea Afganistanului de marile puteri și de țările vecine nu pot fi veșnice.

Dominația lorzilor războiului, a talibanilor și a așa-zişilor lor aliați intelectuali asupra țării noastre nu poate fi veșnică.

Impunitatea criminalilor de război, fie că se află în Parlamentul de la Kabul sau într-o fermă din Texas, nu poate fi veșnică.

Subjugarea femeilor ca cetățeni de rangul doi nu poate fi veșnică.

Violurile, răpirile, uciderea și maltratarea femeilor și fetelor nu pot rămâne veșnic nepedepsite.

Corupția guvernului și a ONG-urilor, deturnarea banilor și profiturile din traficul de droguri, din cauza cărora afganii sunt lipsiți de servicii de bază precum sănătatea și educația, nu pot fi veșnice.

Terorizarea jurnaliștilor cinstiți și reducerea la tăcere a vocilor dizidente prin violență și intimidare nu pot fi veșnice.

Suprimarea persoanelor și partidelor democratice progresiste din Afganistan nu poate și nu trebuie să fie veșnică.

Cu ajutorul iubitorilor de pace din întreaga lume, știu că femeile și bărbații afgani sunt gata să pună capăt acestui ciclu al suferințelor și să clădească un viitor mai bun. „Războiul împotriva terorii” nu e soluția pentru locuitorii din Orientul Mijlociu, Asia Centrală și pentru occidentali. Doar o mare mișcare populară poate stopa această politică prostească. Sper că președintele Obama în special va înțelege că mai multe trupe, mai multe

bombe și extinderea războiului nu vor rezolva nimic. Cu forța nu faci dreptate și cu război nu faci pace. În Afganistan am învățat prea bine această lecție.

Lupta noastră pentru independență durează de secole și va continua, fiindcă e o luptă justă și demnă. Ca afgani, trebuie să ne străduim să reducem divizările etnice și să ne menținem unitatea națională în fața dușmanilor comuni. Din istoria noastră se poate învăța că cei care ne trădează poporul și încearcă să ne ocupe țara cu forța întâmpină de fiecare dată rezistență și eșuează. Această lecție a învățat-o Imperiul Britanic; a învățat-o și Imperiul Sovietic, iar, în prezent, din păcate, o învață cu mari costuri țările NATO.

Va fi o luptă lungă. *Un râu ia naștere picătură cu picătură.* Dar, dacă ne vom putea uni în numele justiției și al democrației, poporul nostru va fi asemenea unui torent căruia nimeni nu-i va putea sta în cale.

Sunt tânără și prețuiesc viața; nu vreau să fiu ucisă. Dar nu mă tem de moarte; mă tem să nu rămân tăcută în fața nedreptății. Mă tem să nu devin indiferentă la soarta poporului meu, o cale pe care au apucat-o prea mulți intelectuali afgani. Unii dintre cei care au luat în discursurile lor apărarea poporului au renunțat la principii și au ales să tacă în schimbul banilor sau al unor funcții importante în regimul lui Karzai. Dar eu am ales să urmez calea glorioasă a lui Sarwar Joya, Abdul Rahman Mahmoodi, Ghulam Nabi Khan Charkhi, Meena, Abdul Khaliq, Nahid Sahid, Abdul Rahman Loudin, Mohammad Wali Khan Darwazi și a altor sute de astfel de eroi din istoria noastră, care au stat alături de poporul lor până la sfârșit și au preferat moartea decât să fie reduși la tăcere.

Le spun celor care ar vrea să mă facă să tac pentru totdeauna: sunt pregătită, oricând și oriunde veți dori să îmi dați lovitura.

Mă puteți ucide pe mine, dar nu-mi puteți ucide spiritul.

Cum spun adesea, sunt numeroși cei care vor veni din urmă. Afganii sunt mai mult decât o mână de lorzi ai războiului, talibani, lorzi ai drogurilor și lachei. Am o țară plină de oameni care știu ce știu și eu și cred ce cred și eu: că noi, afganii, ne putem guverna singuri, fără amestec din afară. Că democrația e posibilă aici, dar nu poate fi impusă cu arma în mână. Că sângele mili-oanelor de martiri iubitori de libertate ne curge prin vene și că amintirea lor e vie în toate colțurile țării. Că femeile afgane s-au aflat în linia întâi a luptei noastre de-a lungul istoriei. Asemenea lui Malalai din Maiwand, ele ne inspiră să ridicăm steagul și să continuăm lupta pentru dreptate și libertate. E o bătălie în care nu vom capitula niciodată.

Dușmanii noștri pot reteza floarea, dar nimic nu va împiedica sosirea primăverii.

Am multe speranțe și visuri pentru țara mea și pentru mine. Vreau să petrec clipe fericite alături de soțul meu, de prietenii dragi și de familie – tata, mama, surorile și frații mei, unchii și mătușile, nepoatele și nepoții. Vreau să merg la nunțile lor, să le țin copiii în brațe și să le arăt respectul cuvenit când vor ajunge la bătrânețe. Vreau să le fiu alături pentru totdeauna. Vreau să trăiesc ca să-i văd puternici și liberi.

Dar, de va fi să mor, iar voi veți alege să continuați ce am început, vă aștept la mormântul meu. Udați-l și strigați de trei ori. Vreau să vă aud glasul.

MULȚUMIRI

Aș vrea să le mulțumesc prietenilor, familiei și susținătorilor mei pentru sprijinul lor neprețuit la publicarea acestei cărți. Derrick O’Keefe este unul dintre susținătorii care m-au încurajat să îmi spun povestea. M-am hotărât să fac în sfârșit acest pas pentru că am avut încredere în el, în calitate de coautor, și pentru că am fost sigură că va aborda povestea mea și povestea țării și a poporului meu cu respect. Îi sunt profund recunoscătoare pentru nenumăratele ore pe care le-a dedicat acestui proiect.

Comitetul de Apărare a lui Malalai Joya – format din voluntari dedicați, atât din Afganistan, cât și din străinătate – a contribuit la reușita proiectului, inclusiv prin activități de documentare și de traducere.

Această carte nu ar fi fost posibilă fără generozitatea de care au dat dovadă Mable Elmore, Hakeem și Neda Raheen, Gina Whitfield, Sonali Kolhatkar, James Ingalls și Catherine O’Keefe, care au investit timp și efort în acest proiect.

Mulțumiri speciale lui Maryanne Vollers, care s-a ocupat cu profesionalism de redactare, și lui Hilary McMahon și Natashei Daneman, cu ajutorul cărora cartea a ajuns la cititori din mai multe țări.

Malalai Joya / Derrick O'Keefe

ÎN NUMELE POPORULUI MEU

În 2010, revista *TIME* a inclus-o pe Malalai Joya pe lista celor mai influente 100 de personalități ale lumii.

În numele poporului meu este extraordinara poveste a unei femei afgane care, în ciuda tuturor opreliștilor, a ajuns membră a Parlamentului țării ei, luptând pentru respectarea drepturilor omului în Afganistan și în lume.

Malalai Joya avea patru ani când familia ei a părăsit Afganistanul, în urma invaziei sovietice din 1979. După venirea la putere a talibanilor, Malalai Joya s-a întors în țara ei natală, lucrând pentru mai multe organizații de apărare a drepturilor omului. A predat în școli clandestine pentru fete, din orașul Herat, și a deschis o clinică și un orfelinat în provincia ei natală, Farah. În 2005, a devenit membră a Parlamentului, fiind suspendată doi ani mai târziu, în urma denunțării corupției din rândul lorzilor războiului. Malalai Joya a cerut în repetate rânduri judecarea unor membri ai Parlamentului pentru crime de război, criticând de asemenea acțiunile talibane, ca și amestecul țărilor occidentale în politica Afganistanului. Deși a primit amenințări cu moartea și a devenit ținta atentatelor, Malalai Joya nu s-a dat bătută, fiind supranumită „cea mai curajoasă femeie din Afganistan”. Lupta ei a devenit cunoscută în toată lumea, iar printre numeroșii intelectuali care o susțin se numără Naomi Klein și Noam Chomsky.

Derrick O'Keefe este scriitor canadian și cofondator al organizației nonprofit Canadian Peace Alliance.

www.all.ro

ISBN 978-973-724-307-2

9 789737 243072